

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA

Fakulta stavební

Katedra architektury

Městské inženýrství a památková péče

(s přihlédnutím k situaci v Olomouckém kraji)

Příspěvek k mezioborové spolupráci

Urban Engineering and the Preservation of Monuments

Disertační práce

Studijní program:	<i>P 3607 Stavební inženýrství</i>
Studijní obor:	<i>3607 V012 Městské inženýrství a stavitelství</i>
Autor:	<i>Mgr. Vlastimil Rudolf</i>
Školitel:	<i>doc. Ing. Martina Peřínková, PhD.</i>
Školní rok:	<i>2015/2016</i>

Poděkování:

Děkuji vedoucí této práce doc. Ing. Martině Peřinkové, PhD., za cenné rady a připomínky, a všem, kteří mi přispěli pomocí a radami. Dále též bývalým kolegům Jitce a Danovi za společná léta zápasů o přijatelnou podobu historických sídel. V neposlední řadě své manželce a dětem, za vlídné zacházení a nezměrnou trpělivost v době mého doktorského studia.

.....

Obsah

OBSAH	3
O autorovi.....	6
Anotace v českém jazyce	7
Summary - anotace v anglickém jazyce	8
ÚVOD	9
a) Obecná část	9
b) Potřeba památkové péče	10
c) Cíle práce a hypotézy	11
d) Zpracování	12
e) Literatura	13
1. VZNIK A VÝVOJ PAMÁTKOVÉ PÉČE V ČESKÝCH ZEMÍCH	21
2. METODY A METODIKY PAMÁTKOVÉ PÉČE.....	38
a) Metody památkové péče	38
b) Metodiky	42
c) Střešní krajina	44
d) Historické výplně	46
e) Preventivní péče o historické objekty a sbírky	47
f) Problému mikroklimatu v historických stavbách.....	47
g) Péče o kamenné, sochařské a stavební památky	48
h) Barevnost fasád	49
i) Zeleň	50
j) Úpravy komunikací.....	51
k) Urbanismus.....	52
l) Novostavby v památkově chráněných územích	53
m) Projektová a předprojektová příprava.....	53
n) Shrnutí	54
3. MĚSTSKÉ INŽENÝRSTVÍ A PAMÁTKOVÁ PÉČE	56
A. Městské inženýrství.....	56
a) Úvod.....	56
b) Doprava a komunikace.....	57
c) Sítě	60
d) Brownfields.....	62
e) Odpady.....	63
f) Zeleň a mobiliář	64
B. Památková péče	65

a) Průnik městského inženýrství a památkové péče	65
b) Oblast dopravy a veřejných prostranství	66
c) Oblast zeleně	77
d) Sítě	80
e) Odpady a jejich třídění	80
f) Vybavení – mobiliář	80
g) Oblast brownfields	81
h) Shrnutí	83

4. PŘÍPRAVA NÁVRHŮ A VYHLÁŠENÍ PAMÁTKOVÝCH REZERVACÍ A ZÓN V ČESKÉ REPUBLICE A OLOMOUCKÉM KRAJI

86

5. NOVĚJŠÍ A NOVÁ ZÁSTAVBA V JÁDRECH A CENTRECH HISTORICKÝCH MĚST – PŘÍPADOVÉ STUDIE

105

Úvod	105
Jednotlivé parcely zastavěné v nedávné minulosti a nová výstavba	106
a) PRIOR v Olomouci (nově Galerie Moritz)	106
b) Středoevropské fórum (SEFO)	108
c) Šantovka – prodejní galerie	111
d) Šantovka Tower	114
e) BEA centrum a „Věž Spiritualia“	120
f) Prostějov – PRIOR (Zlatá Brána)	123
g) Prostějov – Nová obchodní galerie a dostavba v tzv. „Židovských uličkách“	126
h) Polyfunkční objekt - Dukelská brána 5	132

Vyhodnocení vybraných úprav a novostaveb v památkové rezervaci, zóně a ochranném pásmu (Olomouc, Prostějov) pomocí SWOT analýzy a shrnutí:

134

6. REGENERACE PAMÁTKOVÝCH REZERVACÍ A ZÓN – MOŽNOSTI A OBJEM PODPORY

137

a) Úvod	137
b) Program „Záchrana architektonického dědictví (PZAD)“	138
c) Havarijní program (HF)	142
144	
d) Podpora pro památky UNESCO	147
e) Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón (PRMPR a MPZ)	148
f) Program pro restaurování movitých kulturních památek	156
g) Další možné zdroje podpor	156
h) Shrnutí	157

7. ZÁVĚR A ZJIŠTĚNÍ

159

8. KONKRÉTNÍ ZÁVĚRY PRO REALIZACI V PRAXI NEBO PRO DALŠÍ ROZVOJ VĚDNÍHO OBORU

162

9. ZÁVĚR, OSOBNÍ PŘÍNOS (V ČESKÉM JAZYCE).....	164
10. CONCLUSION AND PERSONAL CONTRIBUTION - ZÁVĚR, OSOBNÍ PŘÍNOS (V ANGLICKÉM JAZYCE).....	166
PRAMENY A LITERATURA.....	168
Zákony a další předpisy a podklady	168
E-zdroje	171
K projektům.....	174
Filmy	175
Literatura.....	175
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	197
VLASTNÍ PUBLIKACE.....	199
PŘÍLOHY.....	201
SOUPIS PŘÍLOH.....	240

O autorovi

Jméno a příjmení: *Vlastimil Rudolf*

Narozen: *Karlovy Vary*

Vzdělání – studium (školní):

ZDŠ Dukelských hrdinů Karlovy Vary (1964 – 1973)

Střední odborné učiliště hornické Stochov, okres Kladno, obor: Horník pro uhelné doly (1973 – 1976)

*Střední průmyslová škola hornická v Ostravě, Kratochvílova 7, Ostrava,
Obor: hlubinné dobývání uhlí (1976 – 1979)*

*Filozofická fakulta Univerzity Karlovy Praha, obory: Filozofie – historie (1985 – 1991)
Cyrilometodějská teologická fakulta Univerzity Palackého Olomouc, obor: Teologie -
křesťanská výchova (1998- 2003)*

*Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Fakulta stavební,
obor: Městské inženýrství a stavitelství, doktorské studium (2010 – 2015)*

Vzdělání – profesní kurzy:

*ČVUT PRAHA, Fakulta architektury, Péče o kulturní dědictví v návaznosti na začleňování
České republiky do Evropské unie (2007)*

*Národní památkový ústav – Jednoroční kurz památkové péče pro vysokoškoláky
(2010/2011)*

ZOZ (zvláštní odborná způsobilost) v oboru památkové péče (2002)

Zaměstnání:

*Magistrát města Prostějova (dříve Okresní úřad v Prostějově) - úředník státní
památkové péče (2000 – současnost)*

*Soukromé Masarykovo klasické gymnázium, Říčany u Prahy; Gymnázium Jana
Blahoslava Přerov, středoškolský učitel (1992 – 2000)*

*Řád Křižovníků s Červenou hvězdou, knihovník [obnova historické knihovny] (1991 -
1992)*

*Sdružení kladenských dolů; Výstavba kladenských dolů; Sokolovské hnědouhelné doly
Sokolov, horník, revírník (1979 – 1985)*

Anotace v českém jazyce

Disertační práce poskytuje pohled do problematiky vztahů mezi dvěma obory – městským inženýrstvím a památkovou péčí, jako důležitých nástrojů majících potenciál ovlivňovat podobu historických sídel, chráněných prostřednictvím prohlášení za městské památkové rezervace a zóny. Práce sleduje shody a odlišnosti přístupu k širšímu spektru otázek, jejichž řešení má výrazný dopad na podobu a uchování historického charakteru a udržitelného rozvoje našich měst. Při zpracování bylo postupováno od metod a metodik památkové péče, přes případové studie vybraných druhů zástavby, formování plošné památkové ochrany až k regeneraci památkových rezervací a zón, tj. k možnostem finanční podpory při obnově jednotlivých prvků těchto celků, a bylo užito jak analytické, tak syntetické metody, metody SWOT, statistických metod, archivních pramenů a přístupných dokumentů úřední povahy. Řešená problematika je pro větší názornost doplněna tabulkami a grafy.

Cílem práce bylo nalezení styčných bodů mezi městským inženýrstvím a památkovou péčí, prezentace vhodnosti či nevhodnosti novější a navrhované výstavby v historických sídlech, jako typů zlepšujících či zhoršujících městské prostředí, a také přínosu městského inženýrství a památkové péče pro tato sídla. Dále bylo prováděno zkoumání výše finančních podpor směřovaných ve vybraných programech do regenerace památkových rezervací a zón, přičemž byla prověřována i konkrétní situace v Olomouckém kraji, jako reprezentativního vzorku, na němž lze velmi dobře dokumentovat trendy vývoje.

Práce může sloužit jako východisko k dalšímu zkoumání jednotlivých oblastí vztahů mezi městským inženýrstvím a památkovou péčí, k formování podmínek pro novou výstavbu, k upřesnění pravidel plošné památkové ochrany, úpravu výše finanční podpory potřebné pro obnovu kulturních památek, pro zájemce o danou problematiku atd.

Klíčová slova: Památková péče, památkové rezervace, památkové zóny, městské inženýrství, historická sídla, metodiky, nová zástavba.

Summary

The dissertation provides the view into the issues between two subjects- city engineering and preservation of monuments as the important instruments possessing the potentiality to influence the form of historical seats that are protected by the declaration of conservation areas and zones. The work follows the sameness and differences of attitude to the wider spectrum of question of which solutions has an enormous impact of form and preservation of historical character, and sustainable development of our cities and towns. During the processing it was proceeded from methods and methodology of preservation of monuments, through case studies of selected kinds of housing, forming of area support to regeneration of conservation areas and zones, i.e. to the possibilities of financial support to the renewal of individual elements of these units, and it was used both analytical and synthetical method, SWOT method, statistical methods, archival sources, and accessible official documents. The discussed issue is complemented with tables and graphs.

The aim of the work was to find the contact points between city engineering and preservation of monuments, presentation of appropriateness or inappropriateness of newer and suggested construction in historical seats as the types improving or exacerbating the urban environment, and benefits of city engineering and preservation care for these seats as well. Next, it was done the research into the amount of financial support oriented on the regeneration of preservation areas and zones in selected programmes where there was checked even the concrete situation in Olomouc region as the representative sample that can be very well documented according to the trends of development.

The dissertation can serve as the solution for next researching of individual areas of relations between city engineering and preservation of monuments, forming of conditions for new constructions, specification of rules for planar preservation protection, adjustment of amount of financial support needed for renewal of cultural monuments, also for people interested in given issues etc.

Keywords: conservation of monuments, conservation area, urban engineering, historical seat, new housing development.

Úvod

a. Obecná část

Předkládaná disertační práce se zabývá vztahy mezi městským inženýrstvím a památkovou péčí, plošnou ochranou historických sídel a jejich proměnou, včetně novější a nové zástavby, a náhledu na ně z hlediska zájmů státní památkové péče. Dále se dotýká úpravy veřejných prostranství a finanční podpory určené pro obnovu našeho kulturního dědictví. Zpracování takto pojaté práce má své opodstatnění, neboť přístupy k historickým sídlům a jejich dochované autenticitě nejsou v současnosti vždy uspokojivé.

Vztahům mezi městským inženýrstvím a památkovou péčí není věnována dostatečná pozornost, přestože vzájemné kontakty a průniky obou oborů jsou pro historická města nezpochybnitelným přínosem. Jistý díl pozornosti je věnován nové zástavbě, která se čas od času projevuje jako neuralgický bod a stává se centrem odborných i jiných, nezřídka velmi bouřlivých, diskusí.

Věnujeme-li dostatečnou pozornost stavu našich historických sídel, velmi brzy zjistíme, že často aplikovaný necitlivý přístup k nim není pouze problémem teritoria, v němž žijeme, ale jedná se o problém obecný, neboť i obyvatelé jiných regionů a kontinentů jsou nuceni se s tímto „moderním trendem“ stále více vyrovnávat. V našem globalizujícím se světě se takové změny, ať již probíhají v sousedství, nebo tisíce kilometrů daleko, dotýkají jednoho každého z nás, neboť se tím zmenšuje historické, kulturní a materiální dědictví lidstva. My všichni, ačkoli třeba nikdy nepodnikneme cestu do vzdálených míst a nikdy je na vlastní oči neuvidíme, jsme tím nenávratně poškozovali. Postupně tak dochází ke ztrátě historické paměti, jež může dospět až na samou hranici vykořenění obyvatel, případně i za ni. K uvědomování si negativního přístupu k historickým hodnotám měst a pozdní lítosti, která však může být již jen reflexí, byť přínosnou a sloužící jako memento, uveďme alespoň jeden citát, týkající se jihokorejského Soulu: *„Hlavní město Soul je s více jak deseti milióny obyvateli politickým, kulturním a společenským centrem Korejské republiky... Po půl století **jsme upřednostňovali novou podobu města, kulturní dědictví jsme považovali za přežitek a***

velkou překážku bránící rozvoji města a teď toho litujeme. Společnými silami se pečlivě staráme o naše národní dědictví a pomocí rekonstrukce a oprav se usilovně snažíme o oživení dnes již ztraceného....“¹

Naším cílem a úkolem by mělo být splnění povinnosti co nejvíce zachovat autentický charakter historických sídel (při udržitelném rozvoji), a na splnění tohoto nelehkého úkolu se musí podílet jak památková péče, tak také městské inženýrství. Odpověď na otázku, proč se nyní zabývat právě touto problematikou, je nasnadě: důvodem je její aktuálnost.

Uvedená oblast není zcela opomíjena, lze se však důvodně domnívat, že není řešena dostatečně a stále existují značné rezervy pro zabývání se zejména lokálními problémy. Po jejich důkladném poznání lze shrnout získané poznatky, vyvodit závěry a následně vytvořit odpovídající syntézu.² I proto chce tato práce mj. věnovat pozornost historickým sídlům Olomouckého kraje, shromáždit podstatná data o vytvoření plošné ochrany a jejího rozsahu, změnách v jejich struktuře – vybrané novější a nové zástavbě, obnově veřejných prostorů, finanční podpoře, nalézt shodné body mezi městským inženýrstvím a památkovou péčí a následně dojít k hlubšímu zobecnění.

b. Potřeba památkové péče

V současnosti je často kladena otázka po smyslu existence památkové péče. To má své příčiny a možná, že jsme dnes nuceni se po tomto smyslu ptát více, než dříve, což je silně podmíněno postojem společnosti - ten je totiž jednoznačně rozpačitý. Zvláště v poslední době je vztah k ochraně jednotlivých objektů, stejně jako k plošné ochraně kvalitních částí našich historických sídel místy až nepřátelský. Negativní přístup pramení z obavy, že by se centra měst mohla stát jakýmsi skanzeny bez dalšího rozvoje. Nemalý podíl hrají jistě také osobní zájmy přenášené prostřednictvím samosprávy. Některá města otevřeně usilují o zmenšení plošné památkové ochrany,

¹ Úvodní motto k výstavě „Soul – město obehnané hradbami“, která se uskutečnila v Muzeu hlavního města Prahy v termínu 25.9. – 10.11.2013.

² Srov. např. **NOVOTNÁ, D.** Památkově urbanistické průzkumy, vědecké hodnocení a odborná dokumentace historických měst v ČR v návaznosti na historické a průzkumové podklady oboru památkové péče. Vědecký úkol MK 07503233303 71305 Národního památkového ústavu, 2005 – 2011.

případně dokonce o její zrušení.³ Část podnikatelů a vlastníků objektů, ležících v památkových rezervacích a zónách, přidává také očekávání zvýšených nákladů vynakládaných na údržbu a rekonstrukci svých nemovitostí a obavu ze zablokování rozvoje své podnikatelské činnosti. Avšak setkáváme-li se snahou o zrušení, nebo alespoň o omezení plošné památkové ochrany, pak tento přístup není jediný, neboť jinde o ni usilují.⁴ V zájmu objektivnosti musíme ovšem současně přiznat, že k negativnímu přístupu přispívají někdy i samotní památkáři.

c. Cíle práce a hypotézy

Cílem práce je nalezení styčných bodů mezi městským inženýrstvím a památkovou péčí, dále prezentování vhodnosti či nevhodnosti navrhované nové výstavby v našich historických městech a přínosu památkové péče pro tato sídla.

K výše uvedené problematice, po prostudování dostupných pramenů a literatury, ať již v písemné či elektronické podobě, byly zformulovány následující hypotézy, s nimiž budu dále pracovat a u nichž se pokusím ověřit jejich pravdivost:

- 1. „Potřebují naše historická města chránit prostřednictvím památkové péče?”**
- 2. „Existují styčné body mezi městským inženýrstvím a památkovou péčí?”**
- 3. „Ovlivňuje městské inženýrství historické dědictví?”**

Disertační práce je členěna na kapitoly a podkapitoly, věnující se postupně jednotlivým tématům: vývoje památkové péče u nás a její institucionalizaci, základnímu uvedení do oboru památkové péče, metodám a metodikám památkové péče jako podstatnému východisku pro praxi (metodiky památkové péče jsou, jak ukáží

³ Tak např. Z let 2012 - 2013 máme doloženo úsilí o omezení rozsahu památkové zóny v Ledči nad Sázavou, pro jehož podporu uspořádalo vedení města rozsáhlou anketu. Snaha nebyla úspěšná. Srov. ČTK, *Ledečská radnice si zatím omezení památkové zóny nevymohla*. archiweb, 19.8.2013. Dostupné on-line z <http://www.archiweb.cz/news.php?action=show&type=1&id=13966>. Obdobně se snažila či snaží postupovat i jiná města.

⁴ Např. Brno – Lesná. Srov. REDAKCE, *Sídlíště Lesná usiluje o zápis mezi památkové zóny. Lidé se nemusí bát omezení*. Brněnský deník, 22.9.2014. Dostupné on-line z: http://brnensky.denik.cz/zpravy_region/sidliste-lesna-usiluje-o-zapis-mezi-pamatkove-zony-lide-se-nemusi-bat-omezeni-20.html.

dále, vodítky poskytujícími představu o přístupu památkové péče k jednotlivým problémům, řešených projektanty, investory atd.). Kapitola „Městské inženýrství a památková péče“ klade důraz na objasnění vztahů těchto dvou oborů a jejich vzájemného ovlivňování a setkávání se. Další kapitola pojednává o vzniku a formování plošné památkové ochrany našich historických měst, a to od obecné roviny až po zkoumání situace v jednom konkrétním regionu - v daném případě v Olomouckém kraji. Následná kapitola pak na případových studiích vybraných staveb v územích, na nichž jsou uplatňovány zájmy státní památkové péče, dokumentuje jejich dopady na vybraná města a vhodnost či nevhodnost zvoleného druhu zástavby. Práce se taktéž věnuje finančnímu přínosu dotačních programů a podpor, jako logickému završení celé sledované problematiky. Mimo výše uvedené kapitoly nechybí nezbytné součásti práce, jako jsou úvod, závěr, vyhodnocení hypotéz, zhodnocení využitelnosti práce a jejího přínosu, bibliografické odkazy, seznam použitých pramenů a literatury, a taktéž přílohy.

d. Zpracování

Zpracování disertační práce se opírá zejména o dostupnou literaturu, a to jak v klasické tištěné podobě, tak i v elektronické formě. Část věnovaná konstituování plošné památkové ochrany s přihlédnutím k Olomouckému kraji vychází z archivních podkladů, dostupných zejména na příslušném územním odborném pracovišti Národního památkového ústavu v Olomouci, a pro její zpracování je užito analytické metody. Kapitola pojednávající o novostavbách v chráněných územích a nové plošné zástavbě částí historických měst využívá jak literatury, tak i veřejně dostupných dokumentů úřední povahy a taktéž SWOT analýzy, jejímž prostřednictvím se pokouší zjistit možnosti a přínos nové zástavby v našich historických sídlech. Jednotlivé řešené problémy jsou doplněny grafy a tabulkami. Obrazová část je součástí přílohy.

e. Literatura

V současné době vypadá situace obou oborů (městského inženýrství a památkové péče) tak, jako by oba obory existovaly odděleně, bez nějakého výraznějšího vztahu, čemuž také více méně konvenuje i existující odborná literatura.

Pro obor městského inženýrství lze spatřovat výchozí literaturu v několika pracích, které mohou být také chápány jako úvody do problematiky jednotlivých oblastí, jimiž se daný obor dále zabývá. Jsou to především dvě publikace se shodným názvem „**Městské inženýrství**“, dále práce, zabývající se krajinou a zelení - „**Architektura krajiny a rekreace**“, a díla, věnující se odstraňování negativních dopadů na lidský životní prostor, které člověk způsobil svou činností – „**Regenerace průmyslových ploch I, II**“.⁵

Dopadů lidské činnosti na životní prostor si všímá i známý (a mnohdy kontroverzní) architekt a urbanista Roman Koucký, který kritizuje negativní důsledky, projevující se při stavění zbytečných a svévolných překážek v tvorbě a změně podoby lidských sídel. Ve svých názorech drží vcelku přímou linii, kterou začal přednáškami „**Zločiny proti městskosti I. a II.**“, v nichž nejprve kritizoval plošné asanace, které byly uskutečněny v období totality, aby se pak postavil proti památkové péči, jako údajné moci, bránící budování nových staveb v historickém prostředí, a následně své názory a práci syntetizoval v „**Elementárním urbanismu**“. Koucký odmítá popírání mnohohrstevnatosti v urbanismu a profiluje se jako stoupenec přirozeně se vyvíjejícího města. Ačkoli se může jevit jako odpůrce a nepřítel památkové péče a taktéž i ochrany přírody, což lze demonstrovat na teoriích, jako jsou například ty o melounu (zelení a červení) nebo o právu vlámat se do historického prostředí, je možné, že jde jen o výsledek stavů, pramenících z pocitu úzkosti a obav o vývoj a prosazování se

⁵ **KOLEKTIV AUTORŮ.** *Městské inženýrství*, Stavební kniha 2011. Praha: Informační centrum ČKAIT, s. 70-75. ISBN 978-80-87438-09-1.; **ŠRYTR, P. a další.** *Městské inženýrství*, Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, FAST, KMI, 2012. ISBN 978-80-248-2828-2; **KYSELKA, I.** *Architektura krajiny a rekreace*. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, 2007. ISBN 978-80-248-1642-5. **ZAMARSKÝ, V. - STŘELEČ, T. - TYLČER, J.,** *Regenerace průmyslových ploch*. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, FAST, 2009, ISBN 978-80-284-2132-0; **ZAMARSKÝ, V. - STŘELEČ, T. - TYLČER, J. a další.** *Regenerace průmyslových ploch*, II. díl. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, FAST, 2011. ISBN 978-80-284-2431-4.

architektury a ze strachu z jejího zaostávání za jinými lidskými obory v době neustále se zrychlující globalizace.⁶

V osmdesátých letech 20. století se o formování koncepce památkové ochrany historických sídel v České republice pokusil kolektiv pod vedením Aleše Vošáhlíka v rámci plnění výzkumného úkolu - Koncepce památkové obnovy historických měst v ČR. Jednalo se o vytvoření systému v pojetí památkové ochrany, způsobu prohlašování památkových rezervací a zón, o stanovení zásad péče o vybraná historická města, vše s množstvím obrazových a dalších příloh.⁷

Novou tvorbou v historickém prostředí se zabývala ostravská konference „Obnova památek 2010“, z níž následně vzešel sborník **„Současná tvorba v historickém prostředí“**.⁸

Od nové architektury je již jen krok k architektuře moderní. I ona je v centru téměř nepřetržité pozornosti, jež nachází svůj odraz v konání konferencí a seminářů, často s mezinárodní účastí, jako byl seminář s názvem **„Složitosti a rozpory moderní architektury a její památkové ochrany“**, který byl uspořádán v roce 2005 v Ostravě.⁹

Na města a městečka upřel svou pozornost Karel Kuča a nechal vzniknout rozsáhlému encyklopedickému dílu – **„Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku“**. Po jeho dokončení popsal chronologický průběh prací i pohybu v rámci

⁶ KOUCKÝ, R. Přednášky *Zločiny proti městskosti I. a II.*, dostupné on-line z http://www.kr-karlovarsky.cz/NR/rdonlyres/6FE39E99-5EE3-4548-B947-FA1E4B4AA3FD/0/RK_zpm.pdf, navštíveno 8.9.2014. K R. Kouckému např. ŠAJTAR, M. *Téma: ROMAN KOUCKÝ*. Praha: Fakulta architektury ČVUT Praha, současná architektonická tvorba, seminární práce. 2008/2009. Dostupné on-line z <http://www.google.cz/url?url=http://www.fa.cvut.cz/attachments/BAhbBIsHOgZmSSIdNGU2N2NiZTk0ZWFiMzUxNGEzMDc1YWVkbjBjGRVQ/sat-2009-sajtar-> navštíveno 8.9.2014.

⁷ VOŠÁHLÍK, A. a kol. *Koncepce ochrany historických měst ČR*. Praha: SÚPPPOP, 1983.

⁸ KOLEKTIV AUTORŮ. *Současná tvorba v historickém prostředí*. Praha: Studio Axis, 2010. ISBN 97-80-904081-2-8. Této složité problematice se věnovali jak lidé z praxe – architekti, tak i teoretici a historikové architektury (např. L. Lábus, J. Štulc, M. Dulla, M. Strakoš ad.).

⁹ Výstupem ze semináře byl sborník: KOLEKTIV AUTORŮ. *Složitosti a rozpory moderní architektury a její památkové ochrany*. Praha: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Ostravě, 2005. ISBN 80-85034-32-8.

značného množství informací i struktury hesel – „**Dokončení soustavného výzkumu urbanistického vývoje městských lokalit v České republice**“.¹⁰

Prakticky souběžně s pracemi na uvedeném díle zpracoval Kuča společně se Štěpánem Mlezivou knihu s obdobnou tematikou, avšak dotýkající se i územního členění českých zemí v časovém rozpětí od roku 1850 do současnosti – „**Historický lexikon městysů a měst – vývoj, postavení a funkce městských sídel v dějinách územněsprávního členění českých zemí od roku 1850 do současnosti**“.¹¹ Lexikon je vybaven množstvím dobových černobílých fotografií. Hesla jsou tvořena způsobem, který vychází spíše z právního hlediska - získání práva užívat titul město (městys), rok nabytí, územní začlenění (příslušnost), oficiální úřední název (názvy) a jeho podoby, vývoj v rámci obce (přičleňování místních částí, osady aj.), územní památková ochrana (rezervace, zóny, ochranná pásma) a odkazy na právní titul, zakládající konkrétní podobu plošné památkové ochrany. Knihu lze hodnotit jako užitečnou zejména pro získání vstupních informací, potřebných pro zkoumanou problematiku.

Regulačním plánům pro městské památkové rezervace a zóny se věnovala Kamila Matoušková v článku „**Proč regulační plány pro městské památkové rezervace a zóny?**“ V jeho úvodu sumarizovala historický průběh formování plošné památkové ochrany, upozornila na ne zcela výstižné definice pojmů „památková rezervace“ a „památková zóna“. Dále poukazovala na to, že „*Památkové zóny a rezervace se vyznačují jedinečným charakterem. Jedinečnost spočívá v celkovém uspořádání, panoramatu, siluetách, střešní krajině, historických slozích jednotlivých budov, celkovém tvaru, členění, barevnosti, materiálech atd.*“ Celkově lze článek charakterizovat jako přínosný, i když v některých částech došlo pochopitelně časem k jeho překonání. Nesouhlasné stanovisko lze vyslovit se závěrem, v němž se uvádí, že: „*Regulační plány pro městské památkové rezervace a městské památkové zóny*

¹⁰ KUČA, K. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, I. - IX.. Praha: Libri, 1996 – 2011. ISBN 978-80-7277-410-4; týž: *Dokončení soustavného výzkumu urbanistického vývoje městských lokalit v České republice*. Zprávy památkové péče, Praha: Národní památkový ústav, 2011.ročník 71, č. 5, s. 350 – 355. ISSN 1210 – 5538.

¹¹ MLEZIVA, Š. - KUČA K.. *Historický lexikon městysů a měst – vývoj, postavení a funkce městských sídel v dějinách územněsprávního členění českých zemí od roku 1850 do současnosti*. Praha: Baset, 2006. ISBN 80-340-092-8.

rozhodně ano, kulturní hodnoty v nich za to stojí, je to krásná urbanistická práce a města ji budou přijímat s vděčností.“ Právě o uvedené vděčnosti měst, na základě znalostí z praxe, lze mít důvodné pochybnosti.¹²

Výstavba, zvláště v souvislosti s její přípravou, a taktéž zaměření na konkrétní lokality – Prahu 6 (Dejvice) a Olomouc, byla oblastí zájmu Rostislava Šváchy v článku „**Znetvořování měst**“, v němž vyjádřil své názory na dostavbu Vítězného náměstí v Praze (tzv. „Kulaťáku“) a výstavbu olomouckého mrakodrapu.¹³

Regeneraci památkově chráněných částí našich historických měst v souvislosti s ochranou a tvorbou životního prostředí věnovali pozornost Marie Havlíčková, Jarmila Šindelářová a Sáva Suchevič v publikaci „**Historické části města a životní prostředí**“,¹⁴ v níž upozornili zejména na škodlivé zásahy při údržbě a nové výstavbě a na potřebu věnování zvýšené pozornosti a ostražitosti ochraně zeleně a vodních zdrojů.

Inspirativní prací v rámci přístupů k vytváření názorů na rozvoj města je práce „**Město – Suburbie - Venkov**“,¹⁵ která, i když je výběrovým sborníkem k dané tématice, je také poctou hlavnímu autorovi a zároveň i vzpomínkou na něho v souvislosti s jeho úmrtím. Kniha obsahuje většinu článků z produkce Miroslava Bašeho, avšak mimo něj se můžeme setkat i s názory francouzského filozofa Jacquese Derridy, Jana Sedláka, Vlasty Jílkové a dalších. Zkoumaná problematika je zaměřena převážně na pražskou

¹² **MATOUŠKOVÁ, K.** *Proč regulační plány pro městské památkové rezervace a zóny?*. In. Urbanismus a územní rozvoj, Praha: Ústav územního rozvoje, 2000, ročník 3, č. 2. s. 31-34. ISSN 1212-0855.

¹³ **ŠVÁCHA, R.** *Znetvořování měst*. Za krásnou Olomouc, 1.2.2013. Dostupné on-line z <http://www.novinky.cz/kultura/salon/292188-rostislav-svacha-znetvorovani-mest.html>. Navštíveno 30.6.2014.

¹⁴ **HAVLÍČKOVÁ, M. - ŠINDELÁŘOVÁ, J. - SUCHEVIČ, S.** *Historické části měst a životní prostředí*. Praha: Výzkumný ústav výstavby a architektury, 1994.

¹⁵ **BAŠE, M.** *Město-Suburbie-Venkov*. Praha: Česká komora architektů, 2009. ISBN 979-80-86790-12-1. Miroslav Baše (1933-2008) byl český architekt, který po značnou část své profesní dráhy pracoval ve Státním ústavu pro rekonstrukci památkových měst a objektů v Praze. Názorově zdůrazňoval význam odkazu a kontinuity historických měst jako urbanistických celků. Po změně politických poměrů přešel na Fakultu architektury ČVUT v Praze, kde působil jako vysokoškolský pedagog. V odborné práci zaměřil svou pozornost nejen na města, ale také na venkov. Byl výrazným odpůrcem zastavování příměstské krajiny (satelitní sídliště). Zastával i pozici hlavního architekta - urbanisty města Mníšku pod Brdy.

památkovou rezervaci a venkov, avšak v obecné rovině může poskytnout řadu podnětů, uplatnitelných také jinde.

Jiří Hudeček se v první polovině devadesátých let zaměřil na ekonomické vztahy při uplatňování památkové ochrany a výsledkem těchto zájmů byla práce **„Ekonomické pohledy na památkové statky našich měst“**. Autor probírá fakt, že činnosti spojené s regenerací městských památkových rezervací a městských památkových zón jsou v podstatě stejné jako činnosti, spojené se zachováním a využíváním stavebního fondu a technické infrastruktury jakéhokoliv města, odlišná je ale snaha udržet původní vlastnosti. Dále upozorňuje na povinnost vlastníka kulturní památky pečovat o její zachování na vlastní náklady, a také na možnost vzniku vícenákladů, které by měly být hrazeny z veřejné podpory.¹⁶

V souvislosti s dvacetiletým výročím fungování Programu regenerace památkových rezervací a zón byla vydána publikace – **„20 let Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón 1992-2012“**, která měla upozornit na zásluhy tohoto programu o povznesení našich historických měst. Kniha obsahuje obecné kapitoly o aplikaci památkové péče i o vlastním programu a je taktéž doplněna medailonky vybraných měst, řadou grafů a tabulek.¹⁷

Zásahům do krajiny a stavební rozpínavosti sídel je věnován článek **„Krajina domova v době rozpadu města a přeměny venkova“**, který poskytuje základní přehled pojmů, jako jsou urbanizace, suburbanizace atd., aby dále předešel přehled výzkumů v oblasti výstavby. Velmi zajímavou se jeví část nazvaná „Sen o vlastním domě“, v níž se uvádí, že více než polovina evropského obyvatelstva chce žít ve svém domě, ale za určité situace je nutné se rozhodnout pro byt nebo dům, čímž si naše země prošly zejména v devadesátých letech minulého století, kdy byla okolí velkých měst a jejich předměstí doslova zaplevelována novostavbami satelitních měst developerské

¹⁶ HUDEČEK, J. *Ekonomické pohledy na památkové statky našich měst*. Praha: Pracovní skupina pro regeneraci městských památkových rezervací a městských památkových zón, 1992. ISBN 80-85124-15-7.

¹⁷ MATOUŠKOVÁ, R. *20. let Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón 1992-2012*. Praha: Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska, 2012. ISBN 978-80-90534-0-7.

strategie. Článek taktéž poukazuje na výraznou úlohu architektonických návrhů, urbanistické tvorby a územního plánování.¹⁸

Na projevy změn ve veřejném prostoru je zaměřena publikace „**Architektura a veřejný prostor**“, kterou je možné charakterizovat jako výběrovou nebo reprezentativní antologii příspěvků odborníků věnujících se veřejnému prostoru z různých úhlů pohledu. Pro sledované téma je podstatná např. stať K. Selleho věnovaná privatizaci veřejného prostoru.¹⁹

Veřejným prostorům věnoval svou pozornost také Jan Gehl v práci „**Život mezi budovami**“, a to z pohledu jejich užívání a dopady architektonické koncepce, pro níž užívá premisu „ Jsou-li venkovní prostory nekvalitní, vyskytují se v nich jenom nezbytně nutné aktivity“²⁰.

Otázku panoramatických hodnot probíral ve své studii „**Panoramatické hodnoty našich historických měst**“ Karel Kibic. Výchozí premisou je tvrzení, že „*K prvořadým kvalitám historických měst patří jejich zachovalé dominanty uplatňující se v blízkých i dálkových pohledech a vytvářející městské panorama.*“ Právě tyto objekty převážně určují charakter místa a dávají jednotlivým městům jejich typický neopakovatelný výraz, který nemůže vyvážit ani pozdější rozsáhlá výstavba. Kibic se věnuje i vzniku panoramatu, podává výčet staveb, utvářejících městské panorama, přináší vyobrazení dálkových pohledů a dominant a taktéž jejich souhrnné tabulky.²¹

Zástavbě parcel v centrech historických měst pro obchodní účely se věnuje práce „**Kotvy Máje**“, přibližující většinou ne příliš citlivé zásahy do organismu našich

¹⁸ BAŠE, M. - CÍLEK, V. *Krajina domova v době rozpadu města a přeměny venkova. Příloha.*, In. Veřejná správa, ročník 35, číslo 19, příloha. 2006.

¹⁹ KRATOCHVÍL, P. (ed.) *Architektura a veřejný prostor*. Praha. Zlatý řez, 2012 ISBN 978-80-903826-4-0. SEELE, K. *Veřejné prostory evropských měst – rozpad a zánik, nebo proměna a oživení? Argumenty a protiargumenty*. Tamtéž, s. 77- 90.

²⁰ GEHL, J. *Život mezi budovami, užívání veřejných prostranství*. Brno: Nadace Partnerství – Program Partnerství a Jan Gehl, 2000. ISBN 80-85834-79-0. Citát s. 13.

²¹ KIBIC, K. *Panoramatické hodnoty našich historických měst.*, In. Sborník společnosti přátel starožitností., Praha: Společnost přátel starožitností, 1996, ročník 44, číslo 4. s. 185-198. ISSN 1210 – 924X.

hodnotných sídel. Z rozporuplné výstavby lze připomenout například obchodní domy v Praze, Olomouci, Jihlavě, Prostějově atd. Práce má spíše sborníkový charakter.²²

Obdobnou, monotematickou publikací, mapující pro změnu podobu pošt a podávající přehled o šíři architektonických podob objektů, sloužících pro potřeby této sféry služeb, je práce „**Slavné pošty Čech, Moravy a Slezska**“.²³

Dalšími monotematickými pracemi, věnovanými rozličným stavbám, bez nichž bychom si naše města jen stěží dokázali představit, jsou práce o městském opevnění, hradbách, branách, radnicích, pivovarech, mariánských, trojičních i morových sloupech a jiných objektech. Práce jsou často koncipovány jako encyklopedie.²⁴

Stavbami výrobního a průmyslového charakteru se zabývá čtyřdílná publikace „**Technické památky**“, mapující bohaté dědictví našich provozoven, dílen, továren a jiných podniků, a to jak ve městech, tak také na venkově. Taktéž jsou dále vydávány i topografie technických objektů a památek.²⁵

Problematikou materiálů pro obnovu historických objektů se dlouhodobě zabývá Petr Kotík. Souhrn materiálů, užívaných a uplatnitelných v památkové péči, přiblížil např. v hojně studovaném díle „**Stavební materiály historických objektů**“²⁶,

²² KLÍMA, P. (ed.) *Kotvy Máje, České obchodní domy 1965–1975*. Praha: Vysoká škola uměleckoprůmyslová, 2011. ISBN 978-80-86863-40-5.

²³ ULRICH, P. (ed.) a kol. *Slavné pošty Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Foibos, 2013. ISBN 978-80-87673-52-0.

²⁴ KUPKA, V. a kol. *Pevnosti a opevnění v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, 2. opravené vydání. Praha: Libri, 2010. ISBN 978-80-7277-047-2. FIŠERA, Z. *Encyklopedie městských bran v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Libri, 2007. ISBN 978-80-7277-061-8. TÝŽ. *Encyklopedie městských věží v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Libri, 2006. ISBN 80-7277-303-8. KIBIC, K. *Historické radnice*, 2. upravené vydání. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1988. VLČEK, P. - SOMMER, P. - FOLTÝN, D. ad. *Encyklopedie českých klášterů*. Praha: Libri, 1998. ISBN 80-85983-17-6. FILIP, A. *Secesní chrámy na Moravě a ve Slezsku, sakrální výtvarné umění kolem roku 1900*. Brno: Barrister & Principal, Národní památkový ústav, 2004. ISBN 80-86598-63-2. ADAMCOVÁ, K. - NEJEDLÝ, V. - SLÍŽKOVÁ, Z. - ZAHRADNÍK, P. *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a piliře v Karlovarském kraji*, Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2004. ISBN 80-86234-53-3, a mnohé další.

²⁵ KOLEKTIV AUTORŮ. *Technické památky, I.-IV.*, Praha: Libri, 2008. ISBN 80-7277-042-X. VALCHÁŘOVÁ, V. *Industriál – Ústecký kraj*. Praha: ČVUT Praha – Fakulta architektury, 2007. ISBN 978-80-01-04833-7. DVOŘÁKOVÁ, D. *Industriál – Karlovarský kraj*. Praha: ČVUT Praha – Fakulta architektury, 2008. ISBN 978-80-01-04919. ad.

²⁶ KOTÍK, P. a kol. *Stavební materiály historických objektů*. Praha: Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, 2007, dotisk I. vydání. ISBN 978-80-7080-347-9.

v němž jsou probrány nejen vlastní stavební materiály, ale i fasádní a interiérové nátěrové hmoty, analyzovány historické malty, omítky atd.

Historickým konstrukcím se mimo jiné věnuje Jiří Škabrada. Své rozsáhlé znalosti shrnul v práci **„Konstrukce historických staveb“²⁷**, pojednávající o jejich jednotlivých druzích - od zdiva přes krovy, krytiny, schodiště, klenby, výplňové prvky dveřních a okenních otvorů atd.

Dále existuje množství odborné literatury, zaměřující svou pozornost na konkrétní lokální a speciální problematiku.

²⁷ ŠKABRADA, J. *Historické konstrukce*. Praha: Argo, 2003. ISBN 80-7203-548-7.

1. Vznik a vývoj památkové péče v českých zemích

Prochází-li se návštěvník našimi historickými sídly, může ho v zaujatosti jejich podobou napadnout tázat proč je do značné míry zachován charakter těchto měst a jejich zástavby, respektive, proč tato sídla nejsou narušena více. Bude-li pátrat dál, dospěje ke zjištění, že tato skutečnost je způsobena historickým vývojem, ale také do určité míry i tím, že existuje státní památková péče, která vedle svých dalších úkolů dohlíží také na plošnou ochranu našich nejcennějších městských lokalit.²⁸ Kdy a proč vznikla? Proč došlo k její institucionalizaci? Proč se stala státní? Odpověď na tyto otázky není krátká ani jednoduchá, neboť se dotýkáme samé historie oboru.

Úsilí o zachování, tj. o ochranu památek minulosti, bylo v Evropě patrné po celá staletí. Jednalo se především o snahu uchovat dva typy památek, jednak písemné (především listiny), což mělo svůj základ v tom, že tyto písemnosti obsahovaly a potvrzovaly práva a výsady²⁹ a druhou skupinou byly stavební památky, které vyjadřovaly jistou historickou, společenskou, a v neposlední řadě i národní paměť. Ta ovšem zvláště v 19. století byla často zneužívána k nacionálním proklamacím a útokům. Stavební památky měly často „štěstí“, že přetrvaly do dob pozdějších. To, že přečkaly, ať již v původní podobě nebo v pozdějších přestavbách, bylo dáno souběhem řady okolností. Za nejdůležitější je v tomto směru možné pokládat způsob myšlení našich předků, který jim ukládal postupovat tak, aby využívali stávající materiál a stavby tak při přestavbách zůstávaly zcela nebo z velké míry zachovány³⁰, neboť naši předkové měli jednak úctu k materiálům, jednak šetřili.

V evropském kontextu vývoje ochrany kulturního dědictví lze za jednoho ze zakladatelů celého oboru chápat Johanna Joachima Winckelmanna, i když má svůj

²⁸ **Zákon č. 20/1987 Sb.**, ze dne 30.3.1987, o státní památkové péči, v platném znění. Dostupné též např. on-line z <http://www.npu.cz/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>.

²⁹ Zájemcům o poznání této problematiky lze doporučit pro české země např.: **JANÁK, J. - HLEDÍKOVÁ, Z.** *Dějiny správy v českých zemích do roku 1945*, Praha, Státní pedagogické nakladatelství, 1989, I. vydání, ISBN 80-04-21189-5; **HLAVÁČEK, I. – KAŠPAR, J. - NOVÝ, R.** *Vademecum pomocných věd historických*; I. vydání, Praha: Nakladatelství Svoboda, 1988; **HLAVÁČEK, I.**, *Několik úvah o diplomacii, jejích dějinách, potřebách a perspektivách*. Sborník archivních prací 33, Praha: Ministerstvo vnitra, 1983, s. 3-31. ISSN 0036-5246. Tam také odkazy na velké množství další literatury.

³⁰ To je dnes dobře zjiitelné např. pomocí stavebně-historických průzkumů. K nim: např. **MACEK, P. - RAŽÍM, V., a kol.** *Zkoumání historických staveb*, vydání I., Praha: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště střední Čechy, 2011, ISBN 978 – 80 – 865 -16- 41 -7.

speciální význam zvláště pro dějiny umění a klasickou archeologii. Nicméně tím, že se zabýval antickou kulturou, popularizoval starověká řecká a římská stavební díla, přispěl k prosazení ochrany jednotlivých stavebních objektů, což mělo velký význam pro směřování různých evropských zemí k prosazení institucionální ochrany historického kulturního fondu.³¹

V českém prostředí se povědomí historické tradice udržovalo poměrně samovolně. Po období destrukcí za husitských válek následovalo období tolerance a uchovávaní historických předmětů.³² V době barokní dochází v souvislosti s reformou řádového života rozličných řeholí k obnově jejich klášterních areálů. Některé řády se při přípravě a provádění rekonstrukcí přikláněly k odstranění části staveb a k nové dostavbě v barokní podobě. Jiné však, nejspíše proto, aby zdůraznily svou tradici a starobylost existence jednotlivých řeholních domů, se vracejí k historické podobě, obnovují ji, ale také dále rozvíjejí s použitím dostupného tvarosloví a postupů. Takovýto postup uplatňovaný tehdy v českých zemích v péči o stavební památky, ať již byly pohnutky pro jeho užívání jakékoliv, bychom snad mohli označit jako „protopamátkové“. Stále se však jedná obnovu pouze jednotlivostí, tj. jednotlivých klášterních domů, probošství...atd. Uplatňuje se tzv. „barokní gotika“.³³ Nejznámějším architektem a stavitelem, který uváděl barokní gotiku do stavební praxe, a v jejím stylu vytvořil řadu vrcholných architektonických děl, byl Jan Blažej Santini-Aichel (1677 - 1723). Nelze ovšem opominout fakt, že ne ve všech realizacích se tato barokní gotika

³¹ **Johann Joachim Winckelmann** (9. prosince 1717, Stendal - 8. června 1768, Terst). Jeho primát ve vědě spočívá v tom, že jako první rozdělil starověké antické umění na řecké a římské. Byl systematikem, jak lze doložit i v prosazování nového přístupu k nálezům z archeologických výzkumů tragicky zaniklých měst Pompejí a Herculaneu, zničených výbuchem Vesuvu v r. 79. Pro poznání Winkelmannova myšlení srov. **WINCKELMANN, J. J.**, *Dějiny umění starověku, statí*, Estetická knihovna, svazek 10, Praha: ODEON – nakladatelství krásné literatury a umění, 1986; **ROKYTA, H. J. J.** *Winckelmann a Čechy*, I. vydání, Praha: Státní ústav památkové péče a ochrany přírody, 1988; J. J. Winckelmann, dostupné on-line z http://cs.wikipedia.org/wiki/Johann_Joachim_Winckelmann, navštíveno 6.9.2014.

³² Srov. např. **Pavel Skála ze Zhoře**, *Historie česká*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1984. s. 216. **KOTRBA, V.**, *Historismus a počátky památkové péče v českých zemích v době barokní*. In: Staletá Praha, Sborník Pražského střediska státní památkové péče a ochrany přírody, Praha: Orbis – Pražské nakladatelství, 1966, s. 22-36, zvl. s. 25.

³³ **KOTRBA, V.** *Historismus a počátky památkové péče v českých zemích v době barokní*, s. 29: „, Takzvaná česká „barokní gotika“ není po stránce svého zrození ani tak iniciativní akcí geniálních umělců, jako spíše díky jejich tvůrčí pohotovosti velkolepým ztělesněním retrospektivních feudálních stavebníků, reprezentovaných osvícenými představiteli starých řádů, především benediktinů, cisterciáků a premonstrátů.“

objevuje, nebo převažuje. Některé Santiniho stavby by asi bylo možné označit také jako volnou tvorbu, která do kategorie „barokní gotiky“ úplně nezapadá.³⁴ Tvůrčí principy Jana Blažeje Santiniho se zřejmě odrážely i v tvorbě dalších projektantů, stavitelů či architektů, k nimž lze přiřadit Octavia Broggia, Tomáše Haffeneckra, Lazara Widmanna aj.³⁵

V poslední čtvrtině 18. století Evropou otřásl ohlas velké francouzské revoluce, a následně napoleonské války. Všechny tyto události těžce dolehly i na historické stavby, což se projevilo zejména ve Francii. V rámci „očisty“ od předchozího společenského uspořádání tam proběhlo boření klášterů, kostelů, ničení obrazů a soch atd.³⁶ Přes napjatou situaci docházelo některým jedincům, že negativní přístup k umění a architektuře není trvale možný a Francii ochuzuje a poškozuje. Proto bylo mezi lety 1792 – 1799 učiněno několik pokusů, aby pomocí zákonů toto ničení ustalo.³⁷ Proces prosazování institucionální památkové ochrany ve Francii trval dlouho, neboť teprve v roce 1830 došlo ke jmenování prvního generálního inspektora památek.³⁸ Pro další vývoj v západo a středoevropském prostoru se ukázalo být důležitým užívání pojmů „veřejné muzeum“, „národní památka“ a k nim vázajícího se pojmu „veřejný zájem.“³⁹

³⁴ Srov. **KALISTA, Z.** *Barokní gotika a její žďárské ohnisko*, Brno: Blok, 1970; **HORYNA, M. J. B.** *Santini-Aichel – Život a dílo*. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-664-3; **SEDLÁK, J.** *Jan Blažej Santini – setkání baroku s gotikou*. Praha: Vyšehrad, 1987; **KOTRBA, V.** *Česká barokní gotika – dílo Jana Santiniho-Aichla*. Praha: Academia, 1976, **týž:** *Původ a život architekta Jana Blažeje Aichla*, Umění XVI, Praha: ČSAV, 1968, s. 533-566.

³⁵ Tento okruh stanovil Viktor Kotrba, In.: **KOTRBA, V.**, *Historismus a počátky památkové péče...* s. 33. K jednotlivým umělcům srov. **BLAŽÍČEK J. O., a kol.**, *Dějiny českého výtvarného umění, od počátku renesance do závěru baroka*, díl. I. a II., Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1989. ISBN 80-200.- 0069-0; **NEUMANN, J.** *Český barok*, Praha: Odeon, 1974. Nejnověji **MACEK, P. - BIEGEL, R. - BACHTÍK, J. (edd.)** *Barokní architektura v Čechách*. Praha: Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2736-6. Tam také odkazy na další související literaturu.

³⁶ Jako odstrašující příklad si můžeme připomenout např. zboření kostelů v Cluny nebo „vyčištění“ katedrál v Remeši, srov. např. **PIOJAN, J.** *Dějiny umění*, III. vydání. Praha: Odeon, nakladatelství krásné literatury a umění, 1988, díl 3. s. 238 a díl 4, s. 28 - 29.

³⁷ **NEJEDLÝ, V.** *Vznik a vývoj státem organizované památkové péče ve střední Evropě*, In.: *Péče o architektonické dědictví*, Sborník prací I., vybrané kapitoly k tématu. Praha: IDEA SERVIS, s. 31. ISBN 978-80-85970-60-9.

³⁸ Tamtéž... s. 32.

³⁹ Srovnání české a francouzské památkové péče se věnovala **HOLUBIČKOVÁ, P.** *Památková péče v ČR a ve Francii*, Brno, 2008. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta. Diplomová práce. s. 101. Vedoucí práce Svoboda František. K veřejnému zájmu např. **MOLEK, P.** *Veřejný zájem*, Zlín, 2008.

Obdobně zdlouhavý byl vývoj památkové péče i v sousedních německých zemích, kde byl navíc komplikován jejich složitým územním členěním a státní rozdrobeností. I přes státní a organizační nejednotnost byly formulovány teoretické názory mající obecnou platnost. Příkladným myslitelem se ukázal pruský historik Franz Theodor Kugler hlásající, že „Památková péče sjednocuje a vzdělává národ“ a „Tam, kde se podaří odstranit odloučení mezi minulostí a současností, tam se duch našich předků spojí s námi a tuto sílu nebude moci pokořit žádná vnější moc. Národ bez památek je národem bez dějin.“⁴⁰ Za této situace nemohl ani vývoj v rakouské monarchii, kam české země náležely, zůstat stranou a ochrana památek prostřednictvím státních institucí a státem placených odborných pracovníků na sebe nemohla nechat dlouho čekat. Svou roli zde sehrálo i období romantismu.⁴¹ Přelomovými lety se pak staly revoluční roky 1848/49, kdy byla Evropa „v pohybu“. Po utužení politických poměrů a nástupu tzv. Bachova absolutismu se případné zřízení památkového úřadu mohlo jevit jako „vhodný“ ústupek vlády, ovšem jeho vlastní realizace a fungování muselo zcela podléhat přísnému státnímu dohledu. Pro vznik památkové instituce byly jako podklady předloženy memoranda historika Eduarda Mellyho, navrhuujícího zřízení ústavu pro dozor, zachování a výzkum historických památek monarchie požívající určité míry nezávislosti. S jiným návrhem přišel ministr obchodu Karl L. von Bruck⁴², který navrhl ochranu památek prostřednictvím Centrální

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta managementu a ekonomiky. 48 s. Bakalářská práce. Vedoucí práce Halásek Dušan.

⁴⁰ K vývoji památkové péče v Německu: **KIELSOW, G.**, *Památková péče v Německu*, Brno: Barrister & Principal a NPÚ, územní odborné pracoviště v Brně, 2011. ISBN 978-80-86752-95-2 (Národní památkový ústav) a **NEJEDLÝ, V.** *Vznik a vývoj státem organizované památkové péče ve střední Evropě*. s. 32. ISBN 978-80-85970-60-9.

⁴¹ **HANZAL, J.** *Od baroka k romantismu*, Praha: Academia, 1987.

⁴² **Karl Ludvig von Bruck** (1798–1860) – rakouský finančník a politik. V r. 1848 byl poslancem frankfurtského ústavodárného sněmu; 1849 povýšen do šlechtického stavu; 1848-1851 ministrem obchodu; 1853-55 velvyslancem v Cařihradě; 1855-1860 ministrem financí.

Eduard Melly (1814 -1854), rakouský historik umění

JUDr. Alexander von Bach (1813-1893), od r. 1843 vídeňský advokát, 1848 zvolen do ústavodárného shromáždění (vzdal se mandátu), 1848-1849 ministr spravedlnosti, 1849 - 1859 ministr vnitra, 1859 povýšen do šlechtického stavu, 1859 – 1867 velvyslanec u papežského stolce v Římě.

komise. Na zasedání rakouské ministerské rady dne 18. prosince 1850 byla Bruckova předloha přijata, a následně ji dne 31.12.1850 schválil i císař František Josef I.

Centrální komise byla zřízena při ministerstvu obchodu, průmyslu a veřejných staveb, její prodlouženou rukou v jednotlivých zemích se stali zemští konzervátoři památkové péče. Mezi úkoly komise náleželo posouzení hodnot památek, dále zjištění jejich stavu, praktická činnost při zajišťování ochrany a určení způsobu jejich opravy. Pro nás není bez zajímavosti, že se povinnosti péče o památku vztahovaly na obce, soukromé spolky a místodržitelství, do jejichž spádové oblasti daný objekt náležel. Zajímavé je i to, že pro poskytování státních finančních příspěvků na opravu byl zřízen zvláštní fond a dbáno mělo být také o výchovu odborníků, kteří by byli profesně schopni obnovu památek provádět. V neposlední řadě nelze nepřipomenout úřední dohled nad udržováním okolí památky (tedy asi na to, co bychom dnes označili za prostředí památky). Značná pozornost měla být věnována pracím při stavbě silnic a železnic, aby nedocházelo k poškozování památek, a to jak viditelných, tak i těch, které se mohly nacházet pod povrchem. Komise odvedla významnou a důležitou práci.

V dnešní době, kdy se potýkáme s nechuť k jakýmkoliv omezením a nařízením a snahou je je všemožnými způsoby obejít, se některá ustanovení z konstituce Centrální komise mohou zdát až neskutečná. Mj. tehdy platilo, že zemským konzervátorům mají v jejich činnosti pomáhat stavební úřady a v případě, že pro korunní zemi nebyl konzervátor jmenován, „bylo **povinností stavebních úředníků působit v duchu ochrany památek.**“⁴³

Rozhodování o opravách nebylo jednoduché a dlouhé zápasy bylo zapotřebí svést zejména se zastánci purismu⁴⁴, který si mohl ke svým záměrům účelově vykládat ustanovení instrukce, že péče stavebního inženýra v zachování současného stavu

Ke společenské situaci v monarchii 19. stol. srov. např. **URBAN, O.** *Česká společnost 1848 – 1918*. Praha: Nakladatelství Svoboda, I. vydání, 1982.

⁴³ Srov. např. **NEJEDLÝ, V.** *K dějinám památkové péče na Moravě od počátku 20. století do zániku rakousko-uherské monarchie*, In. Zprávy památkové péče, Praha: Národní památkový ústav, 1994. ročník LIV, s. 351 - 367. ISSN 1210-5538.

⁴⁴ K purismu např.: **CHYTIL, K.** *O historickém a stavebním vývoji Prahy*. Praha: Nákladem vlastním, 1916. zvl. s. 57-61. Též: **NAUMAN, P.**, *Příliš živá památka*, Praha: Věstník Klubu za starou Prahu, Praha: Klub za starou Prahu, 2006. Dostupné on-line z <http://stary-web.zastarouprahu.cz/ruzne/marsloup2.htm>, navštíveno 8.9.2014.

památky, v případě potřeby v odstranění škodlivých a nevhodných přístavků, péči o krytinu, upevnění volných částí a vyplnění zdiva tak, aby nebylo ohroženo další zachování památky.⁴⁵

Za výrazného stoupence purismu v českých zemích bývá pokládán Josef Mocker, vynikající architekt a velký znalec středověkého tvarosloví.⁴⁶ Purismus lze vysledovat i u restaurátorských postupů.⁴⁷

Je samozřejmé, že v průběhu existence Centrální komise byl upřesňován rozsah její činnosti, tak bylo v roce 1899 vyhlášeno, že památkově sledované objekty nepřesahují dobou svého vzniku rok 1850, dále byla zdůrazněna podpora prací na soupisech památek a na přípravě památkového zákona, který však nebyl do zániku monarchie vydán.

Na přelomu 19. a 20. století vstupuje do oboru památkové péče historik umění Max Dvořák, jemuž byl sice vyměřen krátký život, ale o to více jej využil. Lze jen litovat, že se k němu české prostředí nezachovalo vstřícněji. Z bohaté publikační činnosti stačí zmínit „Katechismus památkové péče“, který geniálně rozebírá památkovou péči a dotýká se tak závažných témat a základních pojmů jako jsou: „rozsah památkové ochrany“ s důrazem na fakt, že **drobné památky vyžadují často větší ochranu, než ty významné**, „ochrana památek i lokálních (tj. místních)“: „**Památkovou péčí je nutné**

⁴⁵ NEJEDLÝ, V. *Vznik a vývoj státem organizované památkové péče ve střední Evropě*, s. 54-55.

⁴⁶ **Josef Mocker** (22.11.1835 - 16.1.1899). Narodil se v Cítolibeč (okr. Louny), které byly místem se spoustou barokních památek. Studoval v Litoměřicích, dále v Praze na technice a poté na Akademii výtvarných umění ve Vídni, kde jej ovlivnil zejm. F. Schmid. V rámci jeho ateliéru se podílel na restauraci svatoštěpánského chrámu. Po studiích učil krátký čas na Hospodářské škole v Libverdě. Zlomovým rokem se v jeho profesním životě stal rok 1872, v němž byl jmenován stavitelem chrámu sv. Víta po zemřelém Josefu Krannerovi. Mimo chrám svatého Víta jsou jeho nejznámějšími pracemi obnova hradu Karlštejna, kostela sv. Jáchyma v Jáchymově (po požáru), chrámu sv. Barbory v Kutné Hoře, hradu Křivoklát ad. Z novostaveb jmenujme např. kostel sv. Prokopa na Žižkově a kostel sv. Ludmily na Vinohradech. Lit.: **LÍBAL, D. - ZAHRADNÍK, P. - CHUDÁREK, Z. - DURDÍK, T.**, *monotematické číslo časopisu k výročí Josefa Mockera. Zprávy památkové péče*. 2001, roč. 61, čís. 2. ISSN 1210-5538. **PETRASOVÁ, T.**: *Josef Mocker 1835-1899 : stavitel katedrály*, Praha: Správa Pražského hradu, 1999, ISBN 80-86161-14-5.

⁴⁷ **VLČEK, P. a kol.**: *Umělecké památky Prahy. Staré Město – Josefov*. Praha: Academia, 1996, s. 405-410, ISBN 80-200-0563-3. **SOLAŘ, M.** *Kamenné zdivo z hlediska péče o stavební památky – úvod do problematiky*. Dostupné on – line z <http://www.supp.cz/html/kamen/kamen3.htm>. Navštíveno 6.9.2014.

rozprostřít nejen na slohy minulosti, ale je třeba zachovat všude také lokální a historickou osobitost památek, které nejsme oprávněni korigovat...“⁴⁸. Důkladně se zabýval problematikou restaurování. Stále platnými jsou i jeho požadavky neničit staré jen proto, aby byly uvolněny parcely pro novou výstavbu, dále aby nebyla bez pádného důvodu měněna historická podoba měst, a také, aby se „každá novostavba podřídila svému okolí a vzhledu obce“. Patřil také mezi obránce baroka, na něž se ještě pohlíželo s despektem, jako na něco nehodnotného.⁴⁸

V roce 1911 byla profesionalizována památkové péče s důrazem na odborně kvalifikované, státem placené, pracovníky, s čímž souvisela i změna statutu Centrální komise, v jejímž čele stál prezident; jako poradní orgán byla zřízena památková rada. Pro jednotlivé země byli jmenováni zemští konzervátoři, dále bylo stanoveno, že památkářská pracoviště budou vybavena potřebným pomocným personálem pro kancelářskou a účetní službu a nástroji a přístroji pro fotografování a další dokumentátorskou činnost. Velice striktní byl požadavek na úředníky Centrální komise se zaměřením uměleckohistorickým a technickým. **Stát se jimi mohli pouze absolventi domácích univerzit a technik, kteří složili doktorát z filosofie nebo dvě zkoušky z pozemního stavitelství.**⁴⁹

⁴⁸ **Max Dvořák** (24.6.1874, Roudnice nad Labem - 8.2.1921 Hrušovany nad Jevišovkou). Jeho otec byl knihovníkem a archivářem rodiny Lobkoviců na zámku v Roudnici. Po absolvování roudnického reálného gymnázia, se mladý Max zapsal ke studiu historie na Karlově univerzitě v Praze (od r. 1892). Již za studií začal publikovat odborné historické práce. Zásadním se pro jeho profesní vývoj ukázal odchod do Vídně (1894) na Institut für Österreichische Geschichtsforschung, kde musel obrátit svou pozornost k dějinám umění, které již neopustil. V roce 1902 se na Vídeňské univerzitě v tomto oboru habilitoval. O pět let později se ucházel o místo na univerzitě v Praze, ale byl odmítnut. Zůstal ve Vídni, v níž se po předčasném úmrtí profesora Aloise Riegla uvolnilo učitelské místo. Ve Vídni vyučoval až do své taktéž předčasné smrti. Srov. **KUTNAR, F. - MAREK, J.. Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví: od počátků národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století.** I. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, díl II., s. 196- 197. **TOMEŠ, J., a kol. Český biografický slovník XX. století: I. díl: A – J.** Praha, Litomyšl: Paseka, 1999. s. 278. ISBN 80 -7185-245-7. **Chadraba, R. Max Dvořák a vídeňská škola umění,** In.: Kapitoly z českého dějepisu umění, díl II., Praha: Odeon, nakladatelství krásné literatury a umění, 1987. s. 9 – 70 (tam také bohatá bibliografie). **DVOŘÁK, M. Katechismus památkové péče,** Praha. Národní památkový ústav – ústřední pracoviště, 2004, druhé české vydání. Zvl. s. 31 a 46-47. ISBN 80-86254- 55-X.

⁴⁹ **NEJEDLÝ, V., Vznik a vývoj státem organizované památkové péče ve střední Evropě,** s. 41-43. **NEJEDLÝ, V., K organizaci památkové péče na Moravě v letech 1850-1918,** In: Uměleckohistorický sborník, Brno: Nakladatelství Blok, 1985. s. 51-66. **Týž, Obrisy přístupů k památkové péči na Moravě do poloviny 20. století,** In: Památková péče na Moravě, 150 let od vzniku první státní instituce na ochranu památek, Brno: Státní památkový ústav, 2002. ISBN 80-85-32-82. **Týž: K dějinám památkové péče na Moravě - sedmdesátá léta 19. století až počátek 20. století.** In. Památky a příroda, Časopis státní památkové péče a Státní ochrany přírody, Praha: Panorama, Státní ústav památkové péče a ochrany přírody, 1991. r. 16,

Po vydání jmenovacích dekretů novým zemským konzervátorům v následujícím roce (1912), nastala v Čechách zvláštní situace, neboť byly vydány dekrety dva. Jeden s platností pro české jazykové území a obdržel jej Luboš Jeřábek, druhý pro jazykově smíšené (a německé) byl předán Rudolfovi Hönigschmidovi, prakticky tak vznikly dva památkové úřady, plnící své úkoly zcela samostatně.⁵⁰

Centrální komise ve Vídni pracovala až do roku 1918, tj. do zániku monarchie, kdy si na jejím základě (a pracovišť zemských konzervátorů) začaly budovat svou vlastní památkovou péči jednotlivé nástupnické státy.

Po vzniku Československa bylo podstatné prosazení kontinuity fungování úřadů. Výkonem památkové péče pro celé území státu byl tudíž pověřen Zemský památkový úřad. K jeho důležitým úkolům patřilo mj. zabránění vývozu předmětů kulturní povahy a devastaci soch a obrazů a dalších věcí náboženské povahy (např. sochy se svatojánskou tematikou aj.). Smutným mementem v tomto směru je stržení mariánského sloupu na Staroměstském náměstí⁵¹ Zvláštní ochranu vyžadovaly také zámky patřící rodině Habsburků (Konopiště, Chlum u Třeboně aj.) a kláštery.⁵²

č. 8. s. 449–469. ISSN 0139-9853; **INDRA, B.** K organizaci památkové péče ve Slezsku v letech 1850–1945, In: Časopis Slezského muzea, Opava: Slezské muzeum, 1962. r. XII. č. 1 s. 21–33, č. 2 s. 103–113. 1962–791–28.

⁴⁶ **Rudolf Hönigschmid** (15.1.1876, Hořovice – 15.10.1967, Unterwössen, BDR). Vystudoval práva, dějiny umění a germanistiku na Německé univerzitě v Praze. V oboru památkové péči pracoval nejen za Rakouska Uherska, ale i po vzniku Československa. V letech 1925–1936 působil ve funkci přednosty Památkového úřadu pro Zemi českou v Praze. Byl mužem širokých zájmů: dohlížel na restaurátorské práce, angažoval se v německém odboru Moderní galerie, stal se jedním ze zakladatelů Spolku německých muzeí v ČSR, od roku 1937 též státním muzejním inspektorem pro německá muzea v Čechách a na Moravě. Působil jako vysokoškolský učitel (od r. 1924), přednášel dějiny umění na německé technice v Praze. Dále byl členem Společnosti pro podporu německé vědy, umění a literatury v Čechách. Svou odbornou erudici uplatnil v publikační činnosti se zaměřením na gotickou a barokní plastiku, na díla malířů a sochařů 19. a 20. století atd.

Luboš Jeřábek (21.2.1864, Praha - 7.8.1937, Černošice), po absolvování gymnázia vystudoval Právnickou fakultu UK v Praze. V roce 1911 se stává vládním radou na Ministerstvu kultu a vyučování, je poslancem českého Zemského sněmu, členem Národní rady české, od 1912 zemským konzervátorem, po r. 1918 byl přednostou Státního památkového úřadu. Taktéž byl zakladatelem a předsedou Klubu za starou Prahu, členem Jednoty pro dostavbu chrámu sv. Víta. Nesporný je jeho podíl na zachování řady pražských památek (Faustova domu, starého židovského hřbitova, Staronové synagogy ad.). Zabýval se také hudbou: účastnil se práce v Pěvecké obci české, ve Všeslovanském pěveckém svazu. Publikoval množství odborných prací dotýkajících se zvl. dějin Prahy (Staré Město Pražské, Pražské zahrady a paláce aj).

⁵¹ srov. Mariánský sloup dostupné on–line z <http://www.marianskysloup.cz/clanky/historie.html>, navštíveno 6.9.2014

⁵² Srov. např. **ŠTONCNER, P.** *Organizační vývoj státní památkové péče v letech 1918–1945*, In: Péče o architektonické dědictví, Sborník prací I., vybrané kapitoly k tématu. Praha: IDEA SERVIS. s. 49. ISBN 978-

Státní památkový úřad se musel od počátku potýkat s řadou nevybíravých útoků, zejména na jeho personální obsazení, přičemž se v něm objevili opravdu zdatní lidé, mezi nimiž je záhodno, mimo L. Jeřábka, vyzdvihnout zejména Václava Wagnera, Zdeňka Wirtha (který však přešel záhy na Ministerstvo školství a národní osvěty) a Stanislava Sochora (jmenován v r. 1919 přednostou úřadu pro Moravu a Slezsko se sídlem v Brně).⁵³

I přes značné úsilí vynaložené na vytvoření a prosazení památkového zákona nebyl v tomto směru Státní památkový úřad úspěšný.⁵⁴

Organizační struktura Státního památkového úřadu se ustálila na zemském principu, přičemž pracoviště mimo Prahu musela být zřízeny nově. Státní památkové péči velmi posloužilo založení Státního fotoměřičského ústavu, jenž byl zřízen Ministerstvem školství a národní osvěty z iniciativy Zdeňka Wirtha v roce 1919. Nový ústav se měl podle programu stát vědeckým a dokumentačním pracovištěm a zároveň servisní organizací památkové péče. Svě úkoly plnil, ale jen za velmi obtížných podmínek (málo systematizovaných míst, krácení příspěvků na provoz atd.)⁵⁵

Pokud se týkalo pracovní náplně památkového úřadu, tak ta stále narůstala, a to jednak v souvislosti s realizací pozemkové reformy, v jejímž rámci musela být věnována zvýšená pozornost tomu, co se dělo na tzv. zbytkových statcích (tedy převážně na zámcích) a dále i městům, v souvislosti s přípravou stavebních prací a vypracováváním regulačních plánů, aby nedocházelo k nevratným zásahům do historické podoby sídel.⁵⁶

80-85970-60-9. **Týž:** *Příspěvky k dějinám památkové péče v Československé republice v letech 1918-1938, část 1*, In.: Zprávy památkové péče, 2004. ročník 64, č. 5. s. 426-430.

⁵³ **Stanislav Sochor** (5.5.1882 – 9.5.1959), vzděláním architekt. Lit.: *Architekt a památkář Stanislav Sochor*. In. **KOLEKTIV AUTORŮ.** *30 let Krajského střediska státní památkové péče a ochrany přírody v Brně*, Brno, 1989. s. 220 – 227.

⁵⁴ K tomu: **ŠTONCNER, P.** *Příspěvky k dějinám památkové péče v Československé republice v letech 1918-1938, část 4, snahy o vydání památkového zákona*, In.: Zprávy památkové péče, ročník 65, č. 3, 2005.. s. 246-252.

⁵⁵ Ústav několikrát změnil název: Státní ústav pro soupis, měření a zobrazení památek (1919-1929), Státní ústav fotoměřičský (1929-1953), Státní památková správa - dokumentační oddělení (od r. 1953). Archivní materiál uložen v Národním archivu v Praze, SÚF 383, <http://www.badatelna.cz/fond/498>.

⁵⁶ **ŠTONCNER, P.** *Organizační vývoj státní památkové péče v letech 1918-1945*, s. 74-76. **ŠVÁCHA, R.,** *Od moderny k funkcionalismu, proměny pražské architektury první poloviny 20. století*. Vydání I. Praha:

Památkový úřad měl po celé období první i druhé republiky k dispozici významný nástroj pro zvýšení zájmu vlastníků kulturních památek o jejich obnovu, tím byly státní subvence, jimiž úřad podporoval vlastníky objektů a předmětů v jejich péči⁵⁷ **Financovány měly být pouze práce podporující zachování památkové hodnoty. Vlastník musel snést dozor úředníků SPÚ a smířit se s tím, že subvence mu bude proplacena až po ukončení prací, jejich vyhodnocení a kolaudaci.**⁵⁸

SPÚ se za první republiky podílel na celé řadě obnov kulturních památek. K těm největším patřila obnova Pražského hradu a jeho přizpůsobení novým potřebám, obnova a dostavba chrámu sv. Víta, adaptace Černínského paláce pro resort Ministerstva zahraničních věcí, obnova Klementina, obnova zámku v Lánech pro prezidenta republiky. Dále připomeňme rekonstrukci vyhořelé obce Čičmany, ale akcí obnovy bylo podstatně větší množství.⁵⁹

Za okupace Československa v letech 1939-1945 byly stavební aktivity v důsledku ztížených a omezených podmínek značně utlumeny. O to více musela být věnována pozornost zejména dokumentaci památek, jimž hrozilo zcizení, poškození či zánik. Smutnou kapitolou byly rekvizice zvonů pro válečné účely.

Po skončení II. sv. války na tom české země, pokud jde o stav kulturního dědictví, byly relativně dobře. Válečné operace na našem území nenapáchaly tak rozsáhlé škody, jako tomu bylo například u našich sousedů. Problémy způsobilo vysídlení obyvatel německé národnosti a konfiskace (a rozkrádání) jejich majetku, i problémy s udržovacími pracemi. To však nebylo nic proti tomu, co nastalo po „Vítězném“ únoru 1948 zcizením soukromého majetku (zámky, hrady, kláštery a řeholní domy, výrobní objekty, domy). Značná část mobiliářů skončila v tzv. svozech a

Odeon, nakladatelství krásné literatury a umění, 1985. s 161- 168. K pozemkové reformě srov. např. **PEKAŘ, J.** *Omyly a nebezpečí pozemkové reformy*. Praha: Vesmír, 1923.

⁵⁷ **ŠTONCNER, P.** *Příspěvek k dějinám památkové péče v Československé republice v letech 1918-1938*, část 5, *Státní subvence na opravy památek*, In.: *Zprávy památkové péče*, ročník 66, č. 1. Praha, 2006. s.55-60.

⁵⁸ K subvencím: **ŠTONCNER, P.** *Organizační vývoj státní památkové péče v letech 1918-1945*, s. 76 -80.

⁵⁹ Srov. např. **PRELOVŠEK, D.** *Josip Plečnik*, 2. vydání. Brno: Vydavatelství ERA, 2003. ISBN: 80-86517-72-1. **KIESLING, N.** *Pavel Janák*. Praha: Arbor vitae. ISBN 978-80-87164-38-9. **BIRNBAUM, V.** *Vývojové zákonitosti v umění*. Praha: Odeon, nakladatelství krásné literatury a umění, 1987. zvl. s. 314-324.

dostala se úplně jinam, než kde se původně nalézala. Pro zabavené objekty se hledalo nové využití. Jen zlomku původních šlechtických sídel se dostalo „privilegia“ dokumentovat minulou dobu a být přístupnými prohlídkám veřejnosti. Památková péče byla postižena i personálními otřesy, když lidé, kteří nesdíleli kolektivistické názory, měli existenční a profesní problémy.⁶⁰

Schizofrenii doby, v níž byla památková ochrana zasažena těžkými ztrátami, dokresluje fakt, že v roce 1950 bylo 30. historických jader měst prohlášeno památkovými rezervacemi. Za tímto aktem se však skrývaly budoucí problémy s nezbytnou údržbou v důsledku omezených možností využívání zestátněných stavebních podniků.⁶¹ Pozitivním a správným krokem pro budoucnost se ukázalo organizování rozsáhlých a komplexních průzkumů. Pro tuto činnost vznikl v roce 1949 specializovaný R ateliér v pražském Stavoprojektu, který se o pět let později (r. 1954) transformoval ve Státní ústav pro rekonstrukce památkových měst a objektů, jenž se zabýval jednak přípravou rekonstrukčních prací, jednak zpracovával komplexní průzkumy a pasportizace. Významnou úlohu v tomto procesu sehráli Vilém Lorenc a Dobroslav Líbal. Pozornost výuce zaměřené na budoucí zpracování stavebně-historických průzkumů začala být věnována i při studiu na Fakultě architektury Českého vysokého učení technického v Praze, kde se o výuku zasloužil zejména Oldřich Stefan. V oblasti památkové teorie sehrávaly v této době hlavní úlohu názory Zdeňka Wirtha,

⁶⁰ Za všechny jmenujme např. **Václava Wagnera** (7. listopadu 1894 v Cimpulungu, Rumunsko - 21. března 1962, Praha), jednu z nejvýraznějších postav české památkové péče 20. století. Po přestěhování do Čech, vyrůstal v Pacově. Středoškolská studia absolvoval na klasickém gymnáziu v Táboře a následně studoval dějiny umění a klasickou archeologii na pražské univerzitě. Tam také složil rigorózní zkoušku. Poté přijal zaměstnání v archeologickém ústavu Karlovy univerzity (české). V únoru 1919 nastoupil jako praktikant do Státního památkového úřadu v Praze a setrval zde až do nuceného odchodu do výslužby (1948, z počátku na tzv. zdravotní dovolenou). Od ledna 1921 přednášel o památkové péči na Univerzitě Karlově. Za II. světové války byl pověřen vedením památkového úřadu. Po válce byl nařčen z kolaborace (zřejmě intriky některých „kolegů“). V roce 1949 byl zatčen a odsouzen ve vykonstruovaném politickém procesu k mnohaletému odnětí svobody a pobytu v komunistických žalářích. Po svém propuštění žil v Praze. Pohřben je v rodinné hrobce v Pacově.

Lit. **WAGNER, V.** *Umělecké dílo minulosti a jeho ochrana*, Praha: Národní památkový ústav, 2. vydání. 2005. ISBN 80-86234-72-X. Tam také životopisná studie od I. Hlobila (s. 6-12). O úsilí o záchranu památek V. Wagnerem např. In. **WAGNEROVÁ, A.** *Sidonie Nádherná a konec střední Evropy*. Praha: Argo, 2010. s. 139-160. ISBN 978-80-257-0329-8.

⁶¹ K památkovým rezervacím nejnověji: **KIBIC, K. - VOŠAHLÍK, A.** *Památková ochrana a regenerace historických měst v České republice 1945-2010*. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2011. ISBN 987- 80 -87104-88-0. Tam i další literatura.

který měl v podstatě dominantní pozici, ale i on musel v přijetí návrhů obnovy významných památek ustoupit od analytické metody k rekonstrukční, za jejíhož stoupence lze označit architekta Jaroslava Frágnera. Obě metody dovedl zdárně kombinovat Břetislav Štorm, architekt, malíř, spisovatel a památkář.⁶²

⁶² **Vilém Lorenc** (21.3.1905 - 9.4.1978), architekt, Dr., nejdříve studoval práva, ale záhy přešel na ČVUT. Po studiích působil jako asistent profesora Antonína Engela. Jeho odborným zájmem se stala zejm. historická města, obzvl. Praha a její vývoj. Po II. sv. válce stál u zrodu R ateliéru ve Stavoprojektu (r. 1949). V roce 1954 se stal prvním ředitelem Státního ústavu pro projektování památkových měst a objektů (SURPMO). Ústav mj. poskytoval prostor pro profesní realizaci i osobám, které by jinde měli politické problémy. Z jeho publikační činnosti je asi nejdůležitějším dílem kniha *Nové Město pražské*, Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1973, která položila základ čtyřdílnému souboru knih věnovanému vývoji Prahy. Dalším velmi známým dílem je *Černínský palác*. Praha: Panorama, I. vyd. 1980 (spol. K. Třískou), která však vyšla až posmrtně.

Dobroslav Líbal, JUDr., PhDr. (15.10.1911, Praha – 9.2.2002, Praha), vystudoval práva na Univerzitě Karlově. Po studiích nastoupil jako koncipient v právnické kanceláři u svého otce. Dále však pokračoval ve studiu dějin umění a klasické archeologie na FF UK Praha, jeho vědeckým zájmem byla gotická architektura (značný vliv jeho učitelů: profesorů Antonína Matějčka a Josefa Cibulky). Jeho cílem byla habilitace v oboru dějin umění, což mu znemožnily změny po únoru 1948. Nastoupil do R ateliéru Stavoprojektu (od r. 1954 SÚRPMO), v němž vedl ateliér stavebně-historických průzkumů, a tam se stal neustálým zlepšovatelem metodiky tvorby pasportů historických staveb. Podstatnou pro tvorbu SHP byla týmová spolupráce (archivář, historik umění, architekt, stavební inženýr) a prosazení pravidla, že součástí pasportů je historie stavby, stavební popis, popis současného stavu, doporučení využití, plánová a fotografická dokumentace. V rámci ateliéru byla zdokumentována historická sídla, V roce 1965 se stal zakládajícím členem Mezinárodní rady pro památky (ICOMOS). Byl taktéž členem Klubu Za starou Prahu. Po roce 1989 se habilitoval a získal titul Dr.Sc. Obdržel velké množství ocenění: např. Zlatou medaili University Karlovy v Praze (1994), Zlatou medaili Evropské ceny za památkovou péči (1995), Medaili Františka Palackého AV ČR (1996), Medaili Za zásluhy II. stupně (1997), Cenu Maxe Dvořáka za památkovou péči (Ministerstvo kultury, 1999), Čestnou medaili Europa Nostra za rok 2002 (2003) aj. Byl autorem či spoluautorem řady publikací např. *Katalog gotické architektury v České republice do husitských válek*, Praha: Unicornis, 2001. ISBN 80-901587-8-7; *Architektonické proměny Prahy v jedenácti stoletích*, spoluautor: LÍBAL, P., Praha: Svoboda Servis, 2000, ISBN 80-86320-11-1, atd. Jeho názory a pracovní postupy ovlivnily naše přední odborníky v oblasti zpracovávání stavebně – historických průzkumů a dějin umění, a to jak architektů a inženýrů, tak i historiků umění. Lit: **PAVLÍK, M.** JUDr. et PhDr. *Dobroslav Líbal, DrSc.* (15. 10. 1911 - 9. 2. 2002). *Věstník Klubu Za starou Prahu*. Praha: Klub za starou Prahu, 2002, čís. 2. dostupné on-line z <http://stary-web.zastarouprahu.cz/ruzne/libal.htm>. navštíveno dne 22.9.2014; **HYZLER, J.** *Dobroslav Líbal - jeden lidský osud z mnoha jiných*. Věstník Klubu Za starou Prahu. 2002, 2003, čís. 3, 1. dostupné on-line z http://cs.wikipedia.org/wiki/Dobroslav_Libal. navštíveno 6.9.2014; **FLEGL, M.** *Dobroslav Líbal - historik umění a památkář (1911 - 2002)*. *Rodopisná revue*. 2011, roč. 13, čís. 1. s. 15 -17. dostupné on-line z http://rodopisna-revue-online.tode.cz/2011-1_soubory/15-17_flegl-libal.pdf. navštíveno 24.9.2014. **ŠTULC, J.** *Za Dobroslavem Líbalem*. 2002-03. dostupné on-line z http://www.npu.cz/pp/dokum/ppclanky/ppcl020000stulc_libal/, navštíveno 6.9.2014. ad.

Oldřich Stefan, (4.12.1900, Praha - 5.5.1969, Prosečnice), architekt, vyučující na ČVUT a UMPRUM v Praze. Vystudoval ČVUT, ale navštěvoval i přednášky z dějin umění na FF UK (zejm. Vojtěcha Birnbauma). V r. 1930 se habilitoval, od r. 1935 byl profesorem teorie a dějin architektury na ČVUT, v r. 1939 děkan fakulty (do uzavření vysokých škol). Své přednášky doplňoval výukou v terénu (kreslení, zaměřování, exkurze). Po r. 1948 v politickém procesu odsouzen a uvězněn. Po propuštění z vězení v invalidním důchodu. Od r. 1964 mohl vyučovat na AVU v Praze, avšak vážné zdravotní problémy (následky věznění) jeho činnost značně omezovaly. Odborně věnoval velkou pozornost dílům J. B. Matheye a Kiliána Ignáce Dientzenhofera. Lit. **HOŘEJŠÍ, J.** *Oldřich Stefan*, In: *Kapitoly z českého dějepisu*

V padesátých letech došlo k vydání zákona o kulturních památkách. Ten se skládal z pěti částí, definoval pojem kulturní památka, uzákoňoval strukturu orgánů státní památkové péče, postup při zanedbání péče o památku, zaváděl kategorii „Národní kulturní památka“, zabýval se i plošnou ochranou historických sídel („Památkové rezervace“), ale i jednotlivých kulturních památek (ochranná pásma), evidencí památek. Pozornost věnoval i rozsahu a způsobu péče, evidenci, archeologii, vývozu památek a jejich přemísťování, restaurování, rozdělení památkové péče na výkonnou (úřady) a odbornou (Státní ústav památkové péče a ochrany přírody) atd.⁶³ Na základě zákona se také začaly vytvářet evidenční soupisy památek, z nichž se do velké míry v podstatě vychází dodnes. Značným problémem a nevhodným postupem

umění. Praha: Odeon, nakladatelství krásné literatury a umění, díl. II, 1987, s. 273- 283. Tam také výběrová bibliografie.

Zdeněk Wirth (11.8. 1878, Libčany - 26.2.1961, Praha), historik umění. Složitá a rozporuplná osobnost. Střední školu absolvoval ve Vysokém Mýtě. Dále studoval český jazyk, německý jazyk a estetiku na UK v Praze. Vyučoval na středních školách. Od roku 1903 působil ve funkci konzervátora na Vysočině a od roku 1905 pracoval v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Praze. Podílel se na soupisu památek (zpracoval sedm svazků), redigoval rozličné odborné časopisy. Po vzniku ČSR byl vedoucím odboru Ministerstva školství a národní osvěty. Publikoval monografie o městech (Kladno, Litomyšl ad.) Za II. sv. války penzionován. Po ní opět na ministerstvu. Od r. 1946 předseda Národní kulturní komise. V padesátých letech činný v Československé akademii věd, titul akademik. Lit.: **DVOŘÁKOVÁ, V.** *Zdeněk Wirth*, In: *Kapitoly z českého dějepisumu umění*, díl. II. Praha: Odeon, nakladatelství krásné literatury a umění, 1987. s. 126 – 138. Tam také výběrová bibliografie jeho děl. **UHLÍKOVÁ, K.** *Zdeněk Wirth, první dvě životní etapy (1878-1939)*. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, ISBN 978-80-87104-60-6.

Břetislav Štorm, (21.6.1907, Řevničov – 11.6.1960, Praha), architekt, grafik a spisovatel. Studoval reálné gymnázium v Rakovníku, studia dokončil v Praze. Vysokoškolská studia architektury absolvoval na ČVUT, v letech 1933 – 1939 technickým úředníkem na Krajském úřadě v Bratislavě a v Košicích. Po návratu do Čech (v roce 1939) úředníkem v Praze, Mělníku a na Ministerstvu veřejných prací. Od podzimu 1945 nastoupil na Ministerstvo techniky a stal se členem Národní kulturní komise pro správu kulturního majetku, zároveň se podílel na obnově významných památek (Emauzy aj.), zpracovává návrhy insignií pro Univerzitu Palackého v Olomouci (realizovány pouze řetězy fakult). Od r. 1951 na Ministerstvu školství věd a umění jako referent stavebních památek I. kategorie, pak ve státní památkové péči, kde se účastnil obnovy hradů a zámků (Švihov, Kost, Buchlov aj.). Z vlastních architektonických realizací: Chirurgický pavilon nemocnice ve Zvolenu (1934), rozšíření kostela v Brezanech u Prievidzi (1938), rodinné domy: pro rodinu Josefa Floriana ve Staré Říši (1933), Dr. Hertla v Jarkovicích (1941) a vlastní dům ve Všenorech (1939), náhrobky v Praze – Střešovicích, Vokovicích, v Týně n./Vlt., Poštorné a v Bratislavě, též návrhy liturgických předmětů, grafická a literární činnost. Lit.: *Kniha kreseb Břetislava Štorma*, Praha: Vyšehrad, 1939; **ŠTORM, B.** *Základy péče o stavební památky*, 2. vydání. Praha, Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2007. ISBN 978-80-87104-13-2, tam také životopisná črta a výběrová bibliografie.

⁶³ Zákon č. 22/1958 Sb., ze dne 17.4.1958, o kulturních památkách. Zrušen. Dostupné on-line z <http://www.zakonyprolidi.cz/22/58>.

se ukázalo dělení kulturních památek na tři kategorie, přičemž do třetí kategorie většinou náležely lidové stavby a fary, zatímco do první i tzv. památky dělnického hnutí, ovšem bez náležitých kvalit. Podle zařazení do kategorií se také k obnově památek přistupovalo. S tím se ovšem při praktické činnosti dalo dělat jen málo. Kategorizace památek se udržela až do devadesátých let 20. století.⁶⁴

V šedesátých letech nebyl obor památkové péče v domácím prostředí přijímán příliš pozitivně, naproti tomu v zahraničí byla česká (resp. československá) památková péče vnímána velmi kladně, a to zejména její teoretická východiska.

V sedmdesátých a osmdesátých letech zaznamenává památková péče úspěchy v oblasti správy hradů a zámků a zvyšuje se i objem průzkumů lidové architektury, což se odrazilo v množství publikací zaměřených právě na tuto oblast.⁶⁵ V těchto letech se také zintenzivnila práce na přípravě podkladů pro prosazení dalšího stupně plošné ochrany historických měst, kterým se ve smyslu nového památkového zákona staly památkové zóny. Většina jich však byla prohlášena až v první polovině devadesátých let.⁶⁶

Nový památkový zákon byl vydán v roce 1987, prováděcí vyhláška pak v roce následujícím. Po řadě malých či větších novelizací je platný dosud. Zákon upřesnil pojem „kulturní památka“, již mohly (mohou) být nyní pouze věci, které za ně prohlásilo Ministerstvo kultury. Obsahově se jeho předefinování pojmu „kulturní památka“ na jednu stranu zúžilo, ale na straně druhé poskytlo větší právní jistotu o

⁶⁴ K třídění kulturních památek např. **RICHTER, V.** *Památková péče*, In. Umění a svět, Brno: Academia, 2001, zvl. s. 372-380. ISBN 80-200-0926-4.

⁶⁵ Např. **MENCL, V.** *Lidová architektura v Československu*, Praha: Academia, Nakladatelství ČSAV, 1980; **FLOREC, V. - VAŘEKA, J.** a kol. *Lidová architektura*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1983; **VODĚRA, S. - ŠKABRADA, J.** *Jihočeská lidová architektura*, České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1986; **SCHEJBAL, J. V. - SCHEJBALOVÁ, J.** *Umění lidových tesařů, kameníků a sochařů*. Ústí nad Labem: Severočeské nakladatelství, 1985; **ŠTĚPÁN, L. - VAŘEKA, J.** *Lidové stavby východních Čech*. Hradec Králové: Nakladatelství Kruh. 1991.

⁶⁶ Srov. Vyhláška Ministerstva kultury České republiky č. 476/1992 Sb., ze dne 10.9.1992, o prohlášení území historických jader vybraných měst za památkové zóny. K prohlašování zón došlo pak ještě několikrát. Dostupné on-line z <http://www.zakonyprolidi.cz/22/58>.

tom, co památkou je nebo není, a to jak vlastníkům památek, tak i samotným památkářům.⁶⁷

Sedmdesátá a osmdesátá léta jsou v památkové péči však také zapsána černým písmem, jako doba, v níž došlo k tragickému úbytku stavebních památek, a to jak jednotlivých objektů, tak v rámci plošných asanací celých historických sídel nebo jejich částí. Úbytek lze připsat na vrub neúdržby, průmyslovému extenzivismu a prosazování megalomanských budovatelských plánů. Tyto asanace se snažil režim prezentovat jako pokrok, a v rámci své propagace točil i díla, která měla názorně dokládat péči státu o záchranu památek.⁶⁸

Změna politického systému po roce 1989 přinesla, tak jako v jiných oborech, v památkové péči velké změny. Ty se projevíly jednak v organizaci, když státní památkovou péči, tj. úřednickou činnost, nejdříve vykonávaly okresní úřady, a po jejich zrušení, od r. 2003, úřady městské (resp. magistrátní). V odborné části došlo k oddělení památkové péče a ochrany přírody a památková složka se transformovala do Státního památkového ústavu s krajskými pracovišti, později do Národního památkového ústavu s územními odbornými pracovišti v každém kraji. V souvislosti se změnami ve struktuře instituce došlo též k oddělení správy státních hradů a zámků (příp. dalších objektů).⁶⁹ V praxi výkon státní památkové péče naráží na neochotu části vlastníků kulturních památek je udržovat, nebo si k tomu vyžádat patřičná povolení, úsilí o vkládání náplní

⁶⁷ zák. č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči; Vyhláška Ministerstva kultury České socialistické republiky č. 66/1988 Sb., ze dne 26. dubna 1988, kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.

⁶⁸ Likvidace tzv. „Špalíčku“ v Jihlavě a jeho nahrazení obchodním domem, renesančního zámku Ahníkov na Chomutovsku, demolice části Žižkova, Pražského předměstí v Lounech, částí Kladna, Mladé Boleslavy, města Mostu atd. V souvislosti se „záchranou“ je míněn kostel Panny Marie v Mostě, transfer nástropní malby Václava Vavřince Reinera z barokního špitálu v Duchcově (zbořeno kvůli ložisku uhlí, které se však v dostatečné míře pro těžbu nenašlo) od O. Broggia do nově postaveného betonového pavilonu, ad. Srov. Z filmů: O přípravě stěhování: *Jak stěhovati kostel*, Krátký film Praha, výukový film, režie František Lukáš, 1967; o přesunu: *Jak se stěhuje kostel*, Krátký film Praha, režie Jindřich Fairaizl, 1988. K likvidaci Mostu – www.starymost.web.2001.cz. K obchodním domům: **KLÍMA, P. a kol.** *Kotvy Máje*. Praha: VŠUP, 2011. ISBN 978-80-86863-40-5. Ke Kladnu: **RUDOLF, V.** *Kladno v padesátých až osmdesátých letech 20. století, žijící a umírající*, In.: **PEŘINKOVÁ, M. a kolektiv.** *Architektura v perspektivě. Architektura a urbanismus 2. poloviny 20. století*. Ostrava: Stavební fakulta, Vysoká škola báňská- Technická univerzita v Ostravě v nakladatelství Gasset, 2012. s. 110-118. ISBN 978-86863-40-5.

⁶⁹ Nejvíce informací o transformaci odborné instituce státní památkové péče lze nalézt na <http://old.npu.cz/> a <http://www.npu.cz/promena-npu/zakladni-informace-a-dokumenty/>, navštíveno 2.9.2014. **KOLEKTIV AUTORŮ**, *Monotematické číslo Zpráv památkové péče*, ročník 73, č. 1. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2013. ISSN 1210-5538.

využívání, které jsou pro dané objekty nevhodné nebo předimenzované atd. Z radostnějších záležitostí není možné opominout to, že některé městské a vesnické celky a jednotlivé památky byly zapsány na seznam světového kulturního dědictví UNESCO. Jedná se o Prahu, Český Krumlov, Kutnou Horu, Telč, část Třebíče (židovské město a bazilika sv. Prokopa), zámek v Litomyšli, Lednicko-valtický areál, vesnice Holašovice, kostel na Zelené Hoře u Žďáru nad Sázavou, vilu Tugendhat v Brně, zámku se zahradami v Kroměříži a sloup Nejsvětější Trojice v Olomouci. Na malou zemi, jako je Česká republika, to jistě není špatné.⁷⁰

Minimálně se v praxi projevují výsledky tzv. reidentifikace, jež probíhala řadu let a měla přinést zpřesnění rozsahu zapsání kulturních památek, upřesnění popisů jednotlivých věcí a objektů. Snad dojde v blízké budoucnosti k tomu, že získaná data se využijí ku prospěchu památek samých, vlastníků i památkové péče.⁷¹ V oblasti tvorby a prosazení regulačních plánů a plánů ochrany památkových rezervací a zón se také nesetkáváme s přílišnou vůlí pro jejich funkční uplatňování.

V praxi se již běžně při přípravě rozsáhlejších obnov prosadilo zpracování stavebně-historického průzkumu, jako výchozího podkladu pro rozhodování o přípustnosti nebo nepřípustnosti zamýšlené akce z hlediska zájmů státní památkové péče, nebo alespoň průzkumů operativních a inventarizace jednotlivých konstrukčních prvků.

Více se též začalo dbát na ochranu jednotlivých historických prvků a o zjišťování jejich vývoje a bohatství. Výsledky bádání jsou prezentovány na rozmanitých konferencích, v odborné literatuře a na www stránkách.⁷²

⁷⁰ K tomu např. **BLAŽKOVÁ, M.** *11 pokladů Čech a Moravy*, Praha: Albatros, 2002. ISBN 80-00-01087-9. Dále nová edice České dědictví UNESCO, zatím vyšlo: **FIŠER, R.** *Bazilika sv. Prokopa, židovská čtvrť a hřbitov v Třebíči*, Praha: FOIBOS, 2009. I8BN 978-80-87073-18-6. **ŠKABRADA, J. a kol.** *Holašovice, vesnická památková rezervace*, Praha: FOIBOS. 2010. I8BN 978-80-87073-32-2; **ZATLOUKAL, P. - KREJČÍK, P. - ZATLOUKAL, O.** *Lednicko - valtický areál*. Praha: FOIBOS. 2012. ISBN 978-80-87073-45-2; **JAKUBEC, O. – KROUPA, J. – PODRAZIL, J.** *Telč, historické centrum*. Praha: Foibos, 2013. ISBN 978-80-87073-70-4. **POSPÍŠIL, A. – KOUKALOVÁ, Š. – MACEK, P. – OTTOVÁ, M.** *Kutná Hora*, Praha: FOIBOS BOOKS, 2014, ISBN 978-80-87073-77-3.

⁷¹ Srov. NPU - <http://old.npu.cz/pp/dokum/ppclanky/ppcl06/ppcl060309sedlakovareid/>, navštíveno 22.9.2014.

⁷² Krovová sekce – dostupné on-line z <http://www.roofs.cz/>, SHP - <http://www.svornik.cz/>, navštíveno 22.9.2014, Dějiny staveb aj.

V současnosti je připravováno vydání nového zákona o kulturním dědictví, jenž by měl být schválen zákonodárci ještě v tomto volebním období.⁷³

⁷³ Srov. např. NPÚ - <http://pamatkovyzakon.webnode.cz/>, navštíveno 2.9.2014.

2. Metody a metodiky památkové péče

a) Metody památkové péče

Každý obor má svá teoretická východiska, umožňující mu pokročit kupředu. Cesty rozvoje však nebyly často jednoduché a přímočaré, ale přesto bylo dosaženo stádia, v němž byly stanoveny optimální soubory postupů, o nichž lze oprávněně předpokládat, že mají obecnou platnost. Tak je tomu i s památkovou péčí. Nejprve se můžeme ptát po tom, jaký má památková péče smysl. To není otázka, jež by byla jednou pro vždy vyřešena, ale naopak, objevuje se znovu a znovu, a to s cílem dokázat, zda je existence památkové péče (ve své institucionalizované podobě) oprávněná nebo ne.⁷⁴ Spory propukají i přesto, že Česká republika má ochranu kulturního dědictví přímo zakotvenu v ústavě a zavázala se k ní i v řadě mezinárodních dohod.⁷⁵ I přes neustále probíhající a nezbytnou (?) apologii památkové péče však tento obor žije a lidé, kteří jsou mu nakloněni, mohou s hrdostí prohlásit, že dosáhl významných úspěchů.⁷⁶

Rozhodujícím obdobím pro rozvoj metod památkové péče bylo 19. století, kdy podstoupila zápas s purismem⁷⁷. V oblasti památkové teorie (i praxe) přišel profesor Alois Riegel s novou teorií prosazující **hodnotu stáří**, kterou považoval za obecně

⁷⁴ **RICHTER, V.** *Památková péče*, In: Umění a svět, Praha: Academia, 2001. str. 380. ISBN 80-200-0926-4. Spory o právo památkové péče na existenci mají tradici trvající desítky let. Srov. např. **HLOBIL, I.**, *Alois Riegel a teorie moderní památkové péče*. In Alois Riegel *Moderní památková péče*. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2003. s. 120. ISBN 80-86234-34-7.

⁷⁵ Ústava České republiky, tj. *Ústavní zákon č. 1/1993 Sb.*, ze dne 16.12.1992, ústavní zákon, v platném znění. V preambuli se uvádí: „...odhodlání společně střežit a rozvíjet zděděné přírodní a kulturní, hmotné a duchovní bohatství ...odhodlání řídit se všemi osvědčenými principy právního státu...“ Dostupné online z <http://www.zakonyprolidi.cz/ustava>.

⁷⁶ V právním rámci např. došlo k přijetí a vydání mezinárodně platných dokumentů, jimiž jsou zejm. Charta z Burry; Australská charta ICOMOS k péči o místa s kulturním významem; Charta pro záchranu historických měst a městských souborů (Washingtonská charta); Evropská úmluva o krajině; Mezinárodní charta o lidovém stavebním dědictví; Dokument o autenticitě z Nara; Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví ad., In. *Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví*, Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2007. ISBN 978-80-87104-14-9.

⁷⁷ K tomu srov. např. Kapitola I. této práce.

pochopitelnou a respektovatelnou.⁷⁸ Prosazení teorie hodnoty stáří uzavírá dveře pokračování v obnově památek postupy vedoucími až ke změně jejich formy a vzhledu, což následně vedlo k falešným představám o chráněné věci. V přístupu k obnově památek se tak prosazuje názor konzervovat, ne restaurovat (tedy ne navracet do jakési ideální podoby). **Nová metoda byla označena jako analytická.** Na názory Aloise Riegla navázal Max Dvořák⁷⁹, jenž však uznával nejen hodnotu stáří, ale také estetickou hodnotu památky. Významným stoupencem analytické metody se stal Zdeněk Wirth.⁸⁰

Přestože uplatnění konzervační metody přineslo záchranu řadě památek, bylo zřejmé, že její užití má své limity, a také to, že není vhodná pro všechna odvětví památkové péče, např. pro restaurování uměleckých děl.⁸¹ V názorové rovině se tedy zvažovalo, kam až se dá v její aplikaci zajít. Při „prosté“ konzervaci, tj. provádění doplňků v soudobém stylu, bylo jasné, že to není jediná cesta, jíž lze kráčet, a to i přes obrovskou a všeobecnou úctu, která byla prokazována jejímu zakladateli. Hledání dalšího směru se opíralo o názor, že analýzou lze sice získat množství poznatků, ale ty pak je zapotřebí vidět jako celek, tedy uvědomit si vrstevnatost díla, a jednotlivé vrstvy také chránit a uchovávat, tzn., že je nezbytné chránit uměleckou hodnotu díla (která v sobě samozřejmě zahrnuje také hodnotu stáří, ovšem jen jako jednu ze svých složek). Tak se proti *analytické metodě* postupně prosazovala **metoda syntézy**. Zásadní nedostatek analytické metody spočíval v tom, že prezentovala určité prvky odděleně

⁷⁸ **Alois Riegel** (14.1.1858, Linz - 17.1.1905, Vídeň). Po maturitě na gymnáziu v Kremsmünsteru studoval na Vídeňské univerzitě nejprve dva roky práva, po té filosofii a obecné dějiny. V roce 1883 nastoupil do Ústavu pro rakouský dějezpýt (Institut für österreichische Geschichtsforschung), což mu umožnilo rozvinout se vědecky. Důležitým v tomto směru byl zřejmě i stipendijní pobyt v Římě. Vedle historie se začal zabývat také dějinami umění. Od r. 1886 působil ve vídeňském Muzeu pro umění a užité umění. V roce 1895 se stal mimořádným a od roku 1897 řádným profesorem dějin umění na Vídeňské univerzitě. Byl významným obhájcem baroka a odpůrcem purismu. V roce 1903 se stal redaktorem časopisu Centrální komise, a v témže roce mu vyšla práce *Moderní kult památek – jeho podstata a vývoj* (Der moderne Denkmalkultus. Sein Wesen und Entstehung), v níž představil soustavu hodnot památkové péče. Lit. **HLOBIL, I., Alois Riegel a teorie moderní památkové péče.** s. 131 – 138.

⁷⁹ K Maxi Dvořákovi srov. např. předchozí kapitola této práce.

⁸⁰ **UHLÍKOVÁ, K. Zdeněk Wirth, první dvě životní etapy (1878-1939).** Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2010. ISBN 978-80-87104-60-6.

⁸¹ **HLOBIL, I., Alois Riegel a teorie moderní památkové péče.** s. 122.

od celku, s čímž souviselo i ponechávání odkrytých fragmentů, jež byly nejen představeny v souvislostech se zcela jinými obdobími, ale také docházelo k jejich postupnému zániku v důsledku nepříznivých klimatických poměrů a podobně. Václav Wagner k tomu uvádí: „*Současná ochrana uměleckého díla minulosti nebude tedy nikdy ponechávat fragmentární materiál starších období odkrytý a zakryje jej po prostudování jak ve službě celku, tak ve službě tohoto choulostivého materiálu.*“⁸² Užívání analytické metody se v našich zemích z různých důvodů udrželo v některých případech obnovy památek až do sedmdesátých a osmdesátých let 20. století.⁸³

Dvě výše přiblížené metody sice provedly památkovou péči dlouhým časovým obdobím, ale stále bylo možné posuzovat památky z ryze subjektivního hlediska; proto bylo zapotřebí nalézt kritérium či kritéria, jejichž aplikace v praxi by přinesla tolik potřebné podklady pro objektivní posouzení východiska míry rozsahu zásahů do památkových objektů a jejich souborů, což platí i pro plošnou ochranu. Pojem, který by byl schopen výše uvedené nároky a očekávání splnit, byl nalezen na základě prozkoumání celého souboru hodnot a byl označen jako **autenticita**, a ta se stala mezinárodně uznávanou kategorií, již bylo věnováno i celé zasedání expertů z oboru památkové péče, které se konalo ve dnech 1. – 8. listopadu 1994 v japonském městě Nara. Odtud se také hovoří o dokumentu z Nary, i když hlavní východisko pro tento dokument musíme hledat již v Benátské chartě z roku 1964.⁸⁴ Autentičnost, tak jak byla formulována, se jeví jako hlavní hodnotící kritérium, přičemž je zřejmé, že každá kultura může chápat hodnoty kulturního dědictví rozdílně. I přes tuto odlišnost však panuje shoda v tom, že pojem autenticita v sobě zahrnuje následující složky: koncepci díla a formu, použité materiály, funkci díla, tradici a techniku, polohu a umístění, ducha

⁸² **WAGNER, V.** *Staré umělecké dílo a jeho ochrana v přítomnosti a v budoucnosti.* In. Umělecké dílo minulosti a jeho ochrana. Vydání 2. Praha: Národní památkový ústav, 2005. s. 29. ISBN 80-86234- 72-X..

⁸³ Např. obnova domu „U Kamenného zvonu“ v Praze na Staroměstském náměstí. Obnova památky proběhla v letech 1980–1989. Jedná se o „klasický“ příklad nesystémového řešení. **VLČEK, P. a kol.** *Umělecké památky Prahy. Staré Město – Josefov.* Praha: Academia, 1996. s. 405–410. ISBN 80-200-0563-3; **BRADNA, J.** *Dům U kamenného zvonu. Hodnocení restaurátorské práce z odstuhi patnácti let.* [Restaurován v roce 1985.]. In. *Zprávy památkové péče*, ročník 59, Praha: Národní památkový ústav, 1999, č. 7. s. 227-232 · 8 fot. ISSN 1210-5538.

⁸⁴ Mezinárodní dokumenty památkové péče. Dostupné on-line z <http://www.npu.cz/ke-stazeni/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkovapece/mezinarodni/dokumenty/gallery/>, navštíveno 2.9.2014.

a dojem, původní stav a historický vývoj. Ovšem i přes vymezení obsahu pojmu stále přetrvávají rozpory v otázce rozsahu zásahů při obnově památek. Obavy o uchování autenticity se někdy stávají až „noční můrou“, která straší projektanty při přípravách projektů obnovy památkových objektů či areálů. To výstižně zhodnotila Kateřina Bečková, když napsala, že: *„Autenticita jako kultovní hodnota moderní památkové péče, jak se formovala po celé 20. století k současnému velmi rigoróznímu chápání, dosáhla již takové míry zbožštění, že každý stavební zásah do historického objektu je vůči ní ústupkem či kompromisem.“*⁸⁵ I přes všechny výtky a spory je autenticita památek, souborů a sídel základním měřítkem a mírou, „tím že jsou, anebo že nejsou“ památkami.⁸⁶

Chápání autenticity v procesu památkové praxe se prolíná s úsilím o zachování hmoty jako substance, která je vnějším znakem kulturní památky. Jde tedy o autenticitu materiálu⁸⁷, jenž má být uchován pro budoucnost, i když ho pochopitelně nelze v celém rozsahu zachovat trvale a jeho část je nutno při dožití nahradit novým; základem přístupu je uchovat ho co nejvíce, případně nahradit shodné shodným – pak zde ovšem nelze mluvit o skutečné autenticitě památky. Leckdy se pojem autenticity taktéž dostává do kolize s budoucím využitím. Zde by ale měla být respektována **uměřenost**, protože stavby byly v minulosti budovány pro určitý objem a rozsah funkcí a nejsou „nafukovací“, ačkoli někteří lidé trpí představami, že tomu tak není. Takovýto maximalismus vede ke ztrátě autenticity, ke zjizvení a zmrzačení objektu a někdy i k jeho celkové změně. V oblasti obnovy je tedy zapotřebí respektovat a prosazovat

⁸⁵ BEČKOVÁ, K. *Autenticita památky, architekti a podnikatelé: Modernizace a asanace v Praze*. Příspěvek pro 2. sjezd historiků umění, Praha, 21.-22.9.2006. Dostupné on-line z <http://www.npu.cz/pp/dokum/ppc106/ppc1060927asanacebeckova>, navštíveno 8.9.2014.

⁸⁶ Formulace inspirována *Zlomky předsokratovských myslitelů*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989.

⁸⁷ LÁSKA, V. *Hodnota, autenticita a integrita stavebního díla minulosti – teorie a praxe*. Praha: Památky středních Čech, časopis Památkového ústavu středních Čech v Praze, ročník 14, číslo 2, 2000. s. 12. ISSN 0862-1586. KROUPA, P. *Čas a autenticita památky*. Zprávy památkové péče, ročník 64, č. 5, Praha. 2005. s. 431 – 439. ISSN 1210-5538. ŠTULC, J. *Autenticita památky a problém její rekonstrukce*. (Několik poznámek k věčně aktuálnímu tématu památkové péče). Zprávy památkové péče, 61, č. 8, Praha, 2001. s. 242-247. ISSN 1210-5538.

přiměřenost nové funkce, tzn. takové využití, které akceptuje zvláštnosti kulturní památky. Je pochopitelné, že při obnově objektů je nutno akceptovat nové technické vybavení (elektrické instalace, plynové vedení, datové sítě, rozvody tepla, výtahy apod.), což mohou být prvky, které se v obnovovaném objektu dosud nevyskytovaly. Zpravidla vždy existuje nějaké ohleduplné řešení, aby dopady těchto prací bylo možné minimalizovat. Přiměřenost objemu nového využití kulturní památky by neměla přesahovat objem památky a vyžadovat přístavby, nástavby, expanzi do volných půdních prostorů nebo mimo vymezení přirozenou (historickou) parcelací. Je důležité, aby nové využití kulturní památky v sobě obsahovalo vyhlídku neměnnosti v dlouhodobém časovém horizontu, tím by se snížilo riziko častých a opakovaných zásahů a omezilo nebezpečí úbytku historické hmoty.

V celém procesu není možné se při dodržování výše uvedených zásad vyhnout kompromisům, plynoucím z hledání vhodného způsobu obnovy a využití. Výsledné (dohodnuté) řešení by však nemělo vést k poškození památky nebo památkových souborů a k nerespektování veřejného zájmu.⁸⁸

b) Metodiky

Z úsilí o zachování kulturních památek (a jejich autenticity) vycházejí odborné materiály zvané **metodiky**, které v současné době převážně zpracovává a vydává Národní památkový ústav; v dřívějších dobách vydával obdobné materiály již Státní ústav památkové péče a před ním Státní ústav památkové péče a ochrany přírody. Tyto starší materiály měly různou formu a různá označení.⁸⁹

⁸⁸ Srov. **GIRSA, V.** *Nová funkce a autenticita památky*. Dostupné on-line z <http://stavlisty.cz/2002/01/pamat.html>, navštíveno 2.9.2014.

⁸⁹ Státní ústav památkové péče a ochrany přírody v letech 1958–1990, Státní ústav památkové péče v letech 1990–2002, následně pak Národní památkový ústav. Materiály byly nazývány např. „Metodická vyjádření“, „Metodické pokyny hlavního konzervátora“, „Metodické listy“, „Památkové listy“, „Bulletiny památkové péče“ aj. srov. **JANČO, M.** *Národní památkový ústav – 10 let, čas pro rekapitulaci odborně metodických výstupů SÚPPOP Praha z let 1958 – 1990*. Zprávy památkové péče, ročník 73, č. 1. Praha. 2013. s. 53–59. ISSN 1210-5538. **Týž:** *Přehled vydaných odborně metodických prací v letech 1997-2010*.

Metodiky jsou nyní oficiálně uznávaným podkladem pro formování názoru pro přípravu obnovy jednotlivých objektů, plošné revitalizace a celkové koncepce úprav chráněných sídel. K prosazení statutu oficiálně uznávaného podkladu došlo v rámci několikainstančního soudního řízení. V rozsudku Nejvyššího správního orgánu se mj. uvádí: „*Opíral-li správní orgán své závěry o odborný památkářský materiál (metodickou publikaci), který se mimo jiné zabývá postupy a metodami renovace či výměny oken v objektech, které jsou kulturními památkami či se nacházejí v lokalitách památkově chráněných, nelze v tom spatřovat žádnou nezákonnost. Správní orgán zcela důvodně hledal pro své odborné rozhodnutí odborné argumenty, které je možno čerpat mimo jiné i z odborné literatury či jiných odborných materiálů, jedná-li se o podklady vědecky relevantní a vycházející z aktuálního stavu vědeckého poznání v daném oboru...*“⁹⁰

Vzhledem ke skutečnosti, že metodiky jsou jedním z možných podkladů pro posuzování zásahů do kulturních památek, a v jisté míře i do objektů tzv. „nepamátek“ v památkově chráněných územích (tj. objektů sice neprohlášených nebo nezapsaných jako kulturní památky, ale ležících v památkových rezervacích, památkových zónách nebo ochranných pásmech, tudíž na území plošné památkové ochrany) a také do chráněných celků vůbec, očekávalo by se, že projektanti budou tyto metodiky znát, případně o nich budou mít alespoň nějaké výraznější povědomí, aby je mohli ve své práci využít. Často tomu tak není. V tomto směru se otevírá prostor, který by měl být v dohledné době pokud možno zaplněn. Své zásluhy na tomto poli si již získalo sdružení „STOP“. Přínosem jsou nepochybně také tzv. „Metodické dny“, pořádané různými odbornými pracovišti Národního památkového ústavu. Z těch, jež připravují metodická setkání nejaktivněji, lze oprávněně vyzdvihnout odborné územní pracoviště NPÚ v Brně, jehož metodických dnů se účastní posluchači či referující i ze zahraničí, zejména pak ze Slovenska, ale také občas například i ze Švýcarska.⁹¹

Zprávy památkové péče, ročník 70, č. 2. Praha, 2013. s. 79-82. ISSN 1210-5538 a ŠTULC, J. *Program odborných metodik Státního ústavu památkové péče*. Zprávy památkové péče, ročník 57, č. 9-10. Praha. 1997. s. 217- 218. ISSN 1210-5538.

⁹⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13.8.2009, č. j.: 7 As 43/2009-52. Dostupné on-line z http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2009/0043_7As_0900052A_prevedeno.pdf.

⁹¹ **STOP** (Společnost pro technologie ochrany památek, Slaný). NPÚ, územní odborné pracoviště v Brně, z odborně metodických dnů např. : Aktuální otázky péče o střechy historických staveb (21.4.2009); Hlína

Z praktického hlediska nemá zásadní význam zabývat se metodikami (a obsahově podobnými materiály), vydanými do roku 1989, a to ne z důvodu, že by se jednalo o materiály nekvalitní, ale proto, že od jejich vydání uběhl již dosti dlouhý čas a památková péče získala nové poznatky, jež mohla vtělit do metodik aktuálnějších. Z nich je vhodné věnovat pozornost zejména těm, které mají významný dopad na města, tzn., že se cíleně zaměřují na veřejný prostor, ale také na jednotlivé stavby, konstrukce a jejich uplatňování ve vnímání městského celku.

c) Střešní krajina

Zaměřme nyní svou pozornost na metodické materiály, věnují se konstrukcím a jejichž důsledná aplikace má podstatný dopad na estetické a autentické vnímání historických měst. Začneme metodikou, jež se zabývá krovky a krytinou střech.⁹² Střešní krajina zcela zásadně ovlivňuje tvář města. Je všeobecně známo, jak se vizuálně uplatňují například malostranské či hradčanské střechy, střechy v Českém Krumlově, ale tento aspekt - působení historické střešní krajiny v blízkých i v dálkových pohledech - se týká i menších měst. Střechy jsou dnes ohroženy degradujícími zásahy, a to především v důsledku úsilí o navýšení kapacity domů (půdní vestavby a nástavby), volby nevhodné krytiny atd. V důsledku realizací může dojít k zásadní změně střešní krajiny vytvářením nových vikýřů, osazováním střešních oken, změnou tvaru střech a užíváním ahistorických krytin. Metodika se pokusila přinést závazný názor na tuto problematiku. Její podstatou je formulace názorů a podmínek, za nichž mohou být zásahy do krovů a střech z hlediska zájmů státní památkové péče připuštěny, a také jakým oblastem je zapotřebí věnovat zvýšenou pozornost. Ochrana krovů vychází ze

jako stavební materiál – minulost, současnost, perspektivy (18.3.2010), Pevnosti v Komárně a v Olomouci – historie, typologie, péče (5.2.2013) aj.

⁹² **LÁSKA, V. - SCHUBERT, A. - ŠTULC, J.** *Péče o střechy historických budov*. Praha: Státní ústav památkové péče, odborně metodické publikace, svazek 15, 1997. ISBN 80-902305-4-7. Tato metodika byla vydána i ve druhém doplněném vydání: **LÁSKA, V. - SCHUBERT, A. - SOLAŘ M. - ŠTULC, J.** *Péče o střechy historických budov*. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, odborně metodické publikace, svazek 26, 2003. ISBN 80-86234-35-5. Materiál k ochraně dřeva sepsali **ŠEFCŮ, O. - VINAŘ, J. - PACÁKOVÁ, M.** *Metodika ochrany dřeva*. Praha: Státní ústav památkové péče, odborně metodické publikace, svazek 21, 2000. ISBN 80-86234-14-2.

základní premisy, že „Každá historická, tradičním způsobem vyrobená tesařská konstrukce je nenahraditelnou technickou a kulturní památkou, vyžadující ochranu a citlivou péči“⁹³ Dále pak metodika přibližuje podmínky, za nichž lze realizovat adaptaci podkrovních prostor a opravu nebo výměnu krytiny, možnosti prozatímního zastřešení a také hlavní zásady zásahů: **hledisko zachování autenticity materiálu a vzhledu, hledisko zachování kontinuity materiálu a hledisko návratu ke starší tradici**. Hledisko zachování autenticity materiálu i vzhledu je úzce spojeno s nálezovými stavy dosud nezřídka dochovaných funkčních a originálních krytin, které jsou na objektu přítomny od doby jeho vzniku či zásadní přestavby nebo jiné stavební úpravy. V případě potvrzení jejich funkčnosti je z hlediska zájmů památkové péče nezbytné trvat na jejich zachování. Jiný postup může státní památková péče jen velmi obtížně připustit. Není-li dochovaná krytina funkční, a přitom je prokazatelně nutná částečná nebo úplná výměna, pak lze s náhradou souhlasit, ovšem jen s krytinou materiálově, tvarově a barevně shodnou, čímž se naplňuje hledisko zachování kontinuity materiálu a vzhledu. Hledisko návratu ke starší tradici se uplatňuje tam, kde starší krytina byla kdysi nahrazena nevhodnou novější krytinou, nikoli některou z tradičních krytin. Za nejvhodnější řešení se v daném případě považuje návrat ke krytině, již byl objekt opatřen v rozhodujícím historickém období.⁹⁴

Vrátíme-li se zpět ke krovovým konstrukcím, stojí za připomenutí, že nemusí být zhotoveny pouze z dřeva, ale také z jiného materiálu, například kovu. Ovšem i při udržovacích pracích, souvisejících se zachováním takových konstrukcí, platí hlediska uchování autenticity materiálu, jeho kontinuity i vzhledu.

⁹³ Citovaná metodika, 1. vydání, zvl. s. 7, 10 a 14-17; Srov. dále též **VINAŘ, J. - KUFNER, V.** *Historické krovy, typologie, průzkum, opravy*. Praha: Grada, 2009. ISBN 178-80-249-3038-7; **ŠKABRADA, J.** *Konstrukce historických staveb*. s. 181-256. **RICHTEROVÁ, H.** (red.) a kol. *Sborník k semináři: Historické krovy a nové možnosti jejich zachování*, Olomouc: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Olomouci. ISBN 978- 80 – 87427 – 10 – 1. **KOLEKTIV AUTORŮ**, *Sanace dřevěných konstrukcí a staveb 2009*, Brno: Vědeckotechnická společnost. 2009. ISBN 978 – 80 – 02 – 02175-9.

⁹⁴ **LÁSKA, V. - SCHUBERT, A. - SOLAŘ M. - ŠTULC, J.** *Péče o střechy historických budov*. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, odborně metodické publikace, svazek 26, II. doplněné vydání, 2003. s. 17-18. ISBN 80-86234-35-5.

d) Historické výplně

Výraznými prvky památkově chráněných objektů jsou historické výplně okenních a dveřních otvorů a také historické výkladce. Zásadním způsobem ovlivňují celkovou vnější tvář objektu, proto by neměly být bezdůvodně měněny. Tak jako v případech jiných součástí a prvků, i zde je zapotřebí zjistit jejich skutečný stav a na tomto základě posoudit, co lze opravit a co již ne. Jen velmi zřídka se setkáme s nálezovou situací, z níž jednoznačně plyne, že je nutno vyměnit vše, že tudíž může být realizována komplexní plošná výměna všech těchto prvků. Většinou lze postupovat tak, že dojde k výměně pouze částí konstrukcí, případně k náhradě jednotlivých křídel nebo kusů, příp. součástí výplní, jako jsou různá kování, zasklení, mříže atd., neboť i ty podléhají památkové ochraně. Aplikace takového postupu může v konečném důsledku vlastníkům ušetřit i poměrně značnou část finančních prostředků, nehledě k tomu, že si lze pro takovéto práce vyžádat příspěvky z různých dotačních programů (Ministerstvo kultury, kraje...). Metodika k této problematice proto předestírá **zásadu zachování hmotové a ideové autenticity, zachování kontinuity a reverzibility**, dále pak přibližuje možnosti menších i větších oprav, použitelné materiály, doplňování chybějících výplní a další. Vlastní realizaci prací by pak měli provádět řemeslníci se zkušenostmi v této oblasti (v případě historických výplní, které budou charakterizovány jako řemeslná díla) či přímo restaurátor s příslušným povolením Ministerstva kultury České republiky (u výplní, které by byly posouzeny jako uměleckořemeslná nebo dokonce umělecká díla).⁹⁵ Jestliže památková péče definuje práce při opravách historických okenních i dveřních výplní či výkladců výše uvedeným způsobem, pak to svědčí o tom, že si je velmi dobře vědoma toho, jaký význam tyto prvky mají nejen pro samotné památky, ale i pro památkové rezervace a památkové zóny. I při veškerém vynakládaném úsilí se ale občas stává, že si památková péče počíná někdy až příliš extenzivně (například, když bez bližšího upřesnění požaduje ochranu výše uvedených prvků také v památkových

⁹⁵ **BÁČOVÁ, M. - EBEL, M. - LESNIAKOVÁ, P. a další.** *Obnova okenních výplní a výkladců*. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, odborně metodické publikace, svazek 38, 2010. ISBN 978-80-87104-58-3. Obdobně též starší metodika: **SCHUBERT, A.** *Péče o výplně historických okenních a dveřních otvorů*. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2004. ISBN 80-86234-56-8. K tématu srov. **ŠKABRADA, J.** *Konstrukce historických staveb*. Praha: Argo. 2003. s. 299-356. ISBN 80-7203-548-7. **FOUD, K.** *Tvorba a ochrana prostředí historických jader měst a obcí*. Plzeň: Plzeňský kraj. *Metodická příručka*. 2004. bez ISBN.

ochranných pásmech, kde tak ale lze činit pouze na památkách samých, případně na objektech s velmi úzkým vztahem k nim, nikoli po celém ochranném pásmu; výjimkou jsou jedině případy, kdy je taková podmínka ochrany explicitně určena přímo v samotném rozhodnutí o vyhlášení ochranného pásma).⁹⁶

e) Preventivní péče o historické objekty a sbírky

Spatříme-li metodiku s názvem „Preventivní péče o historické objekty a sbírky v nich uložené“, můžeme snadno nabýt prvního dojmu, že se našich měst příliš nedotýká, že metodika má na mysli hlavně sbírkovou činnost, ale tak tomu není. Je pravdou, že značná část jejího obsahu se dotýká sbírek, ale obsahuje také části, v nichž se zabývá prostředím staveb. Z hlediska tvorby měst a urbanismu je pak podstatná čtvrtá kapitola, v níž jsou historické objekty probírány jak z exteriéru, tak z interiéru. Zanedbatelné není ani přiblížení preventivních opatření na ochranu proti důsledkům ničivých pohrom a živelních katastrof. Tato část byla zpracována pod dojmem řádění vodního živlu v roce 2002.⁹⁷

f. Problému mikroklimatu v historických stavbách

Této problematice se věnuje metodika „Mikroklima v historických interiérech“, která si všímá zejména vlhkosti zdiva, což může být dosti závažný problém zejména u nevytápěných nebo převážně nevytápěných historických objektů, tedy zámků, různých depozitářů, kaplí, kostelů a dalších budov. Metodika hledá odpovědi na otázky, zda existuje nějaký stav vlhkého vzduchu, který má být považován pro interiér jako optimální a co vůbec v takovém případě znamená „optimální“.⁹⁸ Celkově pak shrnuje

⁹⁶ Srov. BÁČOVÁ, M. - EBEL, M., - LESNIAKOVÁ, P. a další. *Obnova okenních výplní a výkladců*. s. 15.

⁹⁷ KOPECKÁ, I. a kol. *Preventivní péče o historické objekty a sbírky v nich uložené*. Praha: Státní ústav památkové péče, odborně metodické publikace, 2002. svazek 25. ISBN 80-86234-28-2.

⁹⁸ ČERNÝ, M. - NĚMEČEK, M.. *Mikroklima v historických interiérech*. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, odborně metodické publikace, svazek 39, 2011. ISBN 978-80-87104-82-8.

vybrané poznatky a příklady působení fyzikálních zákonů a účinků techniky a reaguje na potíže, v nich se historické objekty mohou nalézat, a dále též varuje před pokusy provádět unáhlené změny zavedeného prostředí a rychlými přesuny mobiliárních předmětů: *„Je nutné upozornit na to, že materiály dlouhodobě uvyklé na určité klimatické podmínky (jakkoli vzdáleným optimálním hodnotám) není vhodné náhle přemísťovat do podmínek naprosto odlišných, i když třeba lepších“*⁹⁹.

g. Péče o kamenné, sochařské a stavební památky

V historických sídlech se nalézá množství soch, kamenných prvků, křížů, kašen a dalších artefaktů. Tyto objekty mají v našich obcích a městech významné postavení, vždyť jsou odrazem určitého vývoje. Někdy stojí na svých místech celá staletí, jindy byly mnohokrát přesunovány. Často mají své jedinečné hodnoty, které mohou dosáhnout až takového věhlasu, že jsou zapsány na seznam světového kulturního dědictví UNESCO, tak jako tomu je v případě sloupu Nejsvětější Trojice a věhlasných barokních kašen v Olomouci.¹⁰⁰ S vědomím, že je zapotřebí těmto prvkům věnovat zvýšenou pozornost, byla zpracována metodika, jež přes nástin základních metodických a etických principů restaurování, metodické pokyny a doporučení k vybraným problémům restaurování, dospěla až k technologickým pokynům průzkumů a ošetřování kamenných architektonických článků. S kamennými architektonickými prvky se mohou projektanti setkat při přípravě obnov městských staveb, třeba na jejich fasádách.¹⁰¹ Není na škodu si s přípravnými pracemi připomínat, že „Každá záchranná akce vyžaduje individuální řešení“, tedy tu skutečnost, že se setkáváme s jedinečnými

⁹⁹ Tamtéž, s. 23.

¹⁰⁰ Srov. např.: Sloup Nejsvětější Trojice v Olomouci - dostupné on-line z [http://cs.wikipedia.org/wiki/Sloup_NejsvetejsiTrojice_\(Olomouc\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Sloup_NejsvetejsiTrojice_(Olomouc)). navštíveno 22.9.2014. **WERKMANN, L. - SURMA, R. a další.** Sloup Nejsvětější Trojice v Olomouci. Zpravodaj STOP. Svazek 3, č. 4. Praha: Společnost pro technologie ochrany památek, 2001. ISSN 1212-4168.

¹⁰¹ **ŠTULC, J. - SUCHOMEL, M. - MAXOVÁ, I.** Péče o kamenné, sochařské a stavební památky. Praha: Státní ústav památkové péče, odborné a metodické publikace, 1997. svazek 16. K dané problematice je zajímavé srov. též **KOTLÍK, P.** Čištění kamenných památek z pohledu technologa. In. Ročenka STOP 2003. Praha: Společnost pro technologie ochrany památek. 2004. s. 74 – 84. .ISBN 80-86657-03-5.

sochařskými nebo kamenickými díly (případně s kombinací obou), která mohou být ve své originální existenci relativně snadno ztracena.¹⁰²

h. Barevnost fasád

Právě obnova fasád, respektive její barevnost, je náplní metodiky, která se této problematice zevrubně a erudovaně věnuje. Má také z čeho vycházet a na co navazovat, neboť tato část stavebních (či malířských nebo natěračských) prací je dlouhodobě v zorném úhlu památkářů. Před stanovením barevnosti je samozřejmě nutné mít dobrý omítkový podklad. V teoretické rovině lze k omítkám historických staveb získat řadu informací z vyhledávané publikace, jež vyšla na přelomu osmdesátých a devadesátých let minulého století.¹⁰³ Dalším teoretickým zdrojem, z něhož je možné čerpat, jsou texty z konference, jež se konala v Písku v roce 1999 a přinesla řadu zajímavých a podnětných referátů.¹⁰⁴ Volba barevného řešení musí vycházet z vlastní koncepce architektury, proto metodika důrazně poukazuje na nezbytný komplexní přístup, který má spočívat v hledání původní barevnosti, a to prostřednictvím vlastního terénního průzkumu na fasádách stavby, čímž dochází k uplatnění metody operativního nebo stavebně-historického průzkumu (realizace sond, odebrání vzorků, mikronábrusů atd.). Průzkum je pochopitelně nutno provádět citlivě, aby dopad na historickou stavbu byl co nejmenší. Ovšem dříve, než přikročíme k této činnosti je záhodno provést průzkum pramenů (historická foto, archivní materiály, literatura aj.). Veškeré získané poznatky by pak měly být obsaženy v závěrečné nálezové zprávě. Při vyhodnocování průzkumu můžeme dojít k závěru, že zjištění, týkající se barevných vrstev, je neúplné, torzální, a tudíž, že by se pokus o

¹⁰² Tamtéž, s. 7.

¹⁰³ HOŠEK, J. - MUK, J. *Omítky historických staveb*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. ISBN 80-04-23349-x.

¹⁰⁴ 21. - 23. října 1999. *Barva a detail v architektuře*, soubor přednášek. Písek: Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska. 1999. bez ISBN. V oblasti péče o fasády historických staveb se konaly i další konference, např. o sgrafitové výzdobě fasád. K tomu srov. NEJEDLÝ, V. a další. *K restaurování sgrafitové výzdoby fasád*. Zprávy památkové péče. Praha: Národní památkový ústav, 2005. ročník 55, č. 3. s. 253 – 260. ISSN 1210-5538.

rekonstrukční řešení barevnosti mohl stát diskutabilním. Této možnosti si je autor metodiky vědom, pracuje s ní a dodává, že: „...i přes tyto mantinely je žádoucí vytvořit si alespoň základní představu o podobě každé samostatné vrstvy s vyjádřením míry pravděpodobnosti.“ Na základě zhodnocení všech zjištění (průzkumy barevnosti, archivní rešerše, studium literatury, zjištění autorského záměru...) je poté vytvářen návrh barevného řešení, v němž se mají odrazit všechny shromážděné poznatky a který pracuje s celkovou tektonikou a prvky stavby (výplně otvorů, oplechování, střešní plášť...), jejichž dopad na barevný účinek objektů je neopomenutelný¹⁰⁵

i. Zeleň

Veřejnému prostoru z hlediska zeleně se věnuje metodika, jejíž opodstatnění je více než zřejmé, neboť městské zeleni nebývá často věnována taková péče, jakou by si zasloužila. Je pravdou, že stromy jako takové nejsou většinou samostatnými kulturními památkami a jednotlivé solitéry jsou spíše přírodními památkami, přesto bývá chráněna zeleň jako celek v rámci konkrétní kulturní památky – parku, případně zahrady. V hranicích prohlášení je kladen důraz na druhovou skladbu a prostorové uspořádání. Při přípravě revitalizací ulic a náměstí má být věnována zvýšená pozornost průzkumům historické podoby jednotlivých míst jako podkladu pro komplexní řešení. Není samozřejmě povinností se vracet k nějaké podobě, která již byla dobou překonána, spíše jde o jistý odrazový můstek. Takový průzkum lze doplnit o výsledování vztahů obyvatel k řešené lokalitě. Konečným projektem by se měl zabývat ten, kdo má v této oblasti vzdělání a zkušenosti. Inspirativní částí metodiky je kapitola „Význam dřevin na městských prostranstvích“, jež přibližuje vlivy zeleně na městské prostředí. Z vlastní metodické části je zapotřebí vyzvednout hlavně „myšlení v souvislostech“, tedy uvědomování si vzájemných vztahů a vazeb, návaznosti zeleně,

¹⁰⁵ MACEK. P. *Barevnost fasád, průzkum, dokumentace, vyhodnocení a obnova exteriéru historických staveb*. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, odborně metodické publikace, svazek 36, 2009. ISBN 978-80-87104-48-4.

jejího přesahu do dalších městských lokali, a také její prostorotvorné a estetické funkce.¹⁰⁶

j. Úpravy komunikací

Veřejného prostoru se dotýkají i povrchové úpravy komunikací, a to jak pro pěší, tak pro dopravu. Řada komunikačních spojení vznikla před dávnými lety a otázka jejich stáří, podoby a údržby je oprávněným předmětem zájmu občanů, potažmo tedy i památkářů. Zabýváme-li se touto problematikou, je situace obdobná jako u výše popsané zeleně, tzn., že musí být brán zřetel na vzájemné souvislosti a přesahy. Již v úvodu jsou vyjádřeny základní požadavky památkové péče: *„Při návrzích úprav venkovních komunikací (obdobně jako u oprav architektonických památek) však dosud není zažitý princip, který je běžný u restaurování výtvarných děl: totiž, že není ostudou, když opravená plocha nevypadá jako zbrusu nová“* a *„Pokud se dochovalo památkově hodnotné řešení, není důvod je přehodnocovat. Smyslem péče o venkovní komunikace v historicky cenném prostředí by v těchto případech měla být pečlivá oprava zlepšující současný technický stav, ale zároveň respektující dochovanou hodnotu a maximálně prodlužující funkčnost i estetické kvality historického stavu, aniž by si běžný uživatel musel všimnout, že vůbec proběhla“*, a dále, že: *„Na veřejné komunikace v historickém prostředí nelze klást stejné požadavky jako na plochy v nově vznikajících stavebních areálech či nově založených čtvrtí“*. Velmi důležitým je i poukazování na nedostatky dosavadní praxe, tj. na bezdůvodné a zbytečné odstraňování historických materiálů. V metodice nechybí ani historický exkurz, tak jak se to již u takovýchto materiálů stalo běžným standardem. Celkově pak metodika systematicky provádí různými etapami přípravy i vlastní realizací prací při opravách liniových komunikací a je doplněna bohatou ukázkou zádlážeb a povrchových úprav.¹⁰⁷

¹⁰⁶ **NOVÁK, Z.** *Dřeviny na veřejných městských prostranstvích, použití dřevin v ulicích a na náměstích památkově chráněných měst.* Praha: Státní ústav památkové péče, odborně metodické publikace, svazek 22, 2001. ISBN 80-86234-21-5.

¹⁰⁷ **SCHUBERT. A. a kol.** *Péče o památkově významné venkovní komunikace*, odborně metodické publikace, svazek 33. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2007. ISBN 978-80-87104-

k. Urbanismus

Na pomezí mezi vyloženě odbornou publikací a metodikou se nachází práce, pojednávající o principech památkového urbanismu. Celkově lze publikaci rozdělit na dvě části: první, jež se zabývá obecnými metodickými přístupy v rámci ochrany a obnovy historických sídel, a druhou, v níž se lze seznámit s vytvářením podkladů pro plošnou ochranu.

První část: po úvodu, v němž je uživatel příručky seznámen s formami územní památkové ochrany sídel, se přistupuje k zásadám ochrany historické urbanistické struktury sídla, z nichž nejzákladnější je, že: „Historická půdorysná struktura památkově chráněného sídla nesmí být měněna.“, tzn., že by nemělo docházet ke změně půdorysných průběhů historických ulic, parcelace, stavebních čar, k vyrovnávání historicky vzniklých nepravidelností nebo ústupků. Významná pozornost je dále věnována parcelaci, půdorysné a hmotové skladbě zástavby, urbanistickým regulativům a novostavbám v chráněných územích (tomuto tématu je však věnována i samostatná metodika, srov. níže).

Druhá část: začíná poukázáním na zastaralost některých mapových (plánových) podkladů, které přetrvávají v řadě případů ještě z doby přípravy vyhlášení chráněných území (tj. ze 60. – 70. let minulého století), postupně však dochází k jejich modernizaci.¹⁰⁸ Výstupem této části je pak doporučení návrhu zpracování uceleného koncepčního materiálu - památkového rozboru území, jež by však nebyl pouhým nástrojem konzervace dochovaných hodnot, ale také konkrétní pomůckou.¹⁰⁹

10-1. Citace s. 7. K problematice zádlažby srov. též **SCHUBERT, A.** *Chůze ve městě v 19. a první polovině 20. století*. Zprávy památkové péče, ročník 65. číslo 2. Praha, 2005. ISSN 1210-5538. **LERCH, J.** *Příručka pro dlaždiče*, odborné příručky pro stavebnictví. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1955.

¹⁰⁸ Jako příklad zde můžeme uvést Prostějov, kde byla zpracována mapa v rámci aktualizace programu Regenerace památkové zóny. Srov. *Program regenerace památkové zóny Prostějov na období 2011-2020*, dokumentace programu, netištěno, kopie dokumentace uložena v příručním archívu Oddělení památkové péče Magistrátu města Prostějova.

¹⁰⁹ **KUČA, K. - KUČOVÁ, V.** *Principy památkového urbanismu*. Praha: Státní ústav památkové péče. 2000. ISBN 80-86234-15-0.
Citace s. 13.

I. Novostavby v památkově chráněných územích

Jak již bylo zmiňováno dříve, je novostavbám v památkově chráněných územích věnována samostatná metodika, neboť novostavby výrazně ovlivňují historická sídla a mají zásadní dopad na jejich uchování a podobu. Metodiku lze chápat jako jakési pokračování či doplnění Principů památkového urbanismu. V dřívějších dobách, do vyhlášení památkově chráněných území, byla v těchto územích prováděna výstavba, kterou památková péče nemohla často ovlivnit. Aktuálním se řešení této problematiky stalo zejména od devadesátých let dvacátého století, kdy se požadavek a tlak na novou zástavbu mnohonásobil. V případě přípravy nové výstavby se lze setkat se třemi východisky:

- Navrhovaná novostavba má být realizována na místě zaniklé starší zástavby v dosud dochovaném hmotovém území.
- Navrhovaná novostavba má nahradit objekt, který dosud stojí.
- Navrhovaná novostavba má být umístěna v území, v němž dosud stavby nestály.

Z těchto situací pak vychází další formulace názorů na architektonické pojetí novostaveb. Pozornost je věnována i přístavbám, nástavbám, zástavbám dvorních parcel, nezastavitelným plochám, novostavbám z hlediska pohledové exponovanosti, ale také přijatelnému materiálovému řešení.¹¹⁰

m. Projektová a předprojektová příprava

Všechny přiblížené metodiky lze chápat jako nástroje určené pro postup v konkrétních případech, tj. vztahující se k jednotlivým odvětvím, v nichž jsou uplatňovány zájmy památkové péče, tedy jako materiály, podle kterých lze stanovit predikci postupu při rozhodování o přípustnosti nebo nepřípustnosti zamýšlených prací ve vztahu k veřejnému zájmu. Existuje ale i metodika, již bychom bez nadsázky mohli

¹¹⁰ KUČA, K. - KUČOVÁ, V. - KIBIC, K. *Novostavby v památkově chráněných sídlech*. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, odborně metodické publikace, svazek 28, 2004. ISBN 80-86234-54-1.

označit jako obecnou, neboť její užití má dopad do všech speciálních oblastí. Takovouto metodikou je příručka, zabývající se projekční činností, neboť příprava projektů pro stavební práce, u nichž se počítá s tím, že budou realizovány v historických sídlech, je v mnohém odlišná od přípravy projektů pro stavby na „zelené louce“. O řadě věcí lze pochopitelně vést diskusi, ale jsou také mantinely, jež by neměly být překračovány. Jaká jsou základní pravidla pro přípravu kvalitní dokumentace? Památkově chráněné objekty a sídla neumožňují, aby v nich byl realizován libovolný stavební program s neomezenými kapacitními nároky. S vědomím této skutečnosti je kladen důraz **na předprojektovou přípravu**, se všemi nezbytnými zjištěními (historickými, archivními, přesnými zaměřenými, diagnostikou aktuálního stavu objektů atd.). Neopominutelnou součástí předprojektové přípravy je inventarizace všech cenných historických a dalších prvků, které mají být uchovány (tj. zachování autenticity). Nejvhodnější je pochopitelně spojení inventarizace s vypracováním stavebně-historického průzkumu, jak již bylo zmiňováno dříve. Na předprojektovou přípravu navazuje část, jež se věnuje zpracování architektonické studie a dalších stupňů projektové dokumentace.¹¹¹

n) Shrnutí

Pro využití ve sledované oblasti se nabízí řada metodik památkové péče (Prozkoumáno 27). Po jejich prostudování je lze ve vztahu k městskému inženýrství rozdělit podle využitelnosti takto:

Tab. č. 1: Rozdělení metodik

Přínos	Počet metodik
Velmi využitelné	13
Inspirativní (informativní)	7
Méně využitelné	7
Celkem	27

¹¹¹ GIRSA, V. - HOLEČEK, J. - JERIE, P. - MICHONOVÁ, D. *Předprojektová příprava a projektová dokumentace v procesu péče o stavební památky*, Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, odborné a metodické publikace, svazek 27, 2004. ISBN 80-86234-36-3.

Do skupiny velmi využitelných se jednoznačně řadí metodiky, zabývající se projektovou a předprojektovou přípravou, střešní krajinou, zelení, úpravou komunikací, novostavbami, urbanismem atd.

Do skupiny inspirativní (informativní) náleží např. mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví, metodické principy přípravy k nominaci k zápisu na seznam světového dědictví UNESCO, metodika ochrany dřeva aj.

Do skupiny materiálů méně využitelných pro potřeby městského inženýrství se vřazují metodiky, dotýkající se provozu památkových objektů, inventarizací prvků a podobně. Využitelnost pro městské inženýrství je zde omezena tím, že se zpravidla jedná o metodiky příliš speciální.¹¹²

¹¹² Většina metodik je vel. podobě dostupná on-line z <http://www.npu.cz/ke-stazeni/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/svazky-edice-odborne-a-metodicke-publikace/gallery>.

3. Městské inženýrství a památková péče

A. Městské inženýrství

a) Úvod

Obor městské inženýrství je poměrně mladým oborem, který se vydělil z velkého celku stavebních disciplín v rámci neustále postupující specializace a zužování prostoru pro všeobjímající a zastřešující stavitelství, přičemž zde dochází k jisté disproporci. Z jedné strany se městské inženýrství stává samostatným a plnohodnotným oborem, z druhé strany je však nepochybně kvůli oblasti svého působení oborem interdisciplinárním, tedy oborem, který se zabývá lidskými sídly v jejich komplexnosti, tzn., že hledá řešení a rozhoduje ve všech základních technických, technickoekonomických a technicko-ekologických aspektech, spojených se zajištěním provozu měst a obcí, ale zároveň vytváří vazby s dalšími stavebními obory, bez nichž se ve své působnosti neobejde.¹¹³ Český svaz stavebních inženýrů definuje městské inženýrství takto: *„Městské inženýrství představuje mezioborový okruh poznatků a metod pro aktivní tvorbu koordinaci řešení koncepce technické infrastruktury území a koordinaci jejího řešení s ostatními složkami a činnostmi v území (územní plánování, ekologie území apod.). Svým spolupůsobením v rovnocenném partnerství s klasickým urbanismem garantuje a kontroluje kvalitní technickou funkci území a jeho další rozvojové možnosti.“*¹¹⁴

V oblasti městského inženýrství je podstatná koncepční tvorba podpořená snahou o prosazení a realizaci ve veřejné infrastruktuře, kterou jsou zejména pozemky,

¹¹³ Srov. KUTA, V. *Úloha městského inženýrství*. Časopis Stavebnictví, číslo 08/08. Dostupné z http://www.casopisstavebnictvi.cz/uloha-mestskeho-inzenyrstvi_N1297. navštíveno 6.9.2014.

¹¹⁴ Česká společnost městského inženýrství. Dostupné z <http://www.cssi-cr.cz/csmi/ceska-spolecnost-mestskeho-inzenyrstvi.html>. navštíveno 12.9.2014.

Tamtéž: „Technická infrastruktura zahrnuje technické vybavení (zásobování vodou, zásobování energiemi, kanalizace včetně čištění odpadních vod, spoje, opatření proti škodlivým účinkům přírody, odstraňování odpadů, městský mobiliář, údržba zeleně, čištění ploch apod.) a pozemní a místní komunikace.“

stavby a zařízení,¹¹⁵ a to v následujících oblastech: dopravní a technické infrastruktury, občanském vybavení a veřejných prostranstvích. Zdá se však, že tyto segmenty nejsou úplně uzavřené a neprostupné, jak lze demonstrovat zejména na bakalářských a diplomových pracích studentů této stavební specializace.¹¹⁶ Úspěšní absolventi oboru jsou kvalitně připravenými stavebními odborníky, vybavenými nejen širokým spektrem profesních znalostí, ale také poznáním souvislostí a vztahů mezi stavebními specializacemi navzájem a stavební činností a dalšími činnostmi při výstavbě, a mohou dosáhnout autorizace pro vlastní projektování.¹¹⁷

b) Doprava a komunikace

V historickém jádru se setkáváme s různými druhy dopravy a komunikací¹¹⁸ tak, jak se postupem času konstituovaly.¹¹⁹ Z nichž je nejdůležitější doprava pěší a automobilová, ale nelze opomenout ani dopravu cyklistickou, a to v přímé vazbě na její narůstající objem. Masivní rozvoj cyklistické dopravy lze poměrně dobře sledovat zvláště ve městech, která jsou situována v rovině nebo v mírně zvlněném krajinném profilu, avšak sama nadmořská výška, v níž město leží, nemusí být tím hlavním ukazatelem.

¹¹⁵ Dle ust. § 2 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ze dne 14.3.2006, v platném znění.

¹¹⁶ Např. **BAUER, D.** *Návrh dostavby proluky na ulici V. Nezvala v Třebíči*. Ostrava, 2012. VŠB - TU Ostrava, FAST. 74 s. Diplomová práce. Vedoucí práce Svrček Jakub; **DVOŘÁK, P.** *Urbanisticko-architektonické řešení přestavby a dostavby lokalita „Trávníky“ v okolí synagogy v Rousínově*, Ostrava, 2006, VŠB - TU, FAST. 41 s. + 10 př. Diplomová práce. Vedoucí Kyselka Mojmír; **MIKŠÍK, V.** *Územní studie rozšíření obytného území obce Olšany u Prostějova*, Ostrava, 2012, VŠB - TU, FAST. 53 s. + 8 př. Diplomová práce. Vedoucí práce Sedlecký Jaroslav; aj.

¹¹⁷ Dle předpisů, směrnic a pravidel ČKAIT.

¹¹⁸ Historické jádro je definováno takto: „**Historické jádro** je obvykle část města, která se nachází na půdorysu ohraničeném obrysem původních středověkých hradeb. Nachází se zde obvykle nejvýznamnější a historicky nejhodnotnější starobylé budovy a stavby z různých období (gotika, renesance, baroko aj), které mají velkou stavebně-historickou a uměleckořemeslnou hodnotu a jsou turisticky atraktivní.“ Srov. historické jádro. Dostupné on-line z http://cs.wikipedia.org/wiki/Historick%C3%A9_j%C3%A1dro_m%C4%9Bsta. navštíveno 22.9.2014.

¹¹⁹ Srov. např. **NOVÝ, L. a kol.** *Dějiny techniky v Československu do konce 18. stol.* Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1974.

Pro život města je zásadní pohyb obyvatel po pěších komunikacích – chodnících. Ty jsou v podstatě novodobým vynálezem, když se začaly objevovat v době, v níž bylo nezbytné striktně oddělit pohyb pěších od nemotorové a motorové dopravy. Již v dřívějších dobách sice existovala vymezení pro pohyb pěších, ale byly to spíše případy nouzového řešení.¹²⁰

Chodník je část pozemní komunikace nebo samostatná pozemní komunikace, která slouží chodcům k přesunu po délce komunikace.¹²¹ Dle Jane Jacobs *„Městský chodník sám o sobě není nic. Je to abstraktní představa. Má význam jen ve spojení s budovami a jinými funkcemi, které s ním hraničí, nebo které hraničí s jinými chodníky velice blízko něho. Totéž lze říci o ulicích. Ulice kromě toho, že jejich středem proudí doprava, slouží i jiným účelům. Ulice a chodníky jsou hlavními veřejnými prostory ve městě.“*¹²² V našich podmínkách je ovšem zapotřebí doplnit také to, že jimi jsou i náměstí.

*„Jestliže jsou ulice zajímavé, je zajímavé i město.“*¹²³ Tímto výrokem se dostáváme na pole subjektivního posuzování výrazu města, neboť každý může mít na kategorii „zajímavosti“ jiný názor. I přes zjevné rozpory v procesu tvorby formulací je zřejmé, že „zajímavost“ v sobě ukrývá minimálně dvě složky, a to: architektonickou (resp. urbanistickou) a obchodní. Od preferencí té které složky se pak odvíjí posuzování města jako „zajímavého“. V historickém městě by obě složky měly být v určitém vzájemném poměru a neměly by působit rozporuplně. Problém proporčnosti obou složek se bezprostředně dotýká zejména sídel s velkou frekvencí návštěv turistů.¹²⁴, a

¹²⁰ **HOFFMANN, F.** *Česká města*. Praha: Panorama, 1992. s. 120-121. ISBN 80-7038-182-5.

¹²¹ Srov. Chodník. Dostupné z <http://cs.wikipedia.org/wiki/chodník>, navštíveno 19.9.2014. Tam i další odkazy. Základní technickou normou obsahující požadavky na chodníky je ČSN 736110, projektování místních komunikací.

¹²² **JACOBS, J.** *Smrt a život amerických velkoměst*. Praha: Nakladatelství Mox Nox. s. 46. ISBN 978-80-905064-4-2.

¹²³ Tamtéž

¹²⁴ Disproporce je velmi dobře patrná např. v Jihočeském kraji, konkrétně ve městech Český Krumlov a Třeboň.

tato nejednotnost bezprostředně může ovlivnit kvalitu (rozsah) nabízeného sortimentu a služeb a dopadat tak výrazně na život obyvatel historických lokalit.

Chodníky jsou místem setkávání, ale je na ně kladen i požadavek bezpečnosti, a to jak z hlediska pohybu osob, tak z hlediska majetkového a zdravotního.¹²⁵

Vozovky v historických centrech plní funkci dopravní a zásobovací. Funkční uspořádání místních komunikací je v zásadě rozhodující pro provoz motorových a nemotorových vozidel, přičemž hustota dopravy může být v některých ulicích velmi značná, někde až na samé hranici únosnosti a propustnosti. V této souvislosti sehrává svou nezastupitelnou úlohu výstavba městských okruhů, jež odvádějí a odklánějí z historických center značnou část automobilové dopravy (osobní a nákladní), především tranzitní.¹²⁶ Osobní, individuální, dopravu v historických centrech lze při využití různých vhodných opatření regulovat.

Využitelným opatřením, promítajícím se do historického prostředí a sloužícím mimo jiné také k regulaci dopravy, je vybudování pěší zóny. Pěší zóny jsou jednak opticky rozlišitelné od ostatních ulic a náměstí úpravou povrchů chodníků a vozovek, jednak jsou vymezeny dopravním značením.¹²⁷ V Olomouckém kraji se s těmito zónami můžeme setkat prakticky ve všech historických jádrech měst a v jejich centrech. Pěší zóny mají řadu stoupenců i odpůrců.

¹²⁵ Srov. např. *Bezbariérové trasy území*. In: **KOLEKTIV AUTORŮ**. *Městské inženýrství. Stavební kniha 2011*. Praha: Informační centrum ČKAIT, 2011. s. 86-100. ISBN 978-80-87438-09-1.

¹²⁶ Projektování místních komunikací řeší norma ČSN 73 6110. Vzhledem k tomu, že městské území má svoji vlastní strukturu dlouhodobě formovanou historickým vývojem, s prostorovým omezením, není možné často uplatnit všechny normové požadavky. Srov. *Posouzení sítě pozemních komunikací z hlediska kapacity*. Vzdělávací moduly, Modul - FAST 11 - Dopravní inženýrství, Kapitola I. Dopravní urbanismus (ČÁST 2). Dostupné z <http://projekt150.ha-vel.cz/node/89>, navštíveno 22.9.2014. Srov. též **KURFÜRST, P.** *Řízení poptávky po dopravě jako nástroj ekologicky šetrné dopravní politiky*. Praha: Centrum pro dopravu a energetiku, 2002. Bez ISBN.

¹²⁷ **Zákon č. 361/2000 Sb.**, ze dne 14.9.2000, o provozu na pozemních komunikacích, v platném znění. Dostupné on-line z <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-361> - srov. § 39:

(1) *Obytná zóna je zastavěná oblast, jejíž začátek je označen dopravní značkou "Obytná zóna" a konec je označen dopravní značkou "Konec obytné zóny"*

(2) *Pěší zóna je oblast, jejíž začátek je označen dopravní značkou "Pěší zóna" a konec je označen dopravní značkou "Konec pěší zóny"*

(3) *V obytné a pěší zóně smějí chodci užívat pozemní komunikaci v celé její šířce.*

Cyklistická doprava je v historických centrech vedena buď po stávajících vozovkách a chodnících (často s vymezením vlastního jízdního pruhu), nebo jsou pro ně budovány nové cyklostezky.¹²⁸ Výstavba cyklostezek je bohatě podporována z fondů Evropské unie i Ministerstev pro místní rozvoj a dopravy.¹²⁹ Otázkou k zamyšlení ovšem zůstává smysluplnost a rozsah sítě, protože často jsou jednotlivé úseky izolovány od ostatních, nebo dochází k dopravně a bezpečnostně velmi problematickému křížení cyklostezek a silničních komunikací (zejména v místech okružních křižovatek).

c) Sítě

Další podstatnou součástí sféry zájmů městského inženýrství jsou inženýrské sítě (elektro, data, voda, plyn, kanalizace a systémy odstraňování tuhých odpadů), jež můžeme zahrnout pod souhrnné označení „Technické vybavení území (TVÚ)“. V dnešní době se mezi technické vybavení území zařadilo také monitorování čistoty ovzduší, a dále kamerové systémy a rozvody optických kabelů. Bez většiny takového vybavení se dnešní město, prakticky neobejde. Jistě lze vést rozpravy o tom, kam až lze s umísťováním novodobých prvků zajít, kde jsou hranice, které již nelze překročit bez toho, aby byli lidé zásadně kráceni na svých právech, jež jsou jim garantována ústavou. Ke sporům dochází především v otázce umísťování elektronických kontrolních zařízení (kamerové či jiné kontrolní mechanismy), ne však zpravidla z hlediska technického, ale z důvodů ochrany soukromí.¹³⁰

¹²⁸ Ve zprávě (nedatováno) „Výstavbu nových cyklostezek podpoří EU“ jsou uváděny finanční částky alokované na jednotlivé cyklostezky a regiony. Finanční podpora je nesporně vysoká. Průměrná cena za jeden kilometr cyklostezky vychází na 10 – 15 miliónů Kč. Jsou však v České republice města, kde na běžný kilometr cyklostezky bylo vynaloženo i 40 miliónů Kč. Cyklostezky – dostupné on-line z <http://www.estav.cz/zpravy/cia/cia315.asp>. navštíveno 12.9.2014. Též Cyklostezky – dostupné on-line z <http://www.cyklostrategie.cz/>. navštíveno 12.9.2014.

¹²⁹ Např. Evropská unie vydala z fondů „Phare“ a „Sapard“ na 12 projektů cyklostezek v České republice v letech 1999–2002 souhrnně 6.69 milionů Eur, v přepočtu tedy přibližně 215 miliónů korun.

¹³⁰ Srov. zejména Ústava České republiky (zák. č. 1/1993 Sb., v platném znění), zákon č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů, v platném znění, a zásahy úřadu veřejného ochránce práv. K uvedené problematice dnes již existuje velké množství literatury, z níž stojí za pozornost mj. **ZADRAŽILOVÁ, I.** *Nebezpečí zneužití osobních informací v době globálního monitoringu s přihlédnutím k možnostem*

Z inženýrských sítí je zvýšená pozornost upírána na rozvody elektrické energie a elektronických komunikací. Osazování těchto zařízení v našich městech není novou záležitostí, neboť k němu docházelo již od poslední čtvrtiny devatenáctého století. Dle zákona o elektronických komunikacích je toto vedení děleno na podzemní (kabelové) a povrchové (drátové).¹³¹ Se vzrůstajícím rozvojem techniky bude sice s velkou pravděpodobností trvale ubývat nadzemních vedení, avšak lze předpokládat nárůst transformačních zařízení. Obdobně lze také nahlížet na vedení rozvodů elektrické energie s tím, že tato vedení jsou dnes ve městech osazena na fasádách již pouze sporadicky a nacházejí se tudíž převážně v podzemním uložení.

Z dalších sítí je třeba zmínit vodovodní řády a odvody dešťových a odpadních vod. Vodovodní řády nahradily historické studně,¹³² s nimiž se ve městech v praktickém provozu setkáme již jen zcela výjimečně. Budování kanalizační sítě je též záležitostí historickou. Hledáme-li počátky prosazování trvalého řešení, pak je nacházíme v poslední čtvrtině 18. století, kdy k tomuto, tehdy již palčivému problému, byla vydávána císařská nařízení a reskripty. Navazující století pak přineslo bouřlivý rozvoj tohoto segmentu, kdy byly budovány kanalizační stoky za užití moderních technologií, ať již v cihlovém provedení nebo s využitím betonových konstrukcí¹³³. Řada těchto

ochrany soukromí. Brno: Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav české literatury a knihovnictví, 2009. 143 s. Bakalářská práce. Vedoucí práce Lorenz Michal. Dostupné on-line z <http://www.inflow.cz/nebezpeci-zneuziti-osobnich-informaci-v-dobe-globalniho-monitoringu-s-prihlednutim-k-moznostem-ochra>. navštíveno 12.9.2014. ČERMÁK, M. *Bojíte se o své soukromí? Žádné nemáte*. In: *Reflex*, ročník 2008, číslo 50, str. 40. ISSN 0862-6634; Podle nevládní organizace Iuridicum Remedium bylo na jaře roku 2013 v Praze 639 kamer (tzn. jedna na 2017 obyvatel). Naproti tomu v Ostravě to bylo 285 kamer (tj. jedna na 1091 obyvatel). Pro srovnání: V Brně jich bylo „jen“ 67, tzn. jedna na 6042 obyvatel. V nepsané „soutěži o nejvíce monitorované město“ tak vítězí Ostrava, ačkoli má kriminalitu srovnatelnou s Brnem. Srov. **mk – ČTK**. [Zregulujte kamery, vyzyvaji ochranci soukromí. dostupné z http://zpravy.ihned.cz/c1-54325470-zregulujte-kamery-vyzyvaji-ochranci-soukromi-vlada-zakon-jeste-nepripravila](http://zpravy.ihned.cz/c1-54325470-zregulujte-kamery-vyzyvaji-ochranci-soukromi-vlada-zakon-jeste-nepripravila).

¹³¹ K el. sítím srov. *Sítě elektronických komunikací a ICT*, In. Městské inženýrství s. 110 – 115 a Zák. č. 127/2005 Sb., ze dne 31.3.2005, o elektronických komunikacích, v platném znění.

¹³² Např. v Olomouci byla zřízena parní vodárna ve Chválkovicích (1889), která je provozuschopná i dnes. (Vodárna je prohlášena kulturní památkou vedenou v ÚSKP pod rejstříkovým číslem 36135/8-2276). ŽILKOVÁ, H., *Rozvoj kvartálních služeb v Olomouci v letech 1876 – 1921*. Brno, 2007. Masarykova univerzita v Brně, Filozofická fakulta, Historický ústav, 130 s. Diplomová práce. Vedoucí práce Fasora Lukáš, s. 11.

¹³³ Císařský dekret nařizující výstavbu kanalizace byl vydán v roce 1787. K současnosti např. HANÝŠ, R. Stavbu kanalizace pro Šumpersko ohrožují politické spory, iDnes.cz/Olomoucký kraj, 16.6.2013.

staveb byla původně vystavěna jako soukromé investice a teprve později byla městy vykoupěna.¹³⁴

Mezi technickými sítěmi se v centrech historických měst někdy vyskytují i vedení dálkového vytápění a teplé vody. Jejich využívání se může pozitivně projevit na životním prostředí konkrétních měst, tím, že se sníží množství emisí vypouštěných do ovzduší z individuálního vytápění. Je však skutečností, že tyto aspekty nejsou v současnosti příliš akcentovány, neboť zejména v minulých dvou desetiletích došlo ke značnému odklonu od preferování těchto zařízení směrem k masové výstavbě domovních kotlen a jiných zařízení. Probírané sítě jsou vedeny podpovrchově.¹³⁵

d) Brownfields

Nebývá zvláštností, že se ve městech vyskytují tzv. brownfieldy - pozemky a nemovitosti, nalézající se v urbanizovaném území města, které ztratily původní náplň a jsou nevyužívány nebo zcela opuštěny (jednotlivé městské domy, provozovny či celé areály, pozemky). Každý takový opuštěný objekt nebo areál má potenciální negativní dopad na život města, spočívající v možné kontaminaci prostředí, zhoršeném technickém stavu, v očekávání šíření dalších škodlivých vlivů (černé skládky apod.). Zanedbatelné ovšem není ani estetické působení nebo snížená míra bezpečnosti osob.¹³⁶

Dostupné on-line z http://olomouc.idnes.cz/problemy-obriho-projektu-stavby-kanalizace-na-sumpersku-za-1-6-miliardy-13n-/olomouc-zpravy.aspx?c=A130614_1940632_olomouc-zpravy_stk. Navštíveno 12.9.2014.

¹³⁴ Takovéto postupy lze doložit např. u Olomouce, v níž bylo od roku 1888 osvětleno divadlo a některé ulice z Passingerovy elektrárny. Novou elektrárnu postavilo město v roce 1898. Obdobně bylo řešeno i plynárenství, kdy plynárna byla vybudována ostravským podnikatelem H. Zwierzim na Nové ulici (1862), v devadesátých letech ji převzalo město a v roce 1909 postavilo novou. **ŽILKOVÁ, H.**, c. d. s. 11-12. Tato technická zařízení byla situována buď při okrajích historických center, nebo zcela mimo ně.

¹³⁵ Dálkové vytápění - <http://www.naseteplo.cz/>; navštíveno 12.9.2014. též: dálkové vytápění. dostupné z www.tscr.cz; navštíveno 12.9.2014. též **ŠTYR, P., a další.** *Městské inženýrství*, s. 16 – 19. aj.

¹³⁶ srov. např. **JACKSON, J. B., a kol.** *Brownfields snadno a lehce*. Praha: Institut pro udržitelný rozvoj sídel. 2005. Dostupné on - line z www.brownfields.cz navštíveno 12.9.2014; **PACLOVÁ, H.** *Konverze*

e) Odpady

Palčivým problémem dnešního města je produkce velkého množství pevného odpadu, který je zapotřebí odstraňovat. Shromažďování pevného odpadu (označovaného někdy též jako domovní odpad) vyžaduje jisté „skladovací“ prostory. Do doby, než se začal prosazovat proces separace, byly nároky poměrně malé. Dům si vystačil s jednou, případně s několika nádobami, kam se ukládal veškerý pevný odpad. Ve stanoveném termínu bylo vše odvezeno na skládku. Situace v současnosti je však již jiná. Každý obyvatel je veden k tomu, aby odpad třídil podle určitých pravidel a druhu. Tento roztríděný odpad je pak ukládán do speciálních nádob, odlišených podle druhu odpadu barevně či nápisy nebo piktogramy. Větší množství jednotlivých nádob (kontejnerů) soustředěných na jednom místě působí značně rušivě. Účelným řešením je osazení velkoplošných podzemních kontejnerů, z nichž na povrch vyčnívají pouze vhazovací otvory. Tento způsob mezisklady tříděného odpadu ale může při vlastní realizaci úložiště narazit na problém podzemního vedení inženýrských sítí a hledání vhodného místa pro tuto činnost. I přes veškeré snahy o co největší míru třídění vždy ještě zůstává zbytkový odpad, který z různých důvodů není roztríděn a je nezbytné ho odvézt zvlášť. Některá města třídění zvýhodňují při placení ročních poplatků za svoz pevného odpadu.¹³⁷

průmyslových areálů s důrazem na zachování jejich památkových hodnot. Ostrava, 2013. Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, fakulta stavební, s. 146. Disertační práce. Školitel: Pletnická Jana; **ŠTYR, P. a další.** *Městské inženýrství*, s. 107-140; **ZAMARSKÝ, V. - STŘELEČ, T. - TYLČER, J.** *Regenerace průmyslových ploch.* Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, FAST. 2009. ISBN 978-80-284-2132-0; **ZAMARSKÝ, V. - STŘELEČ, T. - TYLČER, J., a další.** *Regenerace průmyslových ploch*, II. díl. Ostrava: Vysoká škola báňská-Technická univerzita Ostrava, FAST. 2011, ISBN 978-80-284-2431-4. brownfields - <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/brownfields>; http://www.arr-nisa.cz/iware_cz/?D=18, aj.

¹³⁷ Odpadové hospodářství. Dostupné z http://www.mzp.cz/cz/odpadove_hospodarstvi; <http://www.olomouc.eu/aktualni-informace/odpadove-hospodarstvi>; Odpadové hospodářství - <http://www.cizp.cz/Pusobnosti/Slozky-CIZP/Odpadove-hospodarstvi>; Odpadové hospodářství - <http://odpady.ihned.cz/>; www.podzemni-kontejnery.cz; Odpadové hospodářství - <http://www.tretiruka.cz/news/plan-prevence-vzniku-komunalnich-odpadu-od-hnuti-duha/> ad. Vše navštíveno 22.9.2014. Příkladem může být město Mikulov, kde pro tyto účely využívají moderní softwar.

f) Zeleň a mobiliář

Životní prostředí ve městech pozitivně ovlivňuje městská zeleň, jež je tvořena stromy, keři, květinovými výsadbami a travnatými plochami a jako celek plní funkci klimatogenní, hygienickou, architektonickou, rekreační a estetickou. Z hlediska množství zeleně v centru nebo v jeho blízkosti je na tom z historických měst Olomouckého kraje nesporně nejlépe Olomouc, jež má význačné parkové zázemí, ale ani Přerov, Prostějov, Hranice na Moravě, Litovel nebo Lipník nad Bečvou na tom nejsou nikterak špatně. V oblasti zeleně a péče o ni dochází někdy k případům, že zástupci životního prostředí vedou při správním řízení přece o každý strom, přičemž je často zřejmé, že tato zeleň nezapadá do kompozice náměstí a ulic, ani se nejedná o historickou zeleň a jde o prvky vysazené ryze účelově (nebo dokonce nahodile).¹³⁸

Výše byla zmíněna rekreační funkce zeleně. Označení rekreace v sobě již obsahuje požadavek naplnění spokojenosti obyvatel a návštěvníků města s danou lokalitou a způsobem jejího zahradnického i architektonického ztvárnění (tj. převážnou shodu). Rekreace pak přináší možnosti realizace v aktivní i pasivní podobě. Aby se mohli obyvatelé a návštěvníci rekreovat, musí být prostor, v němž bude tato činnost probíhat, vybaven jistým množstvím prvků, jež zahrnujeme pod souhrnný název „mobiliář“ (lavičky, předměty pro pohybové aktivity, příp. stolky, stojany na kola,

¹³⁸ Zeleň v městském prostředí, In: **KOLEKTIV AUTORŮ**, *Městské inženýrství*. s. 70-75; **KYSELKA, I.** *Architektura krajiny a rekreace*. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, 2007. ISBN 978-80-248-1642-5. **NOVOTNÁ, D.** *Proměny historických městských interiérů z pohledu uplatnění zeleně*. Urbanismus a územní rozvoj. 2010. roč. 13, .č. 1, s. 21-24. ISSN 1212-0855. K parkům v jednotlivých městech existuje značné množství literatury, jak v tištěné, tak i v elektronické podobě, např. Olomouc: **FIFKOVÁ, R.** *Z historie Smetanových, Čechových a Bezručových sadů v Olomouci*, Zprávy památkové péče, ročník 59, 1999, č. 1. s. 11-21. ISSN 1210-5538.; **Olomoucké parky** – dostupné on-line z http://cs.wikipedia.org/wiki/Olomouck%C3%A9_parky; **Olomoucké parky** – dostupné on-line z <http://www.garten.cz/a/cz/1978-parky-mesta-olomouce-olomoucke-historicke-parky/>; **ŠTĚDRÁ, R.** *Obnova městských parků se pyšní prestižní cenou Ministerstva životního prostředí*. Dostupné on – line z <http://www.olomouc.eu/aktualni-informace/aktuality/14027>,

Olomoucké parky - <http://www.olomouc.eu/aktualni-informace/aktuality/11425>; **Parky Přerov** - <http://www.prerov.eu/cs/magistrat/rozvoj-mesta/investicni-akce-mesta/zrealizovane-investice-mesta/park-michalov.html>; <http://www.prerov.eu/cs/o-prerove/mestsky-park-michalov/>; **Parky Prostějov** - <http://strom.habro.cz/parky.html>; aj. vše navštíveno 12.9.2014.

odpadové koše atd.; přiřadit sem lze i osvětlovací zařízení). Mimo samotné parky a zelené plochy se mobiliář osazuje také do dalších veřejných prostor – náměstí či ulic, kde tyto prvky plní hned několik úkolů: poskytují možnost usednutí (tedy krátkodobý odpočinek, nikoli však již zpravidla rekreaci), dotváří vlastní prostor, slouží k odložení drobných odpadků (odpadkové koše) nebo odstavení kol (stojany) či k osvětlení. Dalšími objekty mohou být zastávky veřejné dopravy, informační systémy atd. Osazovaný mobiliář musí nutně vycházet z posouzení místa a jeho vhodnosti pro danou lokalitu. Tvarově i materiálův existuje široká a bohatá nabídka jednotlivých prvků.¹³⁹

B. Památková péče

a) Průnik městského inženýrství a památkové péče

Zájmy památkové péče a městského inženýrství se protínají ve všech kategoriích, uvedených v první části této kapitoly. Oba obory mají nepochybně shodný zájem v tom, aby výsledky úprav městského prostoru byly funkční a byly pozitivně přijímány jejich uživateli. Zatímco u městského inženýrství se zájmová sféra uplatňuje v celém intravilánu města, to znamená, že zahrnuje jak historická jádra a centra, tak i území sídlišť a okrajů měst, pro památkovou péči jsou vlastní sférou uplatňovaných zájmů historická jádra a centra a ostatních částí měst se dotýkají pouze v jednotlivostech (tj. u individuálních památek a jejich areálů a prostředí), pokud v lokalitě není vyhlášena nějaká forma plošné ochrany. Značná názorová shoda mezi městským inženýrstvím a památkovou péčí panuje i v názornosti – požadavku chápání vzájemných vazeb v řešeném území, komplexnosti, kvalitě řešení a perspektivnosti.

Obraťme nyní pozornost k jednotlivým oblastem, které byly popsány výše, a to z pohledu městského inženýrství, avšak nyní se jimi budeme zabývat z hlediska památkové péče.

¹³⁹ Mobiliář a prvky městského prostoru. In. **KOLEKTIV AUTORŮ**, *Městské inženýrství*. s. 147- 153. Množství nabídek jednotlivých prvků městského mobiliáře lze vyhledat na internetu.

b) Oblast dopravy a veřejných prostranství

V oblasti dopravy zajímají památkovou péči její dopady na město, širší souvislosti a vazby na památkové rezervace a zóny, budoucí hustota provozu a „nezbytné“ úpravy komunikací, tzn. použité povrchy (materiálové řešení, úpravy tras a profilů), zamýšlené stavby (např. výstavba kruhových objezdů, ostrůvků aj.) a související otázky (např. nutná signalizační zařízení, informační značení apod.). Z pohledu širších souvislostí a vztahů je důležité věnovat zvýšenou pozornost výchozí situaci, tedy tomu, že při přípravě realizace prací v konkrétní oblasti je žádoucí zpracovat projekt na celý prostor, a to i přesto, že práce budou dle finančních možností probíhat po etapách třeba řadu let; je tedy velmi vhodné nepostupovat tzv. „salámovou metodou“ (tj. vypracováním řady dílčích projektů pouze na menší území – několik málo ulic či náměstí nebo dokonce jen jejich části), jak tomu v praxi bohužel v mnoha případech bývá. Pro posuzování přípravy obnovy historických komunikací byla zpracována metodika, jež zahrnuje celou širší této nedílné součásti péče o historické dědictví naší minulosti.¹⁴⁰ Pokud se jedná o povrchovou úpravu, zde památková péče preferuje tradiční přírodní materiály a formáty (např. kamenná dlažba většího formátu, resp. žulové kostky ad.) před materiály a formáty novodobými a umělými (betonové zámkové dlažby, živičné povrchy aj.). Tato preference má obecnou platnost. Pokud tedy stávající historické dlažby mohou plnit svou funkci, nebývá zpravidla shledáván důvod pro jejich likvidaci. Památková péče usiluje i o odstranění starších nevhodných oprav a doplňků, kterými byly buď zcela, nebo jen částečně, nahrazeny historické povrchy (takové většinou nepravidelné „vysprávky“ jsou stále časté). Při obnově historických dlažeb je zapotřebí přihlížet k tomu, aby byly položeny jednak správně (a pokud možno v tradiční skladbě), jednak aby byla dodržena barevná shoda pokládaných prvků a správné vyskládání vzorů, pokud se tam nacházely (např. drobná mozaika).¹⁴¹ V minulém desetiletí byly některých v městech Olomouckého kraje

¹⁴⁰ Srov. kap. Metody a metodiky památkové péče.

¹⁴¹ Pro shromáždění dokladů o vývoji historických zádlažeb byl v letech 1997-2002 realizován grantový projekt Ministerstva kultury České republiky. Srov. **ZACHOVÁ, H. - LACINGER, L.** *Historický vývoj kamenných dlažeb*. In: Zprávy památkové péče, ročník 60, č. 9, 2000, s. 258-260. ISSN 1210-5538.

provedeny rekonstrukce náměstí (tak jako i v jiných krajích) a ve většině případů je lze hodnotit jako velmi uspokojivé, jak prokázala udělená ocenění v rámci různých soutěží.¹⁴² Z úprav, které je získaly, lze zmínit rekonstrukci náměstí T. G. Masaryka v Uničově. Projekt obnovy historického centra v sobě zahrnoval stavební práce, předlažby místních komunikací a chodníků, vymezení parkovacích míst, nové veřejné osvětlení, výsadbu zeleně a osazení městského mobiliáře. Rekonstruováno bylo dále centrum v Mohelnici, s náměstími (Svobody a Kostelní) a ulicemi Třebovskou, Olomouckou a S. K. Neumanna. Zde použitý projekt kladně hodnotil dochované autentické prvky – zejména dlažby. Ty sice pravděpodobně pocházejí z nějaké předlažby ve dvacátém století, rozhodující však je jejich jednotná barevnost a plošný rozsah. Dále se též dochovaly v překvapivě velkém počtu kamenné odrazníky, jež z jiných měst známe spíše v jednotlivostech. To vše bylo jistě umožněno i tím, že mohelnické centrum mělo značnou dávku štěstí v tom, že nebylo vystaveno zátěži tranzitní dopravy, neboť již v sedmdesátých letech minulého století byla dálková doprava odkloněna na obchvat. Z dobových dokladů (vyobrazení) byla zjištěna historická výsadba linie stromů po obvodu náměstí a čtveřice malokorunných dřevin v okolí morového sloupu. Z hlediska zájmů státní památkové péče je pozitivně přijímáno již vlastní stanovení cíle a prostředků obnovy centra: „Cílem návrhu je znovu upevnit krásu centra města a přivést tam lidi.“ a dále „Prostředkem k tomu bude záchrana a zhodnocení všeho, co je dochováno z jeho historického vývoje a jeho doplnění prvky soudobé architektury.“¹⁴³ S tím vším nelze než souhlasit, centrum musí žít, nemůže se z něho stát vyprázdněné místo, jež se postupem času stane lidem lhostejné.¹⁴⁴ Z projektu bylo dále důležité kladení důrazu na přesné vymezení

¹⁴² Čestné uznání v kategorii „Stavby občanské vybavenosti a úpravy veřejných prostor“ soutěže Stavba roku Olomouckého kraje za rok 2010 – byla udělena za rekonstrukci Masarykova náměstí v Uničově. K tomu srov. **BUKVOVÁ, L.** *Stavbou roku je přednádrazí prostor v Olomouci (ocenění získala i revitalizace náměstí v Uničově).* Olomoucký deník.cz, 17.3.2011. Dostupné on-line z http://olomoucky.denik.cz/zpravy_region/stavbou-roku-je-prednadrizi-v-olomouci-i-centrum-o.html. navštíveno 12.9.2014.

¹⁴³ Doplnění se týká zejm. soudobé kašny, ve tvaru kulového vrchlíku, která jakoby vytváří protiváhu historickému morovému sloupu z roku 1717 od Jana Strumera.

¹⁴⁴ Zde je záhodno připomenout také vztahy obyvatel k veřejnému prostoru, kterému se ze sociologického hlediska věnuje např. bakalářská práce Fakulty sociálních studií: **TEPLÁ, M.** *Společenská hodnota veřejných prostranství*, Brno, 2007. Masarykova univerzita v Brně, Fakulta sociálních studií, katedra sociologie. Bakalářská práce. 49 s. Vedoucí práce Burjanek Aleš.

funkčních zón. Dalším pozitivem byla skutečnost, že městský mobiliář (lavičky, odpadové koše, stojany na kola, informační panely, patníky atd.) byly zhotoveny právě pro toto konkrétní řešení města.¹⁴⁵ **Speciální výroba bývá obvykle dražší než typizovaná** a může v budoucnu přinášet jisté problémy např. při výměně poškozených prvků, **ale vrací nás do dob originality jednotlivých měst**, a to jistě není nepříjemné.

Velmi pěkná revitalizace veřejného prostoru byla realizována v Zábřehu na Moravě. Protože v tomto městě není vyhlášena městská památková zóna ani ochranné pásmo kulturních památek, zamýšlené úpravy veřejných prostorů se tudíž posuzují pouze jako úpravy prostředí kulturních památek. Tak byly posuzovány i úpravy nám. T. G. Masaryka (Horní náměstí) s napojením do Farní ulice. Celkově se prostor zpřehlednil, získal určitý řád, nový mobiliář a zeleň.¹⁴⁶ Po etapách pokračovala regenerace náměstí T. G. Masaryka také v Hranicích na Moravě. Navrhované změny vycházely ze snahy o odvrácení se od převážné individuální dopravy a nadměrného parkování v prostoru náměstí k podpoře pěší i cyklistické dopravy, pro něž mohou být samotné Hranice výhodným výchozím či cílovým místem, neboť jsou z nich dobré nástupy jak podél řeky Bečvy, tak i do Oderských vrchů a jinam. Zvýšený důraz na pěší a cyklistickou dopravu má v konečném důsledku dopad i na obyvatele města, zvláště pak ve zvýšení jejich bezpečnosti, v možnosti využití prostor náměstí a přilehlých ulic k městskému životu. Z těchto důvodů byla omezena šíře komunikací, provedeno osazení nového městského mobiliáře a nového vodního prvku – kašny. I přes dobře míněné úsilí o zlepšení prostředí v centru se u části lidí nesetkala tato regenerace s pochopením, jak dokládá jedna z anket, v níž úpravy obdržely nelichotivý titul „Ostuda města“. Takovéto vyhocení názorů by mohlo být výsledkem jisté frustrace

¹⁴⁵ Autorem projektu byli architekti A. Burian a G. Krivinka z Brna (realizace 2012). S projektováním úprav veřejných prostorů měli již bohaté zkušenosti v důsledku navržení revitalizací v Litomyšli (prováděno 1995- 2006), a dále nám. T. G. Masaryka v památkové rezervaci v Moravské Třebové (2001-2002), v Lipnici nad Sázavou (2005-2006), Havlíčkova náměstí a Dolní ulice v Havlíčkově Brodě (2009-2011), kde taktéž kladli důraz na individuální podobu mobiliáře a užití kamene z okolí, tak jak se historicky uplatňoval. Srov. Projekt - <http://www.burian-krivinka.cz/projekty/80-revitalizace-historickeho-centra-mesta-mohelnice.html>. Navštíveno 12.9.2014.

¹⁴⁶ **MAREŠOVÁ, S.** *Zábřeh chce na rekonstrukci náměstí dotaci za 12 milionů.* Šumperský rej, 20. února 2008. Dostupné on-line z <http://sumpersky.rej.cz/clanky/mesta-rekonstruuji-sva-namesti/>. navštíveno 12.9.2014. **RYBIČKOVÁ, S.** *Zábřeh chystá radikální proměnu Masarykova náměstí.* Šumperský deník. cz, 8.10.2012. Dostupné on-line z http://sumpersky.denik.cz/zpravy_region/zabreh-chysta-radikalni-promenu-masarykova-namesti-20121008.html. Navštíveno 12.9.2014.

z omezení průjezdnosti náměstí osobními automobily, i když ani ta nevyznívá pro automobilisty nikterak nepříznivě, když se pohybuje kolem 3 500 vozidel za 24 hodin, a modernosti nově doplněných jednotlivých prvků, avšak ani v odborných kruzích není přijímána jednoznačně kladně.¹⁴⁷

Komplexními úpravami prošlo také historické centrum Šternberka. Jejich rozsah v sobě zahrnul území od kláštera augustiniánů přes Hlavní náměstí a přilehlé ulice. Pozitivní přístup města se odrážel v celé realizaci prací, jak nám může doložit i výrok jeho představitelů ve smyslu, že jsou sice některá materiálová řešení dražší, ale i přesto budou v zájmu celku realizována. Za úspěšnou realizaci obnovy centra se Šternberk stal historickým městem roku 2008. Město již před revitalizací celého prostoru přispívalo na opravy fasád v historické části města na základě tzv. „Fasádní vyhlášky“.¹⁴⁸

Jiné přístupy byly u dalších tří měst, v nichž jsou vyhlášeny městské památkové zóny. Zatímco Litovel se řídila heslem „Štěstí přeje připraveným“ a pořídila si plán obnovy městského centra, které je zajímavé svou skladbou a napojením na vodní toky, avšak neměla dostatek finančních prostředků na provedení¹⁴⁹, město Přerov v koncepci úprav poněkud tápalo a následně přikročilo k úpravám náměstí T. G. Masaryka, které měly charakter udržovacích prací a určité místní systemizace (předlažby, vymezení parkovacích míst atd.). V otázce komplexního řešení podoby

¹⁴⁷ Srov.; **MAŠLÁŇ, P.** *Hranice reklamovaly problémové prvky na Masarykově náměstí*, Hranický deník.cz, 30.8.2013. Dostupné on-line z http://hranicky.denik.cz/zpravy_region/hranice-reklamovaly-problemove-prvky-na-namesti-20130829. Navštíveno 2.9.2014; Značně kritický přístup vyjádřil např. **ZATLOUKAL, P.** *Horní náměstí v Olomouci, 1989-2002*. s. 9: „... (v úpravách náměstí) jsou pro dnešek spíše charakteristické návraty k historizující kýčovitosti (Hranice, Lipník nad Bečvou) nebo sterilním klišé (Brno, Ostrava)“ dostupné on-line z: <http://kaol.cz/index.php/texty/102-pavel-zatloulal-horni-namesti-v-olomouci>. Navštíveno 12.9.2014.

¹⁴⁸ Význam udělené ceny za „Nejlepší přípravu a realizaci Programu regenerace městských památkových rezervací a památkových zón“ je spíše v rovině čestné, neboť její finanční součást - 1 mil. korun českých, je při vynaložených nákladech cca 90 miliónu - odměnou více než symbolickou. **Město Šternberk** - <http://www.sternberk.eu/historie/historicke-fotografie-sternberka.html>. Navštíveno 12.9.2014.

¹⁴⁹ Město vyčkávalo do doby, než mu byla přidělena dotace. Srov. Dotace - www.rr-strednimorava.cz/file/4163_1_1. Navštíveno 2. 9.2014.

veřejných prostor historického jádra je i dnes situace nejasná. Problém se nejspíš ukrývá v příliš rozsáhlých plánech výstavby a úprav za stovky miliónů korun.¹⁵⁰

V Prostějově byla v minulých letech (2009-2010) provedena revitalizace náměstí Edmunda Husserla,¹⁵¹ jež po dlouhé období fungovalo pouze jako průchozí zóna ve směru k hlavnímu vlakovému nádraží. Náměstí je sice téměř okrajovým územím městské památkové zóny, avšak skrývajícím v sobě část staršího a dobového řešení – stopy historické průjezdní komunikace, druhotně použité kvalitní autentické materiály, nepatrné zbytky úprav z 30. let 20. století, provedených patrně podle projektu brněnského architekta Jindřicha Kumpošta¹⁵² atd., bylo před úpravami v podstatě víceméně neuspořádaným celkem, v němž se projevovaly pozůstatky dřívějších funkcí (tržnice, nadměrné parkování, různorodá - ne vždy kvalitní - skladba povrchů atd.). V návrhu řešení tohoto prostoru došlo k důslednému rozložení ploch na „pochozí“ a „pojízdné“, přičemž byl pěším poskytnut značný prostor v severní části náměstí, kde vznikl široký koridor pro průchod a dále oddechová zóna s lavičkami a dalším městským mobiliárem, s využitím starší zádlažby, ale také s položením žulových desek. Úpravou vzniklo „náměstí v náměstí.“ Zóna pro pěší byla od zóny pro automobilovou dopravu oddělena pruhem cyklostezky. Památková péče byla v názorech na novou podobu náměstí názorově rozdělena. Zatímco odborná organizace (NPÚ) sice hodnotila návrh jako „jasný a promyšlený, usilující o řešení funkčních a technických problémů dotčeného místa“, avšak v konkrétním řešení spatřovala nepřijatelné změny historicky

¹⁵⁰Srov. (admin), *Přerov nemá jasno o přestavbě náměstí*. E15 PROFIT, 2.7.2007. Dostupné z http://euro.e15.cz/profit/prerov-nema-jasno-o-prestavbe-namesti--85923#utm_medium=selfpromo&utm_source=e15&utm_campaign=copylink. Navštíveno 12.9.2014. **ŠVÉDA, M.** *Řešení jihozápadní strany náměstí T.G. Masaryka v Přerově – regenerace městského bloku*. Přerovské listy, 6/2009, 31.3.2009. Dostupné on-line z e-zpravodaj.17/2009-31.3.2009. Navštíveno 12.9.2014. Projekt revitalizace s výstavbou nové radnice, městské knihovny s víceúčelovým sálem, rekonstrukcí historického objektu tzv. Bláhova domu byl připraven již v roce 2006 (CAD Projekt Plus, s.r.o., architektonická a projekční kancelář Prostějov). Komplexní revitalizace náměstí většiny městské památkové zóny a z části i jejího ochranného pásma (nám. T.G.M., ul. Mostní, Wilsonova, Jiráskova, Kratochvílova, Pod Valy, Spálenec, Na Marku, Žerotínova nám. a části Nábřeží Protifašistických bojovníků by měla proběhnout mezi roky 2014-2018, srov. **ŠVÁCHOVÁ, M. - SKALICKÁ, M.** *Aktualizace programu regenerace Městské památkové zóny Přerov pro období 2014-2018*, Přerov, 2013, interní tisk, s. 3.

¹⁵¹ Dle projektu CAD Projekt Plus, s.r.o., architektonická a projekční kancelář Prostějov.

¹⁵² **PELČÁK, P. – WAHLA, I.** (eds.). *Jindřich Kumpošt, 1891-1968*, Brno: Obecní dům, 2006. s. 138. ISBN 80-239-8332-6.

se koncipující podoby náměstí (zvláště pouhé ponechání stop historické komunikace, položení plochých žulových desek, rozšíření ploch pro pěší atp.) - „Souhlas s realizací by výrazným způsobem zasáhl do stávající, hodnotné, historickým vývojem již uzavřené půdorysné a urbanistické skladby náměstí a rovněž vlastní podoby jeho jednotlivých povrchů. Navrhované úpravy považujeme za nepříhodné“¹⁵³, věcně a místně příslušný orgán státní památkové péče navrhovanou úpravu z hlediska zájmů státní památkové péče připustil, čímž umožnil její realizaci. Základní rozpor mezi odbornou a výkonnou složkou tedy ležel v hledání odpovědi na neustále se opakující a často mučivou otázku: **„Kam až lze v akceptování návrhu úprav veřejných prostor zajít, povedou-li k výrazným změnám a potlačení historických (avšak již nefunkčních) stop“**. Odborná organizace se s přijatým řešením nakonec smířila. Obě složky státní památkové péče následně aktivně vystupovaly v jednání s prováděcí firmou, která v rozporu s projektem, závaznými stanovisky památkové péče a platným stavebním povolením osadila zcela jiný mobiliář. Státní památková péče nakonec svým působením přispěla k tomu, že nepovolený mobiliář byl nahrazen tím, který byl navrhován v projektu a je pro celé prostředí esteticky mnohem vhodnější.

Dále byly v městské památkové zóně v Prostějově připraveny úpravy náměstí T. G. Masaryka - hlavního prostějovského náměstí. Jeho současná podoba není historická a ani nijak výrazně cenná. Náměstí bylo až do počátku 20. stol. jednolitou dlážděnou plochou. Dílčí úprava pak přinesla vybudování pěší komunikace podél domů po obvodu náměstí. V letech 1934-1935 byl realizován projekt architekta Jindřicha Kumpošta.¹⁵⁴ Z této úpravy se do dnešní doby dochovalo pouze torzo – vyvýšená plocha ve střední části náměstí, avšak s jinými rozměry, tvarem, vnitřním řešením, zelení i dlažbou. V rámci rekonstrukce ve druhé polovině dvacátého století byla použita jen část původní dlažby z bílého kamene a obrubníků, zbytek byl řešen odlišně, a to včetně členění a vzoru mozaiky. Nyní připravené zásahy nejsou žádným revolučním řešením. Nejspíše bychom je mohli označit za dílčí (předlažba, vymezení prostoru pro

¹⁵³ **Písemné vyjádření** Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Olomouci, ze dne 8.6.2009, č. j. NPÚ – 391/1714/2009. Uloženo v příručním archívu OPP, SÚ Magistrátu města Prostějova.

¹⁵⁴ **PELČÁK, P. - WAHLA. I.** c.d. . s. 138.

pořádání různých akcí, drobnější zásahy do struktury zeleně atd.)¹⁵⁵ V rámci prací má sice dojít ke změně zadláždění, které však není řešeno jako celek v prostoru celého náměstí, ale omezuje se jen na prostor uprostřed náměstí – tedy na prostor tzv. velké a malé kuželny. Jako pozitivní krok lze vnímat opětovné celoplošné vydláždění prostoru před starou radnicí (dnešní muzeem), jehož smysluplnému a kvalitnímu využití jako shromažďovacího prostoru, zejména pro kulturní akce, bude ale bránit ponechání dvou kusů stromů na severním okraji, které zde byly vysazeny při úpravě v 70. letech 20. století. Nejedná se tak ani zdaleka o návrat ke kvalitnímu Kumpoštovu řešení ze 30. let 20. století. Mimo celkovou koncepci je též (po všech uzavřených jednáních) snaha o návrat sochy sv. Jana Nepomuckého do míst, v nichž původně stávala, ještě před výstavbou PRIORu. Socha byla přesunuta na vhodné místo vedle barokního objektu kláštera Milosrdných bratří. Do proměněného místa v centru města, u rekonstruovaného obchodního domu, by bylo příhodnější osadit moderní skulpturu, a to na základě veřejné soutěže. Takováto vůle však není a socha se vrátí zpět na náměstí, kde však bude v nynějším kontextu působit nesourodě. Navrácení sochy na původní místo je nevhodné i z hlediska zamýšleného využívání okolních ploch. Při konání kulturních a společenských akcí bude neustále ohrožena její fyzická existence.

Velmi dlouhá byla příprava revitalizace Horního náměstí v Olomouci, avšak délka přípravného období není žádným překvapením, neboť se jedná se o centrální olomoucký prostor, pro nějž je bez nadsázky užíván příměr, že: „Co je pro Prahu Václavské náměstí, je pro Olomouc náměstí Horní“. Příprava, realizace a období porealizační přinesly s sebou řadu otázek, individuálních vstupů s využíváním „vhodného“ postavení k prosazování svých názorů, pochval, odsudků i záště.¹⁵⁶ Výchozí body v časové ose leží v místech, kdy byla provedena revize starších návrhů úprav, uměleckohistorická analýza prostoru a zejména pochopení nutnosti komplexního

¹⁵⁵ *Revitalizace náměstí T. G. Masaryka*. Dostupné on-line z <http://www.prostejov.eu/cz/aktuality/revitalizace-namesti-t-g-masaryka.html>. Navštíveno 30.8.2014. Na úpravu náměstí byla městu přislíbena dotace (cca 18. mil.).

¹⁵⁶ Vývoj událostí podrobně popsal Pavel Zatloukal In. **ZATLOUKAL, P.** *Horní náměstí v Olomouci 1989-2002 (mezi vzpomínkou a kronikou)*. KAOL, 5. červen 2013. Dostupné z www.kaol.cz. Navštíveno 12.9.2014.

řešení.¹⁵⁷ Neméně důležitými kroky bylo ustanovení „Komise pro Horní náměstí v Olomouci“ i vedení dialogu s veřejností o budoucí podobě náměstí, čemuž devadesátá léta nahrávala. Celkový zodpovědný přístup k tomuto prostoru vyústil ve vypsání veřejné architektonické soutěže. Z předložených prací dvaceti dvou účastníků byl vybrán projekt HŠH Praha, jež mimo jiné kladl důraz na maximální šetrnost k dochovaným vrstvám zádlažby, vycházel z místní rytmy pokládky, ale nerozpokoval se též umístit na náměstí moderní prvky (osvětlení, mobiliář) a postavit se proti osazování trvalé zeleně jako ahistorického prvku, který se tam v minulosti nenacházel.¹⁵⁸ Vítězné řešení bylo příznivě přijato odbornou složkou státní památkové péče – územním odborným pracovištěm NPÚ v Olomouci. Vlastní realizaci prací, na základě vydaného stavebního povolení, pozdržely povodně (1997) a odstraňování jejich důsledků. Delší časový odstup v provádění prací umožnil vzrůst vlny nevole, motivované zřejmě i politicky, a to zejména k neosazení stálé zeleně a podobě navrženého osvětlení. Účastníci odporu proti již dříve celkově nebo předběžně schváleným pracím si počínali manipulativně a demagogicky.¹⁵⁹ V tomto místě je třeba kladně hodnotit přístup Rady města Olomouce, která trvala na realizaci prací dle vysoutěženého projektu. Do sporu o osvětlení nakonec vstoupilo i Ministerstvo kultury, uplatňující právní názor, že k vydání závazného stanoviska pro revitalizaci náměstí bylo příslušné **pouze** ono, neboť se na náměstí nacházejí tři národní kulturní památky, a proto je nutno celou úpravu náměstí posuzovat jako úpravy prostředí kulturních památek, tudíž byl údajně okresní úřad Olomouc k vydání dotčeného závazného stanoviska věcně a místně nepřislusný. Prostředí kulturní památky je v našem památkovém zákoně definováno značně neurčitě. Extenzivní výklad zmiňovaného neurčitého právního pojmu Ministerstvem kultury mohl v konečném důsledku vést až k tomu, že by celé řízení mohlo být posouzeno jako od počátku neplatné, tudíž by

¹⁵⁷ Tj. rok 1992 a 1995, kdy byl Radou města Olomouce akceptován záměr revitalizace celého prostoru, jako jedna z priorit města.

¹⁵⁸ Srov. Projekt Horní nám. v Olomouci. Dostupné on-line z <http://www.hajekarchitekti.cz/index.php?lang=cs&page=project&name=upravy-verejnych-ploch>. navštíveno 12.9.2014. O ocenění realizace úprav Horního nám v Olomouci. Tvojdrom.sk, Internetový portál o bývání, záhrade a práve. Dostupné z <http://www.tvojdrom.sk/dom-stavba/architektura/letosni-soutez-grand-prix-obce-architektu7209.aspx>. Navštíveno 30.8.2014.

¹⁵⁹ K tomu široce ZATLOUKAL, P. výše c. d .

mohlo začít znovu, kdyby však od nabytí právní moci stavebního povolení neuplynuly tři roky, čímž se stalo nepřekonatelným.¹⁶⁰ Zásadní změny projektu v procesu realizace sice nebyly prosaditelné, avšak vzhledem k tomu, že dosud nedošlo ke schválení podoby nového osvětlení závazným stanoviskem orgánu státní památkové péče, bylo možné pokračovat ve sporu o to, jaká svítidla budou osazena. Odpovědné osoby na Ministerstvu kultury a vedení památkového ústavu vyjadřovaly své sympatie k historizujícímu řešení proti modernímu, prezentovanému vyrobeným prototypem. Výsledkem sporu bylo osazení typových nehistorizujících světel¹⁶¹ a náměstí taktéž zůstalo bez stálé zeleně.¹⁶² Po revitalizaci Horního náměstí přišlo na řadu také náměstí Dolní, které s Horním bezprostředně souvisí. Z těchto vazeb povstal také následný spor o koncepci revitalizace, v němž šlo o to, zda mají být obě náměstí pojednána shodně nebo se jedná o dva autentické prostory, které lze pojmout odlišně.¹⁶³ Tentokrát se ale neuskutečnila architektonická soutěž, nýbrž bylo osloveno sedm ateliérů, jež vyjádřily své představy o podobě náměstí ve studiích, které byly následně představeny veřejnosti. Součástí zadání byl i „nápad“ ověřit možnosti umístění podzemního parkoviště, prezentovaný ovšem jako varianta. Samospráva (tj. město Olomouc) si údajně: „od počátku uvědomovala, že parkování pod plochou náměstí bude obtížně řešitelným, ne-li neřešitelným problémem. Pokud však připravujeme úpravu tak významného prostoru, je zcela oprávněné v přípravné fázi zjistit, co by realizace

¹⁶⁰ Srov. ust. § 63 odst. 4 zák. č. 71/1967 Sb., ze dne 29.6.1967, o správním řízení (správní řád), „Po uplynutí tří let od nabytí právní moci rozhodnutí se obnova (řízení) povolí nebo nařídí jen tehdy, bylo-li rozhodnutí dosaženo trestním činem.

¹⁶¹ **MONZER, L.** Osvětlení Horního náměstí v Olomouci. Světlo, časopis pro světlo a osvětlení, číslo 1/2012. Dostupné on-line z http://www.odbornecasopisy.cz/index.php?id_document=22922, Navštíveno 12.9.2014. též **ZATLOUKAL, P.** výše c. d.

(ČTK). Na olomoucké Horní náměstí posvítí nové lampy, architekti se zlobí. Česká televize, 7.5.2013. Dostupné on-line z <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/226032-na-olomoucke-horni-namesti-posviti-nove-lampy-architekti-se-zlobi/http://www.krasnaolomouc.cz/?p=1747>; navštíveno 12.9.2014. dále také **ŠÉPKA, J.** Úpravy Horního náměstí v Olomouci – příběh lampy. Za krásnou Olomouc, 29.5.2013. Dostupné on-line z <http://www.krasnaolomouc.cz/?p=1747>. Navštíveno 12.9.2014.

¹⁶² K rekapitulaci a pozdějším sporům o zeleň srov. **ŽERAVA, S.** Zeleň na Horním náměstí v Olomouci. Olomouc, 20.06.2008. Dostupné z on-line z http://www.atelierbonmot.cz/cs/clanky/stasek/zelen_na_hornim_namesti.pdf. Navštíveno 12.9.2014.

¹⁶³ Obdobný spor by se mohl řešit i v Prostějově, jehož historické jádro má pět základních náměstí (s nimiž souvisejí ještě další), ale nikdo se dosud jednotnou koncepcí obnovy nezabýval.

myšlenky skrýt automobily pod náměstí vůbec obsahovala.“¹⁶⁴ **Připustění případné realizace takového způsobu parkování v tak výlučném prostoru je z památkového hlediska neprůchozí.** Nepřípustnost takovéto stavby se odvíjí od očekávaného množství archeologických nálezů, dokládajících staletý vývoj tohoto místa¹⁶⁵, dále od kvality a počtu kulturních památek tam se nalézajících, nezbytnosti uchování autentické historické zádlažby, archeologických vrstev atd. Je tedy otázkou, proč vynakládat energii k sestavování odůvodnění, že podzemní parkoviště **NE**, když je předem dostatečně zřejmé, že přípustnost realizace (alespoň z pohledu a zavedených postupů státní památkové péče) nemůže být jiná, než nulová. Vítězný projekt se přihlásil k návaznosti na koncept rekonstrukce Horního náměstí.¹⁶⁶ Vlastní realizace prací zachránila značnou část historického dláždění, **a to je nezbytné hodnotit kladně**, vymezila parkovací sektory při obvodu náměstí, v prostoru více vynikly kašny a mariánský sloup. Pokud jde o osazený mobiliář, jeho podoba je spíše moderní, ale odlišná od mobiliáře na Horním náměstí.¹⁶⁷ Celková obnova Dolního náměstí, tak jako třeba v Hranicích na Moravě, vyvolala po dokončení negativní reakce.¹⁶⁸

V další (a poslední městské památkové rezervaci) v Olomouckém kraji – Lipníku nad Bečvou - probíhají práce na revitalizaci centra pozvolně. Pozvolnost je ovlivněna

¹⁶⁴ **HÁLA, M.** *K revitalizaci Dolního náměstí*. Statutární město Olomouc, oficiální informační portál, 21.4.2005. Dostupné on-line z www.olomouc.eu/ stránka: K revitalizaci Dolního náměstí (21.4.2005). Navštíveno 12.9.2014.

¹⁶⁵ Při archeologickém průzkumu byly mj. objeveny základy románského kostela ze 12. století, kaple sv. Markéty ze století 15, pohřebiště v okolí Neptunovy kašny, kanálové stoky ze století 14, kamenná celoplošná zádlažba ve vrstvách datovaných do století 14. – 16. atd. srov. **KOLEKTIV AUTORŮ.** *Významné archeologické výzkumy a nálezy Dolní náměstí v Olomouci*, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Olomouci, výroční zpráva za rok 2012, Praha: NPÚ. 2012. s. 19-20.

¹⁶⁶ Pro vlastní realizaci bylo vybráno studio PRAK Olomouc, srov. Projekt obnovy Dolního nám. v Olomouci - <http://www.studioprak.com/projekty.aspx> . Navštíveno 12.9.2014.

¹⁶⁷ Srov. **(ČTK).** *Opravené Dolní náměstí v Olomouci má už nový mobiliář*. Archiweb, 5.9.2013. Dostupné on-line z www.archiweb.cz. Navštíveno 12.9.2014.

(iza) *Rekonstrukce Dolního náměstí v Olomouci je ve finále*. Statutární město Olomouc, oficiální informační portál, 20.6.2013. Dostupné on-line z <https://www.olomouc.eu/aktualni-informace/aktuality/14330>; Navštíveno 2.9.2014.

¹⁶⁸ **KOLESÁROVÁ, V.** *Zrekonstruované Dolní náměstí? Je to chaos, stěžují si lidé*. Olomoucký deník.cz, 15.12.2013. Dostupné on-line z http://olomoucky.denik.cz/zpravy_region/rekonstruovane-dolni-namesti-je-to-chaos-stezuji-si-lide-20131215.html. Navštíveno 12.9.2014.

velikostí města a jeho finančními možnostmi, ale také souvisejícími objekty, vyžadujícími přednostní obnovu (Piaristická kolej, park, téměř intaktně dochované hradby a další). Stávající možnosti odráží i materiál, zabývající se rozvojem města, který k tomu uvádí, že: „Revitalizace veřejných prostranství města – úpravy infrastruktury, zlepšení funkčního využití území, řešení prvků mobiliáře, veřejné zeleně – bude probíhat průběžně. Avšak i přes pozvolnost realizovaných prací je výsledek velmi dobrý a město Lipník nad Bečvou je opravdu městem pro lidi (obyvatele i turisty).“¹⁶⁹

Samostatnou problematikou, kterou je třeba taktéž věnovat pozornost, jsou pak některé otázky modernizace veřejného komunikačního prostoru v historických centrech, ať už z hlediska bezpečnostního či obecně prospěšného (zde se jedná zejména o bezbariérové úpravy, na které je kladen mimořádný důraz a v případě rozsáhlejších rekonstrukcí jsou striktně vyžadovány bezbariérovou vyhláškou¹⁷⁰, i když u kulturních památek a areálů a v místech s plošnou památkovou ochranou nemusí být dodrženy všechny jejich požadavky), nebo z hlediska cyklistického provozu - cyklostezky, kdy dochází k jejich realizaci často jen proto, že jsou na ně rozdělovány dotace ze strukturálních fondů EU a jejich oprávněnost a smysl jsou často velmi diskutabilní. Zatímco bezbariérové úpravy jsou zpravidla z hlediska zájmů státní památkové péče při užití zdravého rozumu i při dodržení požadavků bezbariérové vyhlášky přijatelné (třecími plochami bývá jen konkrétní barevné řešení povrchů, kde ovšem vyhláška stanoví, že „Od požadavku na vizuální kontrast lze ustoupit v památkových zónách a rezervacích“, a citlivé řešení přístupů do staveb (plošiny, venkovní výtahy apod.), cyklostezky představují mnohem složitější záležitost. Současný společenský (a ekonomický) tlak na jejich realizaci je značný, dopravní inspektoráty Policie České republiky zpravidla tvrdě vyžadují jejich odlišnou (dnes se užívá převážně sytě červená) barevnost a přitom nejsou jejich realizace často detailně promyšleny a

¹⁶⁹ KOLEKTIV AUTORŮ. *Strategický plán rozvoje města na léta 2013-2017*, Lipník nad Bečvou: Městský úřad, Odbor regionálního rozvoje, interní tisk, s. 16.

¹⁷⁰ Prováděcí vyhláška ke stavebnímu zákonu č. 398/2009 Sb., ze dne 5.11.2009, o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb, v platném znění. Dostupné on-line z <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-398>

mnohé úseky nejen postrádají smysl a degradují historické prostředí, ale nezřídka jsou i rizikové z hlediska bezpečnosti a zajištění jejich koexistence se silniční dopravou.

c) Oblast zeleně

Památková péče přirozeně preferuje zachování místní historické zeleně a jejích zvláštností. V celém procesu přípravy a realizace výsadby nebo dosadby má vždy přednost před případnou novodobou úpravou. Odrazovým můstkem pro úvahy o výsledné podobě konkrétního místa by měly být dochované ikonografické podklady. Právě toto zohledňování starší podoby řešeného místa dle dochovaných plánů, fotografií, filmových záběrů a podobně, někdy vyvolává vlnu emocí, tak jak tomu bylo například v případě úprav Horního náměstí v Olomouci.¹⁷¹ Ovšem, to, že se někde v minulosti zeleň nenacházela, nemusí být jediným důvodem, proč ji nově nepřipustit. V konečném verdiktu o přípustnosti nebo nepřípustnosti nově navrhovaného doplnění zeleně musí být zohledněny všechny okolnosti, tedy jak historická fakta, tak i vzájemné vazby a kvalita celkového záměru, náročnost technického řešení i nároky na následnou údržbu. Cesta památkové péče k tomuto přístupu byla dlouhá a složitá, neboť se často dostávala i do situace, kdy jí nezbylo nic jiného, nežli jít do sporů i se svými autoritami. V tomto případě byl tím, kdo k zeleni ve městech přistupoval s despektem, akademik Zdeněk Wirth.¹⁷²

Při výsadbě na náměstích se přihlíží i k prostorové a estetické funkci zeleně. Historicky docházelo velmi často k výsadbě řady stromů po obvodu, tj. mezi fasádami domů a okrajem chodníku u vozovky. Zvolením vhodné kompozice zeleně lze také zvýšit dominantnost uplatnění kostelů, radnic atd., čemuž se památková péče nebrání. V některých případech pomáhá zeleň odclonit nežádoucí součásti náměstí, uplatní se tedy jako přírodní kryt. V otázce sortimentu dřevin požaduje památková péče, aby druhy a odrůdy byly pokud možno tradiční a místně obvyklé, ale současně respektovaly

¹⁷¹ Srov. **ZATLOUKAL, P.** *Horní náměstí v Olomouci 1989-2002*.

¹⁷² **NOVÁK, Z.** *Dřeviny na veřejných prostranstvích*. Praha: Státní ústav památkové péče v Praze, 2001. s. 34. ISBN 80-86234-21-5.

nezbytnost přizpůsobit se městskému prostředí (náročnost na závlahu, tvary korun, zavětvení aj.).¹⁷³ Při vysazování zeleně ve vztahu k sochařským dílům (sochy světců, trojiční, morové a mariánské sloupy, pomníky aj.) je uplatňován požadavek, aby dosadby harmonicky či kontrastně daný objekt obohatily.¹⁷⁴

U parkových úprav dbá památková péče zejména na výslednou podobu a návrh povrchů cest, přičemž zde preferuje přirozený vzhled, např. mlatovou úpravu. V případě dosadeb se snaží držet původních druhových dřevin a kompozic. Pokud je zamýšleno kácení, požadují se (s výjimkou náletové zeleně) obvykle odborné posudky, zda se dřeviny opravdu nacházejí v takovém zdravotním stavu, že jejich záchrana je, zejména s přihlédnutím k bezpečnosti návštěvníků, neudržitelná. V tomto směru lze kladně hodnotit spolupráci různých organizací při posuzování stavu stromů, tak jako tomu bylo například u tzv. Rudolfovy aleje - součásti Smetanových sadů v Olomouci. Na posudku jejich stavu se podíleli zástupci univerzit i Hnutí Duha. Takové spojení „zainteresovaných“ je pozitivním signálem vůči veřejnosti, že se na tomto poli „neděje nic nekalého“, ale také se snižuje míra pravděpodobnosti, že dojde k nadměrnému odstraňování stávajících dřevin.¹⁷⁵ K obnově parků se památková péče vyjadřuje většinou jako k objektům, nacházejícím se v památkových rezervacích nebo zónách, případně v jejich ochranných pásmech. Pouze menší část městských parků v Olomouckém kraji je kulturními památkami, jak nám to přibližuje následující tabulka:

¹⁷³ Tamtéž s. 41-42.

¹⁷⁴ Tamtéž s. 45, kde jsou popsány příklady z některých historických měst.

¹⁷⁵ Srov. *Rudolfova alej - Smetanovy sady*. Dostupné on-line z <http://www.csop71-01olomouc.estranky.cz/clanky/rudolfova-alej---smetanovy-sady.html>. Navštíveno 12.9.2014.

Tab. č. 2 Památkově chráněné parky

Lokalita	Název	Rejstříkové číslo	Datum prohlášení (zapsání)	Rok poslední obnovy
Hranice na Moravě	Sady Čs. legií	11 842/9-38	26.1.1995	2011-2012
Olomouc	Bezručovy sady	10 691/ 9-3	12.7.2014	2010-2011
Olomouc	Čechovy sady	50 116/ 8-1712	3.9.1998	2011-2012
Olomouc	Šmetanovy sady	40 570/ 8-3124	24.4.1995	2011
Přerov	Míchalov	50 106/ 9-1	31.12.1992	2001-2002, 2013-2014
Šumperk	Jiráskovy sady	11 265/9-32	15.4.1996	1978
Teplice nad Bečvou	Lázeňský park	34 709/ 8-3114	12.4.1991	1998-1999

Podstatná pro památkovou péči je též podoba parkového mobiliáře a případných dalších vkládaných prvků (dětská hřiště aj.).

Celkový přístup památkové péče k městské zeleni je dostatečně shrnut v tomto výroku: „Na adresu památkové péče bývají pronášeny výtky, že brání nové architektonické tvorbě. Ve skutečnosti však je kvalitní tvorba, respektující genia loci a potřeby současných lidí, podporována i v památkově chráněných veřejných prostranstvích (obnova náměstí kupříkladu v Litomyšli, Znojmě, Třeboni). Nezřídka pomáhá účinnější prezentaci kulturního dědictví.“¹⁷⁶

¹⁷⁶ NOVÁK, Z. tamtéž s. 50.

d) Sítě

V oblasti výstavby nebo výrazné překládky sítí se v městském centru setkává městské inženýrství především se dvěma požadavky památkové péče, a to s požadavkem na záchranný archeologický výzkum, kdy je zpravidla požadováno, aby investor před započítím prací uzavřel smlouvu o archeologickém dohledu s oprávněnou organizací archeologické památkové péče a následně jí oznámil termín realizace prací, a dále s požadavkem, aby ukončení sítí na fasádách domů bylo co možná nejméně pohledově nápadné.¹⁷⁷

e) Odpady a jejich třídění

V oblasti třídění odpadů se památková péče dnes přiklání spíše ke kontejnerům, které jsou uloženy v zemi. Důvod preference je jednoznačný - menší pohledové uplatňování se sběrných nádob. Zásadní otázkou, v níž by se mohli zástupci investora a památkové péče rozcházet, je konkrétní místo, kde budou kontejnery umístěny. V Olomouckém kraji je toto osazování v podstatě v počátcích, ale jinde si již leckterá historická města úspěšně poradila. Na realizaci podzemních kontejnerů lze navíc získat finanční příspěvky z veřejných rozpočtů a strukturálních fondů EU¹⁷⁸.

f) Vybavení – mobiliář

Pokud se týká osazování venkovního mobiliáře na veřejných prostranstvích, je praxe památkové péče v tomto směru nejednotná. V otázce umísťování historizujícího nebo moderního mobiliáře nenalezneme většinou shodu ani mezi jednotlivými územními pracovišti NPÚ, ani mezi věcně a místně příslušnými orgány státní

¹⁷⁷ Srov. ust. § 22 a 23 zák. č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění.

¹⁷⁸ K tomu např. Pravidla spolufinancování evropských strukturálních a investičních fondů v programovém období 2014-2020, Ministerstvo financí ČR, červenec 2014. Dostupné z <http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/495ea682-77ab-4053-a231-29550d532418/Pravidla-spolufinancovani-evropskych-fondu-v-PO-2014-2020.pdf>

památkové péče. Názorová hranice často prochází i napříč těmito pracovišti. Jsou známé realizace, při nichž bylo povoleno instalování moderního mobiliáře, ale také požadavky značně konzervativní.¹⁷⁹

V této problematice lze především projektantům, investorům a dalším zainteresovaným doporučit, aby splnili požadavek ust. § 14 odst. 6 památkového zákona a konzultovali přípravnou a projektovou dokumentaci s územním odborným pracovištěm Národního památkového ústavu, a následně pak podali žádost o závazné stanovisko věcně a místně příslušného orgánu státní památkové péče k záměru prací. V tomto závazném stanovisku by se měly objevit všechny podmínky, které pro vlastní realizaci bude nutno splnit, tedy i přípustnost či nepřípustnost konkrétního typu mobiliáře, a to s patřičným odůvodněním. Výhoda při užití takového postupu spočívá v získání právní jistoty, ze které lze vycházet při přípravě podrobnější dokumentace. Pokud účastníci řízení nesouhlasí s výrokem závazného stanoviska, je jim také poskytnuta možnost vyřešit případný spor v rámci podaného odvolání nebo přezkumu.¹⁸⁰

g) Oblast brownfields

Otázka brownfields v historických centrech měst Olomouckého kraje není žádnou zásadní záležitostí, která by závažně ohrožovala prostředí těchto měst. V některých městech takovéto objekty nenalezneme vůbec, v jiných pouze v jednotlivostech, ale někdy tvoří i dosti rozsáhlé areály. Odstranění opuštěnosti těchto objektů je řešeno více méně průběžně a z hlediska zájmů státní památkové péče, která má eminentní zájem, aby objekty byly využívány, akceptovatelným způsobem.¹⁸¹

¹⁷⁹ Jako vhodný příklad lze uvést již zmiňovaný spor o vybavení Horního náměstí v Olomouci při nedávné obnově. srov. **ZATLOUKAL, P.** *Horní náměstí v Olomouci*.

¹⁸⁰ Srov. ust. § 14 odst. 6 zák. č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění; ust. § 81 ad. zák. č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění.

¹⁸¹ Srov. např. evidence ohrožených kulturních památek aj. Dostupné z [www. NPÚ - : http://monumnet.npu.cz/monumnet.php](http://monumnet.npu.cz/monumnet.php).

V Litovli se jedná např. o objekt bývalé školy, který bude nově sloužit státní správě i samosprávě.¹⁸² Nekomplikovanější situace byla v tomto směru pravděpodobně v Prostějově, kde klasickým brownfieldem je areál bývalého kláštera Milosrdných bratří, jehož se vlastník neúspěšně prodat. Obtíže prodeje spočívaly zejména v tom, že potenciální kupci měli o areál zájem jen pro rozsáhlé pozemky (bývalou klášterní zahradu), které by chtěli nově zastavět bytovými domy. Vlastní architektonicky a historicky cenný objekt je v podstatě nezajímá a do jeho nutné rozsáhlé (a tudíž i nákladné) obnovy nezamýšleli investovat. Nové zastavění zahrady ale není jednoduše možné (i když jistá míra výstavby na příslušných parcelách zcela vyloučena není, avšak rozhodně ne v rozsahu celé zahrady), neboť ta byla nově Ministerstvem kultury České republiky prohlášena kulturní památkou, čímž byl celý areál z hlediska památkových zájmů sjednocen. Avšak i před prohlášením zahrady za kulturní památku byla případná výstavba do jisté míry omezena její lokalizací na území památkové zóny.¹⁸³ Konečné řešení se zřejmě najde v převedení kláštera na jinou církevní právnickou osobu, která by zde měla opět provozovat sociální služby. Z hlediska památkové péče by mezi brownfields na území Prostějova bylo možno zařadit mj. i několik dalších historických areálů a objektů. Jedná se o rozsáhlý areál bývalého zásilkového obchodního domu Dona, dříve sídlo slavné oděvní firmy Nehera, dále areál bývalého pivovaru a byl to také areál zaniklého Oděvního průmyslu (OP) Prostějov, který však již byl zcela demolován.¹⁸⁴ Za brownfield asi nelze dost dobře v současné době považovat klášter

¹⁸² K objektu bývalé školy v Litovli: **POTUŽÁK. Z.** *Rok 2013 v Litovli očima starosty*. Město Litovel, 2.1.2014. Dostupné on-line z <http://litovel.eu/cs/mesto/starosta/slovo-starosty/rok-2013-v-litovli-ocima-starosty.html>. Navštíveno 12.9.2014.

¹⁸³ Rozhodnutí Ministerstva kultury České republiky ze dne 30.10.2012, č.j. MK 69435/12, a Vyhláška Jihomoravského KNV ze dne 20.11.1990, o prohlášení území historických jader měst za památkové zóny.

¹⁸⁴ Areál Spolkového domu se nachází na Vojáckově náměstí. Materiály dokládající některé stavební (i zamýšlené a naštěstí nerealizované) úpravy jsou ve velké míře uloženy v archivu stavebního úřadu Magistrátu města Prostějova (kartony Vojáckovo náměstí č. pop. 2). K objektu „Dona“, která však bude s největší pravděpodobností zbořena, neboť její mu vlastníku „stačí přízemí a další patra nepotřebuje“ více **RUDOLF. V.** *Příběh jednoho obchodně-výrobního areálu v Prostějově (Svatoplukova ul. č. pop. 2455)*, In. **PEŘINKOVÁ. M., ad.** *Současné formy užívání industriálních historických objektů*. Praha: Gintel Allan - Gasset, 2012, s. 108-114. ISBN 978-80-87079-25-6. Zajímavým se může jevit fakt, že i když vlastník poukazoval na velmi špatný technický stav, což dokládal statickým posudkem, přesto stavební úřad nevyužil zákonné možnosti k tomu, aby stavba byla jako „životy a zdraví lidí ohrožující“ odstraněna, takže se v současné době situace jeví tak, že stav objektu nejspíše nebyl tak havarijní, jak bylo mnohokrát zdůrazňováno. K zástavbě v tzv. židovských uličkách: **ZÁDRAPA D. - RUDOLF. V.** *Asanace bývalého židovského ghetta v Prostějově a problém nové zástavby této lokality*. In. **PEŘINKOVÁ, M.** –

bývalých augustiniánů kanovníků ve Šternberku, i když je někdy tak označován.¹⁸⁵ Klášter totiž prochází rozsáhlými obnovovacími pracemi a je využíván především pro kulturní účely, avšak tato činnost jej zatím nedokáže naplnit zcela.

Památková péče rozhodně nehodlá revitalizaci brownfields bránit, je však zapotřebí tuto činnost dopředu kulzultovat tak, aby byly odstraněny možné třecí plochy, objekt zůstal zachován, měl náplň odpovídající jeho významu a možnostem, a taktéž, aby při revitalizaci nevzaly za své jeho cenné hodnoty a jeho autenticita.

h) Shrnutí

Styčné a rozdílné body mezi městským inženýrstvím a památkovou péčí přibližuje tab.

č. 3:

ŠPAČKOVÁ, E. (eds.). *Architektura v perspektivách, minulost, místo, každodennost.* Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Gasset. 2011. s. 46-52. ISBN 978-80-87079-17-8.

¹⁸⁵ Brownfields. Dostupné z <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/olomoucky-kraj/regionalni-informace/brownfields/>. Navštíveno 12.9. 2014.

Styčné a rozdílné body mezi městským inženýrstvím a památkovou péčí	
Městské inženýrství	Památková péče
zabývá se městskými sídly v jejich komplexnosti	zabývá se historickými jádry a centry (vybranými)
předpokládá se koncepční tvorba	nemusí, ale může být koncepční (dle zaměření na jednotlivosti či celek)
zabývá se městy z hlediska provozu(doprava, technická infrastruktura aj.	provoz není primární, klade důraz na materiálové a historické řešení
může sledovat historický vývoj sídel, ale také nemusí (zájem spíše individuální)	sledování historického vývoje sídel (primární záležitost)
brownfields	brownfields
dozor nad dodržováním projektů	dozor nad dodržováním projektů (dodržování závazných stanovisek a rozhodnutí)
odpady	z hlediska osazování kontejnerů (pohledové uplatňování, zásahy do terénu apod.)
sítě	z archeologického hlediska (zásahy do terénu), pohledového uplatňování
úprava veřejných prostranství	úprava veřejných prostranství
zeleň (obecně)	historecká zeleň, městské parky
městský mobiliář	městský mobiliář

Zásadní rozdíl mezi městským inženýrstvím (MI) a památkovou péčí (PP) spočívá v omezeném rozsahu uplatňování PP oproti MI. Toto omezení je způsobeno zákonnými vymezeními PP a podstatou vlastní realizace oboru. Od vymezení se odvíjí také přístup k historickým sídlům a chápání koncepčnosti, omezení koncepčnosti PP se pak od MI liší v rozsahu. Jinak samozřejmě památková péče vypracovává svá koncepční řešení, jen jsou podstatně jiná, než u městského inženýrství. Další rozdíl lze zaznamenat u kategorie provozu města, zatímco MI sleduje dopravu, technickou infrastrukturu aj., PP zajímá především linie staveb (vozovky, chodníky ad.) a materiálové řešení. Obdobně to platí i pro veřejná prostranství (úpravy). Pokud se týká sledování historického vývoje sídel, pak se dostáváme do situace opačné, pro MI platí, že jí nemusí sledovat zcela (i když jistou pozornost by jí věnovat mělo), pro PP je to bytostná otázka (primární záležitost). Shoda panuje v přístupu k brownfields, sledování dodržování zákonných (nastavených) procesů, u přístupu k městskému mobiliáři. U osazování podzemních kontejnerů může taktéž mezi oběma obory panovat v celku shoda, také MI nebude mít

nic proti tomu, aby se uplatňovaly pohledově co nejméně. U zeleně spočívá rozdíl v již zmiňovaném systémovém přístupu.

4. Příprava návrhů a vyhlášení památkových rezervací a zón v České republice a v Olomouckém kraji

Příprava prohlášení historických jader měst za památkové rezervace byla dlouhodobým procesem probíhajícím v období, pro něž bychom mohli použít označení „rekonstrukční“ (1945 - cca 1950), v němž byly především odstraňovány válečné škody. K prohlášení historických jader měst za památkové rezervace došlo v roce 1950 a byla časově omezena na dobu deseti let. To sice evokuje dojem „prohlášení na zkoušku“, ale hlavní smysl se neskryval v tom, zda chceme mít památkové rezervace či ne, ale v tom, že prohlášení se jevilo jako vhodný a účelný nástroj sloužící k obnově našich historických sídel.

Prohlášení třiceti měst za památkové rezervace¹⁸⁶ bývá hodnoceno jako unikátní krok, který dosud neměl v Evropě obdoby, avšak vzhledem ke společenské situaci, v níž k němu došlo, to nebyl krok nepochopitelný. Celou akci nepochybně ovlivnilo i to, že značná část domovního fondu „přešla“ do správy státu.

Domněnku, že se jednalo o vhodný nástroj k obnově našich historických sídel, dokládá skutečnost, že zároveň s vyhlášením památkových rezervací byla pro rok 1950 zajištěna rozpočtová finanční opatření na provádění udržovacích prací do výše 130 miliónů korun československých a dalších 68 miliónů mohlo být čerpáno z prostředků mimorozpočtových.

Dílečho, vítězství památkové péče, bylo dosaženo v roce 1952, když byly vydány směrnice pro památkovou údržbu, jež nebyla považována za „investici ani za úpravy investiční povahy“. Dalším krokem k systemizaci ochrany byly průzkumy jednotlivých

¹⁸⁶ Z celkového počtu 30 měst bylo v českých zemích prohlášeno 22 – Praha (bez Nového Města pražského), Český Krumlov, České Budějovice, Jindřichův Hradec, Tábor, Třeboň, Prachatice, Domažlice, Cheb, Loket, Litoměřice, Nové Město nad Metují, Pardubice, Litomyšl, Jihlava, Telč, Slavonice, Znojmo, Mikulov, Olomouc, Kroměříž a Štramberk. V roce 1952 pak přibyl Kutná Hora, Horšovský Týn, Kadaň, Horní Slavkov, Planá, Moravská Třebová. V městských památkových rezervacích bylo podle metodiky Václava Mencla zahájeno vypracování seznamu domů historicky, dispozičně i umělecky významných a přitom stavebně ohrožených. Údaje byly zaneseny do rezervačních knih a doplněny stručnými asanačními pokyny a finančními rozpočty pro plánování oprav **KIBIC, K. -VOŠAHLÍK, A. Památková ochrana a regenerace historických měst v České republice 1945 – 2010**, Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště. s. 62. ISBN 978-80-87104-88-0.

měst z hlediska urbanismu i samotných objektů.¹⁸⁷ Průzkumy měly přínos jednak pro vlastní poznání vývoje měst, jejich stavebního bohatství, struktury atd., ale také jako podklad pro tvorbu územních plánů. První územní plány pro historická města vypracoval záhy po svém založení v roce 1954 Státní ústav pro rekonstrukci památkových měst a objektů.¹⁸⁸

Po uplynutí deseti let byly po r. 1960 obnovovány tzv. rezervační výnosy. V té době se už vlastní oprávněnost existence rezervací mohla opírat o zákonnou oporu.¹⁸⁹

Tab. č. 4: Městské památkové rezervace v ČR

Rejstř. č.	Kód	Typ chráněného území	Okres	Název	Od roku	ID
1028	RM	Městské památkové rezervace	Praha hl. m.	Praha	1971	84230
1047	RM	Městské památkové rezervace	Kolín	Kolín	1989	84231
1005	RM	Městské památkové rezervace	Kutná Hora	Kutná Hora	1961	131764637
1038	RM	Městské památkové rezervace	Čes. Budějovice	České Budějovice	1980	84233
1011	RM	Městské památkové rezervace	Český Krumlov	Český Krumlov	1963	84234
1006	RM	Městské památkové rezervace	Jindř. Hradec	Jindřichův Hradec	1961	84235
1007	RM	Městské památkové rezervace	Jindř. Hradec	Slavonice	1961	84236
1033	RM	Městské památkové rezervace	Jindř. Hradec	Třeboň	1976	84237
1041	RM	Městské památkové rezervace	Prachatice	Prachatice	1981	84239
1008	RM	Městské památkové rezervace	Tábor	Tábor	1961	84240
1032	RM	Městské památkové rezervace	Domažlice	Domažlice	1975	84241
1043	RM	Městské památkové rezervace	Domažlice	Horšovský Týn	1982	84242

¹⁸⁷ Tamtéž s. 38

¹⁸⁸ Tamtéž s. 62

¹⁸⁹ Zák. č. 22/1958 Sb., ze dne 17. 4. 1958, o kulturních památkách, kde § 4 přímo hovoří o rezervacích a podává jejich definici.

1048	RM	Městské památkové rezervace	Plzeň-město	Plzeň	1989	84245
1052	RM	Městské památkové rezervace	Cheb	Františkovy Lázně	1992	84243
1042	RM	Městské památkové rezervace	Cheb	Cheb	1981	84244
1037	RM	Městské památkové rezervace	Sokolov	Loket	1979	84246
1034	RM	Městské památkové rezervace	Chomutov	Kadaň	1978	84247
1035	RM	Městské památkové rezervace	Litoměřice	Litoměřice	1978	84248
1053	RM	Městské památkové rezervace	Litoměřice	Terezín	1992	84249
1039	RM	Městské památkové rezervace	Litoměřice	Ústěk	1980	84250
1009	RM	Městské památkové rezervace	Louny	Žatec	1961	84251
1010	RM	Městské památkové rezervace	Hradec Králové	Hradec Králové	1962	84252
1020	RM	Městské památkové rezervace	Jičín	Jičín	1967	84253
1029	RM	Městské památkové rezervace	Náchod	Josefov	1971	84254
1024	RM	Městské památkové rezervace	Náchod	Nové Město nad Metují	1970	84255
1012	RM	Městské památkové rezervace	Pardubice	Pardubice	1964	84256
1015	RM	Městské památkové rezervace	Svitavy	Litomyšl	1965	84257
1040	RM	Městské památkové rezervace	Svitavy	Moravská Třebová	1980	84258
1045	RM	Městské památkové rezervace	Jihlava	Jihlava	1982	84261
1025	RM	Městské památkové rezervace	Jihlava	Telč	1970	84262
1022	RM	Městské památkové rezervace	Pelhřimov	Pelhřimov	1969	84238
1049	RM	Městské památkové rezervace	Brno-město	Brno	1989	84259
1044	RM	Městské památkové rezervace	Břeclav	Mikulov	1982	84260
1030	RM	Městské památkové rezervace	Znojmo	Znojmo	1971	84264
1031	RM	Městské památkové rezervace	Olomouc	Olomouc	1971	84268
1051	RM	Městské památkové rezervace	Prerov	Lipník nad Bečvou	1989	84269

1036	RM	Městské památkové rezervace	Kroměříž	Kroměříž s Podzámeckou a Květnou zahradou	1978	84263
1021	RM	Městské památkové rezervace	Nový Jičín	Nový Jičín	1967	84265
1050	RM	Městské památkové rezervace	Nový Jičín	Příbor	1989	84266
1023	RM	Městské památkové rezervace	Nový Jičín	Štramberk	1969	84267

Historická sídla byla od šedesátých let znovu a relativně trvale prohlašována památkovými rezervacemi, jak dokládá výše uvedená tabulka¹⁹⁰. Tato prohlášení procházela občas revizí, v jejich rámci docházelo též k úpravám hranic památkových rezervací.

Olomouc byla památkovou rezervací prohlášena roku 1971, což nebylo žádným překvapením, neboť se v jejím případě kumuluje řada symptomů: velká rozloha historického jádra, starobylost, množství kulturních památek, historický význam města, kombinace světské a duchovní správy v minulosti (pevnostní město, arcibiskupství aj.) Na prohlášení později navázalo vyhlášení ochranného pásma městské památkové rezervace a zapsání vybraných kulturních památek na seznam UNESCO.¹⁹¹

Historické jádro města Lipníka nad Bečvou bylo prohlášeno památkovou rezervací jako jedno z posledních u nás, a to i proto, že příprava trvala snad až příliš dlouho.¹⁹² Pro Lipník je charakteristické dochování značného rozsahu hradeb i

¹⁹⁰ Tabulka: Městské památkové rezervace v České republice. Zdroj: monumnet.npu.cz/.

¹⁹¹ K charakteristice města z hlediska stavebního vývoje ve vazbě na památkovou péči srov. nejlépe **VOŠAHLÍK, A.** *Olomouc*. In: *Paměť měst*, Praha: Odeon, 1975. s. 233- 247. (Označení „městská“ a „vesnická“ památková zóna má spíše pomocný charakter, který v sobě nese odkaz na převážný charakter dané lokality, srov. ust. § 6 zák. č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění).

¹⁹² K roku 1985 máme dochován grafický záznam rozsahu budoucí památkové rezervace, jež svědčí o tom, že práce byly zahájeny podstatně dříve. Dochovaný plán je uložen v příručím archivu oddělení EDI NPÚ, ú.o.p. v Olomouci. Lipník nad Bečvou se nachází v seznamu měst navrhovaných k prohlášení již od poloviny sedmdesátých let 20. století, avšak původně pravděpodobně jen pro ochranu prostřednictvím památkové zóny. Srov. **KIBIC, K. - VOŠAHLÍK, A.** *Památková ochrana a regenerace historických měst* s. 156.

¹⁸⁷ K dějinám, kulturnímu i stavebnímu města např. **HOSÁK, L.** *Historický místopis země Moravskoslezské*. Praha: Academia, 2004. s. 632. ISBN 80-200-1225-7.; **BAŽURA, J.** *Vlastivěda moravská. II. Místopis. Lipenský okres*. Brno: Musejní spolek v Brně, 1919; **ZEMEK, M. - BOMBERA, J. - FILIP, A.** *Piaristé v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 1631 – 1950*, Prievidza: Scholae Piae, 1992, ISBN 80

s baštami, měšťanských domů, piaristické koleje, z historického hlediska pak prolínání křesťanské a židovské tradice aj. Zajímavou záležitostí je také nedávno rekonstruovaná střešní zahrada¹⁹³. To, že prohlášení bylo relativně pozdní, není žádným snižováním kvalit města, neboť zároveň s ním byla prohlášena města Plzeň a Brno, z dalších pak Kolín a Příbor.¹⁹⁴ Toto „pozdní“ prohlášení plně zapadalo do koncepce navýšení počtu památkových rezervací na čtyřicet.¹⁹⁵

Pro zabezpečení ochrany nové rezervace (platné pro všechny prohlášené) se stanovovala povinnost „Při pořizování územně plánovací dokumentace musí být posílen význam rezervace ve funkční a prostorové struktuře města a chráněny její panoramatické hodnoty, přitom musí být v rezervaci respektován a zhodnocován historický půdorys a jemu odpovídající urbanistická skladba...“ Velmi prozíravou, až vizionářskou, se jeví podmínka, že: „V rezervaci smějí být využívány stavby, městské prostory a plochy jen v souladu s jejich kapacitními možnostmi a památkovou hodnotou rezervace.“ V dubnu roku 1989 asi nikdo netušil, že záhy dojde ke změně politického systému a rozvine se soukromé podnikání, v rámci něhož vzroste tlak na komplexní využívání budov a ploch, i když tento tlak je především spojen s lukrativními lokalitami a velkými městy, k nimž se Lipník nad Bečvou neřadí, ačkoli nelze popřít jeho malebnost, půdorysnou zachovalost a architektonickou skladbu tamější zástavby. Další podmínky se týkaly projekčních prací a realizace projektů a požadovaly, aby byl při nové výstavbě v rezervaci brán zřetel na architektonické vztahy ke kulturním památkám a jejich souborům, navazovalo se na objemovou a prostorovou skladbu i

– 8571ž – 02 – X; **FOLTÝN D. a kol.** *Encyklopedie moravských a slezských klášterů*, Praha: LIBRI, 2005. s. 410 – 415. ISBN 80 – 7277- 026 – 8.; **BUBEN. M.** *Encyklopedie řádů a kongregací v Českých zemích*, Praha: LIBRI, 2008. díl. III/3. s. 51 – 168. ISBN 978 – 80 – 7277 – 357 – 2.; **KUČA K.** *Města a městečka v Čechách na Moravě a ve Slezsku*, díl 3., Praha: LIBRI. 2002, ISBN 80-85983-15-X; **SAMEK, B.** *Umělecké památky Moravy a Slezska*, 2. Svazek, Praha: Academia (J – N), 1999. s. 349 – 368. ISBN 80-200- 0695 – 8. **KLENOVSKÝ, J.** *Židovské památky Lipníku nad Bečvou*. Olomouc: Votobia, 2000. ISBN 80-7198-425-6.

¹⁹⁴ Nařízení vlády České socialistické republiky ze dne 19.4.1989, o prohlášení území historických jader měst Kolína, Plzně, Brna, Lipníku nad Bečvou a Příboru za památkové rezervace. Zdálo by se, že možnosti fondu našich historických sídel byly již vyčerpány a podchyceny, avšak dalším podrobnějším průzkumem historických sídel bylo zjištěno, že stále ještě existují jisté rezervy, jak nás o tom přesvědčuje např. připravený návrh na prohlášení lázní Luhačovic za památkovou rezervaci. Na druhou stranu známe i smutné případy, kdy památková rezervace „propadla“ do kategorie nižší nebo i zanikla. Tragickým příkladem může být město **Horní Slavkov**. Ochrana prostřednictvím rezervace byla zrušena i u města **Plané** (u Mariánských Lázní).

¹⁹⁵ **PÁNEK, O.** *Chránit, udržovat a účelně využívat*. Památky a příroda, r. 11, Praha: Státní ústav památkové péče a ochrany přírody, 1986. s. 129.

prostředí a přiměřenými prostředky současné architektonické tvorby se dotvářely jejich celky.“¹⁹⁶

O čtyři roky později Okresní úřad v Přerově, referát kultury, vydal „pro zabezpečení ochrany této městské památkové rezervace v dohodě s Odborem výstavby a územního plánu Městského úřadu v Lipníku nad Bečvou, rozhodnutí o určení ochranného pásma Městské památkové rezervace v Lipníku nad Bečvou.“¹⁹⁷ Podmínky stanovené ochrany byly vcelku úměrné účelu, který měly plnit: výška nové zástavby a její hmotové členění měly navazovat na výškové měřítko zástavby v prostoru městské památkové rezervace i okolní zástavby v ochranném pásmu., taktéž měly být respektovány a zachovány význačné pohledové osy, průhledy na historické centrum a stávající uliční síť.¹⁹⁸ Oficiálně bylo ochranné pásmo vyhlášeno, ale v praxi nedocházelo k uplatňování tohoto rozhodnutí. V mezidobí let 1993 – 2003 vznikly pochybnosti o právní platnosti vymezení, jak nám to dokládá dopis NPÚ adresovaný Ústřednímu pracovišti památkového ústavu v Praze: „ ...rozhodnutí (o vyhlášení ochranného pásma) je dle bývalých pracovníků okresu Přerov neplatné a nikdy prý vzhledem k administrativním nedostatkům nenabýlo účinnosti. V praxi není

¹⁹⁶ Nařízení vlády České socialistické republiky ze dne 19.4.1989.

Hranice památkové rezervace byly vymezeny takto: „Hranice vede na severu zástavby po obvodu hřbitova, dále po západní straně ulice Bohuslavské, na severní a východní straně historického jádra po obvodu Komenského sadů, na jihu po vnější hranici zástavby ulice Novosady, po hranici parc. č. 2594/4 pokračuje po levém břehu Loučenského potoka, po hranici parcel č. 289, 181/1, 270, 1243/5, 1243/15, 168, ulicemi Na Zelince, Bratrskou, Piaristickou, Neffovou, po hranici parc. č. 388/1 a dále po obvodu hřbitova, kde se hranice území rezervace vrací k výchozímu bodu.

¹⁹⁷ Rozhodnutí zn. kult. 223/93 – 404, ze dne 15.3.1993, č.j. RK 21/93. Rozsah ochranného pásma MPR Lipník nad Bečvou měl být následující: Vycházel z parcely č. par. 3431 na ulici Nádražní, pak měla směřovat jižně po vnější hranici parc. č. 3831/23 , 3431/18 a 2630. Po vnějším okraji parc. č. 2592/2 přetínat Oseckou ulici a pokračovat ulicí Bratrskou po vnějším okraji parc. č. 263203, kde se na úrovni ulice Na Zelince mělo lomit jižně a po vnějším okraji parc. č. 2581 v ul. Na Bečvě pak pokračovat přes Loučenský potok, po vnějších okrajích parc.č. 2624, 2786/6, 3953, 3952, od mostu přes řeku Bečvu mělo dále směřovat východně po pravém břehu Bečvy – parc. č. 2625/5. Po vnějším okraji pozemku parc. č. 2826/5 uhýbat k severu po vnějších okrajích parc. č. 2823/6, 2829, 2734, 278 a 3956/6, kde měl přetínat ulici Hranickou a po vnějším okraji parc. č. 3956/4 směřovat zpět na západ. Dále pak po vnějším okraji parc. č. 3937/1 měla hrance směřovat k severovýchodu a na úrovni vnějšího okraje parc. č. 2727/2 v ulici Příční měla přetínat ulici Lázeňskou parc. 3964/1 a pak dále k severu po vnějších okrajích parc. č. 695, 694, 693, 2694/1, 2692, 569/1, 3677/1, 3683/1 a 2. V místě styku parc. č. 3683 a č 3431/1 se hranice stáčí k západu a pokračuje po vnějším okraji parc. č. 3431/1 až ke styku s Nádražní ulicí – parc. č. 383/23, kde se měla uzavírat.

¹⁹⁸ Dle Rozhodnutí RK OkÚ Přerov č.j. 21/93, ze dne 15.3.1993, uloženého v příručním archivu oddělení EDI NPÚ, ú.o.p. v Olomouci.

uplatňováno a jeho mapový podklad nemáme. Věc se dosud nepodařilo s Městským úřadem v Lipníku nad Bečvou objasnit.¹⁹⁹ Olomoucké pracoviště památkového ústavu se k vymezení ochranného pásma vrátilo v roce 2008 a vzneslo na Městský úřad v Lipníku nad Bečvou dotaz, proč pochybnosti o vymezení vznikly a v čem spočívají.²⁰⁰ Městský úřad v Lipníku nad Bečvou ve své odpovědi konstatoval, že: „Rozhodnutí o ochranném pásmu nebylo na Městský úřad v Lipníku nad Bečvou nikdy doručeno a nebylo ani součástí delimitované agendy z Okresního úřadu Prostějov z roku 2003. Není nám tedy známo, zda a kdy došlo k vyhlášení ochranného pásma Městské památkové rezervace Lipník nad Bečvou a v jakém rozsahu. Z výše uvedeného vyplývá, že není možné v praxi uplatňovat podmínky ochrany (pomocí) ochranného pásma městské památkové rezervace, které nebylo řádně vyhlášeno.“²⁰¹ Rozhodnutí z roku 1993 obsahuje rozdělovník, komu mělo být doručováno, avšak i když připustíme fakt, že nebylo doručeno oprávněným účastníkům řízení, nemohl věcně a místně příslušný správní orgán jen tak prohlásit, že dotčené rozhodnutí neplatí, ale byl povinen věc řešit v rámci správního řízení a výsledného rozhodnutí.

Návrh na prohlášení historického jádra města Prostějova za památkovou zónu byl zpracováván brněnským pracovištěm Státního ústavu památkové péče a ochrany krajiny. Grafická příloha je datována ke 31.12.1984. Při jejím studiu a užívání v praxi narážíme na znepokojující zjištění, a totiž na fakt, že z ní není zcela jasné, kde přesně vede hranice vymezující celý chráněný prostor. Tak v praxi docházelo k tomu, že na řadě domů a veřejném prostoru jednoho náměstí byla památková ochrana uplatňována, ale na domech na protilehlé straně nikoli.²⁰² Protože Prostějov náležel do Jihomoravského kraje, bylo vyhlášení památkové zóny v Prostějově realizováno vyhláškou Krajského národního výboru, později došlo ke změně způsobu vyhlašování a stávalo se tak nařízeními vlády.

¹⁹⁹ Dopis ze dne 14.3.2003. Edi 1708/2003/h. Uloženo v příručním archivu oddělení EDI NPÚ v Olomouci.

²⁰⁰ Dopis NPÚ, ú.o.p. v Olomouci, ze dne 31.10.2008, č.j. NPÚ 391/3743/2008. Uloženo v příručním archivu oddělení EDI NPÚ v Olomouci.

²⁰¹ Dopis ze 24.11.2008, č.j. MU/22088/2008/RR/PR/8796. Uloženo v příručním archivu oddělení EDI NPÚ v Olomouci.

²⁰² Týká se to zejména nám. E. Husserla v Prostějově.

Souběžně s přípravou vyhlášení památkové zóny bylo pro Prostějov připravováno také vymezení jejího ochranného pásma, jak nás o tom informuje dopis ze dne 28. prosince 1989²⁰³, jehož přílohou měl být jak samotný návrh rozhodnutí ve věci, tak i grafická příloha se zákresem rozsahu. Za předpokladu, že by se zamýšlené ochranné pásmo shodovalo s později prezentovaným rozsahem, což momentálně nelze ověřit, mělo být rozlehlé. To byl asi jeden z podstatných důvodů, proč k jeho vyhlášení nikdy nedošlo. Ale zamýšlená velikost měla své opodstatnění, neboť mělo v převážné míře zahrnovat poměrně intaktní ulice a náměstí, s kvalitní architekturou pocházející z poslední čtvrtiny devatenáctého století až první poloviny století dvacátého. Některé objekty by jistě snesly i přísná měřítka kladená na kulturní památky, avšak k vypracování návrhu na prohlášení buď nedošlo, nebo nebyl předložen Ministerstvu kultury České republiky k zahájení řízení, případně je Ministerstvo vůbec nezahájilo, a dnes je již ve většině případů pozdě.²⁰⁴ Mezi objekty, jež by se bývaly mohly památkami stát, by jistě náležely: stavba obytného domu v Rejskově ulici č. pop. 11, rodinné domy pro vlastníky firmy Nedělník – Konečný, budova bývalých Finančních úřadů (později Okresní úřad v Prostějově) na náměstí Spojenců 13, objekt sboru Čs. církve bratrské v ulici U Kalicha, areál bývalé firmy Wikov, s obytnými domy pro zaměstnance, tzv. Městské elektrické domy, a mnohé další.²⁰⁵

²⁰³ Dokument č.j. 8642/89 - ÚPP 4271/89, dat. 28.12.1989. Návrh a grafická příloha mohou být ještě dnes uloženy někde v nezpracovaných archivních fondech provenience památkového ústavu či Okresního úřadu v Prostějově.

²⁰⁴ Průměrná doba řízení prohlášení za kulturní památku se v devadesátých letech 20. století pohybovala kolem deseti let.

²⁰⁵ Spektrum projektantů zde působících bylo opravdu široké a rozmanité: prosadili se jak velmi známí architekti - S. Machonin, F. A. Čermák, E. Žáček, M. Putna, B. Kozák, A. Steklmayer, ad., tak i místní tvůrci např. R. Konečný, J. Nedělník, Č. Venclík, V. Lukáš aj. Srov. např. **CHYTIL, M. - BELŠÍK, O. - CYDLÍK, T. - KVAPILOVÁ NOVÁKOVÁ, M., - ROHÁČKOVÁ, D. - RUDOLF, V.** *Slavné stavby Prostějova*, Praha: FOIBOS, 2009. ISBN 978-80-87073-21-6. **MAREK, P.** *K stavebnímu rozvoji Prostějova po roce 1870*. Zpravodaj Muzea Prostějovska v Prostějově. 1/91, Prostějov: Muzeum Prostějovska, s. 1- 25. **TÝŽ**, *K dějinám Prostějova v letech 1870-1890*. Zpravodaj Muzea Prostějovska v Prostějově. 1/92, Prostějov: Muzeum Prostějovska, s. 1- 24. **ADAMÍK, B.** *Moderní architektura v Prostějově*. Štafeta – kulturní postřehy za rok 1998, ročník XXIX, Prostějov: Městský úřad v Prostějově, s. 13-35. **CHYTIL, M.** *Prostějovská architektura 1918-1948*. Prostějov: Walker reklama, 2013. ISBN 978-80-905444-2-0 aj. K fotodokumentaci prostějovské architektury např. **ŠEVČÍK, V. ml. - TABERY, K.** (eds.) *Prostějov ve fotografiích Václava Ševčíka*. Prostějov: Cheops, 2010. ISBN 978-80-254-7210-1.

V roce 1990 pokračovala diskuse o vyhlášení ochranného pásma²⁰⁶, do níž se aktivně zapojil Útvar hlavního architekta Okresního národního výboru (Okresního úřadu) aktivně, který prosazoval vyjmutí Rejskovy ulice z ochranného pásma a její přímého začlenění do památkové zóny, což byl jednoznačně krok správným směrem, neboť Rejskova ulice se řadí k reprezentativním územím města²⁰⁷. Pro prosazení tohoto oprávněného požadavku byl stále ještě prostor, protože památková zóna byla vyhlášena až 20. listopadu toho roku, leč nestalo se. Na rozdíl od tohoto pozitivního vstupu však Útvar hlavního architekta nesouhlasil s podmínkou zachování výškové úrovně zástavby s odůvodněním, že nízká zástavba je bezcenná, a navrhl změnit formulaci na „Při veškerých změnách půdorysné, hmotové, a výškové konfigurace citlivě přihlížet na návaznost historického jádra“. Vzniklý rozpor je poměrně zásadní, neboť odkrývá dva odlišné pohledy na urbanismus města. Zástupce regionu vidí prostor pro novou vyšší výstavbu a stávající nízkopodlažnost chápe jako cosi zastaralého, maloměstského až venkovského, snad i jako potenciální prostor pro možné investice. Památková péče se jistě oprávněně obávala o ztrátu výrazu charakteru města, o odstranění jeho zvláštností, a znehodnocení blízkých a dálkových pohledů, které jsou v hanácké krajině nesmírně důležité.²⁰⁸ Nově připravené rozhodnutí o vyhlášení ochranného pásma nese datum 20.11.1990, jež navozuje představu určité koordinace současné platnosti vyhlášky o památkové zóně a ochranném pásmu, ale k vyhlášení nedošlo, a tím byla promarněna nejvhodnější příležitost, jak posílit plošnou ochranu města a zabránit realizaci rušivých zásahů

²⁰⁶ Rozsah ochranného pásma se určoval hranicí, a to: Na severu začíná po mostě přes Hloučelu, pokračuje jižním směrem po ulici Olomoucké č. pop. 7582, odbočuje po ulici č. p. 7587 východním směrem, přes náměstí č. p. 7589, po ulici č. p. 5070/1, 7563/2, po cestě č.p. 7567, odbočuje západním směrem po ulici č. p. 8005 a vede ulicemi č. p. 8004, přes náměstí č. p. 7978 dále po č. p. 7976, 4262, 8103, 7959, 7957, 7941, 7942/1, odbočuje po hranicích parcel č. 3733, 3734, 3732, 3730, na ulici č.p. 7892, 7881, 7862/2, po hranici areálu nemocnice č.p. 2635, severním směrem po ulici Brněnské č. 7842 a 7845, zabočuje po ulicích č.p. 7827, 7828, po kraji městského rybníka č.p. 2437, po ulicích č.p. 7795, 7797/12, 7758/1, 6169/8, 7748, 7737, 7648, 7737, 7648, 7646, 669/12, dále do ulice č.p. 7655, 7654, 7682, 7615, 4617, odbočuje po hranicích parcel č. 4613, kolmo přechází ulici č.p. 4613, pokračuje po hranicích parcel č. 471, 470/1, 470/5, 470/3, kolmo přes ulici č.p. 7614, po hranicích parcel č.p. 464/1, po ulici č.p. 8151, zpět na 7613, po cestě č.p. 7607/1, 7607/2, na ulici Olomouckou č.p. 7582, z ní po p.č. 5296/3, 5736/1 a 8089/2 k Hloučele kde se hranice uzavírá.

²⁰⁷ Přípis ze 17 ledna 1990. Uloženo v příruční registratuře NPÚ, ú.o.p. v Olomouci.

²⁰⁸ Srov. např. KUČA, K. - KUČOVÁ, V. - KIBIC, K. *Principy památkového urbanismu*. Praha: Státní ústav památkový péče, 2000. ISBN 80-86234-15-0.

v bezprostřední blízkosti centra. Jednání zainteresovaných stran pokračovala i po celou první polovinu let devadesátých. Dne 7.7.1994 je brněnským pracovištěm památkového ústavu avizováno zaslání návrhu ochranného pásma Oddělení kultury referátu regionálního rozvoje Okresního úřadu v Prostějově, s dovětkem, že: „I když je navrženo území poměrně rozsáhlé, jeho kvality urbanistické i architektonické tento návrh plně odůvodňují“²⁰⁹ Po konzultacích s útvarem městského architekta, a na jejich žádost (sic!), je návrh rozšířen o území za nádražím (tzv. Močidýlka) a nemocnice. Dopisem ze dne 27.12.1994 vznesl Státní ústav památkové péče, ústřední pracoviště, požadavek na změnu podoby ochranného pásma s tím, že „Do území ochranného pásma MPZ Prostějov je třeba zahrnout navíc území průmyslového okrsku mezi ulicemi Českobratrskou, Vrahovickou a železniční tratí. Důvodem je nutnost ochrany několika výrazně typických budov průmyslového charakteru z konce 19. stol. a začátku 20. stol. a dále nutnost uzavření křivky hranic v souvislé linii z důvodů panoramatická pohledové ochrany.“²¹⁰ Vznesení nových požadavků, bylo načasováno nešťastně, neboť již před tím v souladu s tehdy platnou legislativou postoupil Referát regionálního rozvoje návrh, i s přílohami, Ministerstvu kultury České republiky, aby Ministerstvo formálně podalo návrh, k němuž by se již také prakticky formálně (ale v souladu s právními předpisy), když vše již bylo předjednáno, vyjádřilo brněnské pracoviště památkového ústavu, aby Referát regionálního rozvoje Okresního úřadu mohl následně vydat kýžené rozhodnutí.²¹¹ Nic méně, začlenění nového prostoru mohlo být z tohoto návrhu vyjmuto, a měl být později učiněn dodatečný pokus o jeho prosazení, neboť bylo určitě výhodnější vleklá jednání urychleně úspěšně ukončit. Jednání však pokračovala dále, a dalo se očekávat, že jejich výsledky budou přínosné, protože z celkového rozsahu mělo být vyjmuto část území v severní části města, dále plochy sídliště jižně od ul. Libušinka - Studentská, částečně jižně od ulice Dolní a území okolo

²⁰⁹ Dokument č.j. 8377/94 – OPP 8564/94, dat. 7.7.1994. Uloženo v příruční registratuře NPÚ, ú.o.p. v Olomouci.

²¹⁰ Dopis zn. 4886/94- ing. arch. Rákosníková. Uloženo v příruční registratuře NPÚ, ú.o.p. v Olomouci, **NOVÁKOVÁ KVAPILOVÁ, M.** *Automobilka Wikov, síla – jistota – krása*, Prostějov: Muzeum Prostějovska v Prostějově, 2010. zvl. s. 19- 22, a 25. ISBN 978-80-86276-33-5.

²¹¹ Dopis č.j. RR-kult/413/94/VR, ze dne 11.11.1994. Kopie uložena v příruční registratuře NPÚ, ú. o. p. v Olomouci.

ulice Veleslavínské, mělo tedy dojít ke zmenšení rozsahu ochranného pásma o území, jež nebylo z památkového hlediska nijak cenné, a uplatňování památkových požadavků by bylo nadbytečné. Zároveň s tím měla být východní hranice ochranného pásma zarovnána po drážním tělese. Avšak ani při tomto jednání nebyla nalezena konečná shoda, neboť odbor územního rozvoje požadoval vyloučit z ochranného pásma areál bývalé továrny Wikov (tehdy Agrozet), proti tomu bylo pracoviště Památkového ústavu v Brně, které zachování hranic v tomto místě, hájilo odkazem na to, že hranice byla stanovena na návrh Ministerstva kultury. Zahrnutí bývalé „Wikovky“ je pochopitelné a správné, neboť tato továrna, stejně jako objekt bývalé továrny Nehera (DONA), má své nezastupitelné a nenahraditelné místo v paměti města, a to nejen z „pouhého“ historického hlediska, ale i z hlediska architektonického, jež v sobě ukrývá objekty architektonické tvorby přelomu 19. a 20. století a první poloviny století dvacátého.²¹² Dobrým krokem mohlo být vyjmutí lokality Tetín a Staré nemocnice z ochranného pásma s tím, že obě lokality budou následně řešeny samostatně, protože mají (respektive měly) své nepopíratelné architektonické a estetické hodnoty, avšak městskou památkovou zónu příliš neovlivňovaly. Spíše vytvářely dva svébytné odlehlejší ostrůvky. Obě území však později postihl osud, který přichází na nechráněná místa až příliš často, takže dnes již není téměř co chránit, alespoň ne plošně. Z podmínek, které by měly být v rámci ochranného pásma uplatňovány, lze z pohledu památkové péče chápat jako základní: „Zachovat a ctít charakter zástavby jednotlivých městských a původně předměstských částí, dodržet urbanistické schéma regulace z 20. – 30. let 20. století (tvary náměstí, pravidelný rastr atd.). Upřednostňovat při řešení dopravních tahů zachování jednotlivých bloků obytné a jiné zástavby.“ Částečně nadbytečná je v zápise věta, že: „Vymezení ochranného pásma neznamena pouze ochranu MPZ, ale i ochranu historických objektů, zajímavých historických řešení a zachování kulturních hodnot města.“ Památkový ústav nabídl zpracování průzkumů významných objektů v ochranném pásmu. Vypracovaný materiál měl být poskytnut stavebnímu úřadu. Zápis dále hovoří o úpravě podmínek pro oblast ulic Jihoslovanská, Újezd, Husovo nám., které byly hodnoceny jako lukrativní z pohledu podnikatelů.

²¹² Srov. **NOVÁKOVÁ KVAPILOVÁ, M.** c.d. a **RUDOLF, V.** *Příběh jednoho obchodně-výrobního areálu v Prostějově (Svatoplukova ul. č. pop. 2455)*, in. **PEŘINKOVÁ, M.** ad. *Současné formy užívání industriálních historických objektů*.

Naprosto věcně a právně chybná je ta část zápisu, jež hovoří o nutnosti uzavřít interní dohodu mezi stavebním úřadem Městského úřadu Prostějov a Referátem regionálního rozvoje Okresního úřadu v Prostějově, neboť takovéto dohody jsou právně irelevantní a nezávazné, navíc nemají žádnou oporu v příslušných zákonech, lze ale chápat dobrý úmysl do nich vkládaný, aby byla co nejvíce posílena funkčnost ochranného pásma.²¹³ S postupem času snaha o vyhlášení ochranného pásma městské památkové zóny v Prostějově vyzněla do ztracena. Na přelomu tisíciletí byla ještě pracovištěm Státního ústavu památkové péče v Brně zpracována tzv. „Revize hranic památkové zóny Prostějov, jež by do sebe zahrnula urbanisticky a architektonicky nejceněnější části z dřívějšího projektu ochranného pásma. Takováto úprava by buď představovala vznik druhé památkové zóny sledující ochranu moderní architektury, nebo by mohla být prostým rozšířením té stávající. V každém případě by se jednalo o uplatňování vyššího stupně plošné ochrany, což by z pohledu úsilí o udržení kvalit daného území, bylo výhodnější. Avšak ani tato varianta úpravy rozsahu plošné ochrany nebyla prosazena, neboť město se k ní nestavělo příliš vstřícně.“²¹⁴

Podobně byla připravena také ochranná pásma památkových zón pro města Šumperk, Mohelnici, Přerov, Brannou.²¹⁵ Podle ústních informací pracovníků

²¹³ Zápis z pracovního jednání ze dne 15.5.1995: „S ohledem na rozsah území bude nutno po vyhlášení ochranného památkové zóny uzavřít interní dohodu mezi Stavebním úřadem Městského úřadu Prostějov a Oddělením kultury Referátu regionálního rozvoje Okresního úřadu v Prostějově, o způsobu uskutečňování této vyhlášky.“ Zákon (stavební - 183/ 1967, o stavebním řádu a územním plánování, v tehdy platném znění; a zák. č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v tehdy platném znění.

²¹⁴ Vyhlášení dalšího plošně chráněného území není u nás nikterak překvapující událostí, jak nám to dokládají lokality, na nichž k vyhlášení došlo. Samotným vyhlášením vznikl zajímavý stav, při němž mají některá města rezervaci a památkovou zónu (či více zón), případně i dvě městské památkové zóny, nebo vedle sebe koexistují městské památkové rezervace a vesnická památková zóna. Takovéto případy se sice v Olomouckém kraji nevyskytují, a Prostějov by tak získal prvenství, ale v jiných krajích je jich několik. Jako příklad je možné uvést Český Krumlov – město, rezervace (vyhlášeno 1961) a městskou památkovou zónu Český Krumlov – Plešivec (vyhlášeno 2003); Žatec – rezervace (vyhlášeno 1961) s památkovou zónou Žatec (vyhlášeno 2003), nebo Litvínov – Osada, městská památková zóna (vyhlášeno 2003) a Litvínov – město, městská památková zóna (navrhováno). Nejvhodnějším příkladem pro kumulaci plošné ochrany je nesporně město Plzeň, kde se setkáme s městskou památkovou rezervací (vyhlášeno 1989), dalšími dvěma památkovými zónami, dvěma navrhovanými městskými památkovými zónami a navrch ještě se šesti zónami vesnickými. Zdroj [www. NPÚ/Intranet/MonumNet](http://www.NPÚ/Intranet/MonumNet).

²¹⁵ Vyhláška o prohlášení zón obsahuje tato vymezení:

BRANNÁ

Hranice památkové zóny začíná na vnějších hranách p. č. 182/2, 2014/1, 15, 2014/1, 2091/1, 2014/2, 235, 234, 2064, 2113, 2045/1, 2120, 143, 141, 2046/2, 131, 130/1, 1553/2, 2053/1, 2051/5 a vrací se zpět na p. č. 182/2, kde se hranice uzavírá.

HRANICE

Hranice památkové zóny začíná vnějšími obvody p. č. 2421/26 a pokračuje ulicí Jiráskovou p. č. 2421/14, ulicí Komenského p. č. 2420/1, ulicí Zborovskou p. č. 2395/3, v místě křížení ulice Zborovské s potokem Ludinou pokračuje po vnější hranici p. č. 2494 a v místě křížení pokračuje hranice ulicí Komenského p. č. 2421//2, dále vnější hranicí p. č. 2445/12, ulicí Komenského p. č. 2445/10, ulicí Svatoplukovou p. č. 2421/23, potokem Ludinou p. č. 2494, vnějšími hranicemi p. č. 2421//20, 2421/1, ulicí 28. října p. č. 2421/9, ulicí Čechovou p. č. 2421/10 a vnější hranicí p. č. 686 pokračuje k p. č. 2421/ 26, kde se hranice uzavírá.

LITOVEL

Hranice památkové zóny začíná okružní komunikací p. č. 1575/3, pokračuje ulicí 9. května p. č. 1573/1, ulicí Kollárovou p. č. 1675/1 přes vnější obvod p. č. 276/3, na ulici Husovu p. č. 1573/11, 270/3, 103/4, 103//1, přes ulici Čihadlo p. č. 103/3, 270/7, 1675/2, 1573//17, ulici Vodní, p. č. 1574/2, 1575/3 a vrací se na okružní komunikaci, kde se hranice uzavírá.

MOHELNICE

Hranice památkové zóny začíná v ulici Zábřežské p. č. 2977/1, prochází vnější hranicí p. č. 309 a pokračuje vnější hranicí náměstí Tyrše a Fügnera p. č. 2958 a Okružní ulicí, dále vede po ulici Třebovské p. č. 310, vnějšími hranicemi p. č. 255/3, 254/1, 258, 290, vrací se zpět na ulici Zábřežskou p. č. 2977/7, kde se hranice uzavírá.

PŘEROV

Hranice památkové zóny začíná na nábřeží Protifašistických bojovníků p. č. 4954, pokračuje ulicí Pod valy p. č. 5065, prochází vnějšími hranicemi p. č. 4996, 381 na ulici Wilsonovu p. č. 4951/3, pokračuje ulicí Pivovarskou p. č. 4998, ulicí Na Marku p. č. 4955 a přes hranice p. č. 238 se vrací k nábřeží protifašistických bojovníků, kde se hranice uzavírá.

ŠTERNBERK

Hranice památkové zóny začíná vnějšími hranicemi p. č. 4615, 4732, 4733, 4740, 4742, 4743, 4348, 5238//1, 5237, 5239, 5238/2, 4749 kolem areálu zámku a navazuje na ulici Na Valech p. č. 4759, přechází hranicemi parcel v ulici Zahradní p. č. 4766, dále prochází vnějšími hranicemi p. č. 1142, 29, 28, 30, 27, 32, 31, 36, 37, 293, 321, 329, 332, 1080, 1079, 1077, 1073, 1051, 1050, 1049, 1047, 1048, 784, přetíná ulici Olomouckou a prochází vnějšími hranicemi p. č. 469, 467, 466, 464 k potoku a podél něho pokračuje vnějšími hranicemi p. č. 465, 480/2, 479/2, 480/1 a pokračuje ulicí Potoční p. č. 3679 a ulicí Dvorskou p. č. 4721 až na p. č. 4615, kde se hranice uzavírá.

ŠTÍTY

Hranice památkové zóny začíná na ulici Nákladní p. č. 1591/1, dále prochází vnějšími hranicemi p. č. 1595/9, 1595/11, 1601, 1980 na ulici Školní p. č. 2447, vnějšími hranicemi p. č. 1991 navazuje na ulici U parku p. č. 1561 a pokračuje dále vnějšími hranicemi p. č. 20, 19, 12, 9/2, 2769, 8, 4/1, 3, 4, 1595/1, 1595/9, 91, 70, 1591/4 k ulici Nákladní, kde se hranice uzavírá.

ŠUMPERK

Hranice památkové zóny v Šumperku začíná na jihu u p. č. 2227 a dále pokračuje na západě po pravobřežní linii Bratrušovského potoka p. č. 2159, na severu zahrnuje p. č. 2248 (ul. Langrova), pokračuje podél p. č. 288, 289, 290, 293, 297, 209, 305, 310/1, 310/2, 2035/3 (tř. gen. Svobody), zahrnuje p. č. 411, zahrnuje p. č. 357/2, přechází třídu gen. Svobody, pokračuje podél p. č. 195, 313, 312, 314, 308, 307, 306, 301, 187//1, 186, 179/5, 179/4, 177, obíhá p. č. 176 (Jiráskovy sady), p. č. 108, přechází p. č. 2034/2 (ul. Kozinova), na východě obíhá p. č. 213, vrací se podél Kozinovy ulice p. č. 2034/1 a pokračuje podél p. č. 226, 221, 220, 219, 218, 2217/2, 216, 215, vede podél p. č. 2152//1 (ul. Puškinova), vrací se k Hlavní třídě podél p. č. 204 a 205, pokračuje podél Hlavní třídy p. č. 2033, překračuje ji, obíhá p. č. 2318, dále vede podél p. č. 183/1, 148/2, 3938, 181, přes p. č. 2265 (ul. Komenského), dále obíhá p. č. 176/1, vede podél p. č. 175, 3421, 174/1, 174/2, 172, 171, 2223 (ul. Krátká), přes p. č. 2255 (ul. M. R. Štefánika) přechází na p. č. 160//3, 2322, 158, dále pokračuje po vnější linii p. č. 2224 (ul. Slovanská), zahrnuje p. č. 155/1, 154/1 a p. č. 570 včetně, kde se uzavírá.

památkové péče z daného správního obvodu, v Branné sice ochranné pásmo existuje, avšak z důvodu malé odlišnosti rozsahu od památkové zóny není údajně uplatňováno. Je-li tomu skutečně tak, pak je na místě se tázat, proč takovéto pásmo bylo vůbec vyhlášeno.

V Přerově je ochranné pásmo funkční a zažitou součástí plošné památkové ochrany města. Pásmo vhodně navazuje na památkovou zónu, velikostně není nadměrné, v nezbytném případě překračuje řeku Bečvu, obsahuje i památky vilového bydlení, a chrání tak též jejich prostředí, které by mohlo být za určitých okolností hájitelné dosti obtížně.²¹⁶

Dne 2.7.1993 zrušil své předchozí rozhodnutí o vyhlášení ochranného pásma Referát kultury Okresního úřadu Šumperk, a to v celém rozsahu.²¹⁷ Důvodem pro zrušení rozhodnutí byl údajný právní nedostatek.

V Tovačově bylo ochranné pásmo památkové zóny vymezeno v roce 1995, tři roky po jejím vyhlášení.²¹⁸ Rozhodnutí o vymezení ochranného pásma obsahuje mimo

TOVAČOV

Hranice památkové zóny začíná vnějšími hranicemi p. č. 1757, 3019/1, 3019/3, ulicí Cimburkovou p. č. 2957, pokračuje ulicí Pod valy p. č. 3256/1, přes vnější hranici p. č. 2918/1, 300/1, 18/1, 1208, 1207, 930, 339, 2918/1 se vrací na ulici Pod valy p. č. 3256/1, pokračuje ulicí Nádražní p. č. 2929/1, přechází přes ulici Osvobození p. č. 2916 a vnějšími hranicemi p. č. 57, 58, 59, 60, 125, 1759/5, 1759/4 se vrací k p. č. 1757, kde se hranice uzavírá.

UNIČOV

Hranice památkové zóny začíná na obvodní ulici od náměstí Družby p. č. 2251/15 na tř. Rudé armády p. č. 2254, ulicí Stomořadí p. č. 2251/10 a 2251/9, kříží ulici Olomouckou p. č. 2325/1, dále ulici Staškovu p. č. 2251/1, ulicí Litovelskou p. č. 2244/9, pokračuje tř. Hrdinů p. č. 2316/2 a ulicí Střední p. č. 2316/3 a vrací se na náměstí Družby, kde se hranice uzavírá.

ZLATÉ HORY

Hranice památkové zóny začíná na severu vnější hranicí p. č. 134, dále jde vnějšími hranicemi p. č. 55, 3634/2, 3634/19, 3649/1, 62, 65/4, 65/1, 114/1, prochází p. č. 3416/1, pokračuje vnějšími hranicemi p. č. 70, 1473/2, 72, 77, 80, 83, 97, 441, 113, 30, 3034/25, vnitřními hranicemi ulice Nádražní p. č. 3634 a potokem p. č. 3639/1, hranicí p. č. 211/2, 210 a vnějšími hranicemi p. č. 3634/6, 179, 9, 26/1, 187, 3634/17, 3634/19, k p. č. 134, kde se hranice uzavírá.

²¹⁶ Ochranné pásmo památkové zóny v Přerově bylo vyhlášeno rozhodnutím Odboru regionálního rozvoje Okresního úřadu v Přerově dne 21.1.1995, Zn. Kult 1125/94-404/5.

²¹⁷ Rozhodnutí RK OkÚ Šumperk, Zn. Kult-404/1-Ma, č.j. 750/93, ze dne 2.7.1993.

²¹⁸ Rozhodnutím Okresního úřadu v Přerově, ze dne 21.1.1995, Zn. Kult. 1125/94-404/5.

Hranice ochranného pásma byly vymezeny takto: Ochranné pásmo (OP) začíná na jihovýchodním okraji hranice památkové zóny, kde je v místě přemostění Mlýnského potoka (parc. č. 3019/3), odtud hranice pokračuje k jihu po vnějším okraji parc. č. 2957 (silnice směr Lobodice) a parcelní číslo 1150/1. Hranice pokračuje dále k severozápadu po vnějším okraji parc. č. 3362, 2955/1, 1006/3, 2945/2, dále

identifikace hranic také podmínky, které je uvnitř hranic nutno dodržovat: V ochranném pásmu městské památkové zóny má být mj. zachována historická prostorová struktura, určená rozvržením městských bloků a ulic a zakomponováním urbanistických dominant, Výška nové zástavby, její půdorysné uspořádání, hmotové, materiálové a barevné členění musí odpovídat charakteru okolní zástavby v ochranném pásmu. Nová výstavba musí napomáhat rehabilitaci původní prostorové struktury městského celku. Dále je též uveden požadavek nenarušování panoramatu historického jádra města, uplatňující se zejména na dálkových pohledech, a zachování význačných pohledových os a průhledů na jednotlivé nemovité kulturní památky a jejich skupin. O domovních blocích se v případě Tovačova hovořit nedá, neboť zástavba je v nejlepším případě řadová uliční, zpravidla se zadním vjezdem (tedy spíše maloměstského či venkovského charakteru), leckde jsou v zadních částech parcel postaveny nové izolované rodinné domy.

V rozhodnutí je nadbytečně, i nad rámec právního rámce, vtělen požadavek: „Dodržovat obecně závazné vyhlášky vydané městem Tovačov ve vztahu ke stavební činnosti, životnímu prostředí a ochraně nemovitých kulturních památek“, protože dodržování vyhlášek se předpokládá samo sebou.²¹⁹

Přehled rozsahu plošné ochrany se zaměřením na konkrétní lokalitu, v daném případě na Olomoucký kraj, přináší tabulka číslo 5:

k severozápadu po vnějších okrajích parcel č. 980/1, 980/2, 973/2, 973/3, 653/2, 294/2, přechází parcelu č. 3013 a pokračuje k severovýchodu po vnějším okraji parcely č. 2947/1 (ulice Nádražní) a dále k severozápadu po okraji parcely č. 2918/24 (ulice Prostějovská). Na křižovatce ulic Prostějovská a Jiráskova se hranice OP stáčí k severu a pokračuje po vnějším okraji parcely č. 2918/27 (ul. Jiráskova) a dále po vnějším okraji parc. č. 2919 (ul. Olomoucká) až k parc. č. 494/1 (památník bitvy roku 1866). Od tohoto bodu – jihovýchodního rohu parc. č. 494/1 – pokračuje hranice vzdušnou čarou (přes parc. č. 326/1 a 2680 – Hradecký rybník) k dalšímu bodu, kterým je můstek přes Mlýnský potok na jihovýchodním okraji Hradeckého rybníka. Z tohoto místa – křižovatky parc. č. 3019/1 (mlýnský potok) a 3000/1 a 2989/2 – pokračuje hranice vzdušnou čarou k dalšímu bodu - přemostění řeky Moravy na silnici směr Přerov. Od bodu na mostě přes Mlýnský potok k bodu na mostě přes řeku Moravu protíná hranice parc. č. 1760/1, 1760/6, 1835/1, 1760/4, 1835/2, 1835/3, 2989/4, 1871 a 1878/4. Od křížení řeky Moravy (parc. č. 3030/1) a silnice směr Přerov (parc. č. 2982) pokračuje hranice k západu po vnějším okraji parc. č. 2982 (silnice směr Přerov) až k východnímu bodu, kde se hranice OP uzavírá.

²¹⁹ Srov. Rozhodnutí Okresního úřadu v Přerově, Zn. kult. 1125/94-404/5, ze dne 21.1.1995.

Tab. č. 5: Charakteristika historických sídel v Olomouckém kraji

způsob plošné ochrany	lokalita	nadmořská výška	Rozloha (katastr) ha	Počet obyvatel	Rok vyhlášení plošné ochrany	Počet kulturních památek
rezervace	Olomouc	219	10337	100043	1971, 1987	267
	Lipník nad Bečvou	233	1451	8311	1989	94
Památkové zóny	Branná	633	1456	300	1992	13
	Hranice na Moravě	250	5200	18755	1992	63
	Javorník	288	7743	3000	1992	22
	Litovel	233	4639	10092	1992	19
	Mohelnice	267	4621	10000	1992	22
	Potštát	621	4680	1200	2003	17
	Prostějov	225	3904	46000	1990	42
	Přerov	210	5850	48000	1990	16
	Štítý	450	2993	2000	1992	4
	Šumperk	330	2791	28000	1992	44
	Šternberk	268	4879 (zóna 78)	13734	1992	73

Z údajů lze vyvodit, že je značný rozdíl mezi jednotlivými památkovými rezervacemi a zónami. Je zřejmé, že prostý počet kulturních památek nemůže být jediným či rozhodujícím kritériem pro vyhlášení zóny (resp. rezervace), ale že se jich zde uplatňuje celá řada: vedle počtu kulturních památek hrají významnou roli tzv. nepamátky (objekty doplňující), historický význam lokality, dochovanost staveb a architektonická a urbanistická skladba. Údaje z tohoto přehledu je možné dále srovnávat s daty pro celou republiku a vychází z něho, že v počtu rezervací, je na tom Olomoucký kraj v podstatě podprůměrně, s pouhými dvěma se řadí téměř na konec žebříčku, když se o pozici dělí (možná trochu překvapivě) se Středočeským krajem, ten by však asi měl být hodnocen výše, neboť Kutná Hora požívá ochrany UNESCO. Na samém konci pak stojí Liberecký kraj, jenž nemá rezervaci žádnou, následován krajem Zlínským, kde se však situace může změnit prohlášením Lázní Luhačovic.

Tab. č. 6: Výčet počtu rezervací a zón (prohlášených i navrhovaných)²²⁰

Kraj	Počet rezervací (ČR) + navrhované	Počet zón (ČR) + navrhované
Jihočeský	7	25+17
Jihomoravský	3	12+10
Karlovarský	3+ 2 (Karlovy Vary, Mariánské Lázně	11+5
Královéhradecký	4	20+5
Liberecký	0	15+3
Moravskoslezský	3	19+4
Olomoucký	2	15 + 1
Pardubický	3	19+2
Plzeňský	3	21+7
Praha	1	11+2
Středočeský	2	3+8
Ústecký	5	17+10
Vysočina	3	22+8
Zlínský	1 + 1 (Luhačovice)	14+1

Tab. č. 7: Podíl jednotlivých krajů na městských památkových rezervacích %

Kraj	%
Jihočeský	17,5
Jihomoravský	7,5
Karlovarský	7,5
Královéhradecký	10
Liberecký	0
Olomoucký	5
Pardubický	7,5
Plzeňský	7,5
Praha	2,5
Středočeský	5
Ústecký	12,5
Vysočina	7,5
Zlínský	2,5
Moravskoslezský	7,5

²²⁰ zdroj: www.MonumNet.cz, Wikipedie, platí pro obě tabulky.

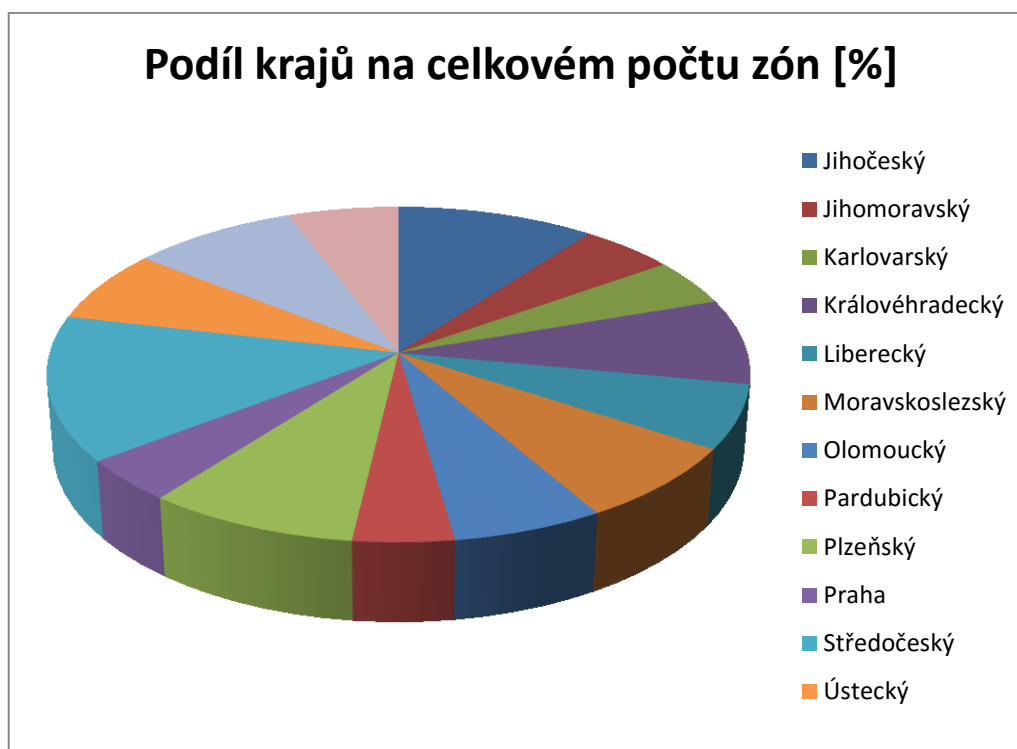

Graf č. 1: Podíl krajů na plošné ochraně měst

Při sledování počtu památkových zón vychází jako kraj s jejich největším počtem - Středočeský kraj, následován kraji Jihočeským, Plzeňským, Vysočinou, Královéhradeckým, Ústeckým atd. Olomoucký kraj se, na rozdíl od podílu na celkovém počtu rezervací, dostává na dobrý průměr.

Tab. č. 8: Podíl jednotlivých krajů na městských památkových zónách

Kraj	Procentní podíl na celkovém počtu zón
Jihočeský	10,288
Jihomoravský	4,938
Karlovarský	4,526
Královéhradecký	8,238
Liberecký	6,173
Moravskoslezský	7,407
Olomoucký	6,173
Pardubický	4,115
Plzeňský	8,642
Praha	4,115
Středočeský	13,991
Ústecký	6,995
Vysočina	8,642
Zlínský	5,761

Graf č. 2: Podíl krajů na celkovém počtu zón

Shrnutí:

Plošná ochrana našich historických jader měst se nerodila snadno. Za přípravou návrhů ochrany jednotlivých míst stálo velké množství lidí, kteří se podíleli na průzkumech jader měst, stavebně-historických průzkumech jednotlivých objektů, zhotovování mapových podkladů a grafických plánů atd. Někde, bohužel, nedošla vynaložená práce svého úspěšného zhodnocení, tj. k právnímu aktu s platnou doložkou nabytí právní moci a vykonatelnosti, což následně umožnilo prosazení proměn částí měst, leckde s výraznými negativními dopady pro celé konkrétní město. I přes tyto případné neúspěchy byla celá vynaložená práce jednoznačným přínosem pro důkladné poznání urbanismu měst a udržení jejich charakteru a jedinečnosti.

5. Novější a nová zástavba v jádrech a centrech historických měst – případové studie

Úvod

V našich městech se nalézají volné parcely, které zůstaly buď nezastavěny, nebo byly uvolněny v rámci asanací, leckdy i jako důsledek válečných událostí. Výstavba nebyla realizována z rozličných příčin: nedostatku investičních prostředků, nevyjasněných vlastnických vztahů, neochoty parcelu zastavět nebo bezradnosti z navrhované zástavby a její výsledné podoby. Jednotlivé důvody či jejich souhrn přispěly k tomu, že některá stavební místa byla uvolněna i po dlouhou řadu let. Tato nezastavěnost může být však někdy prospěšná.²²¹

K nové zástavbě v historických centrech měst se konají nejen odborné konference²²², ale diskuse na dané téma probíhají i mimo ně. Jedna z nich se uskutečnila v červnu 2013 mezi zástupkyní vedení „Klubu Za starou Prahu“ (historička, památkářka) a činným projektantem (architekt), nyní působícího zejména v Číně, a tvůrce řady moderních realizací²²³. Z dialogu jsou podstatné minimálně odpovědi na otázku: *„Kdo podle Vás má rozhodovat o urbanistických změnách v historickém centru města?“*

Podle historičky *„...má o urbanistických změnách v historickém centru rozhodovat subjekt, jehož jediným cílem je prospěch města. Podkladem takového rozhodnutí musí být konsensuálního vyjádření městských urbanistů, památkářů a politické reprezentace, opírající se o názor občanů...“*

Dle architekta pak: *„Architektura tvoří pozadí nádherného dobrodružství, kterému říkáme lidský život. Autentický a smysluplný život se může odehrávat snad zase jen v autentickém prostředí, nikoli v umělé, i když krásné kulise. Autentičnost*

²²¹ Asi nejznámější volnou parcelou v naší republice ležící v historickém centru města byl pozemek, který se nalézal v Praze na Rašínově nábřeží. Byl „uvolněn“ po bombardování města v roce 1945, a po více jak padesáti letech (1992 – 1996) na něm byl postaven tzv. „Tančící dům“ dle projektu Vlado Miluniče a Franka O. Gehryho. Srov. např. **POJS, M. - LONDIN V.** *Dvanáct století naší architektury*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc. 1998. s. 189. ISBN 80-7182-060-1. Tam i další odkazy na literaturu.

²²² Např. Současná tvorba v historickém prostředí, 23.- 24.3.2010, Praha.

²²³ Diskuse byla vedena mezi Kateřinou Bečkovou a Janem Bendou. Srov. *Stavět, bourat, pak zase stavět*. Aktuálně.cz 10.6.2013. Dostupné on-line z: <http://blog.aktualne.cz/blogy/libor-stejskal.php?itemid=20160>. Navštíveno 12.9.2014.

*našich měst je to, oč tu běží. O změnách v historických částech měst by měl rozhodovat zdravý rozum, lidská zodpovědnost a dobrá profesionální znalost problému i historického kontextu...*²²⁴

V obecné názorové rovině, jak je z textu patrné, existuje shoda. To je povzbudivé, ale zřejmě to není dostatečně zafixované u všech, kteří mají vliv na uchování autentičnosti našich měst. Jak však docílit toho, aby existoval trvalý konsensus a nevítězily osobní zájmy a prospěch? Tady mohou památková péče i městské inženýrství plnit úlohu jakýchsi koordinátorů, a do jisté míry i hlídačů autenticity měst, a to i přes nesouhlas politických reprezentací a developerů.

Jednotlivé parcely zastavěné v nedávné minulosti a nová výstavba

Sledujeme-li zástavbu v nedávné minulosti, v našem případě přibližně v sedmdesátých a osmdesátých let dvacátého století, dospíváme ke zjištění, že se týká především tří druhů staveb: obchodních domů, kulturních domů („klasické“ kulturní domy i kina) a stranických sídel.

S těmito výraznými objekty se setkáme v Olomouckém kraji téměř v každém městě, ale snad největší dopad měly na historické prostředí Olomouce a Prostějova, a to zejména výstavba obchodních domů. Pozornost si však zaslouží také novostavby a připravovaná výstavba.

a) PRIOR v Olomouci (nově Galerie Moritz)

Olomoucký PRIOR byl postaven ve velmi cenné lokalitě, a to jak z archeologického, tak i z urbanistického hlediska, neboť zdejší prostor je místem starého osídlení a nachází se v těsném sousedství kostela sv. Mořice a taktéž v blízkosti Horního náměstí. Novostavba obchodního domu, nahrazující tři měšťanské domy, vzbuzovala již v době svého vzniku odpor a nesouhlas. Stavba byla brutálním vlámáním se do historického jádra městské památkové rezervace.²²⁵

²²⁴ tamtéž

²²⁵ Nedalo se jí zabránit - Jak pravil v roce 2005 jeden architekt: „Oni s tím památkáři nesouhlasili, ale **MY** jsme si prosadili svou.“ (pozn. **MY** = **stranicky**).

Konstrukčně se jednalo o ocelový skelet, doplněný betonem se zavěšenými panely. Snad jediným „pozitivem“ bylo, že při výstavbě byla zřízena krytá zastávka veřejné dopravy.

Olomoucký PRIOR sloužil k nákupům tři desítky let, za tu dobu jeho konstrukce zdegradovaly a zhoršil se jeho technický stav. Ve své stávající podobě by pravděpodobně mohl fungovat ještě nějakou dobu, ale tlak velkokapacitních prodejen nadnárodních společností, budovaných na okraji města, způsoboval pokles tržeb, takže situaci bylo zapotřebí radikálně řešit a přistoupit k celkové rekonstrukci, vedoucí k zatraktivnění objektu, a to jak po vnější vizuální stránce, tak také uvnitř, v obchodních prostorech a částech určených pro nájemce. Vlastníci sítě obchodních domů „PRIOR“ se postupně odvracejí od vlastní prodejní aktivity k pronájmu obchodních ploch v nově vytvářených prodejních galeriích, čímž mění výrazně svou podnikatelskou aktivitu. Probíhající změna podnikatelské orientace se projevuje i odklonem od užívání názvu „PRIOR“ k odlišným názvům v různých lokalitách, vycházejících z místní tradice, takže např. v Olomouci je nyní užíváno označení „Galerie Moritz“, v Prostějově „Zlatá Brána“, v Přerově pravděpodobně „Galerie Žerotín“ (zatím však vše ve stádiu diskusí) atd.

Nová podoba PRIORu vyvolala spory především svou koncepcí vjezdu pro zásobování z Mořického náměstí, poměrem prosklených a neprosklených ploch fasád a také otázkou kryté zastávky pro veřejnou dopravu. I přesto, že podoba zásobovacího vjezdu a rozsah prosklení jsou otázkami celkového působení stavby, došlo v těchto bodech relativně záhy k určitému konsensu. Odlišný průběh měla jednání o zachování či novou podobu zastřešení plochy pro čekající na tramvaje. Fasáda PRIORu od doby výstavby tvořila novodobé loubí, které mělo být odstraněno a realizováno dotažení fasády až k zemi. Odpor proti likvidaci dlouhodobě užívané podoby zastávky se opíral nejen o vydržené právo užívání „pro veřejné zájmy“, ale také o zaběhlý (konzervativní?) stav. Po složitých jednáních byl nakonec akceptován požadavek zrušení loubí, což si vynutilo zpracování změny regulačního plánu městské památkové rezervace, kterou olomoučtí zastupitelé schválili 21. prosince 2009.

Prostor pro cestující čekající na tramvaj, se zúžil, a také se snížila průchodnost chodníku. Ochranu před nepříznivými vlivy počasí, poskytovanou stavbou, měla čekajícím nahradit lehká konstrukce 21 metrů dlouhé stříšky široké jeden metr, v subtilním provedení, s osazenou vyhřívací mřížkou, aby v zimě docházelo k plynulému

odtávání sněhu a bylo sníženo zatěžování konstrukce. Projekt zastřešení je skutečně citlivý, avšak veřejnost jej nepřijala, jak dokládají výsledky průzkumu, v němž odpovídalo téměř tři tisíce respondentů, a to je ze sociologického hlediska vzorek dostatečně vypovídající²²⁶:

Tab. č. 9: Hlasování I

Zastřešení	%
velmi zdařilé	37
Podloubí bylo lepší	62
Nevím	1
celkem	100

Rekonstrukční práce proběhaly v letech 2011-2012 a celková transformace olomouckého PRIORU na Galerii MORITZ byla veřejností přijata vcelku pozitivně, jak ilustruje následující tabulka²²⁷:

Tab. č. 10: Hlasování II.

Hodnocení	Počet hlasů
Velmi pěkné	933
S malými výhradami	152
Nehodí se tam	144
Nelíbí se mi	563
Celkem	1892

b) Středoevropské fórum (SEFO)

Novým objektem, jenž měl vyrůst na území městské památkové rezervace, a vzbudit vlnu vášní, měl být areál **Středoevropského fóra** (dále jen SEFO), sloužící pro galerijní a výstavní účely. Místo pro stavbu bylo zvoleno v blízkosti Muzea umění a

²²⁶ zdroj: http://olomoucky.denik.cz/zpravy_region/novy-prior-galerie-moritz-podloubi-zastavka-.html.

²²⁷ Zdroj: http://olomoucky.denik.cz/zpravy_region/z-prioru-uz-je-prosklena-galerie-moritz-20120905.html.

kostela Panny Marie Sněžné, na parcelách uvolněných již od šedesátých let dvacátého století, kdy bylo v těchto místech asanováno pět domů. Lokalita nebyla zvolena náhodou, neboť v souvislosti se stavbou měla být rekonstruována i vlastní budova Muzea umění. Šlo tedy o využití vhodné situace. Vznik nové instituce s využitím očekávaného příspěvku až 500 miliónů korun podporovalo tehdejší vedení muzea, ale také na Ministerstvu kultury a ve statutárním městě Olomouci našel záměr své zastánce a propagátory. V roce 2007 přijel do Olomouce ministr kultury a vyhlásil tam přípravu projektu. Nová instituce měla pracovat na špičkové úrovni, k čemuž by přispívalo také rozsáhlé zázemí, tvořené výstavními sály, badatelským centrem, knihovnou, víceúčelovými sály, prostory pro setkávání umělců atd.

Jenže při vlastní přípravě žádosti o finanční podporu se vyskytla řada pochybení, nepřesností a též jisté neférovosti v podobě stále se měnících podmínek, za nichž by bylo možné získat peníze z operačního programu a také snižování maximální výše dotace. Značným problémem se ukázala i skutečnost, že vlastnictví potřebných parcel se dostalo do rukou aktérů, kteří z jejich prodeje chtěli získat maximum. V rámci těchto transakcí mělo město Olomouc přijít o Edelmannův palác (na Horním náměstí) a doplatit ještě 28 miliónů korun. Tento neadekvátní a zjevně nevýhodný obchodní postup vedl k tomu, že bylo podáno několik trestních oznámení, ta ale byla policií odložena.

V roce 2009 zadalo Muzeum umění vypracování studie podoby SEFA z „volné ruky“. Vše se odehrávalo podle platného zákona o veřejných zakázkách, avšak přihlédneme-li k lokalitě, v níž by mělo být SEFA realizováno, a jejímu deklarovanému budoucímu významu, bylo by patřičné uspořádat architektonickou soutěž. Minimálně by se tak pravděpodobně získalo několik konkurenčních návrhů a způsobů řešení.

Vypracování studie bylo svěřeno projekční kanceláři, s níž již Muzeum umění v minulosti spolupracovalo. Ta vytvořila koncept obsahující pět modulů, výrazně se lišící od původní i okolní zástavby. Projektanti se ke svému návrhu vyjádřili mj. takto: *„Naše koncepce se pokouší čerpat inspiraci ze dvou názorů a východisek. Na jedné straně stojí drobné měřítko středověké parcelace, na druhé straně zde začíná velké měřítko paláců a reprezentativních budov. Otázkou také je, zda vstoupit do místa původně zastavěného pěti domy raději razantněji nebo navázat na reprezentační stavby? Velikost objektů a samozřejmě smysl koncepce je klíčovým momentem. Naše*

koncepce se pokusila čerpat inspiraci z obou měřítek. Drobnější velikost se uplatňuje respektováním všech pěti parcel. Opakováním stejné výšky říms i střech u jednotlivých domů se řada sceluje a vzniká tak dojem jednoho areálu, který navazuje na Muzeum umění, tedy na velké měřítko.“

Z návrhu je patrné, že se projektanti opravdu do určité míry inspirovali středověkou městskou architekturou, avšak materiálové řešení mělo být zcela soudobé – odlitek z monolitického betonu. Respektováním všech pěti parcel byl akceptován úzus o dodržování historické parcelace v jádru města. Nevhodným se mohlo jevit nečlenění fasád směrem do tak frekventovaného veřejného prostoru, jakým je Denisova ulice. **S podobou zamýšlené stavby nemusíme souhlasit, autorům studie však nelze upřít přemýšlivost, nápad a hledání poučení ve stavitelství doby minulé, a také snahu o vlastní uchopení zadání, za nímž si stojí.**

Zadavatel byl s předloženou studií spokojen a hodnotil ji tak, že: „Architektonická studie SEFA představila odvážnou a pro mnohé šokující stavbu evropské architektury“. Zde se však přímo vnučuje otázka, zda **má architektura v městské památkové rezervaci šokovat?**²²⁸

Na rozdíl od zadavatele nebylo přijetí studie SEFA veřejností jednoznačné, spíše je lze hodnotit jako převážně odmítavé, jak je i možné vyčíst z diskusních příspěvků.²²⁹

²²⁸ Srov. **ZATLOUKAL, P.** *Středoevropské fórum Olomouc. Architektonická studie.* Olomouc: Muzeum umění, 2009. ISBN 978-80-87149-34-8. Dále k projektu SEFO, Muzeum umění Olomouc, dostupné on-line z <http://www.olmuart.cz/SEFO/NOVINKY/aktuality/aktualita-sefo-shrnuti-iop/>. Navštíveno 12.9.2014. Projekt Středoevropské fórum, Archiweb, 28.10.2009. Dostupné on-line z <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=2376>. Navštíveno 12.9.2014. **BURÝŠKOVÁ, M.** Ředitel Muzea umění Pavel Zatloukal hájí podobu Středoevropského fóra Olomouc. Olomouc.cz, 5.11.2009. Dostupné on-line z <http://www.zpravodajstvi.olomouc.cz/clanky/Reditel-Muzea-umeni-Zatloukal-haji-Stredoevropske-forum-12528>. Navštíveno 12.9.2014. **hš.** Středoevropské fórum v Olomouci zřejmě nevznikne, nejsou na něj peníze. Olomouc.cz, 20.1.2011. Dostupné on-line z http://olomouc.idnes.cz/unikatni-muzeum-v-olomouci-nebude-ministerstvo-na-nej-neda-penize-10k-olomouc-zpravy.aspx?c=A110119_162545_olomouc-zpravy_stk. Navštíveno 12.9.2014.

²²⁹ Např. is, stk, pk *Unikátní muzeum v Olomouci nebude, ministerstvo na něj nedá peníze.* iDNES.cz, 19.1.2011. Dostupné on-line z <http://www.archiweb.cz/news.php?type=&action=show&id=7650>. navštíveno 15.9.2014. Diskuse se někdy vedly až v osobní rovině. Přímou vizionářsky a výstižně se dne 29.11.2009 vyjádřil respondent pod značkou „VÍCH“: „Jak z toho ven? Přemýšlím, jak se dostat z patové situace ven. Z diskuse je zřejmé, že projekt vzbudil docela širokou vlnu odporu. Snad, kdyby (pan) Zatloukal (tehdejší ředitel Muzea umění v Olomouci) zakopal válečnou sekeru s Komorou (architektů) a vyhlásit regulérní soutěž, je šance situaci dostat do demokratických kolejí a objektivně posoudit klady a zápory jednotlivých přístupů – avantgardní, moderní, tradiční, kontrastní, kontextuální... Bez veřejné diskuse a konsensuálního rozhodnutí je SEFO nemyslitelné. Ono se samozřejmě také nic stavět nemusí...“

Výstavba SEFA přestávala být postupně prostředkem využitelným mediálně a politicky, a více či méně se vytrácela z povědomí lidí. Pouze čas od času ji někdo oprášil, jak tomu bylo například v roce 2013 při výměně ředitelů Muzea umění v Olomouci.²³⁰ Zda budou SEFO, nebo případná dostavba Muzea umění realizovány, zůstává otevřenou otázkou.

c) Šantovka – prodejní galerie

Poblíž řeky Moravy, nedaleko historického jádra města, v lokalitě o rozloze asi 11 ha existoval průmyslový podnik **MILO**.²³¹ Název zůstal jako relikt válečného označení MILO – WERKE (Mährische Industrie für Lebensmittel Olmütz). Velmi úspěšný byl podnik v letech 1960 – 1990, kdy kooperoval například s takovými firmami, jako jsou Schwarzkopf apod. Období prosperity zastavila nezdařená privatizace (r. 1991). Další ránu pak byly povodně v roce 1997. Definitivní konec výroby přišel s rokem 2001. Následně byl celý areál prodán a nový majitel jej zcela asanoval.

Podnikatelský záměr je velkého rozsahu s deklarovaným cílem vytvořit obytně - obchodní zónu (označovanou jako nová čtvrť). V první etapě mělo být postaveno obchodní centrum s využitím i pro kulturní účely a v dalších etapách bytové domy, objekty kancelářského využití a také výrazná výšková budova, tzv. Šantovka Tower.²³² Do celého projektu zamýšlí, dle tiskové zprávy, investor vložit více než 10 miliard korun.

Celou akci projekčně zajišťuje londýnská projekční kancelář, jejíž portfolio realizací sice představuje dosavadní vykonanou práci jako mezinárodní, avšak není

²³⁰ **PROCHÁZKA, J.** *Nový ředitel Muzea umění: SEFO postavíme.* Olomouc.cz, 10.4.2013. Dostupné on-line z http://olomoucky.denik.cz/zpravy_region/novy-sef-muzea-na-sefo-chci-vypsati-architektonickou-soutez-20130411.html. Navštíveno 12.9.2014.

²³¹ Podnik založila ve 2. polovině 19. století rodina Heikornů, původem z Prostějova, zabývajících se obchodem s cukrem a lihem. V jejím držení zůstal až do počátku druhé světové války. Továrna měla široký výrobní sortiment: vyráběly se zde jedlé tuky, ocet, oleje, ale také mýdlo a prací prášky. Srov. např. MILO - <http://wikimapia.org/11326946/cs> - text je však zpracován z pohledu současného vlastníka. Navštíveno 12.9.2014. K vlastnickým změnám za II. světové války srov. **BARTOŠ, J.** *Arizace židovského majetku v Olomouci v roce 1939.* Židovská obec Olomouc, 23.12.2008. Dostupné on-line z: <http://kehila-olomouc.cz/rs/763/arizace-zidovskeho-majetku-v-olomouci-1939/>. Navštíveno 12.9.2014.

²³² K Šantovce Tower dále v této kapitole.

z něho dostatečně zřejmé, jestli vůbec někdy navrhovala stavby do historického centra města nebo jeho blízkého okolí. Sami o sobě prohlašují, že jejich designové realizace jsou založeny na hlubokém porozumění současným a budoucím ambicím klienta. Avšak ambice bez důkladného pochopení místa, v němž se chci realizovat, nestačí.²³³

V prodejní galerii se nachází přibližně 200 obchodů, v horním patře lze navštívit některý ze 6 kinosálů s celkovou kapacitou jednoho tisíce diváků a dále multifunkční sál pro 300 lidí. Ve třetím patře se nalézají mj. bowlingové centrum s osmnácti drahami a restaurace. Pro návštěvníky centra je k dispozici celkem tisíc parkovacích míst.²³⁴

Výstavba nákupní galerie Šantovka byla realizována v období duben 2012 – říjen 2013, kdy bylo centrum slavnostně otevřeno. Vlastník objektu se prezentuje tím, že obchodně společenské centrum Galerie Šantovka již pár dnů po svém otevření (v říjnu 2013) získalo dvě odborná ocenění - první místo v kategorii Best Shopping Centre Development, které mu příkl časopis CIJ Journal a druhé místo v soutěži „Nejlepší z Realit 2013 - Best of Realty“ „za úspěšnou přeměnu industriálního území v bezprostřední blízkosti historického centra Olomouce na moderní nákupní centrum, největší na střední Moravě, s atraktivním designem a skladbou obchodů i oddechovými zónami v bezprostředním okolí“. Podle Roberta McLeana, šéfredaktora CIJ Journalu, „k důvodům, proč byla cena udělena Galerii Šantovka, patřil především úspěch v realizaci tak rozsáhlého projektu v krajském městě, vytvoření atraktivního nákupního prostředí, vynikající mix nájemců a v neposlední řadě pozitivní dopad projektu na městské prostředí a revitalizaci okolí. Galerie Šantovka je letos největším dokončeným projektem v oblasti obchodních a zábavních center a spolu s přeměnou celé lokality bývalého závodu MILO patří zároveň k největším developerským projektům v České republice.“ „Obě ocenění nás velmi těší a vážíme si jich. Je to pro nás potvrzením, že jsme se pustili do správného a užitečného projektu, který vnímá prakticky celá odborná veřejnost jako pozitivní a úspěšný“, říká k oceněním Luděk Schmidt, jednatel investora. Vlastník objektu též uvádí, že: „Architektura projektu přináší do Olomouce design světové úrovně. Díky prosklené fasádě a velkým skleněným střechám je interiér Galerie

²³³ srov. Kancelář BENOY. Dostupné on-line z <http://www.benoy.com/>. Navštíveno 12.9.2014.

²³⁴ srov. Projekt Šantovka. Dostupné on-line z <http://www.santovka.cz/o-projektu/>. Navštíveno 2.9.2014

*Šantovka doslova zalitý denním světlem a působí příjemně a vzdušně. Součástí projektu jsou i oddychové zóny na břehu Mlýnského potoka.*²³⁵ Diskuse o kvalitě architektury a její světovosti by mohla být vedena dlouho, přičemž je zřejmé, že jádru příliš pozitivního nepřinesla; formálně se jedná o klasické nákupní centrum s připojeným kulturním zázemím, jehož podoba je utilitárně podřízena funkci. Oprávněně se lze domnívat, že areál MILA se dal využít mnohem lépe a s revitalizací historických výrobních budov, tak jako tomu bylo například u brněnské Vaňkovky.²³⁶

Sporná je nejspíše i proklamace, že otevření galerie Šantovka přineslo 1500 nových pracovních příležitostí, neboť by bylo zapotřebí zkoumat, kolik pracovních míst ubylo v souvislosti s obchodní činností v centru Olomouce. Šantovka ovšem „drží v rukou“ konkurenční výhodu oproti obchodům v přímém centru, jíž je bezpochyby možnost pohodlného parkování. Dalšími výhodami jsou i most, který nadchází frekventovanou komunikaci, a nově vystavěná tramvajová trať, spojující hlavní vlakové nádraží a sídliště „Nová ulice“, v němž je situována konečná stanice. Vybudování nové tratě je zdůvodňováno zlepšením dopravní obslužnosti sídliště, což je asi částečně

²³⁵ Gealerie Šantovka. Dostupné on-line z <http://www.galleriesantovka.cz/o-centru/galerie-santovka/> . navštíveno 2.9.2014.

²³⁶ **K demolici Mila** - R. Bishop (projektant): „Vždycky je škoda ničit kus historie. Ale město, stejně jako developéři a my, jsme se museli rozhodnout: jsou ty budovy tak významné, že je musíme zachovat? A když je zachováme, neovlivníme zásadním způsobem životaschopnost projektu? Když se zeptáte různých lidí, dostanete různé názory. Pokud půjde o ekology a historiky, řeknou: musíte je zachránit. Když se obrátíte na banky a účetní, budou chtít, ať začneme znova.“ **BISHOP, R.** *Nákupní galerie nepatří na zelené louky, ale do center měst, kde pomáhají udržet život.* Hospodářské noviny, 23.10.2013. Dostupné on-line z <http://hn.ihned.cz/c1-61054590-robert-bishop-nakupni-galerie-nepatri-na-zelene-louky-ale-do-center-mest-kde-pomahaji-;udrzet-zivot;> Srov. též k ocenění on-line - <http://awards.cijjournal.com/CZ/welcome/>. Navštíveno 2.9.2014. Též on-line - <http://www.bestofrealty.cz/nejlepsi-z-realit/vitezove?cl=141>. Navštíveno 2.9.2014. **ALÁČ, J.** *Galerie Šantovka hned po otevření získala významná ocenění.* Dostupné on-line z <http://www.galleriesantovka.cz/o-centru/tiskove-centrum/galerie-santovka-hned-po-otevreni-ziskala-vyznamna-oceneni/>. Navštíveno 12.9.2014. Pro srovnání: k brněnské Vaňkovce [on-line]: - <http://www.vankovka.cz/index.php?lang=cz&page=6>. Navštíveno dne 6.6.2014.

pravdivé, pozoruhodné ovšem na celé věci je to, že nová trať obkružuje prodejní galerii v těsném sousedství a má tam také zřízenou zastávku.²³⁷

d) Šantovka Tower

V prosinci 2012 se na veřejnosti objevila zpráva, že v Olomouci bude do roku 2015 postaven již třetí mrakodrap. Prvním byla stavba RSC u hlavního vlakového nádraží, druhým BEA centrum na třídě Kosmonautů. Tyto stavby neměly na území Olomouce v blízkosti historického centra nikdy vzniknout, neboť vytvořily nebezpečný precedens pro další podobné stavby. Je nevyvratitelnou pravdou, že by se nemělo lehkovážně hazardovat s jedinečným historickým panoramatem, kterým je Olomouc obdařena.²³⁸ Občanské sdružení „Za krásnou Olomouc“ tvrdí, že umísťování výškových staveb v Olomouci neprobíhá podle předem daných pravidel.²³⁹

Zamýšlený mrakodrap by měl dosáhnout výšky 75 metrů, do níž by se mělo vměstnat 22 pater pro kanceláře a byty. Celá investiční akce je propočtena na částku

²³⁷ Srov. **Tramvajová trať**. Dostupné on-line z <http://www.mhd-olomouc.cz/Info/nova-tramvajova-trat-trznice-nove-sady>. Navštíveno 6.6.2014. Náklady na stavbu tratě se třemi stanicemi dosáhly 350 mil. korun (bez terénních úprav), 225 mil. Kč bylo získáno z projektu švýcarsko-české spolupráce (tedy z veřejných peněz?). Oponentní stanovisko k výstavbě tratě zpracovalo hnutí DUHA: **DANĚK, P. – KUTAL, M.** „Jaké výhody by přineslo vedení tramvajové tratě Rooseveltovou ulicí?“ Hnutí Duha, Olomouc, 2008. Dostupné on-line z: <http://olomouc.hnutiduha.cz/nase-aktivity/jednani-s-urady/tramvajova-trat-nove-sady/>. <http://www.mhd-olomouc.cz/Info/nova-tramvajova-trat-trznice-nove-sady>. Navštíveno 6.6.2014.

²³⁸ srov. **KIBIC, K.**, *Panoramatické hodnoty našich historických měst*. In. Sborník společnosti přátel starožitností, č. 4, Praha. 1996, s. 185-198; též **HALÍK, P. - KRATOCHVÍL, P. - NOVÝ, O.** *Architektura a město*. Praha: Academia, 1996. ISBN 80-200-0245-6. zvl. s. 173.

²³⁹ srov. **POKORNÁ, T.** *Boj o olomoucké mrakodrapy nekončí: Vedle Šantovka Tower hrozí i výstavba věže Spiritualita*. dostupné on-line z <http://kultura.eurozpravy.cz/architektura-a-design/86638-boj-o-olomoucke-mrakodrapy-nekonci-vedle-santovka-tower-hrozi-i-vystavba-veze-spiritualita/>. Navštíveno 12.9.2014.

400 miliónů českých korun²⁴⁰ a má to „být veliký přínos pro architekturu Olomouce“.

241

Zveřejněním záměru výstavby další olomoucké výškové stavby se rozpoutala bouřlivá vlna především nesouhlasných vyjádření, následovaná pořádáním diskusních akcí. Důležité pro památkovou péči a námi sledované téma, může být vyjádření R. Šváchy, vznesené v rámci diskuse dne 27.11.2013: „Bezpečí domova by měl někdo hlídat, v našem případě orgány památkové péče a pak samospráva. Měla by hlídat v našem, tedy veřejném zájmu, místo toho hlídá město v zájmu nějakého podnikatele, který chce postavit mrakodrap a hodlá pocít bezpečí a štěstí našeho života obětovat.“²⁴²

Pro větší přehled uvedme, jaké objekty se výrazně uplatňují v panoramatu města.²⁴³

Tab. č. 11: Výrazné panoramatické olomoucké prvky

Pořadí	Stavba	Výška (m)
1.	Hlavní věž katedrály	100,65
2.	Radnice	75
3.	Moravská vysoká škola (BEA)	74
4.	Klášter Hradisko (Vojenská nemocnice)	72
5.	Regionální centrum Olomouc	71
6.	Přední věž katedrály sv. Václava	68
7.	Kostel sv. Cyrila a Metoděje v Hejčíně	65
8.	Tzv. Červený kostel (Státní vědecká knihovna)	55
9.	Kostel sv. Mořice	46
10.	Věž Spiritualia	46

²⁴⁰ POLÁČEK, M. Další přestřelka o Šantovka Tower. Stavitel si stěžuje na památkáře. iDNES.cz/Olomoucký ráj, 28.11.2013. Dostupné on-line z http://olomouc.idnes.cz/dalsi-spory-kvuli-planovane-stavbe-santovka-tower-v-olomouci-p6p-/olomouc-zpravy.aspx?c=A131127_2005209_olomouc-zpravy_mip. Navštíveno 12.9.2014.

²⁴¹ KLIMKOVÁ, P. Šantovka je inspirována barvami Olomouce, říká její hlavní architekt. iDnes.cz, 9.11.2011. iDNES.cz, 9.11.2011. Dostupné on-line z http://olomouc.idnes.cz/santovka-je-inspirovana-barvami-olomouce-rika-její-hlavni-architekt-1gv-/olomouc-zpravy.aspx?c=A111029_1676435_olomouc-zpravy_stk. Navštíveno 12.9.2014.

²⁴² POTŮČKOVÁ, M. - DANĚK, P. (ed.) Kde domov můj? Hanácké Dubaj!? Za krásnou Olomouc, 13.12.2013. Dostupné on-line z: <http://www.krasnaolomouc.cz/?p=2229>. Navštíveno 12.9.2014

²⁴³ Zdroj: ČTK. Věž Šantovka přišla o povolení památkářů, stavba tak nemůže začít. Česká televize, 27.1.2014. Dostupné on-line z <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/259909-vez-santovka-prisla-o-povoleni-pamatkaru-stavba-tak-nemuze-zacit/> Navštíveno 12.9.2014.

Z tabulky je dobře patrné, že panorama Olomouce je (zatím?) tvořeno v rozhodující míře historickými objekty.

Investoři celé Šantovky se výtkám o tom, že by výstavba mrakodrapu byla pro Olomouc nevhodná, dlouhodobě brání: „Pohledové studie, které jsme si nechali nezávisle vypracovat, ukazují, že budova ovlivní panorama jen minimálně a do historické části vůbec nezasáhne. Celá protestní akce je jen hysterie.“ V podobném duchu se vyjádřil i soused zamýšlené stavby: „Mrakodrap je hezká stavba a ničemu nevadí. Kdyby naši předkové uvažovali jako my, nikdy by nepostavili nic krásného.“²⁴⁴ Názor o minimálním ovlivnění olomouckého panoramatu stavbou o výšce 75 metrů se nezdá příliš věrohodným.

Síla občanské iniciativy může být velmi výrazná a vést i k úspěchu, tedy k tomu, že se připravovaná investice nerealizuje, jak tomu bylo například v Plzni, kde si občané vynutili referendum a v něm pak odmítli výstavbu objemově masivní a předimenzované nákupní galerie v blízké vzdálenosti od historického centra a městské památkové rezervace.²⁴⁵ Názory občanské společnosti shrnuje ve své vizi budoucnosti ekolog Michal Bartoš: „Mrakodrapy se tyčí nad Olomoucí a stávají se pro každého poutníka novodobou dominantou Olomouce. Přinášejí všem právě jen toto, dominantu. A tato nová podoba města může za to, že je potlačováno to, čím je Olomouc jedinečná a čím láká ostatní, aby stálo za to do ní přijíždět. Je to nepěkný zásah do tváře města, navíc zásah, který nejde jen tak odstranit...“²⁴⁶

Ve standardní demokratické společnosti je prosazování občanských postojů zcela běžné, ale rozhodující je správné řízení, v němž se vydávají územní rozhodnutí a

²⁴⁴ **svrov. PROCHÁZKA, J.** *Válka o panorama pokračuje. Poškodí ho mrakodrap, nebo žádné neexistuje?* Olomouc.cz, 23.10.2013. Dostupné on-line z <http://zpravodajstvi.olomouc.cz/clanky/Valka-o-panorama-pokracuje-Poskodi-ho-mrakodrap-nebo-zadne-neexistuje-21511>). Navštíveno 12.9.2014. Respondent je majitel vily postavené nedaleko od Šantovky na vrcholu bývalého síla, svrov. **ZATLOUKAL, P.** (ed.). *Slavné vily Olomouckého kraje*. Praha: Umělecká agentura FOIBOS. 2007. ISBN 978-80-87073-00-1. s. 176-177.

²⁴⁵ **(admin.)** *Plzeňané požadují vypsání místního referenda k Domu kultury v Plzni*. Referendum, Plzeňané pro referendum, 3.10.2011. Dostupné on-line z <http://referendum.plzenane.cz/plzenane-pozaduji-vypsani-mistniho-referenda-k-domu-kultury-v-plzni>. Navštíveno 12.9.2014. **(s.a.)** *Referendum v Plzni vystavilo Corsu stopku!* E15.cz, 14.1.2013. Dostupné on-line z <http://www.regionplzen.cz/zpravodajstvi/?referendum-v-plzni-vystavilo-corsu-stopku>. Navštíveno 12.9.2014.

²⁴⁶ **PROCHÁZKA, J.** c. d. Za občanskou společnost jmenujme alespoň Sdružení „Za krásnou Olomouc“.

stavební povolení.²⁴⁷ Do těchto řízení (v územích, kde je to právními předpisy vyžadováno) je jejich oprávněný účastník (žadatel) povinen vyžádat si závazná stanoviska dotčených orgánů, v našem případě státní památkové péče, které jsou sice jen jedním z podkladů, ale stavební úřad, pokud je stanovisko negativní, musí je akceptovat a umístění nebo stavbu nepovolit.

Tak se stalo i v tomto případě. Správní orgán státní památkové péče si pro své závazné stanovisko vyžádal písemné vyjádření NPÚ (jako zákonný podklad). Památkový ústav s výstavbou Šantovka Tower vyslovil zásadní nesouhlas. Negativní vyjádření podpořila také Památková rada územního odborného pracoviště v Olomouci. V písemném vyjádření se mj. uvádí: *„Návrh výškové budovy Šantovka Tower prolamuje ochranné pásmo, jež bylo zřízeno právě proto, aby ochránilo vzhled historického jádra jako celku, jeho lidské měřítko a pohledovou dominanci historických veřejných a církevních staveb. Z hlediska památkové péče spočívá nepřijatelnost navrhované stavby ve čtyřech rovinách – v zásahu do panoramatu historického jádra Olomouce, v narušení vnímání hlavních městských dominant, v uplatnění navrhované novostavby v pohledech zevnitř městské památkové rezervace a ve změně měřítka prostorových vztahů a ztrátě vazby na architektonické dominanty s veřejně významnou funkcí stavby, která je dosud pro historické jádro Olomouce charakteristická. Výšková budova má vyrůst ve vzdálenosti přibližně 900 metrů od radnice. Připuštěním takovéto stavby by byly popřeny základní zásady ochrany historického jádra Olomouce“*²⁴⁸

Oddělení památkové péče stavebního úřadu Magistrátu města Olomouce si do řízení vyžádalo také posudek od historika architektury Zdeňka Lukeše, který mj. uvedl: *„Stavba se nachází na okraji ochranného pásma městské památkové rezervace a její výstavbě nebrání stávající regulační plán města. Šantovka Tower je sama o sobě příkladem kvalitní architektury se skleněným pláštěm. Otázka však zní, zda je takto dominantní objekt možno situovat relativně blízko hlavních historických dominant*

²⁴⁷ Ust. § 76 - 79, 84 – 95 a 115-116 zák. č. 183/ 2006 Sb., ze dne 14.3.2006, o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), v platném znění. Dostupné on-line např. z <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-183>.

²⁴⁸ Olomouc – závěry vědecké rady NPÚ. Dostupné on-line z: <http://www.npu.cz/download/1380652101/tz131001-gnr-vr-olm-santovka-tower-zavery-VR.pdf>.

Navštíveno 12.9.2014.

města, jehož historické jádro patří k nejcenějším svého druhu v Evropě a jehož součástí je i impozantní barokní morový sloup Nejsvětější trojice na Hlavním náměstí, který je od roku 2000 zapsán v seznamu světového kulturního dědictví UNESCO. **Osobně se domnívám, že v tomto konkrétním případě je taková stavba v dané lokalitě nevhodná, protože v panoramatu města svou výškou vytváří konkurenční dominantu hlavním historickým monumentům města.** V minulých epochách byla funkce dominanty určena především pro stavby sakrální, jako je v případě Olomouce cenná sestava kostelů a chrámů, případně stavby celoměstského významu, jako je radniční věž. Domnívám se, že tato hierarchická struktura je mimořádně cenná a pro charakter města, jež je mj. sídlem významné university a arcibiskupství a jež bylo hlavním městem Moravy, naprosto zásadní. **Obytný věžák – jakkoli sám o sobě architektonicky kvalitní – tento princip porušuje, což z výše uvedených důvodů považuji za nesprávné.**²⁴⁹

Mezi podklady v řízení byla i vizualizace, kterou zpracoval Vít Voženílek, z Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, podle níž bude Šantovka Tower vidět z ulic historického centra města, což investor čtvrti Šantovka odmítl a nechal si zpracovat „nezávislé“ posudky, které údajně nic takového neprokázaly.²⁵⁰ Oddělení památkové péče stavebního úřadu Magistrátu města Olomouce dospělo k názoru, že výstavba Šantovka Tower je z hlediska zájmů státní památkové péče přípustná (**sic!**) a s tímto závěrem vydalo také své závazné stanovisko.

K organizaci správního řízení lze obecně konstatovat, že **spojení výkonu státní památkové péče se stavebním úřadem je řešením více než nešťastným**, a to především z důvodu obtížné udržitelnosti nezávislého výkonu státní správy na úseku památkové péče a prosazování různých tlaků, a dále též z vytváření jisté zmatečnosti

²⁴⁹ Lukeš Zdeněk, historik architektury, vyjádření ze 3. června 2013. Dostupné on-line z <http://www.krasnaolomouc.cz/?p=2043>. Navštíveno 12.9.2014.

²⁵⁰ Posudky nejsou veřejně přístupné: "Stojíme si za tím, že naše vizualizace odpovídá skutečnosti a do ukončení správních řízení se k tomu už nebudeme vyjadřovat" řekl mluvčí Šantovky - Tower Juraj Aláč. **ALÁČ, J.** Tisková zpráva k posudkům ovlivňování panoramatu města Olomouce. Česká televize, 22.1.2014. Dostupné on-line z <http://www.ceskatelevize.cz:8080/ct24/regiony/259376-olomoucka-vez-santovka-bude-videt-i-z-historickeho-centra/>. Navštíveno 28.6.2014.

pro žadatele, neboť málokterý z účastníků řízení chápe, proč má na stavebním úřadě absolvovat dvě rozdílná správní řízení. V neposlední řadě se situace komplikuje i tím, že stavební úřad může prohlásit, že se v dané věci (myšleno obecně) nebude vyjadřovat a případní žadatelé již pak nežádají památkovou péči o závazné stanovisko, čímž se mohou vystavit možným sankcím v přestupkovém řízení nebo v řízení o správním deliktu na úseku státní památkové péče.

Se závěry vydaného závazného stanoviska se nehodlal smířit Národní památkový ústav, který podal ke Krajskému úřadu Olomouckého kraje podnět k jeho přezkoumání. Přezkumné řízení může posuzovat obsah předloženého závazného stanoviska (a souvisejícího spisu) pouze po právní stránce, nikoli po stránce věcné. Krajský úřad Olomouckého kraje dospěl ke zjištění, že dotčené závazné stanovisko trpí zásadními právními vadami a proto je zrušil. Pochybení prvoinstančního orgánu spočívala především ve špatné identifikaci stavbou dotčených pozemků, uznání chybného udělení plné moci pro zastupování ve správním řízení, nevyrovnání se se shromážděnými podklady atd. V novém projednání se tak bude muset věcně a místně příslušný orgán státní památkové péče (oddělení památkové péče stavebního úřadu Magistrátu města Olomouce) znovu otázkou výstavby Šantovka Tower zabývat. Konečný výsledek tohoto projednávání případu výstavby Šantovka Tower zatím nemůžeme předvídat, ale již dnes je možné předpokládat, že vyjádření Národního památkového ústavu, ú. o. p. v Olomouci, bude konzistentní s předcházejícím, tj. negativní, zejména když nedošlo k přepracování dříve předloženého projektu. Na svém negativním stanovisku nejspíše setrvají také občanské iniciativy.

Investor se v procesu schvalování stavby dostal do časové tísně, protože nový územní plán města Olomouce již s takovými stavbami (ve vazbě na historické panorama a centrum) nepočítá, avšak nový plán výškové objekty nezamítá zcela, protože v ochranném pásmu městské památkové rezervace připouští stavbu až sedmipodlažních objektů, na třídě Kosmonautů stavby až devítipodlažní, což je pro investora Šantovka Tower málo.²⁵¹ Je také otevřenou otázkou, jak dopadne soudní

²⁵¹ srov. iza. *Olomouc: Hrozí narušení památkové rezervace vysokými stavbami*. 3.2.2014. První zprávy.cz, 3.2.2014. Dostupné on-line z <http://www.prvnizpravy.cz/zpravy/regiony/olomouc-hrozi-naruseni-pamatkove-rezervace-vysokymi-stavbami>. Navštíveno 12.9.2014.; dále též ŽERAVA, S. „Reakce na článek v iDnes .3.2.2013“. KAOL, 21.1.2013. Dostupné on-line z: <http://www.kaol.cz/index.php/blog/seznam-clanku/63-stasek-zerava-reakce-na-clanek-v-idnes>. navštíveno 28.6.2014.

projednávání žaloby na město ohledně územního plánu, k čemuž primátor Olomouce dodává, že „...investor Office Park Šantovka **nemá problémy s územním plánem**, ale s ochranou historické části Olomouce. Stavbu výškových budov v ochranném pásmu památkové rezervace totiž zakázalo ministerstvo kultury, což se poté promítlo v územním plánu“²⁵²

e) BEA centrum a „Věž Spiritualia“

Druhý mrakodrap ve městě (BEA) je stejně jako první, RCO, v rukou jednoho vlastníka, a to jenom nahrává názorům, že jistí podnikatelé mohou stavět mnohem snáze než jiní.²⁵³ Věž BEA centrum byla vystavěna těsně za hranicemi ochranného pásma městské památkové rezervace, takže se do řízení spojeného s povolením stavby památkáři nevyjadřovali. Se stavbou bylo započato v roce 2010 a centrum bylo otevřeno v roce 2012.²⁵⁴ Objekt, který se výrazně zapsal do panoramatu Olomouce je prakticky celý určen privátním uživatelům (mimo nejnižší tři podlaží). Osmnáct pater je určeno nejen pro soukromou vysokou školu – Moravskou vysokou školu Olomouc, ale také pro další aktivity.

²⁵² **Čtk.:** *Investor Šantovka – Tower k vůli územnímu plánu žaluje Olomouc.* E15.cz, 3.11.2014. Dostupné on-line z <http://zpravy.e15.cz/byznys/reality-a-stavebnictvi/investor-santovka-tower-kvuli-uzemnimu-planu-zaluje-olomouc>. Navštíveno 24.9.2014. Ve sporu jde mimo jiné i o věci, o nichž se příliš nehovoří, alespoň ne veřejně. Jedná se o výstavbu kancelářských budov v okolí Šantovky o výšce, jež by měla dosáhnout čtyřiceti metrů (to by novým územním plánem bylo také omezeno).

²⁵³ Vlastní výstavba však, jak se zdá, není ničím podle investora podstatným: Josef Tesařík: „Nejde o to, stavět, důležité je mít pro takovéto stavby uplatnění. Jinak jde o vzdušné zámky. Třeba byty jsou dnes již mimo.“ In. *Olomouc roste do nebe. Město tak zvyšuje svou prestiž.* E15.cz, 6.4.2010. Dostupné on-line z <http://magazin.e15.cz/regiony/olomouc-roste-do-nebe-mesto-tak-zvysuje-i-svou-prestiz-849585>. Též **POLKO, K.** *Pohněme regionem. BEA centrum je příležitost.* TESCOSW, 1.3.2013. Dostupné on-line z http://www.tescosw.cz/Files/zurnal/odborne-clanky/Pohneme_regionem_BEA_centrum_je_prilezitost_Rozhovor_Josef_Tesarik.pdf Navštíveno 28.6.2014.

²⁵⁴ Autorem projektu je kolektiv vedený ing. arch. Ladislavem Opletalem. K výškovým poměrům a záležitostem stavby přináší zajímavé informace **CHUPÍK, F.** *Dvě věže stačí, aneb proč nemá stát Šantovka-Tower v Olomouci.* In. Sborník Národního památkového ústavu, Olomouc: NPÚ, u.o.p. v Olomouci. 2013. s. 23-38. O výškových poměrech **MAREŠ, D.** *Výškové stavby v Olomouci?* Za krásnou Olomouc, 12.2.2012. Dostupné on-line z <http://www.krasnaolomouc.cz/?p=1471>. Navštíveno 28.6.2014.

Jestliže si BEA centrum uzurpuje veřejný prostor a není svou formou vnějšího pláště nijak nápaditá, pak si tyto nedostatky nahrazuje v oblasti technického vybavení.²⁵⁵

Jedna věž u BEA centra ale vlastníku nestačí. Jeho záměrem je vystavět věž další, tentokrát vysokou 46 metrů. Nazývá jí „Věž Spiritualia“ a mediálně vhodně ji představuje veřejnosti.²⁵⁶ Nová výstavba má údajně mj. plnit funkci vysokoškolského kampusu a duchovního centra a být doplňkem určeným k obohacení studentů, Olomoučanů i návštěvníků. Ve věži by odspoda nahoru byly situovány: společenský prostor, seminární místnosti, studovny, pracovny. Pod střechou pak kavárna, odkud by se hostům nabízel rozhled po okolí. Veřejně přístupná pozorovatelná by byla ve výšce asi desátého patra, tedy kolem čtyřiceti pěti metrů.²⁵⁷ Konstruktivně by věž byla řešena z trubek, jež by nesly celý obvodový plášť, na němž by měla být zavěšená skleněná konstrukce.²⁵⁸ Investor se k realizaci projektu vyjádřil slovy: „Mě to neživí, děláme to jako službu. Stavíme jádro hospodářského rozvoje regionu“²⁵⁹

²⁵⁵ KOLESÁROVÁ, V. *Mrakodrap u Envelopy bude mít nejrychlejší výtahy, na vyhlídku ale lidi nevyveze.* Olomoucký deník.cz, 31.7.2012. Dostupné on-line z <http://www.denik.cz/olomoucky-kraj/mrakodrap-u-envelopy-bude-mit-nejrychlejsi-vytahy-na-vyhliдку-ale-lidi-nevyveze-.html>. Navštíveno 28.6.2014.

²⁵⁶ Např. u článku ZUNTYCH, O. „*Spiritualia začne růst na podzim*“, TESCO SW26.6.2014. Dostupné on-line z <http://www.beacentrum.cz/clanky/dokumenty/50/olomoucky-denik-2014-06-26.pdf>. Navštíveno 28.6.2014, je nenápadně umístěn i článek ZUNTYCH, O. „*Olomouc se hospodářsky propadá. Musíme ji nastartovat*“, v němž se Josef Tesařík vyjadřuje způsobem pro podprahové vnímání tak, že když bude postavena další olomoucká věž, bude Olomouc ekonomicky zachráněna a on bude tím „rozižděčem“ ekonomického růstu města. Olomoucký deník.cz, 26.6.2014. Dostupné on-line z http://www.cafm-software.cz/Files/zurnal/Olomouckydenik_2014_06_26.pdf. Navštíveno 28.6.2014.

²⁵⁷ „Její výška je daná tím, že investor chce, aby zde bylo otevřeno panorama města. **Z toho bodu je konečně ukázáno,**“ vyjádřil se autor návrhu Spiritualie i BEA centra architekt Ladislav Opletal, a dále „Pokud někdo mluví o panoramatu Olomouce, jsou podle mne **pouze dva body: hotel Flora, kde je výhled na věžičky a kostely,** a tato lokalita s tím, že BEA je soukromá investice. **Investor proto zaplatí výhled z kavárny, děláme to jako službu veřejnosti.**“ (!?).

²⁵⁸ ZUNTYCH, O. *V Olomouci vyroste tento studijní komplex BEA s "duchovní věží"* Olomoucký deník.cz, 31.1.2014. Dostupné on-line z http://olomoucky.denik.cz/zpravy_region/v-olomouci-vyroste-tento-novy-bea-komplex-s-duchovni-vezi-spiritualia20140131.html. Navštíveno 12.9.2014. Projekční práce (návrh nové věže a objektů kampusu) je rozdělena mezi několik architektů.

²⁵⁹ Tamtéž.

Projektu kampusu jsou příznivě nakloněni představitelé města Olomouce, věži však již méně. „Kdyby tam vznikl tento celek (tj. kampus), myslíme si, že to celé lokalitě velmi pomůže. Je to velký skok vpřed. S výškovou stavbou jsme zatím souhlas nevyjádřili," řekl primátor Martin Novotný.²⁶⁰

f) Tržnice

Na okraji památkové rezervace se nachází rozsáhlá plocha ohraničená historickou budovou, tř. Svobody, stávající zástavbou a na samé hranici městským parkem.

Tržnice zde funguje již od konce 19. století. V současnosti není místo příliš přitažlivé, avšak jedná se o velmi žádanou lokalitu, o níž již jednou, v rámci občanského hnutí, Olomoučané svedli vítězný zápas, když v roce 2002 docílili toho, že zde nedošlo k výstavbě obchodně-zábavního centra Morava.²⁶¹ V době nepříliš vzdálené získala nájemní smlouvu na pozemky společnost již vlastníci Šantovka - prodejní galerii a spojovací most ústící do této lokality. Pro novou zástavbu tržnice byla zpracována studie, k níž se váže několik pozoruhodností. 1) Jeho tvůrci jsou titíž projektanti, kteří zpracovali nový územní plán města. 2) Zamýšlená výstavba je prozatím (?) s tímto plánem v rozporu. 3) Na tomto místě bylo uvažováno o výstavbě městské knihovny, jež by se nyní asi „přestěhovala“ na současné autobusové nádraží (kam ovšem s ním?)²⁶² K úpravám se, ještě jako náměstek vyjádřil dnešní primátor: „Nynější stav tržnice беру jako dočasný, chtěl bych, aby prošla zásadní proměnou.“²⁶³ Na novou tržnici by mělo navázat parkoviště pro cca 100 aut, a pravděpodobně i skatepark, přesunutý sem z jiné části Olomouce. Je ale vhodnou stavbou do těchto míst?

²⁶⁰ Tamtéž.

²⁶¹ **GLACOVÁ, D.** Olomoucký Palác Morava – vítězství občanů (historie a současnost jedné kauzy, ECONNECT, 21.1.2003. Dostupné z <http://ecn.cz/?x=117111>. Navštíveno 11.2.2015.

²⁶² Nelze ovšem popřít potřebu autobusové nádraží kultivovat, neboť se nalézá v zanedbaném stavu.

²⁶³ **KLÍMKOVÁ, P.** Olomoucká tržnice uvádá, brzy přitom bude mít hned vedle konkurenci. iDNES.cz, 13.3.2011. Dostupné z http://olomouc.idnes.cz/olomoucka-trznice-uvada-brzy-pritom-bude-mit-hned-vedle-konkurenci-1fi-olomouc-zpravy.aspx?c=A110310_195829_olomouc-zpravy_stk. Navštíveno 10.2.2015.

Pan primátor nevyloučil ani prodej pozemků investorovi za příznivější cenu, než je obvyklá cena dle pozemkové mapy, nájemní smlouva vyprší na konci roku 2016. Současný nájemce (v případě prodeje) má výraznou šanci realizovat výhodnou investici, získat prostor pro maloobchod (zemědělské produkty a další zboží), vytvořit předpolí pro svou „Šantovka – City.“ Bude zpracována a odhlasována změna územního plánu? Rozložení politických sil na olomoucké radnici by tomu odpovídalo...

g) Prostějov – PRIOR (Zlatá Brána)

Obecně se traduje, že o vystavění obchodního domu Prior bylo rozhodnuto v roce 1968²⁶⁴, ale není to zcela přesné, protože soutěž na novou výstavbu proběhla již v roce 1967, takže o celé stavbě muselo být rozhodnuto již dávno předtím a následná jednání se jeví již jen jako formální.²⁶⁵ Přípravou stavby byly položeny základy pro rozsáhlý zásah do organismu městského centra.

Proti demolici stála odborná složka památkové péče (Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody a krajiny v Brně), která se vyjádřila jasně: „Z hlediska státní památkové péče je nepříznivá jednorázová asanace a demolice bloku řadových obytných domů ve východní části náměstí 9. května (při ulici Dukelská brána a náměstí Svatopluka Čecha, včetně demolice zástavby v nejbližším okolí farního kostela). Z hlediska státní památkové péče a ochrany přírody se jeví příznivější zhodnocení a rekonstrukce celého bloku a postupné nahrazování závadných objektů jednotlivými domy. Upozorňujeme na to, že každý vývojový přínos – zásah – znamená v organismu města ztrátu architektonických hodnot i záměrná symbiosa nového s dochovaným může urychlit rozklad původních hodnot... Stejně nepříznivé je popření původních výrazných historických městských dominant...Nedoporučuje se likvidace původního charakteru blokové zástavby tím, že budou asanovány a demolovány části těchto bloků a otevřen pohled na nehodnotné zadní fasády domů...Záměrné stavební

²⁶⁴ CHYTIL, M. *Obchodní dům Prior Prostějov (1967-1975)*. In. Štafeta, kulturní časopis Prostějovska, ročník XXXVI (2005), číslo 2 (109-110). Prostějov: Městská knihovna. 2005. s. 37- 46. O tom též dále v této práci.

²⁶⁵ Tamtéž s. 40. Nelze však souhlasit s tvrzením, že asanace a nová výstavba byla politickým rozhodnutím jen částečně, když je naprosto zřejmé, že o tom bylo rozhodnuto dávno před tím, než byla vydána všechna zákonná povolení.

uvolňování objektu kostela (úplné uvolnění pohledů) je z památkového hlediska nevhodné.²⁶⁶ Jenže odborné vyjádření památkářů nemělo v přípravě nové výstavby žádnou váhu.

Na žádost projektanta – Státního projektového ústavu v Brně, požádal Městský národní výbor o sejmutí památkové ochrany, čemuž Ministerstvo kultury a informací vyhovělo. Asanační výměr pro odstranění tří bloků domů, nesl datum 25. června 1968, a bezprostředně se dotýkal sedmi popisných čísel, ležících na třech náměstích (9. května, Svatopluka Čecha a Filipcově) a ve třech ulicích - Dukelské bráně, Vetešnické a Úzké.²⁶⁷

K celému případu asanace je zapotřebí uvést, že se nejednalo o první demolici v centru, neboť již v roce 1951 byl zbořen navazující areál městských jatek, nacházející se na východní straně, směrem do náměstí E. Husserla.²⁶⁸

Krajské středisko památkové péče a ochrany přírody v Brně si zachovalo svou tvář, když dopisem ze 16.3.1969 opět vyjádřilo nesouhlas s výstavbou obchodního domu v historickém jádru města a napsalo: „Novostavbou obchodního domu by byl zcela rozložen uzavřený útvar hlavního městského prostoru a porušen jeho stávající charakter.“²⁶⁹ Definitivní projekt stavby vypracovali Ing. arch. I. Vašáková a Ing. arch. S. Kubík. Jako konzultant byl údajně přizván prof. Ing. arch. B. Fuchs. Stavba byla zahájena v lednu 1970. Základním konstrukčním prvkem nosného systému byl železobetonový monolitický skelet s vyzdívkami z tvárníc. Fasáda byla rovnoměrně rozčleněna pomocí pásů a čtverců. Pro většinu fasády bylo užito obkladů o rozměrech 4x4 cm.²⁷⁰ Fasády obložené mozaikou byly ztvárněny jednoduše, čistě s pravděpodobným záměrem působit co nejméně rušivě. Z podobného důvodu byly výkladce zapuštěny z velké části do podloubí. Zkušební provoz obchodního domu byl zahájen 28.9.1973.

²⁶⁶ Tamtéž s. 39

²⁶⁷ K historické zástavbě srov. **BARTKOVÁ, H.** *Prostějov, zmizelá Morava*. Praha – Litomyšl: Paseka, 2007. obr. č. 1, 2 a 11. ISBN 978-80-7185-854-6, též **GRŮZOVÁ, L., a kol.** *Prostějov v proměnách staletí*. Prostějov: Městský úřad, 1994. s. 66, 67 a 130. ISBN 80-900106-4-4.

²⁶⁸ **CHYTL, M.** *Obchodní dům Prior Prostějov (1967-1975)*, s. 38.

²⁶⁹ Tamtéž, s. 42; M. Chytil dopis hodnotí jako zbytečný, ale tak tomu nebylo.

²⁷⁰ Tamtéž, s. 44-45.

Stavbu obchodního domu v daném prostředí je nutno posuzovat jako nevhodnou, a to i s přihlédnutím k uskutečněným asanacím historických objektů. Avšak v porovnání s obdobnou výstavbou v jiných městech je k historickému jádru města ještě relativně šetrná, což je způsobeno mj. i tím, že se udržela v rozměrech historických bloků předchozí zástavby.

Podoba obchodního domu PRIOR zůstala prakticky totožná, odhlédneme-li od drobnějších úprav např. v případě vstupů aj., až do roku 2012, kdy bylo přikročeno k velké rekonstrukci, a to z důvodu opotřebovanosti jak provozní, tak i technické. Dalším důvodem byly jistě také obavy z nárůstu silné konkurence, která by mohla vyvstat v blízkém okolí po případné výstavbě nové rozsáhlé obchodní galerie.²⁷¹

Přípravou rekonstrukce objektu se jeho vlastníci začali zabývat v roce 2011, kdy si nechali zpracovat architektonickou studii²⁷² obsahující proměnu jeho exteriéru i interiéru. Obchodní dům byl řešen jako třípodlažní prodejní galerie, propojená v přízemí pasáží, respektující hlavní pěší tahy a přibližně kopírující uličky původního historického bloku domů. Stávající objem, hmotové a tvarové řešení budovy, zůstávalo v základních rysech zachováno, přičemž mělo dojít následujícím výraznějším změnám: přesunu zásobovací rampy ze stávající pozice východním směrem a přístavbě nového přízemního bloku přisazeného k jižní straně budovy, úpravě vnějšího vzhledu stavby do jednoduchého kubického tvaru bez dalších výstupků (např. balkonů) s dotažením fasád až k zemi, ke zrušení podloubí z ul. Dukelská brána a stávajícího vstupu ve směru od Husserlova náměstí. Nově měly vzniknout vstupy pro veřejnost z náměstí T. G. Masaryka a z Lutinovy ulice.

Státní památková péče hodnotila architektonickou studii jako přijatelnou. Podobně bylo hodnoceno i přeřešení stávajícího systému vstupů do budovy a přesunutí zásobovací rampy do nově navrhované pozice, neboť i přes mírný nárůst hmoty měla dopravně i esteticky výrazně prospět nejbližšímu okolí blízkých kulturních památek, zejména farního kostela. Přijatelná byla i proměna funkce zásobovacího a skladového bloku. Výhrady byly vzneseny k celkovému rozsahu prosklení fasád,

²⁷¹ O tom dále v této kapitole.

²⁷² Autoři: Ing. arch. Milan Sýkorský, Ing. arch. Lukáš Gelnar, KANIA a.s., projektová a inženýrská společnost Ostrava.

k zamýšlenému zrušení podloubí - to však ve vazbě na celkové rozčlenění fasád, neboť toto podloubí je v Prostějově posuzováno jako ahistorický, dříve neužívaný prvek, a bylo by tudíž snadné je odstranit. Právě celkové rozčlenění fasád se stalo předmětem dalších jednání, při nichž bylo dořešeno. Nová podoba fasád byla zásadní změnou oproti předcházející podobě vnějšího pláště stavby, ale technický stav stávajících fasád byl neudržitelný a neopravitelný. Projekční a přípravné práce byly dokončeny v roce 2012 a vlastník objektu následně obdržel stavební povolení. Výsledná podoba exteriéru obchodního domu, neboť ta památkovou péči zajímá přednostně, byla kombinací kompromisů, akceptací invence projektantů, názorů investora a stanovisek památkářů. Rekonstrukční práce proběhly dosti rychle a obchodní dům byl znovu otevřen v listopadu 2013. S celkovou změnou vzhledu objektu, který je nyní mírně výraznější než dříve, došlo i k výměně názvu na „Zlatá Brána.“

Rekonstrukci prostějovského obchodního domu lze hodnotit jako poměrně zdařilou, avšak tento názor není přijímán bez výhrad, o čemž se můžeme dočíst v tisku nebo v elektronických médiích.²⁷³

h) Prostějov – Nová obchodní galerie a dostavba v tzv. „Židovských uličkách“

Když architekt Jindřich Kumpošt zpracovával v roce 1939 plán úpravy prostějovského městského centra, uvažoval mimo jiné i o asanaci bývalého židovského ghetta a o novém zastavění uvolněného prostoru.²⁷⁴ Za druhé světové války utrpěla lokalita těžké ztráty v důsledku leteckých náletů na město. V sedmdesátých letech 20. století pak byla při plošné asanaci většina stavebních objektů zbořena, zachováno zůstalo pouze uskupení domů označovaný jako „Špalíček“. Ve druhé polovině osmdesátých let a na počátku let devadesátých byl prostor částečně zastavěn novým kulturním domem, jenž však nebyl realizován v celém rozsahu (zvláště citelně chybí

²⁷³ GREPLOVÁ, M. *Málo skla, Moritz je lepší, hodnotí nový Prior v Prostějově*. Olomoucký deník, 16.10.2013. Dostupné on-line z http://olomoucky.denik.cz/zpravy_region/malo-skla-malo-barev-sed-hodnoti-prior-prostejovane-a-hledaji-zlatou-branu-20131.html. Navštíveno 30.6.2014; DOČEKALOVÁ, P. *Bývalý PRIOR k okrase nepřispívá, zastupitelům se nelíbí*. Týdeník Prostějovska, 23.1.2014. Dostupné on-line z <http://www.itydenik.cz/zpravy/byvaly-prior-k-okrase-nepripiva-zastupitelum-se-nelibi>. Navštíveno 30.6.2014. aj.

²⁷⁴ CHYTL, M. *Obchodní dům Prior*. s. 38.

restaurační zázemí), městskou tržnicí a objektem finančního úřadu. Nové stavby nerespektovaly dřívější parcelaci, měřítko a charakter zdejší zástavby, ani uliční čáry. Mimo kulturně a komerčně-správní stavby byla, a v současnosti ještě je, oblast tzv. židovských uliček zastavována i obytně-podnikatelskými objekty.²⁷⁵ Největší investice do území zatím na svou realizaci čeká, přestože byl již v roce 2008 městem (jako vlastníkem) vyhlášen záměr pronájmu a následného prodeje řady pozemků a objektů za předem stanovených podmínek předkladateli nejvhodnějšího architektonicko-urbanistického investorského návrhu rozvoje tohoto území (od ulice Wolkerovy až po ohradní zeď bývalého augustiniánského kláštera, při kostele Povýšení sv. Kříže, a to včetně kulturního domu – KaS centrum). Jedná se o rozsáhlé území, které leží v historickém jádru města a náleží tak k nejcennějším lokalitám Prostějova. Jeho význam je umocněn také tím, že jsou zde situovány některé kulturní památky, působí zde důležité pohledové osy (farní kostel, radnice aj.), a v neposlední řadě je tento prostor cenný z archeologického hlediska. To by měly být velmi pádné důvody, proč by bylo zapotřebí k vymezenému území přistupovat s pokorou a velkou citlivostí, neboť příležitost k nápravě případných chybných řešení bude v dalších desetiletích minimální.

Prezentace předložených návrhů se uskutečnila v červnu 2009. V podstatě v developerském výběrovém řízení se sešly tři koncepčně odlišné návrhy, z nichž za jedním stáli majitelé stávajícího obchodního domu v Prostějově, za dalšími dvěma pak byly skryty majetkově propojené skupiny, mající napojení na olomouckou Šantovku. Z hlediska přínosnosti pro obyvatele města, uchování relativně přiměřeného měřítka a veřejného zájmu by se jevil nejvhodnějším návrhem ten, který předpokládal výstavbu obsahující společenský sál, dostavbu městské knihovny (ta nebyla v zadání, ale dlouhodobě se o ní v této lokalitě uvažovalo) a další blokovou zástavbu. Projekt dále nabízel nejvyšší cenu za pozemky, avšak nejnižší investici (cca 700 mil. Kč), která zřejmě reálně odpovídala možnostem předkladatele, a účastník počítal i se spoluúčastí města. Hodnotící komise mu vyčítala, že projekt šel nad rámec zadání, jeho prezentace byla slabá a že zachovává kulturní dům. Pozitivně hodnotila, že dodržel stavební čáry a omezení zadání.

²⁷⁵ K tomu např. **ZÁDRAPA, D. - RUDOLF, V.** *Asanace bývalého židovského ghetta v Prostějově a problém nové zástavby této lokality*. In. **PEŘINKOVÁ, M. - ŠPAČKOVÁ, E.** (eds.). *Architektura v perspektivě, minulost, místo, každodennost*. Ostrava: Stavební fakulta. Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava v nakladatelství Gasset. 2011. s. 46-52. ISBN 978-80-87079-17-8.

Další předložený záměr nabídl investici o 300 mil Kč vyšší, než předcházejí, ale také předpokládal spolupráci města na realizaci.

Vítěz výběrového řízení nabídl ještě o málo vyšší investici a sliboval převzetí řady závazků (parkovací dům, podzemní garáže, nový kulturní dům atd.)²⁷⁶. Zástavba by měla být realizována v jednom rozsáhlém bloku s optickým rozčleněním. Dále je proklamováno, že dojde „k náhradě málo hodnotných objektů za moderní, splňující současné technické i estetické požadavky na výstavbu“. Údajně nelze ani očekávat negativní vlivy výstavby a provozu na kulturní památky, přičemž má rozsáhlá výstavba probíhat v jejich bezprostřední blízkosti. Nová zástavba prý taktéž řeší problém parkování aut v centru města, a to v podzemních garážích. Toto tvrzení opomíjí skutečnost, že dojde k nárůstu množství aut v centru (jak konstatovalo i zjišťovací řízení), a to nejméně 3x. Ke zvýšenému objemu osobní dopravy je nutné připočítat i dopravu kamionovou (zásobování), která je dnes minimální. Nezanedbatelný je také fakt, že tuto dopravu přivedeme do ulic (zvláště ulice Komenského), v nichž se nachází větší množství škol (MŠ, základní, speciální, střední). Hrozí tudíž nebezpečí zhoršení bezpečnosti dětí i životního prostředí, a to nejen v důsledku přímého nárůstu zmiňované dopravy, ale též jako dopad vykácení části tamější stromové aleje. Pro ochranu památek nabízí investor jejich podbetonování.

V průběhu času se z podmínek vytratil závazek stavby sálu (kapacita přibližně 500 osob) a záměr výstavby podzemních garáží se rozšířil na téměř všechny dotčené pozemky (oproti původnímu záměru jen pod stávajícím kulturním domem a tržnicí). Město nový kulturní dům (víceúčelový sál?) možná vystaví v jiné lokalitě a ve své režii. Podobu vybraného projektu a další údaje bylo možné prostudovat v elektronické podobě na www stránkách města, ale pouze po velmi krátký čas, neboť tyto materiály byly záhy odstraněny. Investor má s vlastníkem pozemků podepsány smlouvy o smlouvě budoucí.

Z pohledu investora je vítaným bonusem usnesením Krajského úřadu Olomouckého kraje o nepotřebnosti zpracování EIA.²⁷⁷

²⁷⁶ „Stávající společenský a kulturní dům se navrhuje k demolici, na jeho místě vyrostě obchodní galerie. Nové kulturní centrum se přesouvá do míst po bývalé sodovkárně s napojením na ulici Komenského. Tento objekt bude jako multifunkční zařízení sloužit pro pořádání plesů, přednášek, výstav, koncertů a jiných společenských akcí.“ Citováno z vítězného záměru.

Rozsah nové zástavby mohl ovlivnit nový územní plán sídelního útvaru města Prostějova, který v dotčené lokalitě připustil zastavěnost parcel maximálně ze 75%, na rozdíl od požadavku investora, zamýšlejícího stoprocentně zastavět parcely. Tento rozsah zcela naplňuje obsah pojmu „vytěžení lokality“, jako území sloužícímu k maximálnímu zisku. Vzniklý nesoulad mezi původním stavem a novou situací zaujal nemlčící část veřejnosti, a tak vznikla žádost adresovaná vedení města o vysvětlení rozporu, které na dotaz odpovědělo v tom smyslu, že platí předchozí regulativy, tj. tzv. Zajícova vyhláška („Územní plán zóny části centra města Prostějova, prakticky regulační plán) a nový územní plán.²⁷⁸ Avšak, toto tvrzení se záhy stalo neaktuálním, protože investor nasadil razantní argumentaci a chce své záměry prosadit stůj co stůj. Jedním z kroků byla hrozba žalobou na statutární město Prostějov pro nedodržení smluv o smlouvě budoucí. Dle investora totiž město schválením nového územního plánu bránilo v pokračování projektu výstavby prodejní galerie. Deklarovaná výše údajné škody způsobené platností nového územního plánu nebyly nijak dramaticky vysoká (cca 500 000 Kč). K žalobě primátor města uvedl, že: „Nedávno proběhlo jednání se zástupci investora, na kterém jsme si vysvětlili některé problémové body v územním plánu...**společně jsme vnímali fakt, aby na jednání Zastupitelstva města byl připraven návrh na změnu územního plánu.** Změny navrhované investorem budeme projednávat zvlášť, aby byl proces rychlejší... Týkat se mají budoucího staveniště, na kterém vznikne Galerie Prostějov...Společnost je přesvědčena, že jí vznikla škoda, neboť územní plán ji na základě názoru památkářů (tj. vyjádřením k projednávání územního plánu, pozn. autora této práce) znemožňuje pod obchodním centrem stavět podzemní garáže. **Památkáři jsou totiž přesvědčeni o tom, že zrovna v těchto místech by mohlo dojít k archeologickým nálezům.** Pokud zastupitelstvo schválí změnu územního plánu na základě požadavků investora, budeme s ním o dalších plánech jednat....“ Článek pak dále také uvádí: „Podle informací Večerníku...se

²⁷⁸ srov. Dotaz + odpověď Odboru primátora města Prostějova ze 23.12.2013, Dostupné on-line z <http://www.pavelbursa.cz/106a.pdf>. Navštíveno 12.9.2014.

sešla mimořádná rada města, její členové se rozhodli odstranit všechny problematické body, které brání výstavbě Galerie Prostějov...“²⁷⁹

Vyjádření nejvýše postaveného představitele města odkrývá nepřesnosti a polopravdy v otázce nové výstavby v lokalitě tzv. židovských uliček. V první řadě je zapotřebí konstatovat, že památkáři nebránili zamýšlené výstavbě nové obchodní galerie jako celku. Taktéž zcela nezakázali vybudování podzemních garáží, ale omezili je na plochu pod současným kulturním domem, tj. na místa, na nichž jsou archeologické vrstvy již narušeny (což z velké míry odpovídá původně předloženému a vysoutěženému záměru). Ustoupit investorovi v celém rozsahu jeho požadavku se zdá z památkového hlediska nemožné, neboť se nacházíme v místě rozsáhlé středověké zástavby (nesporné a cenné archeologické nálezy) a kumulace kulturních památek (některé zachovalé židovské domy, farní kostel Povýšení sv. Kříže, torzo augustiniánského kláštera se středověkou ohradní zdí atd.). Realizace podzemních garáží v rozsahu, který nyní požaduje investor, by vážně narušila vztahy a vazby ve veřejném prostoru i stav kulturních památek (nájezdové a výjezdové rampy, statické problémy, zvýšení problémů se spodní vodou atd.). Rozhodnutí rady města pak nemůže znamenat nic jiného, než zvýšení tlaku na složky úřadu, které vykonávají státní správu v přenesené působnosti (tedy věcně a místně příslušný orgán státní památkové péče, potažmo zaměstnanec úřadu), aby vyhověly investorovi v celém rozsahu. Přehodnocení postoje památkářů by mohlo přinést i další požadavky investora na změny v podobě stavby (zvl. rizikový je tlak na směřující k odsouhlasení nárůstu hmoty stavby a jejímu navýšení o další patra), což by přineslo vážné dopady pro panorama města.

Ve věci případného soudního sporu s investorem přistoupilo město na mimosoudní vyrovnání. Po sledování situace kolem zamýšlené výstavby obchodní galerie zůstávají dvě nezodpovězené otázky: 1) „Proč se město bálo případného soudu o stanovení povinnosti dodržet ustanovení o smlouvě budoucí. 2) „V jaké podobě se bude stavět obchodní galerie v centru Prostějova, a zda vůbec?“ Veškeré aktivity města v tomto směru, by tedy i přes jeho nynější, až přespřílišnou vstřícnost vůči

²⁷⁹ Vyjádření primátora města bylo zveřejněno v Prostějovském Večerníku dne 15.9.2014, čerpáno z přehledu tisku shromažďovaného na www stránkách města Prostějova.

potenciálnímu investoru, mohly být neúspěšné. Vstřícnost je očividná: Dva dni před obecními volbami 2014 došlo k průlomovému usnesení zastupitelstva města, když se toto usneslo na změně územního plánu v lokalitě Židovských uliček (předpokládaná zastavěnost parcel 100%, odsouhlasení možnosti realizace podzemních garáží v celém rozsahu parcel, jež by měl investor získat, zajištění podpory záměru a zrušení tzv. Zajícovy vyhlášky a vyhlášky č. 2/2005.

V rámci vedeného řízení o pořizování regulačního plánu požádal investor o jeho přerušení. Podle vyjádření náměstka primátora do tisku: „Regulační plán možná nebude nakonec potřeba. Podle nového zákona by mohlo stačit územní rozhodnutí“.²⁸⁰

Dosud relativně klidná situace kolem zamýšlené výstavby se změnila tím, že neúspěšný účastník soutěže podal žalobu na neplatnost smlouvy o smlouvě budoucí mezi městem a vybraným investorem a Okresní soud v Prostějově svým rozsudkem ze dne 20.5.2015 shledal smlouvu (i se všemi dodatky) neplatnou od samého počátku: „Při porovnání obsahu smlouvy s vyhlášeným záměrem se ukázalo, že obsah smlouvy neodpovídá v podstatné části účelu, pro jaký byl záměr vyhlášován. Přitom Prostějov je obsahem záměru vázán. Není možné, aby Prostějov vyhlásil záměr, proběhlo výběrové řízení, ale pak si to strany rozmyslely a daly do smlouvy, že výstavba společenského centra se zvažuje. Pokud se Prostějov rozhodl po výběrovém řízení záměr nerealizovat, neměl tedy podepisovat smlouvu.“²⁸¹ Potenciální investor se okamžitě odvolal. Město se proti rozsudku odvolalo také. Jeho postup není transparentní a je obtížné mu rozumět. Celý spor o platnost smluv o smlouvě budoucí (v němž nyní investor a město vystupují ve vzájemné shodě) může trvat řadu let a zaměstnat soudy různé instance. Ale, ať již bude výsledek jakýkoliv, je třeba kladně vnímat skutečnost, že současný judikát přináší pozitivní signál pro naše právní vědomí, a sice, že **je nepřípustné měnit v započatém procesu soutěžní pravidla.**

²⁸⁰ Prostějovský večerník, dne 3.2.2015, s. 1 a 3.

²⁸¹ **MASARÍKOVÁ, H.** *Nový obchodák v Prostějově má stopku. Smlouva s olomouckým investorem neplatí.* Olomoucký deník, 20.5.2015. Dostupné on-line z <http://olomoucky.denik.cz/z-regionu/smlouva-mezi-mestem-a-manthellanem-je-neplatna-rozhodl-o-tom-okresni-soud-20150520-u8vl.html>. Navštíveno 25.5.2015.

c) Polyfunkční objekt - Dukelská brána 5

V místech, kde se dnes setkáme s polyfunkčním domem, stával hotel „U Tří králů.“²⁸² Ještě v roce 1981 probíhala jednání o stavebních zásazích, které by vedly ke zvýšení kvality ubytovací služeb a hotelového zázemí (restaurace, vinárna). Avšak již v roce 1987 se píše o případné asanaci objektu s tím, že by nejprve bylo nezbytné zpracovat dokumentaci objektu, jejíž součástí by bylo jeho zaměření a podrobný popis. V této souvislosti je upozorňováno zejména na urbanisticky exponovanou polohu parcely (historické jádro města, blízkost Kotěrova Národního domu, zbytky hradeb), a je zdůrazňován požadavek na mimořádně kvalitní zpracování architektonického řešení (s odvoláním na dnes blíže neznámou studii ze září z roku 1986). Objekt byl asanován. V souvislosti s restitucemi se vlastník pozemků rozhodl pro vystavění polyfunkčního objektu, k čemuž si nechal místní projekční kancelář vypracovat studii stavby. Již ve vyjádření k ní (zmiňován polyfunkční objekt o pěti podlažích - 4 NP + 1PP, jeho půdorys, výška, rozvrh podlaží i členění fasády), bylo z hlediska zájmů státní památkové péče konstatováno, že zamýšlená stavba zásadně nenaruší charakter okolní zástavby.

V září roku 2002 bylo vydáno územní rozhodnutí o umístění stavby. Navržený víceúčelový objekt byl rozdělen na dvě křídla – jižní o čtyřech podlažích a severní o podlažích dvou. Následně získal stavebník i stavební povolení. Tehdy již bylo jasné, že největším nájemcem objektu bude banka, proto bylo jejím potřebám přizpůsobeno 1. NP, kde vznikla rozsáhlá dvorana s prosklenou střechou. Vertikální dominantou se stal hlavní vstup s celoproskleným pásem. Stavební práce byly zahájeny již na podzim roku 2002 a o rok později byly kolaudovány prostory 1. PP, 1.NP a 2 NP. Konstruktivně byl užit železobetonový skelet, vyzděný cihelným zdivem. Účelným řešením bylo také ustoupení čtvrtého nadzemního podlaží směrem od uliční čáry, čímž vznikly mj. pochozí terasy, a zbytek podlaží byl využit pro zřízení bytové jednotky o velikosti 6+1 se saunou a vnitřním bazénem. Vhodným architektonickým prvkem se stal i prosklený převýšený kubus bočního schodiště, stejně tak i prvky obohacující průčelí. Hlavní autor projektu tak, jak je u něho pravidlem, citlivě respektoval polohu parcely ve frekventované části památkové zóny. Zvolené měřítko výtečně zapadlo do městské

²⁸² Srov. **BARTKOVÁ, H.** *Prostějov, zmizelá Morava*. Praha – Litomyšl: Paseka. 2007. ISBN 978-80-7185-854-6, obr. č. 7.

zástavby. Kvality polyfunkčního objektu byly oceněny mj. tím, že byl v roce 2004 vybrán mezi pět nejlepších staveb soutěže „Stavba roku“ Olomouckého kraje²⁸³ a hodnocen též jako vhodný příklad nové výstavby v historických jádrech měst.²⁸⁴

Vyhodnocení vybraných úprav a novostaveb v památkové rezervaci, zóně a ochranném pásmu (Olomouc, Prostějov) pomocí SWOT analýzy a shrnutí

Tab. č. 12: Vyhodnocení vybraných úprav a novostaveb v památkové rezervaci, zóně a ochranném pásmu (Olomouc, Prostějov) pomocí SWOT analýzy:

	POMOCNÉ (P) (k dosažení cíle)	ŠKODLIVÉ (Š) (k dosažení cíle)
VNITŘNÍ (atributy organizace)	STRENGTHS (silné stránky) <ul style="list-style-type: none"> Možnost koordinace postojů všech zainteresovaných stran. (MK) Dosažení kompromisů v průběhu jednání (DK, možnost realizace) 	WEAKNESSES (slabé stránky) <ul style="list-style-type: none"> Možnosti pokusů o prosazení vlastního řešení (SŘ, silové řešení) odstranění historických a autentických konstrukcí (OHK)
VNĚJŠÍ (atributy prostředí)	OPPORTUNITIES (příležitosti) <ul style="list-style-type: none"> Vytvoření kvalitní architektury (VKA). Zlepšení prostředí centra města. (ZPC) Snížení potenciálních možností vzniku brownfields. (SMB) Obohacení sledované lokality. (OSL) 	THREATS (hrozby) <ul style="list-style-type: none"> Nekvalitní architektura Nevhodný projekt Předimenzovaná realizace Znehodnocení životního a historického prostředí Ztráta panoramatických kvalit (narušení blízkých i dálkových pohledů) Možné pokusy o obejití obecně závazných předpisů

²⁸³ Autoři projektu ing. arch. Z. Beran, interiéry ing. arch. L. Langer a další. Srov. např. **CHYTL M.** (ed.) a **další. Slavné stavby Prostějova, Československá obchodní banka. s. 210 – 212.**

²⁸⁴ Srov. **KUČA, K. - KUČOVÁ, V. - KIBIC, K. Novostavby v památkově chráněných sídlech, Praha: Národní památkový ústav, 2004. s. 102. ISBN 80-86234-54-1.**

Pro posouzení vybrané a nové (zamýšlené) výstavby (zástavby) a rekonstruovaných objektů ve městech Olomouci a Prostějově, jako dostatečně reprezentativního vzorku, jemuž byla v předchozí části této kapitoly věnována pozornost, bylo užito tzv. **SWOT analýzy**, pomocí níž byla stanovena kladná a záporná hodnotící kritéria a ta následně aplikována na jednotlivé případy. Jejich prizmatem pak byla ověřena vhodnost (nevhodnost) staveb, a to z pohledu vhodnosti nebo nevhodnosti zásahů v chráněných územích:

Stanovený cíl: Zhodnocení výstavby nebo rekonstrukce z hlediska zájmů státní památkové péče a stanovení závěru o její vhodnosti nebo nevhodnosti na určeném území:

Silné stránky (SI)

MK (Možnosti koordinace) – Ve většině případů nové výstavby dochází ke konzultacím projektů, a to na 70% zcela, z 20 % jen částečně (jedná se o konzultace např. k dílčí částí projektů atd.). K dosažení kompromisů se dospívá zhruba u dvou třetin akcí. Nevyužití možnosti konzultací s sebou přináší riziko zamítnutí projektu, a tím i potenciální ztrátu vynaložených finančních prostředků a práce. Ale i po zamítnutí projektů lze usilovat o jejich prosazení, a to pomocí opravných (odvolání ve správních řízeních) nebo mimořádných prostředků (přezkum), případně prostřednictvím soudního jednání.

DK (Dosažení kompromisů) – Při zahájení jednání jsou názory zúčastněných často diametrálně odlišné. Teprve v jeho průběhu dochází k jistému sblížování. Dosažení kompromisu ovšem obecně nevypovídá o tom, zda je to ku prospěchu věci.

Oportunites, příležitosti (PR)

VKA - Charakteristika „Vytvoření kvalitní architektury“ má výsledky značně rozdílné - u rekonstrukcí obchodních domů se jedná spíše o korekce vzhledu, neboť tyto objekty nebudou bez naprosto radikální přestavby pravděpodobně nikdy zapadat do historického prostředí. Za kvalitní architekturu lze naopak bez zábran označit polyfunkční dům (Dukelská brána) v Prostějově, a to jak jeho pojetím, tak také zapojením do historického prostředí. Obdobně by pravděpodobně bylo možné

charakterizovat i olomoucké SEFO , ale zde by si potence možné realizace asi vyžádala úpravu podoby fasád a větší začlenění staveb do okolní zástavby (to by však již byl jiný projekt).

Užíváme-li termín „kvalitní architektura“, zjistíme, že sám o sobě nevypovídá nic o tom, zda je ji možné postavit na konkrétním místě, pro něž je navrhována a nenarušuje historické prostředí. Podobně také termín „nekvalitní architektura“ je do velké míry determinován schopností „zapadnout“ do určeného místa.

V abstraktní rovině přináší **PR** (příležitost) zlepšení prostředí centra města (**ZPC**) tím, že se sníží potence existence brownfields (**SMB**).

V konkrétní rovině může přinést obohacení města (**OSL**, obohacení sledované lokality), tak jak k tomu došlo např. v Prostějově (Dukelská brána 5), a zároveň bude odstraněna možnost vzniku brownfields (nevyužívané parcely).

SL - slabé stránky

SŘ (silové řešení) – Je ve sledovaném vzorku prezentováno především výstavbou obchodních domů (na základě rozhodnutí „vyšší moci“), prosazením (prosazováním) stavby výškových budov (všemi dosažitelnými prostředky – **OP**, obcházení pravidel), rozměrných prodejních galerií (skrývajících v sobě potenciál vzniku nových brownfields), úsilí o privatizaci rozsáhlých částí města (nebezpečí **ZPKM** -ztráta panoramatických kvalit měst). V Olomouci se jedná o tři subjekty, v Prostějově o jeden. Obava z tohoto procesu není namířena proti soukromému vlastnictví, ale proti jeho nadměrné koncentraci dopadající nepříznivě na obyvatele konkrétních měst (umrtvování života v historickém centru, likvidace maloobchodní sítě atd.). Zkoumané připravované projekty naplňují většinu kritérií stanovených pro privatizaci veřejného prostoru.²⁸⁵ K privatizaci veřejného prostoru se úzce vztahuje i pojem „Vytěžení lokality“, jako výraz úsilí o prosazení co největšího objemu hmoty stavby na úkor urbanistickému výrazu a měřítku konkrétních lokalit.

²⁸⁵ Srov. **SEELE, K.** *Veřejné prostory evropských měst – rozpad a zánik, nebo proměna a oživení? Argumenty a protiargumenty.* In. **KRATOCHVÍL, P. (ed.)** *Architektura a veřejný prostor.* Praha. Zlatý řez, 2012. s. 77- 90. ISBN 978-80-903826-4-0. Mezi základní kritéria náleží zejm. nárůst individuální automobilové dopravy, přesun aktivit z ryze veřejných prostor do prostor uzavřených, vznik „města ve městě“ ad.

SŘ, silové řešení, mívá nezřídka velmi úzkou vazbu k **NA** (nekvalitní architektura), avšak nemusí to nutně být vždy pravidlem, neboť za určitých okolností může platit to, co se vztahuje k výše uvedené **VKA** (vytvoření kvalitní architektury), neboť i použití silového řešení ji přinést může, ale s velkou mírou pravděpodobnosti by se jednalo spíše o výjimky. Při použití **SŘ** jde tedy zpravidla o prosazování projektů předimenzovaných staveb či jinak nevhodných projektů (**NP**), avšak ani **NP** nemusí být vždy **NA** (nekvalitní architektura), ale může platit premisa „Za jiných okolností, na jiném místě“. Po prosazení **PST** (předimenzovaná stavba) není vyloučeno odstraňování historických a autentických konstrukcí (**OHK**), jako důsledek získání prostoru pro vlastní realizaci [seberealizaci] (asanace, nástavby, zvyšování objemu stavby, rozsáhlé podzemní garáže aj.), což může vyústit až do **ZHP** (znehodnocení historického prostředí).

6. Regenerace památkových rezervací a zón – možnosti a objem finanční podpory

a) Úvod

Naše městské památkové rezervace (MPR) a památkové zóny (MPZ) v sobě zahrnují množství stavebních objektů, prohlášených za nemovité kulturní památky a rovněž řadu dalších staveb, které prohlášeny nejsou. Pro obě skupiny nemovitostí pak platí, že jejich vlastníci jsou omezováni ve svých právech s nimi svobodně nakládat a jsou na ně kladeny nároky v podobě zvýšených výdajů na jejich údržbu. Za této situace má stát, ve smyslu našeho právního řádu, povinnost poskytovat jim určité náhradní plnění.²⁸⁶ To se zpravidla uskutečňuje prostřednictvím odborné organizace státní památkové péče (Národního památkového ústavu) a spočívá v poradenství ve věci údržby, zpracování stavebně-historických průzkumů, operativních průzkumů (SHP, OP), návrhů barevnosti fasád apod., a to vše za režijní materiálové náklady (např. cenu xerokopií výsledků zjištění, elaborátů SHP atd.). Takovýchto služeb se teoreticky může dostat všem, avšak z kapacitních důvodů jsou preferováni vlastníci památek.

Další kompenzací může být přiznání příspěvku nebo dotace na zvýšené náklady, například na položení konkrétního druhu krytiny a dorovnání rozdílu ceny mezi krytinou obvyklou a požadovanou. Na příspěvky není právní nárok, zákon hovoří pouze o tom, že „může být přiznáno“.²⁸⁷ V této kapitole věnujeme pozornost finanční podpoře obnovy stavebních památek.

Pro podporu vlastníků nemovitostí dnes funguje široké spektrum titulů finanční podpory od různých poskytovatelů, lze je za určitých okolností kombinovat, a tím si zvýšit možnosti rozsahu objemu realizovaných prací.

²⁸⁶ Judikatura ÚS 35/94 (nález Ústavního soudu České republiky) ze dne 23.6.1994. Dostupné on-line <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-35>. Navštíveno 25.5.2015.

²⁸⁷ Ust. § 16 zák. č. 20/1987 Sb, o státní památkové péči, v platném znění.

b) Program záchrany architektonického dědictví (PZAD)

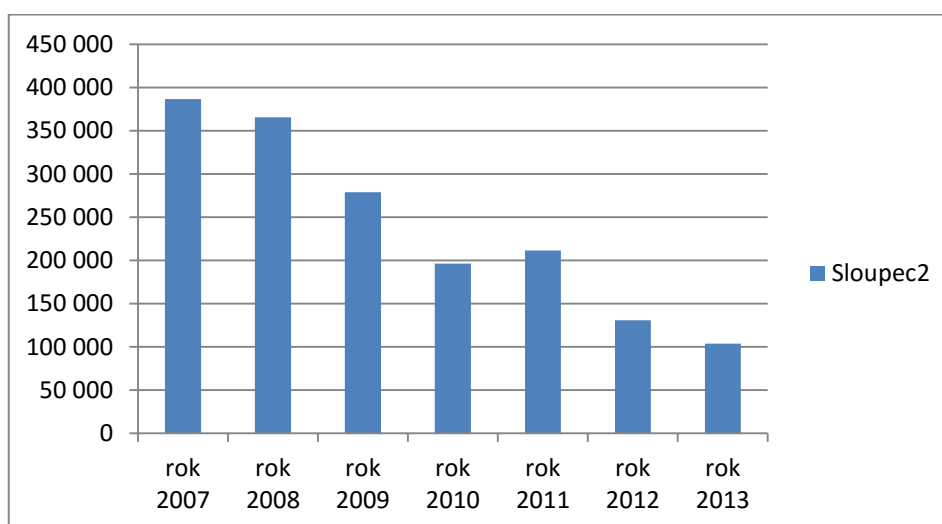
Pro jednotlivé architektonické památky, které se nalézají v obzvláště špatném stavu, byl v roce 1995 vyhlášen „**Program záchrany architektonického dědictví**“²⁸⁸, administrovaný Ministerstvem kultury České republiky. Jedná se o dlouhodobý program, jehož výhodou je možnost i opakovaného přidělování peněz, a to až do doby, než pomine ohrožení stavebních objektů. Předpokladem pro zařazení do daného programu je vypracování a předložení projektu, který musí obsahovat zejména zhodnocení významu, stavu a využití památky a stupně jejího ohrožení, dokumentaci obnovy dokazující její proveditelnost a náklady, plán využití, specifikaci zdrojů a potřebu příspěvku na obnovu atd. Důležitou podmínkou programu je povinnost příjemce vrátit příspěvek, pokud „*nebude ve vymezeném období pěti let po dokončení obnovy s kulturní památkou nakládat podle projektu nebo dojde k úplatnému převodu.*“²⁸⁹ **Ovšem, základní podmínka, že musí být pro přiznání podpory splněna, vychází ze situace, že špatný technický stav kulturní památky nezpůsobil její vlastník.** Objem přidělovaných peněz z programu (v l. 2007-2015) přináší následující tabulka.

²⁸⁸ V této věci bylo dne 22. února 1995 vydáno usnesení vlády České republiky č. 110. „*Poskytnutí příspěvku je podmíněno účastí vlastníka nebo organizace, která má k památce právo hospodaření, na financování obnovy, dále na zajištění budoucího provozu a běžné údržby památky. ...Příspěvek bude poskytován jako účelová dotace podle zákona o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky, prováděcích předpisů a opatření.*“

²⁸⁹ Tamtéž

Tab. č. 13: Objem finančních prostředků v PZAD ve vybraných letech ²⁹⁰

Rok	Objem fin. prostředků v PZAD [v tis. Kč]
	383 660
2008	365 369
2009	278 937
2010	196 296
2011	211 495
2012	130 880
2013	103 720
2014	150 000
2015	150 000

Graf č. 3: Objem finančních prostředků rozdělených prostřednictvím PZAD [v tis. Kč]

Ze zjištěných údajů je patrné, že celkový objem distribuovaných finančních prostředků PZAD je výrazně proměnlivý. Varující je skutečnost, že ve sledovaném období největší množství prostředků obdrželi vlastníci kulturních památek v roce 2007, a od té doby prochází výše podpory značnými propady a mírnými navýšeními

²⁹⁰ Zdroj. Databáze Ministerstva kultury České republiky, dostupné on-line z <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=430>), navštíveno 15.7.2014. Pro získání informací též: **KAIGL, J.** *K užití státních finančních prostředků pro Program regenerace městských památkových rezervací a zón a Program záchrany architektonického dědictví v roce 1996 v období let 1993 až 1996*. In: Zprávy památkové péče, ročník LVII, č. 2/1997, Praha: Státní památkový ústav, 1997. s. 50-56. ISSN 1210-5538. Všechna následující data pocházejí z databáze MK ČR, pro neúplnost (součty, rozdíly, průměry aj.) byly dopočítány autorem práce.

(turbulencemi), případně stagnací, jak je dobře patrné zejména při porovnání údajů z roku 2007 a 2013, z kterého plyne, že za dobu sedmi let došlo k poklesu o 279 940 000 Kč, tj. o 72,97%. **Tyto propady mají nepochybně význačný dopad na plánování stavebních prací při obnově kulturních památek.**

Rok 2014 prezentoval navýšení vkládaných prostředků oproti předcházejícímu roku o téměř 50 %, avšak i přes tento zdánlivě vysoký procentuální nárůst, chybělo v programu při srovnání s rokem 2007 233 660 000 Kč, a to není zohledněna míra inflace.

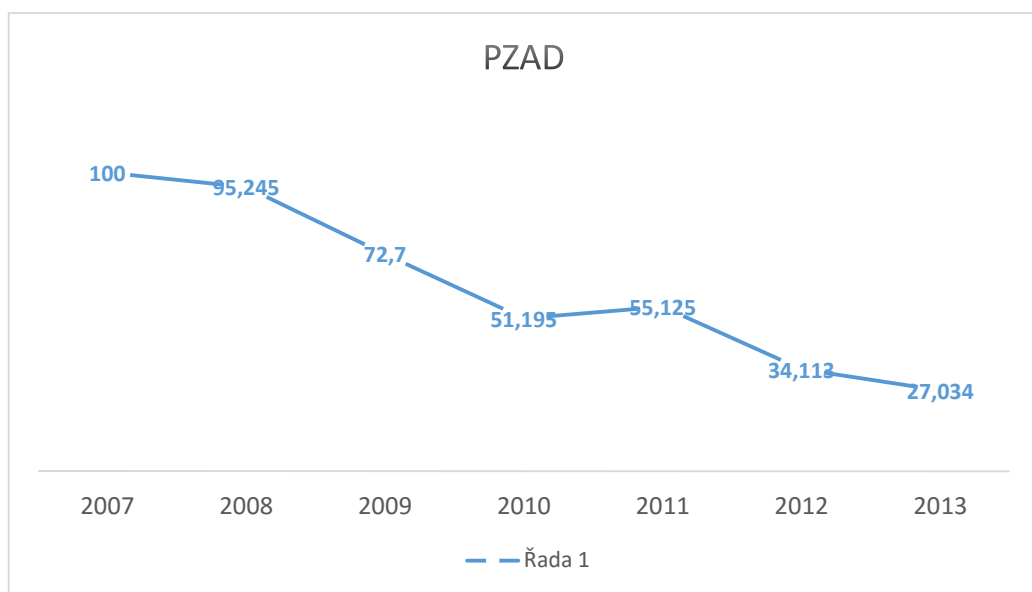
Následná tabulka přináší informace o finančních výkyvech v programu ve sledovaných letech:

Tab. č. 14: "Turbulence" ve výši příspěvků v PZAD [v tis. Kč a %] ²⁹¹

rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Úbytek financí [v tis. Kč]	0	-18 291	-104723	-187364	-172165	-252852	-279940
Meziroční rozdíl {v tis. Kč }	0	-18291	-86432	-82641	15199	-80687	-27088
Úbytek financí v %	0	-4,77	-22,53	-48,84	-44,87	-66,91	-72,95
Hodnota příspěvku mezi roky 2007 - 2013 [v %]	100	95,245	72,7	51,195	55,125	34,113	27,034

Výchozí hodnotou tabulky je údaj z roku 2007 (tj. 383 660 000 Kč) od něhož se odvíjí objem peněz vkládaných do programu.

²⁹¹ Výchozí hodnotou tabulky je údaj z roku 2007 (383 660 000 Kč) od něhož se odvíjí objem peněz vkládaných do programu v následujících letech (v tis. Kč). Druhý řádek pak uvádí pokles v jednotlivých letech oproti výchozí hodnotě, takže pokles mezi lety 2007/2008 činil 18 291 000, mezi lety 2008/2009 86 432 000 Kč atd. K úbytku docházelo prakticky ve všech letech, s výjimkou let 2010/2011, kdy byl zjištěn meziroční nárůst, který však sestupný trend snižování množství finančních prostředků v programu nezvrátil. Třetí řádek se váže k prvnímu a zachycuje meziroční změny (%), čtvrtý pak prezentuje celkový pokles oproti výchozímu stavu (taktéž v %).

Graf č. 4: Objem finančních prostředků rozdělených prostřednictvím PZAD v %. KČ

Jaké výše dosáhla podpora vlastníků kulturních památek ze sledovaného programu v Olomouckém kraji v časovém rozpětí 2009 - 2013? To nám zprostředkuje následující tabulka:

Tab. č. 15: PZAD, příspěvky v Olomouckém kraji

rok	Celkem v tis. Kč	Z toho MPR+MPZ	Podíl Olomouckého kraje [v %]	MPR+MPZ [v %]
2009	4400	1500	1,577	0,538
2010	4750	4315	2,42	2,198
2011	6550	1960	3,103	0,928
2012	3220	840	3,159	0,83
2013	2800	1200	2,699	1,156

Výchozí hodnotou pro výpočty je celorepublikový objem alokovaných prostředků v programu v roce 2009 (tj. 278 937 000 Kč). Podíl MPR+MPZ [v %] vychází po odečtení objemů příspěvků (dotací), přidělených objektům, nacházejícím se mimo území s plošnou památkovou ochranou.

Srovnáváním údajů zjišťujeme, že celková výše příspěvků (dotací) přidělených v Olomouckém kraji z PZAD nebyla příliš vysoká. Relativně nízký objem přidělených

peněž lze hodnotit tak, že stav zdejších kulturních památek byl, ve srovnání se situací v jiných krajích (např. Ústeckém, Plzeňském aj.), uspokojivější. Aplikace PZAD se dále velmi málo projevuje v městských památkových rezervacích a městských památkových zónách. Údaje v % jsou vztaženy k celorepublikovému objemu prostředků (proto např. pro rok 2009 dosahují hodnot 1, 577 a 0, 538%). Dva sloupce (podíl Olomouckého kraje a podíl MPR+MPZ) jsou dány tím, že PZAD je využíván pro ohrožené památky jak v MPR a MPZ, tak i mimo ně.

c) Havarijní program (HF)

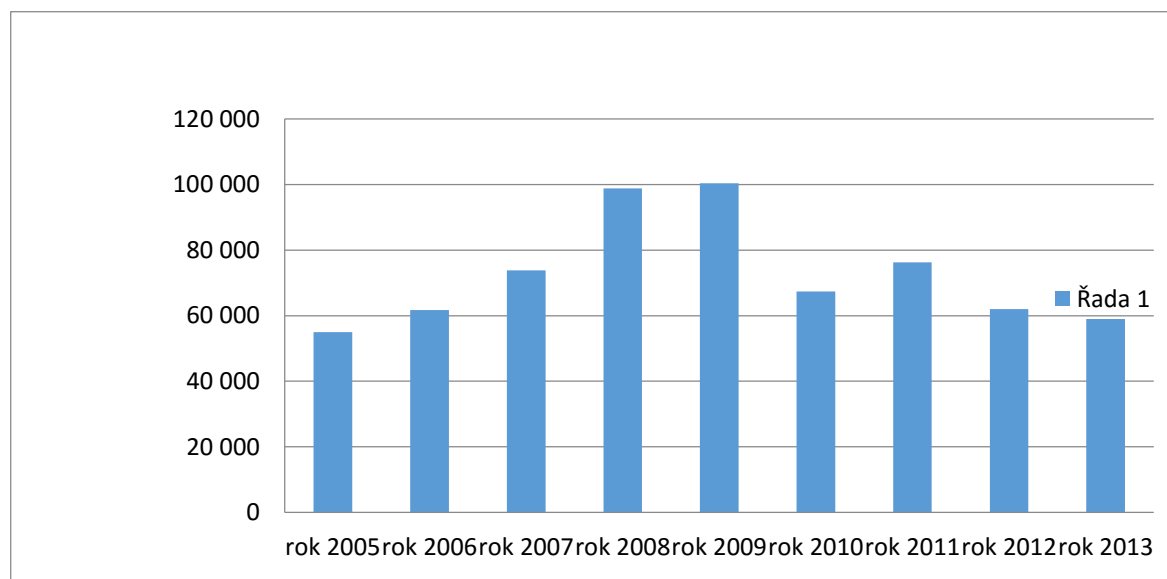
Dalším programem využitelným i v prostředí městských památkových rezervací a zón je „**Havarijní program**“. Prostředky zde alokované jsou určeny na záchranu nemovitých kulturních památek v havarijním technickém stavu, zejména na statické a celkové stavební zajištění, vč. restaurátorských prací, a na opravy krovů a střech (i s případným provedením klempířských a zámečnických prací, opravy komínů, korunní římsy objektu atp.).²⁹² Žádosti o příspěvek jsou shromažďovány prostřednictvím jednotlivých územních odborných pracovišť Národního památkového ústavu. Podíl vlastníka památky na úhradě nákladů spojených s obnovou by neměl být nižší než 40% z celkových nákladů (příp. 30% při nákupu materiálu a pracích svépomocí), avšak prokáže-li vlastník památky, že není schopen uhradit ze svých prostředků náklady potřebné pro záchranu památky, lze přiznat příspěvek až do výše 95% celkových uznatelných nákladů. Takovouto výši příspěvku lze vlastníkům přiznat i v situacích, v nichž dochází k obnově historicky hodnotného krovu, jemuž hrozí bezprostřední zřícení (nebo v souvislosti s obnovou střešní krytiny), dále u objektu, který již nemá střechu ani krov, ale je nově zastřešován s použitím historických tesařských konstrukcí a stavebních materiálů atp. Program je tedy výrazně prosociální (posuzování finanční situace vlastníka) a také proautentický (návrat historických konstrukcí a uplatnění historických postupů).

²⁹² Program funguje již od devadesátých let 20. století.

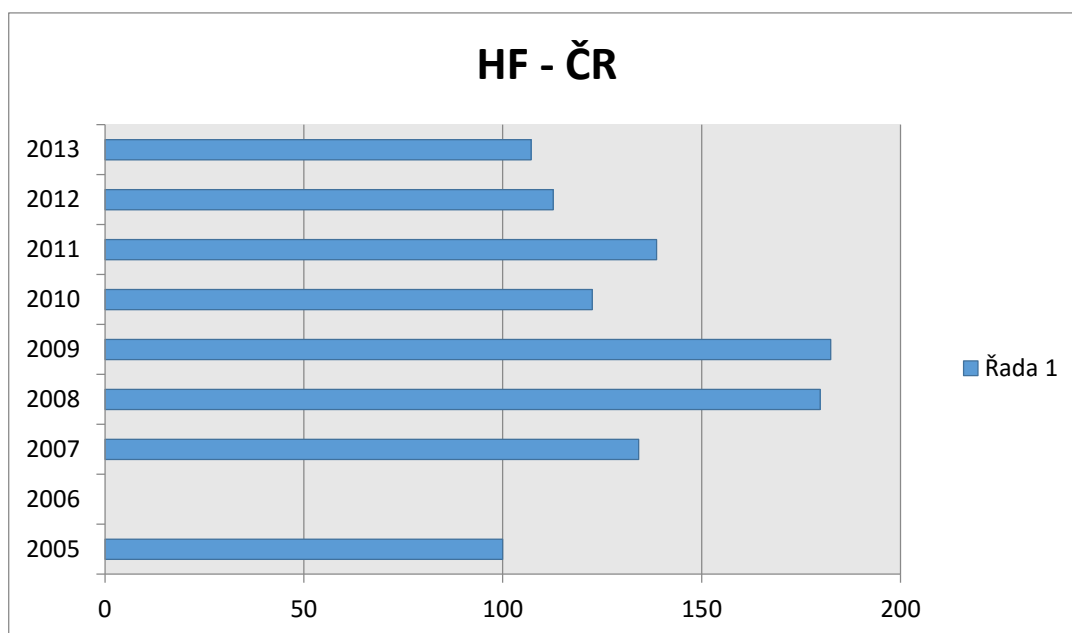
Tab. č. 16: HF v celé ČR

rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Částka v tis. Kč	55 000	61 711	73 820	98 839	100 371	67 394	76 300	61 994	58 932
Změny oproti výchozímu stavu [v %]	0	112,2	134,21	179,76	182,49	122,53	138,72	112,71	107,14
meziroční rozdíl [v %]	0	12,2	22,01	45,55	2,73	-59,96	16,19	-26,01	-5,57
Částka, Olomoucký kraj [v tis. Kč]	x	x	x	5 792	7 286	3 582	4 400	2 780	2 780

Výchozí hodnotou tabulky je údaj z roku 2005 (55 000 000 Kč) od něhož se odvíjí zkoumaný objem peněz vkládaných do programu v tis. Kč. Druhý řádek tabulky přináší přehled o změnách množství alokovaných prostředků a jejich rozdíl (+ -) v procentech. Třetí řádek se váže k prvnímu a zachycuje meziroční změny v procentech, čtvrtý prezentuje objem financí (a změny) v Olomouckém kraji v tis. Kč.

Graf č. 5 Turbulence finančních prostředků v HF v tis. Kč

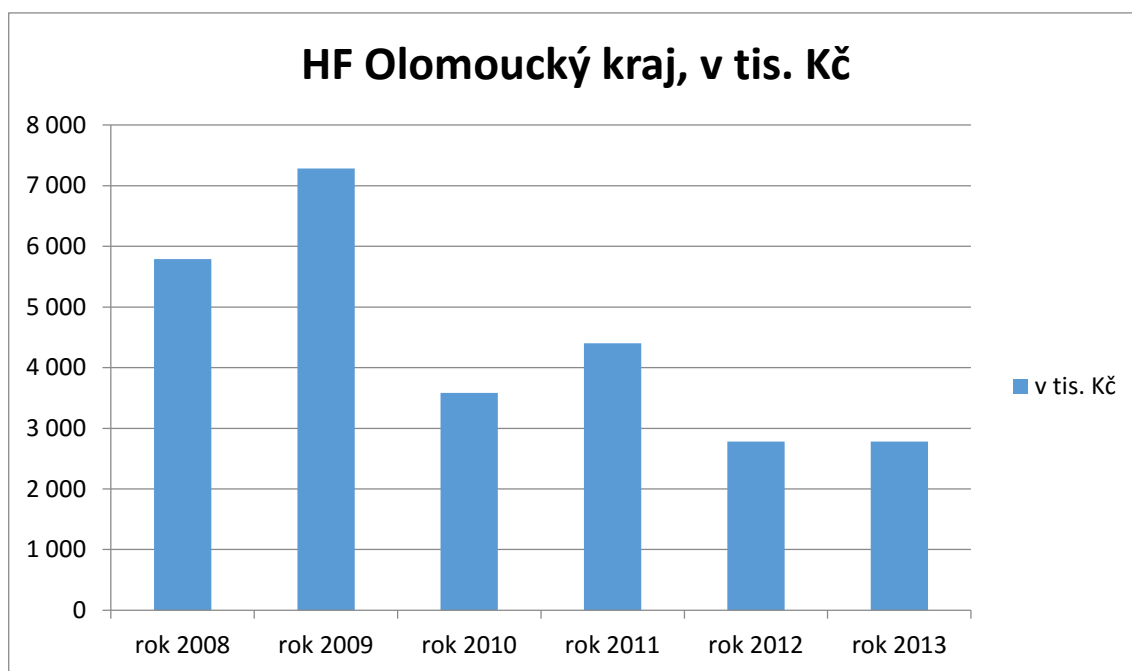

Graf č. 6 : „Turbulence“ objemu financí v HF v % (celá ČR)

Do roku 2009 se celkový objem finančních prostředků v HF (v celé ČR) se do roku 2009 zvyšoval.²⁹³ V roce 2010 došlo k výraznému propadu. Rok 2011 přinesl nadějný růst, ale již ten následující (2012) byl opět ve znamení výrazného propadu a rok 2013 na něj v tomto nepříznivém směru navázal tak, že jsme se vrátili téměř na stejné hodnoty, jako před devíti lety.²⁹⁴ Pokud sledujeme situaci v Olomouckém kraji, jsou finanční změny ještě více patrné, neboť pokles celkového objemu přidělené podpory při srovnání roku 2008 a 2013 činí 47, 99 %, v případě roku 2009 a 2013 pak jen 38, 15 % (tj. – 4.506 000 Kč).

²⁹³ Zdroj: www.mkcr.cz; Výroční zprávy NPÚ, ú. o. p. v Olomouci

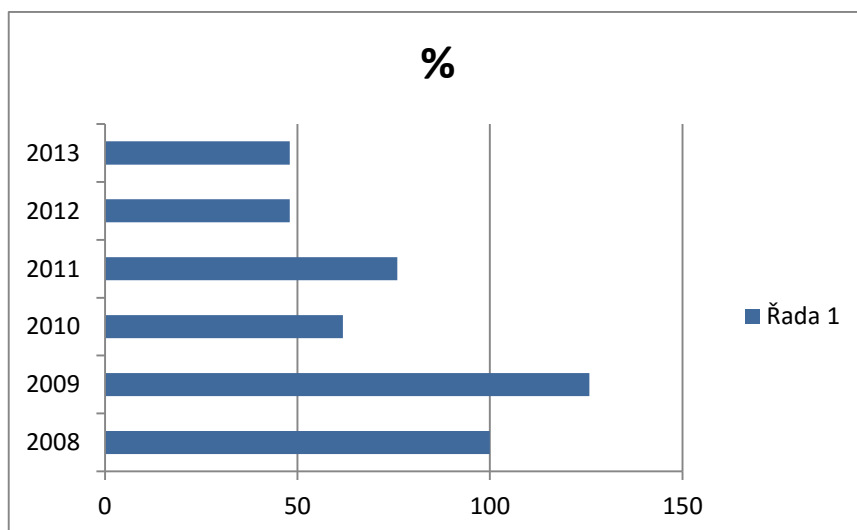
²⁹⁴ zdroj: KOLEKTIV AUTORŮ. *Koncepce památkové péče v České republice na léta 2011 – 2016*, s. 7. Dostupné on-line, <http://www.mkcr.cz/assets/zpravodajstvi/zpravy/Koncepce-pamatkove-pece-v-CR-na-2011-2016.pdf>. Navštíveno 21.7.2014.

Graf č. 7: Objem financí v HF (Olomoucký kraj)

Tab. č. 17: „Turbulence“ objemů financí v HF v Olomouckém kraji

Turbulence“ objemu financí v HF (Olomoucký kraj)						
rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013
%	100	125,79	61,84	75,96	47,99	47,99

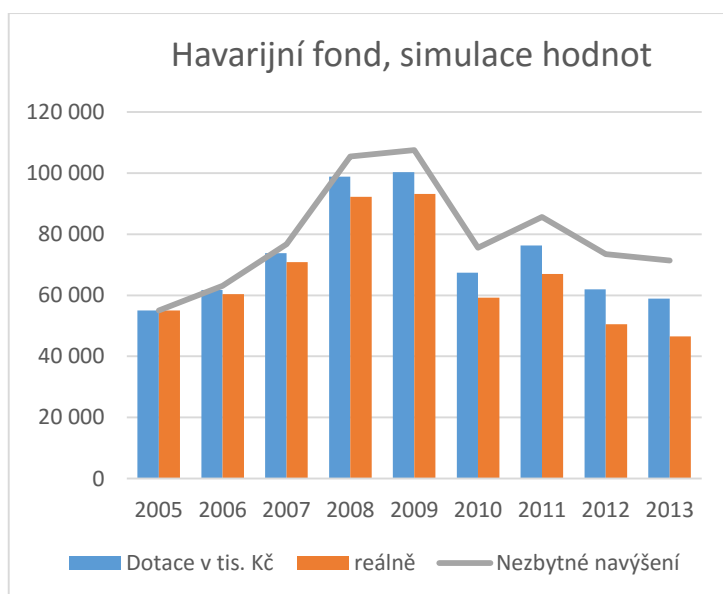

Graf č. 8: „Turbulence“ objemu financí v HF v % (Olomoucký kraj)

Tab. č. 18 Reálné propady hodnot financí v programu HF (celá ČR)

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
V tis. Kč	55 000	61 711	73 820	98 839	100 371	67 394	76 300	61 994	58 932
Dopady inflace v tis. Kč	0	1 370	-2 954	-6 605	-7 221	-8 154	-9 354	-11 478	-12 408
Reálně v tis. Kč	55 000	60 341	70 866	92 234	93 150	59 240	66 940	50 516	46 524
Nezbytné navýšení v tis. Kč	0	63 081	76 774	105 444	107 592	75 548	85 654	73 472	71 340
Minimální nezbytná hodnota v tis. Kč	0	56 954	57 954	61 605	62 221	63 154	64 354	66 478	67 408
Přírůstky, ztráty + - v tis. Kč	0	5 341	15 866	37 234	38 150	4 244	11 946	-4 484	-8 476

V roce 2013 bylo v programu alokováno reálně o 8 476 000 Kč méně v porovnání s rokem 2005, takže abychom bývali v roce 2013 dosáhli v objemu peněz úrovně roku 2005, bývalo by muselo být alokováno 71 340 000 Kč. V množství vkládaných peněz registrujeme setrvalý pokles (v roce 2014 bylo do HF vloženo 55 443 375 Kč, v roce 2015 již pouze 52 880 000 Kč, a to znamená další propad; jsme tedy pod úrovní počáteční výše o 2 120 000 Kč).

Graf č. 9: Havarijní fond, simulace hodnot

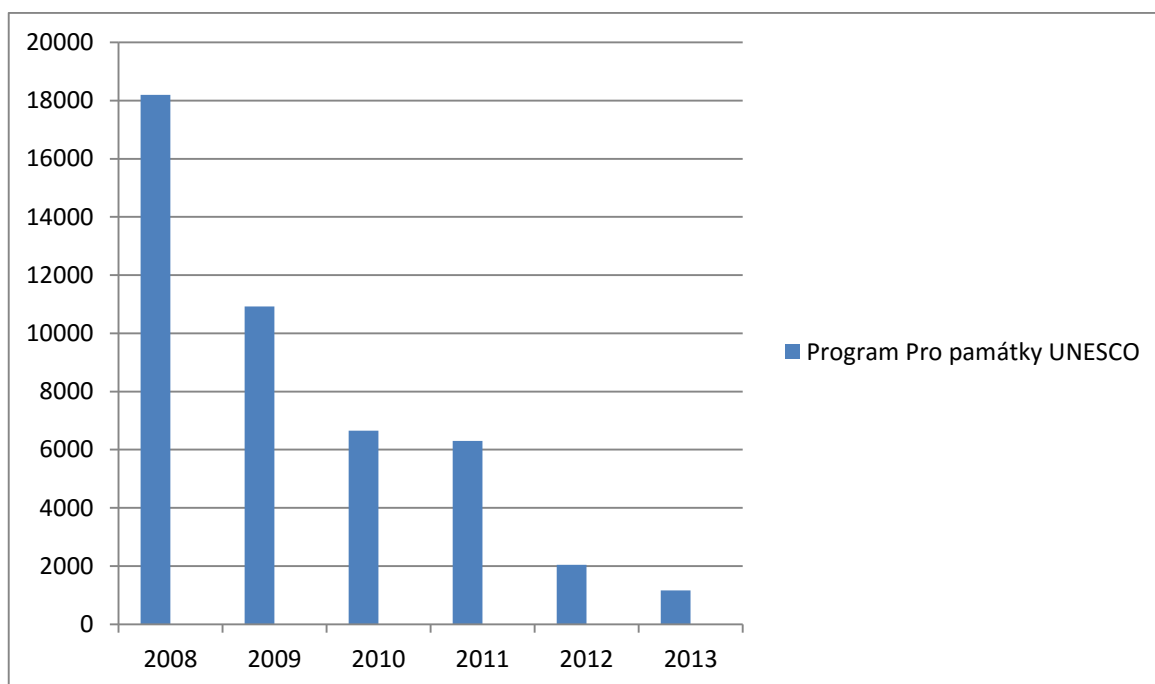
d) Podpora pro památky UNESCO

Zcela jiným typem podpory kulturních památek je „**Podpora pro památky UNESCO**“. Princip programu je založen na výkladu Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví: „Každý smluvní stát se zavazuje k povinnosti zabezpečit označení, ochranu, zachování, prezentování a předávání budoucím generacím světové kulturní a přírodní bohatství“²⁹⁵ a od něho se odvíjející zásady utvořené tak, aby byly podpořeny vědecké a výchovné aktivity v této oblasti. Program je tudíž zaměřen na neinvestiční náklady. Dotace má být poskytnuta pro ty památky, u nichž byl podán návrh na nominaci mezinárodně předepsaným způsobem, nebo pro ty, u nichž se dokončuje zpracování. Slouží tedy k jisté propagaci našeho kulturního dědictví v zahraničí, ale i k upozorňování na jeho kvality v domácím prostředí. Podpora směřuje do tří okruhů projektů: management plánu, vědeckovýzkumné oblasti (archivní výzkum, stavebně-historický průzkum a odborné expertizy) a do prezentace a osvěty (označení památek, konference, semináře, workshopy, výchovné projekty a monografické publikace) a může dosáhnout maximální výše 70% nákladů, ale v obzvláště odůvodněných případech je přípustné (při uplatnění zvláštních podmínek) tuto hranici navýšit.

Tab. č. 19: Objem finanční podpory přiznané ve vybraných letech a v tis. Kč

Rok	Podpora v tis. Kč
2013	1 165 (jen oblast managementu)
2012	2 040
2011	6 300
2010	6 654
2009	10 920

²⁹⁵ Příkaz ministryně kultury č. 39/2012, kterým se vydávají Zásady pro užití neinvestičních prostředků z rozpočtu Ministerstva kultury stanovených pro program Podpora pro památky UNESCO. Dostupné online z <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=2433>. Navštíveno 13.9.2014.

Graf č. 10: Program Pro památky UNESCO

Objem finančních prostředků poskytovaných prostřednictvím tohoto programu není ve srovnání s jinými programy (PZAD, PRMPR a MPZ aj.) v souhrnu vysoký, je však nezbytné si uvědomit, že segment, do něhož dotace směřují, je početně (množství památek nebo navrhovaných objektů či souborů) úzký.²⁹⁶

e) Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón (PRMPR a MPZ)

Je obecně nejdůležitějším a základním programem, z něhož lze čerpat příspěvky pro obnovu památek, nalézajících se v městských památkových rezervacích a zónách. Program je založen na bázi participace státu, měst a vlastníků kulturních památek dle předem stanoveného klíče a poměrů. Státní podíl je převeden na účet konkrétního

²⁹⁶ Zdroj: **Databáze MK ČR** - Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón (PRMPR a MPZ). Mimo Programy MK bude zřejmě možné získat na opravu památek UNESCO a Národních kulturních památek příspěvek z objemu financí vyčleněných v rámci Integrovaného regionálního operačního programu z částky 425 mil. Kč. Srov. **BLATOVÁ, T.** *Integrovaný regionální operační program, seminář MMR, 23.3.2015, Brno*. In.: Urbanismus a územní rozvoj, ročník XVIII, č. 1/20015. s. 21.

Dostupné z <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=2433>. Navštíveno 13.9.2014.

města a následně je poskytnut vlastníkům příspěvek. Odlišný postup je uplatňován u památek ve vlastnictví měst, kterým je přiznávána dotace, nikoli příspěvek.²⁹⁷

Postup, na jehož konci může být příspěvek přiznán, je trochu zdlouhavý: Nejprve je zpracován informační anketní dotazník, který by měl poskytnout představu o předpokládaných finančních potřebách v konkrétním roce. Anketní dotazník je za jednotlivé MPR a MPZ postoupen Ministerstvu kultury, aby v rámci rozpočtu zajistilo pokrytí kvóty připadající na stát. Následně jsou shromážděny oficiální žádosti s požadovanými přílohami, akce potvrzeny územním odborným pracovištěm Národního památkového ústavu, příslušným krajským úřadem a dále projednány a schváleny v pracovní komisi pro regeneraci města a postoupeny ministerstvu k vypořádání.

Podíly jednotlivých účastníků programu nám přibližuje následující tabulka.²⁹⁸

Tabulka č. 20: Podíly podle druhu vlastnictví

Zdroje	finanční podíly podle druhu vlastnictví		
	města, kraje	FO, Po	církvě
Prostředky vlastníka (uživatele)	min. 50%	min 40%	min. 40%
Rozpočet města	0	min. 10%	min. 10%
Prostředky z PRMPR a MPZ	max. 50%	max. 50%	max. 60 %

Částky, poskytované z daného programu, za dobu jeho trvání dosáhly celkové výše, jež se možná jeví překvapující, avšak ve srovnání s jinými výdaji ze státního rozpočtu vysoká není.

²⁹⁷ Srov. **Metodický pokyn** k Programu regenerace MPR a MPZ. Dostupné on-line z www.mkcr.cz, Navštíveno 20.7.2014.

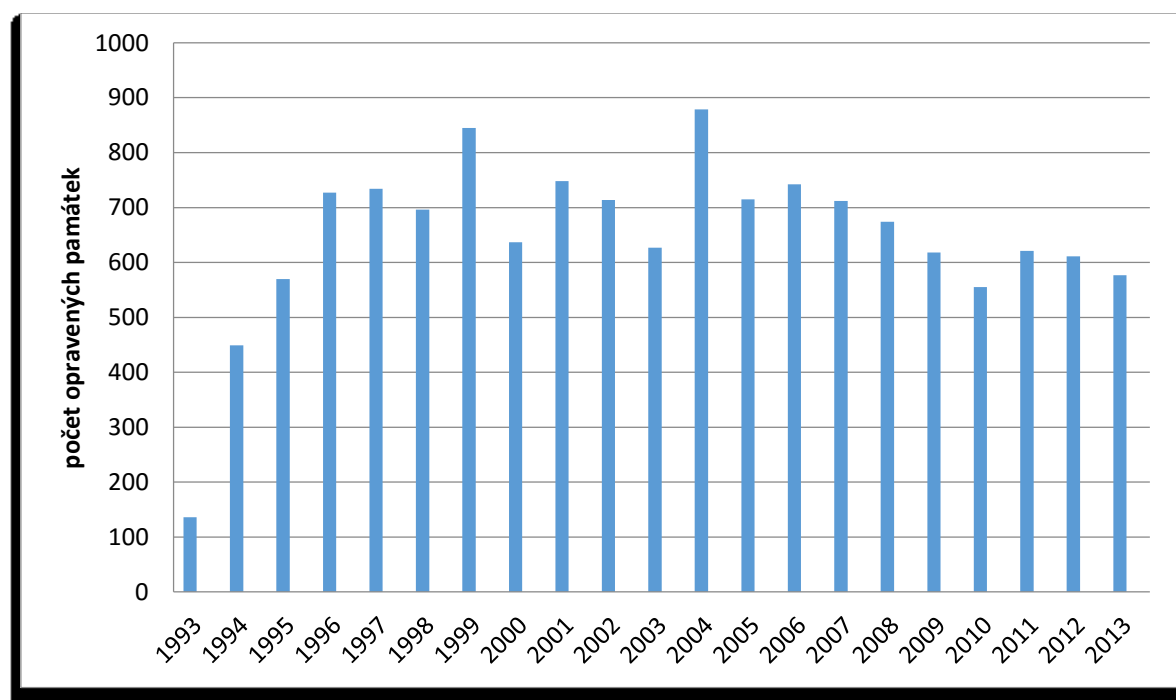
²⁹⁸ Zdroj: www.mkcr.cz, navštíveno 20.7.2014.

Tab. č. 21: Objem financí v Programu regenerace MPR a MPZ 1993 – 2015

plošná ochrana	v tis. Kč
roky 1993 - 2011	
MPR	1 631 057
MPZ	2 638 773
souhrn	4 267 820

Tab. č. 22 - Přehled finančních prostředků v jednotlivých letech

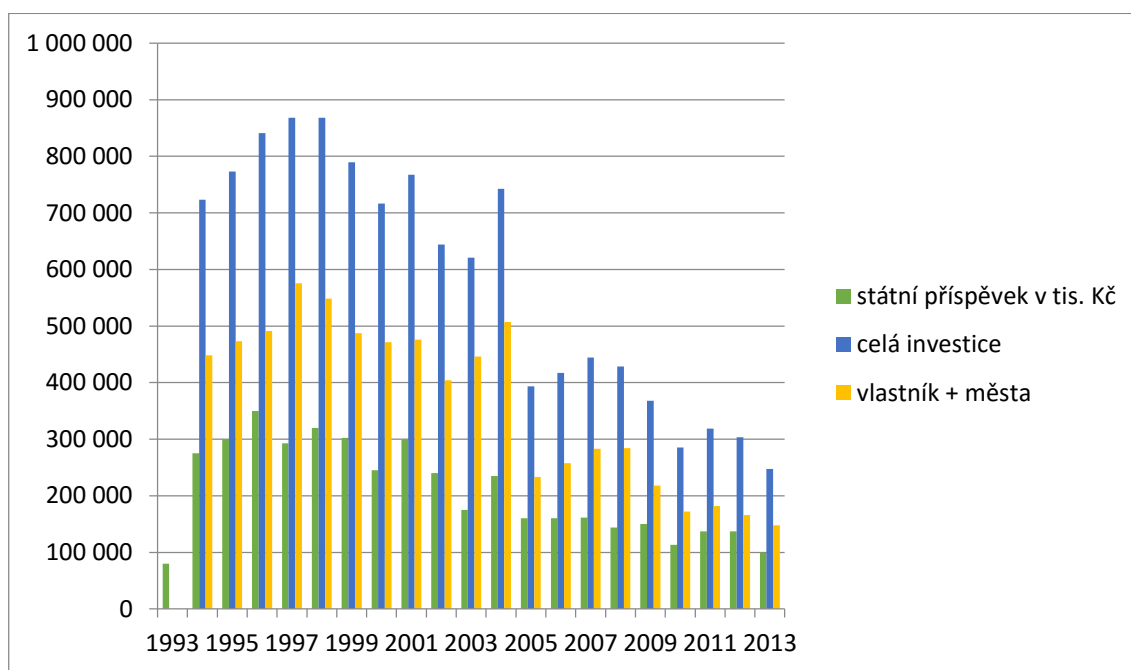
Rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Finance v tis. Kč	80 000	275 000	300 000	350 000	295 000	320 000	302 400	245 000	300 000	240 000	175 000
Celkové náklady v tis. Kč	0	723 000	773 000	841 112	868 000	868 286	789 537	716 250	767 162	643 950	621 000
Rozdíl + -	0	199 000	101 000	50 000	-57 500	27 500	17 600	-57 400	55 000	-60 000	-65 000
Inflace %	0	10, 0	9, 1	8, 8	8, 5	10, 7	2, 1	3, 9	4, 7	1, 8	0, 1
Počet obnovených památek	136	443	570	727	734	696	845	637	748	714	627

Graf č.11 Počet obnovených památek v jednotlivých letech

V prvním roce fungování programu (1993) činila podpora 80 000 000 Kč. Následujícího roku došlo k optimistickému navýšení na 275 000 000 Kč. V roce 1996 se v programu nacházela nejvyšší částka, a to 350 000 000 Kč, poté procházelo vkládané

množství peněz mírnějšími turbulencemi až do roku 2005, kdy částka dosáhla výše jen 160 000 000 Kč a následně došlo ke stagnaci a pohybům, aby **v roce 2013 bylo alokováno pouze 100 000 000 Kč**. V dalším roce (2014) sice došlo k navýšení na 140 000 000 Kč, avšak rok 2015 (při naplnění příslibu vložených peněz) přinese opět stagnaci. Znázorněno graficky:

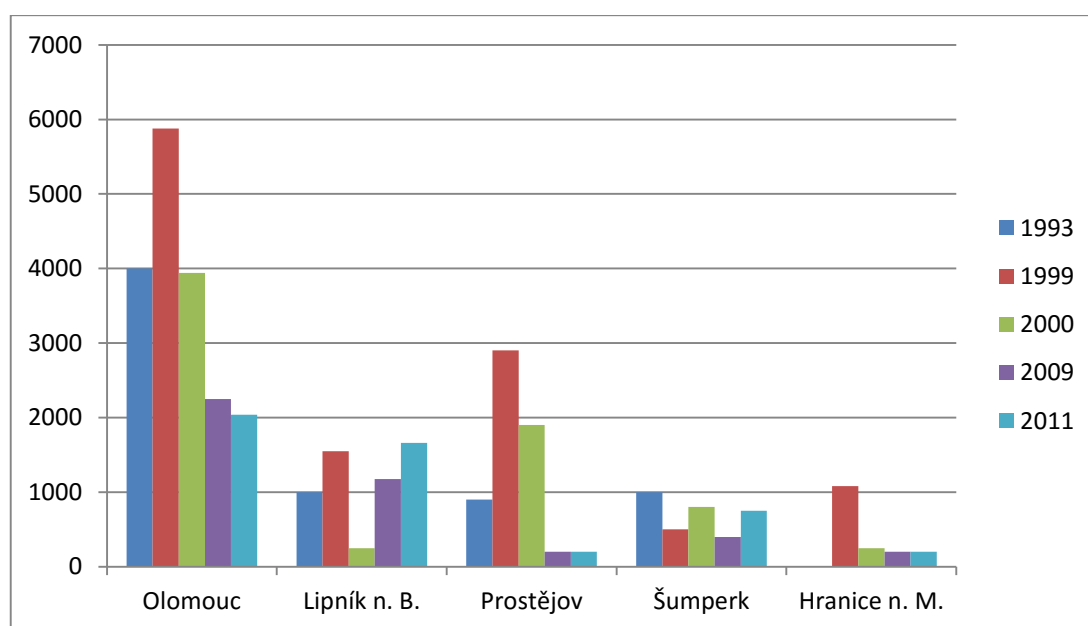

Graf č. 12 Objem všech prostředků využitých v programu (v Kč) v jednotlivých letech

Jak si vedl Olomoucký kraj při čerpání finančních prostředků z tohoto programu? Z dostupných údajů zjišťujeme, že městské památkové rezervace a památkové zóny v Olomouckém kraji za sledované roky vyčerpaly z programu regenerace MPR a MPZ 241 032 000 Kč, z toho 83 631 000 MPR a 157 401 000 MPZ. Po prohlášení MPZ (1992) byla pouze města Prostějov, Šumperk a Tovačov schopna se prakticky okamžitě zapojit do využívání dostupného zdroje financí. Z programu následně města čerpala s různými výkyvy v objemu příspěvků (dotací). Nejaktivněji si z MPZ počínal Prostějov s celkovou vyčerpanou částkou 26 000 000 Kč, následován Šumperkem s částkou 20 854 000 a Hranicemi na Moravě s 19 097 000, čímž předčily (případně se téměř vyrovnaly) městské památkové rezervaci Lipník nad Bečvou.

Tab. č. 23: Objem financí v Programu regenerace MPR a MPZ v Olomouckém kraji

Lokalita	rok/tis. Kč				
	1993	1999	2000	2009	2011
Olomouc	4 000	5 880	3 940	2 250	2 040
Lipník n.B.	1 000	1 550	250	1 175	1 660
Prostějov	900	2 900	1 900	200	200
Šumperk	1 000	500	800	400	750
Hranice n. M.	0	1 080	250	250	200

Graf č. 13: Objem financí v Programu regenerace MPR a MPZ v Olomouckém kraji

Zatímco rozdíl v čerpání peněz v roce 1993 mezi Olomoucí a Lipníkem nad Bečvou byl 4:1, pak v roce 2011 činil již jen 1,23: 1. Došlo tedy k drastickému snížení příspěvků, což je způsobeno již zmiňovanými škrty v roce 2009 a nedosažením pozdějšího výraznějšího růstu. Svou roli může sehrávat i případný malý počet podaných žádostí a objem prací, a taktéž horší ekonomická situace vlastníků nemovitostí.

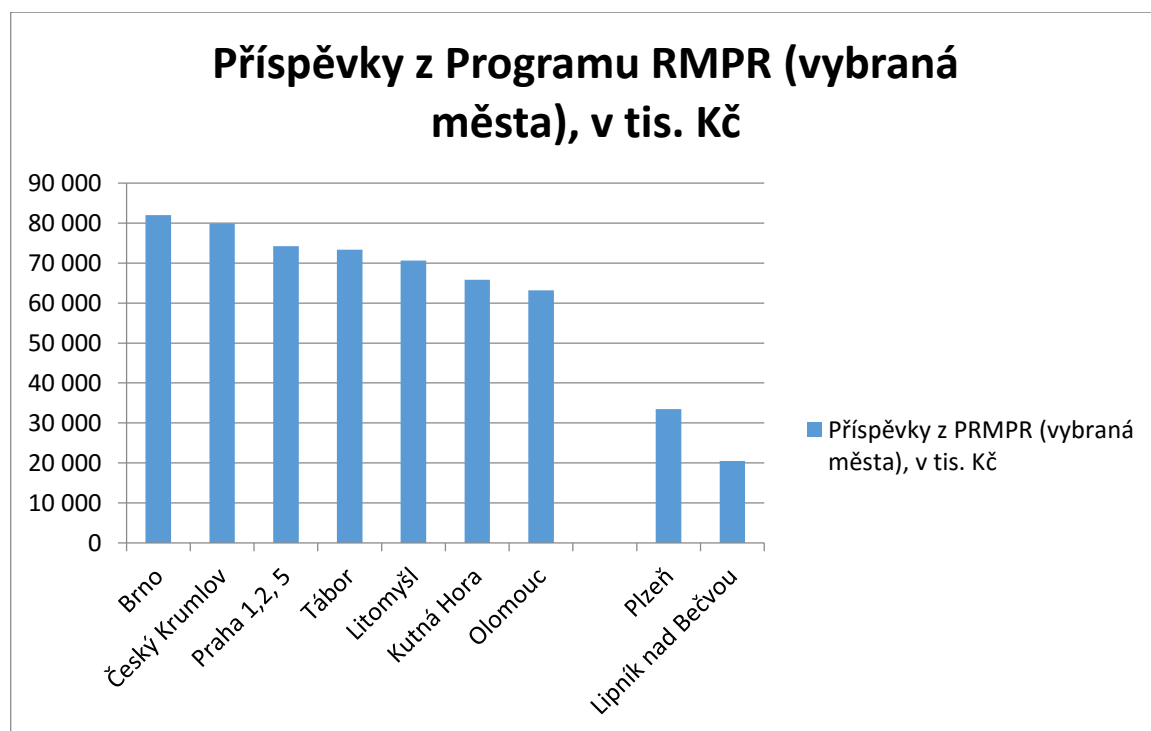
Obě městské památkové rezervace Olomouckého kraje sice získaly z programu Regenerace městských památkových rezervací a zón 83 631 000 Kč (Olomouc 63 145 000, Lipník nad Bečvou 20 486 000 Kč), ale pokud jde o Olomouc, nabízí se otázka, zda v jejím případě uváděná částka odpovídá jejímu deklarovanému postavení v „hierarchii“ městských památkových rezervací, tj. druhé největší památkové rezervace u nás? Pro zjištění a porovnání údajů byla vytvořena tabulka srovnání výše finančních příspěvků, v níž

jsou uvedena historicky i architektonicky cenná města, jež jsou zároveň i velmi turisticky vyhledávaná:

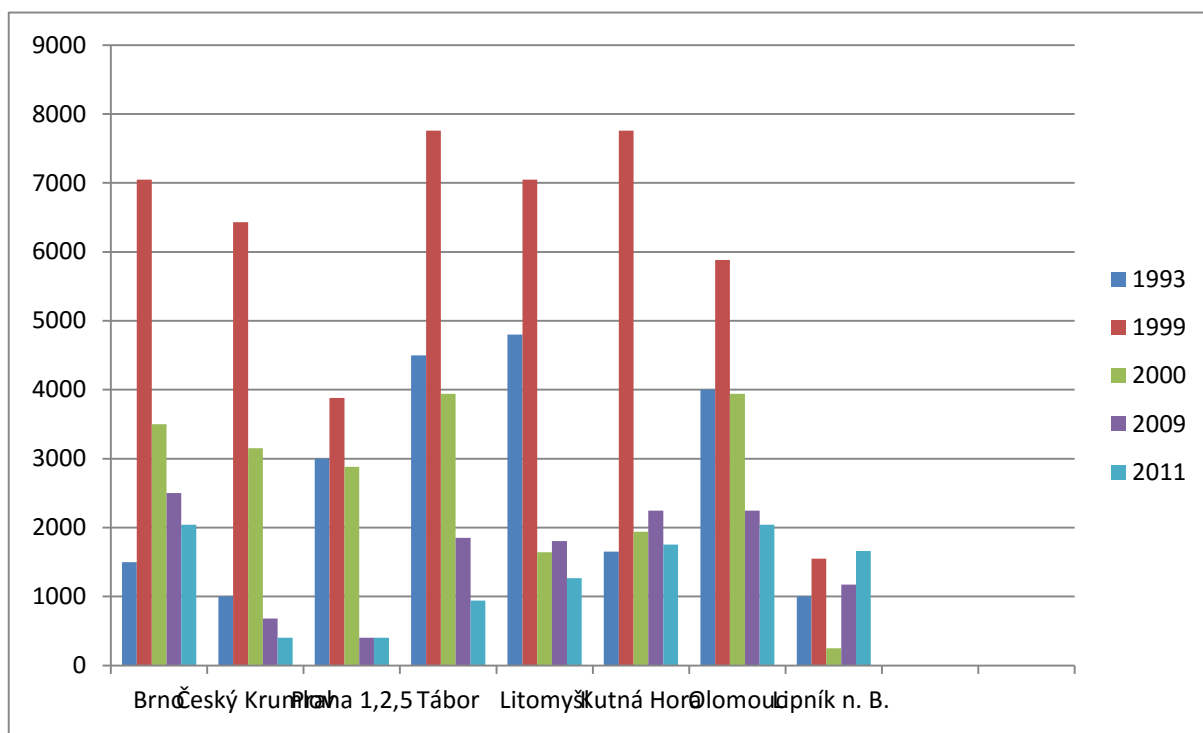
Objem finanční podpory Programu regenerace MPR a MPZ v jednotlivých letech (tis. Kč)																					
Lokalita / rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Celkem (tis. Kč)	
Olomouc	4 000	3 530	3 850	6 370	4 550	6 000	5 880	3 940	6 270	1 030	2 480	4 310	1 830	1 530	1 275	400	2 245	1 615	2 040	63 145	
Lipník n. Bečvou	1 000	3 050	1 110	1 330	1 180	1 550	250	510	500	500	840	400	450	960	680	870	1 175	1 424	1 660	20 486	
Branná	0	1 090	3 860	420	1 190	1 880	1 280	590	350	350	200	250	200	200	200	0	35	77	0	12 232	
Hranice	0	1 077	4 460	2 330	1 660	3 280	1 080	250	1 330	730	680	250	400	400	400	200	200	170	200	19 097	
Javorník	0	0	0	250	270	250	430	250	350	350	200	250	200	200	185	200	125	133	200	3 843	
Lišov	0	220	170	880	1 520	1 780	1 250	870	1 380	740	450	250	0	200	400	0	200	0	55	10 365	
Mohelnice	0	0	0	540	410	300	420	250	0	180	120	250	400	400	410	400	1035	344	565	6 024	
Potštát	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	250	200	200	200	400	400	200	0	1 850	
Prostějov	900	3 000	4 460	1 650	1 900	2 900	1 970	1 510	1 470	920	530	200	200	400	200	400	200	200	200	26 000	
Přerov	0	0	710	620	1 060	320	1 120	350	500	630	560	200	200	200	200	0	200	85	0	8 805	
Štítkov	0	340	1 310	830	380	250	300	0	0	0	130	200	80	80	0	55	190	200	200	4 465	
Šumperk	1 100	3 560	3 820	3 010	1 900	500	500	800	1 200	770	490	460	200	400	200	555	400	339	750	20 854	
Šternberk	0	200	210	1 760	1 710	1 710	1 910	1 180	1 410	1 460	2 130	1 190	1 430	710	400	200	200	94	200	16 614	
Tovačov	100	1 130	1 610	500	600	320	450	200	350	350	200	190	200	400	200	200	200	200	200	7 620	
Uničov	0	53	270	270	610	0	420	300	820	780	400	400	870	530	1 105	400	510	842	400	8 980	
Vidnava	0	149	0	850	250	320	300	250	350	350	200	250	200	110	190	170	200	178	400	4 717	
Zlaté Hory	0	93	1 380	530	111	200	250	300	350	200	250	200	200	200	200	200	200	102	180	5 955	

Tab. č. 24 : Objem finančních příspěvků MPR (porovnání)

Pro větší názornost převedeno do grafu:

Graf č. 14: Příspěvky z Programu RMPR v tis. Kč

Graf č. 15: Objem finančních příspěvků ve vybraných MPR a letech:

Ze shromážděných dat lze vyvodit, že objem příspěvků neodpovídá postavení Olomouce jako druhé největší památkové rezervace v naší republice, neboť ji předčila celá řada i mnohem menších měst. Nesoulad mezi podporou a deklarovaným postavením může být výrazně ovlivněn tím, že požadavky vlastníků a objem prací byly v Olomouci menšího rozsahu než v jiných městech. Dále i tím, že výchozí stav kulturních památek v Olomouci byl lepší, než např. u Českého Krumlova, Tábora a Litomyšle aj.²⁹⁹

Srovnáme-li údaje do roku 2009 (pouze pro MPR) a po tomto roce, dojdeme k jednoznačnému závěru, že tak, jako u jiných programů v gesci Ministerstva kultury, došlo i zde k výraznému poklesu podpor.

²⁹⁹ Zdroj. *20 let programu regenerace...* s. 372. Přehled je dostatečně ilustrativní. Za Prahu byl přístupný pouze údaj pro souhrn Praha 1,2 a 5 (což je ovšem dostatečně reprezentativní kombinace).

Z Programu regenerace městských památkových rezervací a zón lze také čerpat prostředky pro obnovu nepamátek, avšak jen formou dotace (spoluúčast vlastníka činí v tomto případě min. 50% z celkových nákladů), a musí se jednat o záchranu významných památkových hodnot nebo o obnovu významných architektonických nebo uměleckořemeslných prvků.

Pro rok 2015 je v programu alokováno 140 mil. Kč (z toho pro MPR 43, 6 mil. Kč).

f) Program pro restaurování movitých kulturních památek

Tento program má pro nás pouze marginální význam, neboť je ve stavebnictví využitelný jen ve značně omezené míře, a to např. při obnově některých fasád, jejíchž součástí (sochařská výzdoba apod.) mohou být zapsány v Ústředním seznamu kulturních památek samostatně jako movité kulturní památky. Tento program neoplývá výrazným objemem peněz.

g) Další možné zdroje podpor

Na tomto místě nelze nevzpomenout příspěvky na obnovu kulturních památek poskytovaných Okresními úřady, jež bychom mohli označit jako „státní servisní organizace pro občany“. Životaschopnost a praktičnost, v širokém spektru státní správy, těchto institucí, ještě dnes nepochybně potvrdí nejeden občan i starostové a starostky obcí. Pokud se týká příspěvků pro obnovu kulturních památek, tak např. jen Okresní úřad v Prostějově, za dobu svého provozu v devadesátých letech až do konce roku 2002, rozdělil 30 miliónů Kč, mimo to, z programu přednosty úřadu, bylo v naléhavých případech přiděleno dalších cca 20 miliónů Kč.³⁰⁰ Po zrušení úřadů nastalo po delší dobu v tomto směru „finanční vakuum“, než se programy etablovaly na krajských úřadech (po schválení krajskými zastupiteli), avšak ani v „nejpropamátkovějších“ krajích nedosáhly výše, jakou činil součet příspěvků poskytovaných všemi Okresními úřady v jednotlivých částech konkrétních krajů. Dnes již mají všechny kraje své programy pro obnovu památek, ale také nepamátek a drobné

³⁰⁰ zdroj: Záznamy o finančních rozhodnutích pro památkovou péči Okresního úřadu v Prostějově, nesignováno, příruční archiv Oddělení památkové péče SÚ Magistrátu města Prostějova.

architektury. Některé vytvořily i další vyložené účelové programy, např. pro zpracování stavebně-historických průzkumů, restaurátorských záměrů, statických posudků atp.³⁰¹

Pro velmi rozsáhlé akce se nabízí využití např. integrovaného operačního programu (IOP), tzv. norských fondů, „peněz z Evropské unie“ aj. Objem prostředků, jež lze získat z dotyčných programů, šplhá do stovek miliónů korun českých. Avšak zároveň s lákavou možností získat prostředky se objevuje i hrozba nadměrných zásahů do autenticity památek.

h) Shrnutí

Z celé sledované problematiky podpory obnovy kulturních památek, potažmo našich historických sídel, lze vyvodit závěry uspokojivé i znepokojující. V obecné rovině můžeme být spokojeni s tím, že máme vytvořen systém podpory vlastníků nemovitých kulturních památek a nemovitostí za kulturní památky neprohlášených, avšak situovaných v územích s plošnou památkovou ochranou, při jejich obnově. K systému podpor se pochvalně vyjádřili i zástupci měst a obcí na semináři, který se uskutečnil 15. dubna 2014 v prostorách Poslanecké sněmovny České republiky, a to v tom směru, že existuje vysoká efektivita státních dotací do obnovy památek: „Každá dotace do obnovy památek, například formou Programu regenerace městských památkových rezervací a zón, vyvolá další spolufinancování ze strany měst a ostatních vlastníků památek. Vložená dotace se plně vrátí státu zpět formou DPH a odvodů sociálního a zdravotního pojištění a daně ze mzdy zaměstnanců firem provádějících obnovu památek. Je to z toho důvodu, že u památek tvoří náklady na pracovní sílu mnohem vyšší procento než u ostatních staveb.“ Zúčastnění zástupci dále požadovali zvýšení prostředků v Programu regenerace městských památkových rezervací a zón, ale i v ostatních programech Ministerstva kultury, neboť tím mj. dochází také k podpoře zaměstnanosti a růstu HDP a jedna koruna dotace do obnovy památek se projeví růstem HDP ve výši přibližně 2,50 Kč.³⁰²

³⁰¹ www stránky jednotlivých krajů.

³⁰² Závěry semináře ze dne 15. dubna 2014. Dostupné on-line z <http://propamatky.info/cs/zpravodajstvi/cela-cr/pamatky-a-finance/v-poslanecke-snemovne-se-uskutecnil-seminar-pamatky-vydelavaji-/2038/>. Navštíveno 26.7.2014.

Vyjádření zástupců historických sídel také podporuje zjištění, že objem finančních prostředků, který bychom mohli pro účely památkové péče (pro obnovu) rozdělit, soustavně klesá, případně stagnuje (to je znepokojující poznatek). Každoročně **požadovaný objem** peněz **ve všech** programech zprostředkovaných Ministerstvem kultury České republiky se pohybuje v rozsahu 1,3 – 1,4 mld. Kč, přičemž v současné době činí množství skutečně vkládaných financí asi 500 mil. Kč. To je zjevná a zarážející disproporce. Existují sice přísliby navyšování rozpočtu pro kulturu až na 1% z celkové výše státního rozpočtu, jež pravidelně slýcháme již řadu let, a podíváme-li se na objem prostředků vložených do programů na obnovu kulturního dědictví v České republice, zjistíme, že se nic podstatného nestane ani v roce 2015.³⁰³

³⁰³ Např. ministři kultury V. Jandák, J. Jehlička. Naposledy D. Herman, In. **ČTK: Herman chce pro resort v roce 2017 procento státního rozpočtu**, 8.7.2014. Dostupné on-line z http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/herman-chce-pro-resort-v-roce-2017-procento-statniho-rozpocet/1100042?utm_source=rss&utm_medium=feed, Navštíveno 26.7.2014.

7. Závěr a zjištění

- Cílem disertační práce bylo nalezení styčných bodů mezi městským inženýrstvím a památkovou péčí, dále odhalení vhodnosti či nevhodnosti navrhované nové výstavby pro naše města, a zjištění přínosu památkové péče pro historická sídla v České republice. Pro sledování této problematiky byly zformulovány následující hypotézy:

„Potřebují naše historická města chránit prostřednictvím památkové péče?“

„Existují styčné body mezi městským inženýrstvím a památkovou péčí?“

„Ovlivňuje městské inženýrství historické dědictví?“

- **Stanovený cíl - *nalezení styčných bodů mezi městským inženýrstvím a památkovou péčí***, byl splněn. Postupné sledování tématu dostatečně prokázalo, že existuje poměrně široké spektrum otázek uchování a rozvoje našich historických sídel, na jejichž řešení oba obory pracují, tedy, že jejich zájmová pole mají celou řadu styčných míst³⁰⁴, ale také rozdílů. Základní rozdíl mezi přístupem městského inženýrství a památkové péče k městským sídlům spočívá ve vymezení prostoru. Zatímco městské inženýrství se těmito problémy zabývá v jejich komplexnosti (celoměstsky), památková péče pouze vybranými historickými jádry a centry, případně jednotlivými chráněnými objekty mimo tyto lokality nebo menšími územními celky, na něž se vztahuje plošná památková ochrana. Nejvíce shodných bodů je možné nalézt při úsilí o odstranění brownfields, péči o zeleň, městský mobiliář a veřejná prostranství.
- Dále byla přiblížena vhodnost a nevhodnost některých druhů výstavby, a to na základě případových studií³⁰⁵, přičemž bylo potvrzeno, že město, zvláště historické, je citlivý organismus, s nímž se musí zacházet velmi opatrně a obezřetně, což platí zejména pro novou výškovou výstavbu, rekonstrukce a rozsáhlou plošnou zástavbu. Zcela nevhodným řešením je budování

³⁰⁴ srov. kapitola 3 této práce.

³⁰⁵ srov. kapitola 5 této práce.

nadměrných obchodních center. Problém tohoto typu výstavby spočívá jednak v předimenzovaném měřítku (často bez výraznějšího architektonického zpracování), jednak v tom, že umrtvují životaschopnost historických center. Pokud by ale dosahovaly funkčnosti a estetického působení srovnatelného zejména s prvorepublikovými obchodními pasážemi nebo některými pasážemi vybudovanými později, byla by nejspíše jejich výstavba přijatelná. Konečné posouzení však záleží na konkrétním návrhu a lokalitě, v níž by byly budovány. Podstatou starších i novějších kvalitních pasáží ovšem bylo a je, že jsou organickými součástmi historických jader a center měst.³⁰⁶

Na všechny pracovní hypotézy stanovené na začátku této práce zní odpověď jednoznačně – **ANO**, tyto hypotézy platí:

- 1) Naše historická města je nezbytné chránit prostřednictvím památkové péče a využívat k tomu její institucionalizované podoby, protože se nenacházíme ve společnosti, která by uvědoměle akceptovala a uchovávala své kulturní bohatství z pocitu patriotické, národní nebo lokální hrdosti, ale ve společnosti, v níž jsou často nadřazovány individuální zájmy nad veřejné. Účinné zasazování se památkové péče za uchování historických sídel je dostatečně patrné např. z dříve uvedených případových studií.

Potvrzení platnosti hypotézy slouží taktéž k verifikaci premisy, že památková péče není škůdcem města, jak bývá nezdůvodněně prezentováno, ale naopak je prostředkem k uchování kvalit a přitažlivosti jednotlivých historických sídel jako míst, kde lidé chtějí žít, a že tato místa jsou lákavá i pro turisty.³⁰⁷

- 2) Druhou hypotézu potvrzuje zjištění, že styčné body mezi městským inženýrstvím a památkovou péčí opravdu existují.
- 3) Z kladného vyhodnocení třetí hypotézy plyne, že městské inženýrství **skutečně** ovlivňuje historické dědictví, a to velmi výrazně. Ovlivňování je založeno na jeho

³⁰⁶ K tomu srov. : např. Pasáže Broadway, Lucerna, Černá Růže, Blaník, Jiřího Grossmanna, vše v Praze; Zlaté Jablko ve Zlíně aj. Lit.: **SEDLÁKOVÁ, R.** *Pražské interiéry*, Praha: Nakladatelství Slovart, 2001. zvl. s. 84-87. ISBN 80-7209-340-1; **SLÁDEČEK S.** *Obchodní dům Zlaté jablko*. Dostupné on-line z <http://www.archiweb.cz/buildings.php?type=city&action=show&id=2104&>. Navštíveno 2.8.2014, **NĚMCOVÁ, Z.** *Revitalizace podchodu u továrního areálu ve Zlíně*. Zlín, 2009. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta multimediálních komunikací. 60 s. Diplomová práce. Vedoucí práce Lapka Karel.

³⁰⁷ Srov. **VOŠÁHLÍK, A.** Památky jsou vaše bohatství.

samé podstatě, tedy na snaze o komplexní přístup ke konkrétnímu problému, s cílem přinést co nejvhodnější a nejúčinnější řešení. Výsledky pak můžeme spatřovat např. v podobě historických náměstí, veřejných prostorů, zeleně, revitalizace brownfields atd.

8. Konkrétní závěry pro realizaci v praxi nebo pro další rozvoj vědního oboru

- Z hlediska zájmů státní památkové péče i zájmů městského inženýrství byla prokázána vzájemná blízkost obou oborů. Toto zjištění je potvrzením, že další spolupráce památkové péče i městského inženýrství je nejen možná, ale také jednoznačně výhodná, a to nejen pro jejich samostatnou existenci, nýbrž i pro realizaci v praxi, tj. pro uchování našich historických sídel v existenčně schopném stavu pro budoucí generace, a pro jejich další rozvoj. Široké pole spolupráce se nabízí zvláště při přípravě projektů rekonstrukcí veřejných prostorů historických jader a center, v problematice dopravy, na poli odstraňování brownfields, jako nežádoucího a škodlivého jevu v organismu města, v péči o zeleň a při obnově historických parků a osazování a obnově městského mobiliáře. Doporučuje se tedy co nejúžší spolupráce obou oborů.
- Dále je doporučováno zvýšení objemu financí směřujících do programů obnovy kulturního dědictví, zvláště pak Programu regenerace městských památkových rezervací a zón, a taktéž spojení Programu záchrany architektonického dědictví a Havarijního fondu, které by mělo přinést posílení akceschopnosti podpory a přispět ke zvýšení hospodárnosti rozdělování a využívání daných prostředků, neboť oběma programům jde v podstatě o stejnou věc, a tou je záchrana kulturního bohatství. Je však zapotřebí mít na paměti, že při spojení existuje reálná hrozba „rozplynutí“ se dnes vyčleněných financí jednoho programu v druhém, aniž došlo ke kýženému finančnímu nárůstu.
- Doporučována je i podpora úsilí o vypracování nových a odpovídajících podkladů pro vyhlášení ochranných pásem památkových rezervací a zón tam, kde v minulosti již byla v této věci vydána rozhodnutí, ale následně došlo z různých příčin k jejich zrušení, případně jsou nefunkční (např. vydání rozhodnutí o ochranném pásmu bez stanovení podmínek aj.).
- Velmi vhodným řešením pro institucionální ochranu prostřednictvím státní památkové péče by bylo převedení státní památkové péče z její současné dvojkolejné podoby do jednokolejné, tzn. do **samostatného státního**

památkového úřadu (ať již bude nazýván jakkoli). Transformace by měla přinést zvýšení efektivnosti jejího výkonu. Realizace přechodu od dvojkolejného modelu k jednokolejnému může navázat na naše nejlepší památkové tradice, a taktéž reflektovat zkušenosti nejbližších sousedů. Toto by mělo být akceptováno v nově připravovaném zákonu o kulturním dědictví. V souvislosti s možnými úvahami o cestě, kterou by se transformace mohla ubírat, lze obrátit pozornost i k modelu, jenž zde již jednou fungoval, a to k opětovnému spojení ochrany přírody a krajiny a památkové péče v jeden celek – ve státní nezávislý orgán (úřad), neboť takto by byla posílena výkonná moc obou složek a možnosti prosazování cílů. Při plnění cílů – uchování našich historických sídel i krajiny by se pak jako další významný partner a spolupracovník mohlo prosazovat také městské inženýrství.

- V rámci spolupráce městského inženýrství a památkové péče lze taktéž realizovat výzkum v oblasti privatizace veřejných prostor, jehož výsledky by mohli přispět k stanovení závazných mantinelů pro tuto oblast a vymezit dopady na naše města.

9. Závěr, osobní přínos

- Stanovený cíl - ***nalezení styčných bodů mezi městským inženýrstvím a památkovou péčí***, byl splněn. Postupné sledování tématu dostatečně prokázalo, že existuje poměrně široké spektrum otázek uchování a rozvoje našich historických sídel, na jejichž řešení oba obory pracují, tedy, že jejich zájmová pole mají celou řadu styčných bodů, ale také rozdílů. Základní rozdíl mezi přístupem městského inženýrství a památkové péče k městským sídlům spočívá ve vymezení prostoru. Zatímco městské inženýrství se těmito problémy zabývá v jejich komplexnosti, památková péče pouze vybranými historickými jádry a centry, případně jednotlivými chráněnými objekty mimo tyto lokality. Nejvíce shodných bodů je možné nalézt při úsilí o odstranění brownfields, péči o zeleň, městský mobiliář a o veřejná prostranství.
- Taktéž byla ověřena platnost všech stanovených pracovních hypotéz.
- Dále byla prozkoumána vhodnost a nevhodnost některých typů výstavby, a to na základě případových studií, přičemž bylo potvrzeno, že město, zvláště historické, je citlivý organismus, s nímž se musí vždy zacházet velmi opatrně a obezřetně, což platí zejména pro novou výškovou výstavbu, rekonstrukce a rozsáhlou plošnou zástavbu. Zcela nevhodnou je výstavba nadměrných obchodních center. Problém tohoto typu výstavby spočívá jednak v megalomanském měřítku staveb (často bez architektonického zpracování), jednak také v tom, že mj. vedou k degradaci a vyprazdňování historických center. Pokud by ale dosahovaly funkčnosti a estetického působení zejména prvorepublikových obchodních pasáží nebo některých pasáží vybudovaných mezi roky 1948 – 1989, případně od roku 1990, byla by nejspíše jejich výstavba přijatelná. Konečné posouzení však záleží na konkrétním návrhu a lokalitě, v níž by byly budovány. Podstatou starších i novějších pasáží ovšem bylo a je, že jsou organickými součástmi historických jader a center měst.
- Z výsledků zkoumání vybraných historických sídel plyne, že naše historická města potřebují chránit prostřednictvím památkové péče, k čemuž je zapotřebí využívat její institucionalizované podoby, protože se nenacházíme ve společnosti, která by uvědoměle akceptovala a uchovávala své kulturní bohatství z pocitu patriotické, národní nebo lokální hrdosti, ale ve společnosti, v níž jsou prosazovány individuální zájmy na úkor zájmu veřejného. V této souvislosti, a s přihlédnutím k plnění náročných úkolů památkové péče, je nezbytné konstatovat, že z organizačního hlediska se jeví jako nevhodné dělení státní památkové péče na odbornou organizaci (NPÚ) a věcně a místně příslušný orgán státní památkové péče (pověřený městský úřad či magistrát). Mnohem účelnější a funkčnější řešení by přineslo prosazení a realizace transformace do modelu jednokolejné podoby - **samostatného státního**

památkového úřadu, čímž by se výkon památkové péče stal pružnějším, to jak z hlediska vlastního provozu, tak také vůči klientům (ekonomie řízení).

- Památková péče neškodí městům, ale naopak přispívá uchování jejich kvalit a k udržení jejich přitažlivosti jak pro obyvatele, tak i pro turisty.
- Na základě zkoumání dat vztahujících se k finanční podpoře obnovy památkově chráněných staveb bylo zjištěno, že tato podpora je naprosto nedostatečná, ale nejen to: v porovnání s výchozími situacemi, v nichž byly jednotlivé programy uváděny do praxe, se nalézají minimálně na stejné úrovni, a to bez jakéhokoliv zohlednění míry inflace.³⁰⁸
- Disertační práce také presentovala vývoj procesů, zjištěných ve velké míře na základě archivních materiálů, jejichž cílem bylo vymezení ochranných pásem městských památkových rezervací a zón, jako účinného spolunástroje plošné ochrany historických měst. Tato část práce byla též publikována.³⁰⁹
- Práce může sloužit jako východisko k dalšímu zkoumání jednotlivých oblastí vztahů mezi městským inženýrstvím a památkovou péčí, formování podmínek pro novou výstavbu a úpravu výše finanční podpory potřebné pro obnovu kulturních památek.

Doporučení pro další práci:

- Zpracovat finanční model – tzn. vypracování celkového rozdílu úbytku peněz v jednotlivých programech se zohledněním míry inflace (s výchozí a současnou cenou stavebních prací), tento model doplnit plánem dosažení odpovídající finanční úrovně, aby byl vyrovnán vzniklý schodek.
- Usilovat o vypracování nových a odpovídajících podkladů pro vyhlášení ochranných pásem památkových rezervací a zón tam, kde v minulosti již byla v této věci vydána rozhodnutí, ale následně došlo z různých příčin k jejich zrušení, případně jsou nefunkční (např. vydání rozhodnutí o ochranném pásmu bez stanovení podmínek aj.).
- Pokračovat v detailním zkoumání vztahů mezi městským inženýrstvím a památkovou péčí.

³⁰⁸ **RUDOLF, V. - PEŘINKOVÁ, M.** *Obnova památkových rezervací a zón – možnosti a objem finanční podpory kulturního dědictví ve vybraných obdobích v České republice a v Olomouckém kraji.* In.: Sborník vědeckých prací Vysoké školy báňské - Technické univerzity Ostrava, řada stavební. r. XV, č. 1, Ostrava: VŠB - TU, 2015. v tisku. Srov. též. **RUDOLF, V. – ZÁDRAPA, D.** *Městská veřejná prostranství a jejich revitalizace v Olomouckém kraji.* In. **PEŘINKOVÁ, M. – NEDVĚD, M.** (eds.). *Architektura v perspektivě 2015*, Vysoká škola báňská – technická univerzita Ostrava v nakladatelství Gasset, Ostrava, 2015, v tisku.

³⁰⁹ **RUDOLF V. – PEŘINKOVÁ, M.** *Historic preservation and planar protection of Historical seats in Olomouc region*, In. **PEŘINKOVÁ, M. – NEDVĚD M.** (eds.). *Architecture in Perspective VI*, Pfaffikon: Trans Tech Publications, 2014. s. 122 – 125. ISBN – 13: 978-3-038.

10. Conclusion and personal contribution

- The set aim- *finding of contact points between city engineering and preservation of monuments* was fulfilled. Gradual monitoring of the theme has sufficiently proved that there exists relatively wide spectrum of questions according to the preservation and development of our historical seats which are both branches working on which means that their fields have both many points of contact and differences as well. Most of identical points can be found by making effort to remove “brownfields”, in a care of verdancy, urban furniture, and public spaces.
- It was verified the validity of the entire set working hypothesis as well.
- Next there was examined the appropriateness and inappropriateness of some types of housing that is on the basis of case studies, and it was confirmed that the city, especially historical, is very sensitive organism that must be handled very carefully and circumspectly which is valid particularly for a new high-rise construction, reconstruction, and extensive planar housing.
- The construction of oversize shopping malls is absolutely inappropriate. The problem of this kind of construction resides in megalomaniac criterion of building (often without any architectonical processing) on the one hand, in degradation and evacuation of historical centres on the other hand. From the results of selected historical seats research follows that our historical cities and towns need to be protected through the preservation of monuments where the institutionalized form is needed to be used because we do not live in society which would consciously accept and keep its cultural wealth because of patriotic, national or local pride but in society where there are individual interest advanced to the exclusion of the public ones. In this context it is necessary to note that from the organizational point of view it appears to be inappropriate division of state preservation of monuments into professional organization, and factually and locally relevant authority of state preservation of monuments (authorized municipality).

- More purposeful and functional solution would bring implementation and realization of transformation as the model of single-track form- discrete state preservation authority through which the performance of preservation of monuments would become more flexible both from the own operation point of view and also towards the clients (because of the economics management as well).
- The preservation of monuments is not bad for cities and towns but helps to preserve their qualities the other way around, and to keep the attraction both for inhabitants, and for tourists.
- On the basis of data research related to the financial support of conservational protected buildings renewal it was discovered that this support is completely insufficient but not only that: in comparison with default situations where there were the individual programmes set in practice is minimally on the same level without any taking into consideration of inflation rate.
- The dissertation also presented the development of processes discovered mostly on the basis of archival materials which aim was to delimit the protective zones of urban preservation areas as the effective co-implement of planar protection of historical town and cities. That part of the work was published as well.¹
- The dissertation can serve as the solution for next researching of individual areas of relations between city engineering and preservation of monuments, forming of conditions for new constructions, specification of rules for planar preservation protection, and adjustment of amount of financial support needed for renewal of cultural monuments.

Prameny a literatura

ZÁKONY A DALŠÍ PŘEDPISY A PODKLADY:

Ústava České republiky č. 1/1993 Sb., ze dne 16.12.1992, ústavní zákon, v platném znění. Dostupné on-line z <http://www.zakonyprolidi.cz/ústava>.

Zákon č. 20/1987 Sb., ze dne 30.3.1987, o státní památkové péči, v platném znění. Dostupné též on-line např. z <http://www.npu.cz/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>.

Zákon č. 22/1958 Sb., ze dne 17.4.1958, o kulturních památkách. Zrušen. Dostupné on-line z <http://www.zakonyprolidi.cz/22/58>.

Zákon č. 71/1967 Sb., ze dne 29.6.1967, o správním řízení (správní řád). Zrušen. Dostupné z on-line z <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1967-71>.

Zákon č. 100/2001 Sb., ze dne 20.2.2001, o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění pozdějších předpisů. Dostupné on-line z <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-100>.

Zákon č. 101/2000 Sb., ze dne 4.4.2000, o ochraně osobních údajů, v platném znění. Dostupné on-line z <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-101>.

Zákon . č. 127/2005 Sb., ze dne 31.3.2005, o elektronických komunikacích, v platném znění. Dostupné on-line z <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-127>.

Zákon č. 183/2006 Sb., ze dne 14.3.2006, o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), v platném znění. Dostupné on-line z <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-183>.

Zákon 361/ 2000 Sb., ze dne 14. 9.2000, o provozu na pozemních komunikacích, v platném znění. Dostupné on-line z <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-361>.

Vyhláška Jihomoravského KNV ze dne 20.11.1990, o prohlášení území historických jader měst za památkové zóny. Dostupné on-line z <http://pamatky.kr-jihomoravsky.cz/App Files/Kp files/uo prapz jevisovice mpz jevisovice 2101 7 3.pdf>.

Vyhláška Ministerstva kultury České socialistické republiky č. 66/1988 Sb., ze dne 26. dubna 1988, kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění. Dostupné on-line z <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1988-66>

Vyhláška Ministerstva kultury České republiky č. 476/1992 Sb., ze dne 10.9.1992, o prohlášení území historických jader vybraných měst za památkové zóny. Dostupné on-line z <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-476>.

Prováděcí vyhláška ke stavebnímu zákonu č. 398/2009 Sb., ze dne 5.11.2009, o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb, v platném znění. Dostupné on-line z <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-398>.

Příkaz ministryně kultury č. 39/2012, ze dne 4.10.2012, kterým se vydávají Zásady pro užití neinvestičních prostředků z rozpočtu Ministerstva kultury stanovených pro program Podpora pro památky UNESCO dostupné on-line z <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=2433>.

Obecně závazná vyhláška města Prostějova č. 23/1994, ze dne 10.11.1994, o závazných částech územního plánu zóny části centra města Prostějova (tzv. Zajícova vyhláška). Dostupné on-line z http://www.mestopv.cz/cz/obcan/magistrat/vyhlaskey_mesta/, pořadové číslo 1.

Obecně závazná vyhláška města Prostějova č.2/2005, ze dne 26.4.2005, kterou se mění vyhláška č. 23 z roku 1994. http://www.mestopv.cz/cz/obcan/magistrat/vyhlaskey_mesta/, pořadové číslo 18.

Judikatura ÚS 35/94, ze dne 23.4.1994 (nález Ústavního soudu České republiky). Dostupné on-line <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-35>.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j.: 7 As 43/2009-52, ze dne 13.8.2009. Dostupné on-line z http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2009/0043_7As_0900052A_prevedeno.pdf.

Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví. Dostupné on-line z <http://www.npu.cz/ke-stazeni/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkovapece/mezinarodni/dokumenty/gallery/>.

Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví, Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2007. ISBN 978-80-87104-14-9.

Metodický pokyn k Programu regenerace MPR a MPZ. Dostupné on-line z mkcr.cz/asset/programy/Metodicky-pokyn-k-Programu-Regenerace.doc.

Norma ČSN 73 6110, projektování komunikací. Praha: Český normalizační institut, 2006 Dostupné on-line z <http://www.unmz.cz/files/normalizace/ČSN%2073%206110/74506.pdf>.

Písemné vyjádření Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Olomouci, ze dne 8.6.2009, č. j. NPÚ – 391/1714/2009. Uloženo v příručním archívu Oddělení památkové péče stavebního úřadu Magistrátu města Prostějova.

Pravidla spolufinancování evropských strukturálních a investičních fondů v programovém období 2014-2020, Ministerstvo financí ČR, červenec 2014. Dostupné z:

<http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/495ea682-77ab-4053-a231-29550d532418/Pravidla-spolufinancovani-evropskych-fondu-v-PO-2014-2020.pdf>.

Rozhodnutí Ministerstva kultury České republiky, ze dne 30.10.2012, č.j. MK 69435/12. Uloženo v příručním archívu Oddělení památkové péče stavebního úřadu Magistrátu města Prostějova.

Usnesení vlády České republiky č. 110, ze 22. února 1995. Dostupné on-line z <http://www.mkcr.cz/assets/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/dotacni-programy/Uplne-zneni-Pokynu-MK-pro-uziti-a-alokaci-statnich-financnich-prostredku-urcenych-pro-PZAD.pdf>.

Záznamy o finančních rozhodnutích pro památkovou péči Okresního úřadu v Prostějově, nesignováno, příruční archív Oddělení památkové péče stavebního úřadu Magistrátu města Prostějova. Bez signatury.

Změna územního plánu sídelního útvaru Prostějov – IX. změna, zpracoval architektonický ateliér KNEŠL+KYNČL Brno, dat. únor 2012. Uloženo Oddělení územního plánování stavebního úřadu Magistrátu města Prostějova.

ARCHIVNÍ MATERIÁL, PŘÍRUČNÍ ARCHÍV ODDĚLENÍ EDI NPÚ, Ú.O.P. V OLOMOUCI:

Dokument č.j. 8642/89 - ÚPP 4271/89, dat. 28.12.1989.

Dokument č.j. 8377/94 – OPP 8564/94, dat. 7.7.1994.

Dopis ze dne 14.3.2003. č.j. 1708/2003/h.

Dopis ze dne 11.11.1994. č.j. RR-kult/413/94/VR.

Dopis NPÚ, ú.o.p. v Olomouci, ze dne 31.10.2008, č.j. NPÚ 391/3743/2008.

Dopis ze 24.11.2008. č.j. MU/22088/2008/RR/PR/8796.

Přípis ze 17 ledna 1990. Bez č.j.

Rozhodnutí RK OkÚ Šumperk, Zn. Kult-404/1-Ma, č.j. 750/93, ze dne 2.7.1993.

Rozhodnutí Okresního úřadu v Přerově, Zn. kult. 1125/94-404/5, ze dne 21.1.1995.

E – ZDROJE:

Databáze MK ČR - Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón (PRMPR a MPZ). Dostupné z <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=2433>.

Databáze NPÚ (Evidence kulturních památek a plošně chráněných území). Dostupné on-line z www.MonumNet.cz.

NPÚ - <http://old.npu.cz/pp/dokum/ppclanky/ppcl06/ppcl060309sedlakovareid/>.

NPÚ - <http://pamatkovyzakon.webnode.cz/>

Dobroslav Líbal. Dostupné on-line z http://cs.wikipedia.org/wiki/Dobroslav_Libal.

Mocker, Josef. Dostupné on-line http://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_Mocker.

Santini-Aichl, Jan. Dostupné on-line z <http://www.santini.cz/literatura.html>.

Winckelmann, J. J. Dostupné on-line z http://cs.wikipedia.org/wiki/Johann_Joachim_Winckelmann.

Historické jádro. Dostupné on-line z http://cs.wikipedia.org/wiki/Historick%C3%A9_j%C3%A1dro_m%C4%9Bsta.

Česká společnost městského inženýrství. Dostupné on-line z <http://www.cssi-cr.cz/csmi/ceska-spolecnost-mestskeho-inzenyrstvi.htm>.

Dotaz + odpověď Odboru primátora města Prostějova ze 23.12.2013. Dostupné on-line z <http://www.pavelbursa.cz/106a.pdf>.

Brownfields. Dostupné on-line z <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace/brownfields>.

Brownfields. Dostupné on-line z http://www.arr-nisa.cz/iware_cz/?D=18.

Cyklostezky. Dostupné on-line z <http://www.estav.cz/zpravy/cia/cia315.asp>.

Cyklostezky. Dostupné on-line z <http://www.cyklostrategie.cz/>.

Dálkové vytápění. Dostupné on-line z <http://www.naseteplo.cz/>.

Dálkové vytápění. Dostupné on-line z www.tscr.cz.

Dotace. Dostupné on-line z www.rr-strednimorava.cz/file/4163_1_1.

Galerie Šantovka. Dostupné on-line z <http://www.galeriesantovka.cz/o-centru/galerie-santovka/>.

Chodník. Dostupné on-line z <http://cs.wikipedia.org/wiki/chodník>.

K likvidaci Mostu. Dostupné on-line www.starymost.web.2001.cz.

Kancelář BENOY. Dostupné on-line z <http://www.benoy.com/>.

K brněnské galerii Vaňkovka. Dostupné on-line z <http://www.vankovka.cz/index.php?lang=cz&page=6>.

K ocenění (Šantovka). Dostupné on-line z: <http://awards.cijjournal.com/CZ/welcome/> a <http://www.bestofrealty.cz/nejlepsi-z-realit/vitezove?cl=141>.

Krovová sekce. Dostupné on-line z <http://www.roofs.cz/>, <http://www.svornik.cz/>.

Mariánský sloup. Dostupné on-line z <http://www.marianskysloup.cz/clanky/historie.html>.

Město Šternberk. Dostupné on-line z <http://www.sternberk.eu/historie/historicke-fotografie-sternberka.html>.

MILO. Dostupné on-line z <http://wikimapia.org/11326946/cs>.

Nový Prior. Místo podloubí zastřešená zastávka. Podívejte se (anketa). Olomoucký deník.cz. Dostupné on-line z http://olomoucky.denik.cz/zpravy_region/novy-prior-galerie-moritz-podloubi-zastavka-.html.

Odpadové hospodářství. Dostupné on-line z http://www.mzp.cz/cz/odpadove_hospodarstvi; <http://www.olomouc.eu/aktualni-informace/odpadove-hospodarstvi>.

Odpadové hospodářství. Dostupné on-line z <http://www.cizp.cz/Pusobnosti/Slozky-CIZP/Odpadove-hospodarstvi>.

Odpadové hospodářství. Dostupné on-line z <http://odpady.ihned.cz/>; www.podzemni-kontejnery.cz.

Odpadové hospodářství. Dostupné on-line z <http://www.tretiruka.cz/news/plan-prevence-vzniku-komunalnich-odpadu-od-hnuti-duha/> ad.

Olomouc – závěry vědecké rady NPÚ. Dostupné on-line <http://www.npu.cz/download/1380652101/tz131001-gnr-vr-olm-santovka-tower-zavery-VR.pdf>

Posouzení sítě pozemních komunikací z hlediska kapacity. Vzdělávací moduly, Modul - FAST 11 - Dopravní inženýrství, garant Řezáč. M Kapitola I. Dopravní urbanismus (ČÁST 2). Dostupné z <http://projekt150.ha-vel.cz/node/89>

(Prostějov.cz), Galerie Prostějov: kraj shodil EIA ze stolu. Dostupné on-line z <http://www.iprostejov.cz/cz/p/galerie-prostejov-kraj-shodil-eia-ze-stolu/>.

SHP. Dostupné on-line z <http://www.svornik.cz/>.

Sloup Nejsvětější Trojice. Dostupné on-line z [http://cs.wikipedia.org/wiki/Sloup_NejsvetejsiTrojice_\(Olomouc\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Sloup_NejsvetejsiTrojice_(Olomouc)).

Tramvajová trať. Dostupné on-line z <http://www.mhd-olomouc.cz/Info/nova-tramvajova-trat-trznice-nove-sady>.

Transformace Památkového ústavu. Dostupné on-line z <http://old.npu.cz/> a <http://www.npu.cz/promena-npu/zakladni-informace-a-dokumenty/>.

Tvojdrom.sk, Internetový portál o bývaní, záhrade a práve. Dostupné z <http://www.tvojdrom.sk/dom-stavba/architektura/letosni-soutez-grand-prix-obce-architektu7209.aspx>

Závěry semináře ze dne 15. dubna 2014. Dostupné on-line na <http://propamatky.info/cs/zpravodajstvi/cela-cr/pamatky-a-finance/v-poslanecke-snemovne-se-uskutecnil-seminar-pamatky-vydelavaji-/2038/>.

Záznam. Veřejná diskuse. Výškové stavby a rozvoj města Olomouce? 27.února 2013. Za krásnou Olomouc. Dostupné on-line z <http://www.youtube.com/watch?v=G9fsNiiAnss>.

Z Prioru už je prosklená galerie. Jak se vám líbí? (anketa). Olomoucký deník.cz. Dostupné on-line z http://olomoucky.denik.cz/zpravy_region/z-prioru-uz-je-prosklena-galerie-moritz-20120905.html.

PARKY:

Olomoucké parky . Dostupné on-line z http://cs.wikipedia.org/wiki/Olomouck%C3%A9_parky.

Olomoucké parky. Dostupné on-line z <http://www.garten.cz/a/cz/1978-parky-mesta-olomouce-olomoucke-historicke-parky/>.

Olomoucké parky. Dostupné on-line z <http://www.olomouc.eu/aktualni-informace/aktuality/11425>.

Rudolfova alej - Smetanovy sady. Dostupné on-line z <http://www.csop71-01olomouc.estranky.cz/clanky/rudolfova-alej---smetanovy-sady.html>.

Parky Přerov. Dostupné on-line z <http://www.prerov.eu/cs/magistrat/rozvoj-mesta/investicni-akce-mesta/zrealizovane-investice-mesta/park-michalov.html>; <http://www.prerov.eu/cs/o-prerove/mestsky-park-michalov/>.

Parky Prostějov. Dostupné on-line z <http://strom.habro.cz/parky.html>.

K PROJEKTŮM:

Projekt ČSOB v Prostějově. Autoři Beran, Z. – Langer, L. a další., uloženo příručním archívem Oddělení památkové péče stavebního úřadu Magistrátu města Prostějova.

K projektu SEFO. Muzeum umění Olomouc. Dostupné on-line z <http://www.olmuart.cz/SEFO/NOVINKY/aktuality/aktualita-sefo-shrnuti-iop/>.

Projekt Středoevropské fórum. Archiweb, 28.10.2009. Dostupné on-line z <http://www.archiweb.cz/buildings.php?action=show&id=2376>.

Program regenerace památkové zóny Prostějov na období 2011-2020, dokumentace programu. Vypracoval CAD PROJEKT plus, s.r.o, duben 2010, netištěno, kopie dokumentace uložena v příručním archívem Oddělení památkové péče stavebního úřadu Magistrátu města Prostějova.

Projekt revitalizace náměstí T. G. Masaryka v Prostějově. Dostupné on-line z <http://www.prostejov.eu/cz/aktuality/revitalizace-namesti-t-g-masaryka.html>.

Projekt úprav v Přerově. Autor CAD Projekt Plus, s.r.o., architektonická a projekční kancelář Prostějov. Uloženo na Odboru životního prostředí Magistrátu města Přerova, bez signatury.

Projekt „Zlatá Brána“ v Prostějově. Autoři: Sýkorský M. - Gelnar, L., KANIA a.s., projektová a inženýrská společnost, Ostrava – Přívoz. Uloženo příruční archiv Oddělení památkové péče stavebního úřadu Magistrát města Prostějova.

Projekt úpravy Horního náměstí v Olomouci. Dostupné on-line z <http://www.hajekarchitekti.cz/index.php?lang=cs&page=project&name=upravy-verejnych-ploch>.

Projekt obnovy Dolního náměstí v Olomouci. Dostupné on-line z <http://www.studioprak.com/projekty.aspx>.

Projekt úprav v Uničově. Dostupné on-line z <http://www.burian-krivinka.cz/projekty/80-revitalizace-historickeho-centra-mesta-mohelnice.html>.

Projekt Šantovka. Dostupné on-line z <http://www.santovka.cz/o-projektu/>.

FILMY:

Jak stěhovati kostel, Krátký film Praha, výukový film, režie František Lukáš, 1967.

Jak se stěhuje kostel, Krátký film Praha, režie Jindřich Fairaizl, 1988.

LITERATURA:

ADAMCOVÁ, K. - NEJEDLÝ, V. - SLÍŽKOVÁ, Z - ZAHRADNÍK, P. *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a piliře v Karlovarském kraji*, Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2004. ISBN 80- 86234-53-3.

ADAMÍK, B. *Moderní architektura v Prostějově*. Štafeta – kulturní postřehy za rok 1998, ročník XXIX, Prostějov: Městský úřad v Prostějově, s. 13- 35.

(admin), *Přerov nemá jasno o přestavbě náměstí*, E15 PROFIT, 2.7.2007. Dostupné on-line z http://euro.e15.cz/profit/prerov-nema-jasno-o-prestavbe-namesti--85923#utm_medium=selfpromo&utm_source=e15&utm_campaign=copylink.

(admin.) *Plzeňané požadují vypsání místního referenda k Domu kultury v Plzni*, Referendum, Plzeňané pro referendum, 3.10.2011. Dostupné on-line <http://referendum.plzenane.cz/plzenane-pozaduji-vypsani-mistniho-referenda-k-domu-kultury-v-plzni>.

ALÁČ, J. *Tisková zpráva k posudkům ovlivňování panoramatu města Olomouce*, Česká televize, 22.1.2014. Dostupné on-line z <http://www.ceskatelevize.cz:8080/ct24/regiony/259376-olomoucka-vez-santovka-bude-videt-i-z-historickeho-centra/>.

ALÁČ, J. *Galerie Šantovka hned po otevření získala významná ocenění*, Dostupné on-line z <http://www.galleriesantovka.cz/o-centru/tiskove-centrum/galerie-santovka-hned-po-otevreni-ziskala-vyznamna-oceneni/>.

BÁČOVÁ, M. - EBEL, M. - LESNIAKOVÁ, P. a další. *Obnova okenních výplní a výkladců*. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, odborně metodické publikace, svazek 38, 2010. ISBN 978-80-87104-58-3.

BARTKOVÁ, H. *Prostějov, zmizelá Morava*. Praha – Litomyšl: Paseka, 2007. ISBN 978-80-7185-854-6.

BAĐURA, J. *Vlastivěda moravská. II. Místopis. Lipenský okres*. Brno: Musejní spolek v Brně, 1919.

BARTOŠ, J. *Arizace židovského majetku v Olomouci v roce 1939*, Židovská obec Olomouc, 23.12.2008. Dostupné on-line z: <http://kehila-olomouc.cz/rs/763/arizace-zidovskeho-majetku-v-olomouci-1939/>.

BAŠE, M. *Město – suburbie – venkov*. Praha: Česká komora architektů, 2009. ISBN 979-80-86780-12-3.

BAŠE, M. - CÍLEK, V. *Krajina domova v době rozpadu města a přeměny venkova*. Příloha, In. Veřejná správa, ročník 35, číslo 19, 2006.

BAUER, D. *Návrh dostavby proluky na ulici V. Nezvala v Třebíči*. Ostrava, 2012. VŠB - TU Ostrava, FAST. 74 s. Diplomová práce. Vedoucí práce Svrček Jakub.

BEČKOVÁ, K. *Autenticita památky, architekti a podnikatelé: Modernizace a asanace v Praze*. Příspěvek pro 2. Sjezd historiků umění, Praha, 21.-22. 9.2006. Dostupné on-line z <http://www.npu.cz/pro-odborniky/narodni-pamatkovy-ustav/edicni-cinnost-npu/odborne-clanky/odborne-clanky-2006/prazska-asanace/>.

BEČKOVÁ K. – BENDA J. (diskuse) *Stavět, bourat, pak zase stavět...*; Aktuálně.cz, 10.6.2013. Dostupné on-line z <http://blog.aktualne.cz/blogy/libor-stejskal.php?itemid=20160>.

BENDA, K. *Josef Cibulka*. In. Kapitoly z českého dějepisu umění, díl. II. Praha: Odeon, nakladatelství krásné literatury a umění, 1987. s. 152 – 159.

BIRNBAUM, V. *Vývojové zákonitosti v umění.* Praha: Odeon, nakladatelství krásné literatury a umění, 1987

BISHOP, R.. *Nákupní galerie nepatří na zelené louky, ale do center měst, kde pomáhají udržet život.* Hospodářské noviny, 23.10.2013. Dostupné on-line z <http://hn.ihned.cz/c1-61054590-robert-bishop-nakupni-galerie-nepatri-na-zelene-louky-ale-do-center-mest-kde-pomahaji-udrzet-zivot>.

BLATOVÁ, T. *Integrovaný regionální operační program, seminář MMR, 23.3.2015, Brno.* In.: Urbanismus a územní rozvoj. In. Urbanismus a územní rozvoj. Brno: Ústav územního rozvoje Brno, 2015, ročník XVIII, č. 1/20015. s. 21. ISSN 1212-0855.

BLAŽÍČEK, J. O., a kol., *Slovník památkové péče, terminologie, morfologie, organizace,* Praha: Sportovní a turistické nakladatelství, 1962, s. 99.

BLAŽÍČEK J. O., a kol., *Dějiny českého výtvarného umění, od počátku renesance do závěru baroka,* díl. I. a II., Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1989. ISBN 80-200.- 0069-0.

BLAŽKOVÁ, M. *11 pokladů Čech a Moravy,* Praha: Albatros. 2002. ISBN 80-00-01087-9.

BOHUSLÁVEK P. *Střešní zahrada konírny zámku v Lipníku nad Bečvou.* Stavební komunita, 10.3.2014. Dostupné on-line z <http://stavebnikomunita.cz/profiles/blogs/stresni-zahrada-konirny-zamku-v-lipniku-nad-becvou>

BRADNA, J. *Dům U kamenného zvonu. Hodnocení restaurátorské práce z odstupu patnácti let.* [Restaurován v roce 1985.]. In. *Zprávy památkové péče*, ročník 59, Praha: Národní památkový ústav, 1999, č. 7. s. 227- 232 · 8 fot. ISSN 1210-5538.

BUBEN. M. *Encyklopedie řádů a kongregací v Českých zemích,* Praha: Nakladatelství LIBRI, 2008. díl. III/3. ISBN 978–80–7277–357–2.

BUKVOVÁ, L. *Stavbou roku je přednádraží prostor v Olomouci (ocenění získala i revitalizace náměstí v Uničově).* Olomoucký deník.cz, 17.3.2011. Dostupné on – line z http://olomoucky.denik.cz/zpravy_region/stavbou-roku-je-prednadrazi-v-olomouci-i-centrum-o.html.

BURŠA P. *K Velké EIA.* 10.7.2013. Dostupné z <http://www.pavelbursa.cz/>

BURÝŠKOVÁ, M. *Ředitel Muzea umění Pavel Zatloukal hájí podobu Středoevropského fora Olomouc.* Olomouc.cz, 5.11.2009. Dostupné on-line z <http://www.zpravodajstvi.olomouc.cz/clanky/Reditel-Muzea-umeni-Zatloukal-haji-Stredoevropske-forum-12528>.

(ČTK). *Na olomoucké Horní náměstí posvítí nové lampy, architekti se zlobí.* Česká televize, 7.5.2013. Dostupné on-line z

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/226032-na-olomoucke-horni-namesti-posviti-nove-lampy-architekti-se-zlobi>; Též: Za krásnou Olomouc, 29.5.2013. Dostupné on-line z <http://www.krasnaolomouc.cz/?p=1747>.

ČTK. *Věž Šantovka přišla o povolení památkářů, stavba tak nemůže začít.* Česká televize, 27.1.2014. Dostupné on-line <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/259909-vez-santovka-prisla-o-povoleni-pamatkaru-stavba-tak-nemuze-zacit/>

(ČTK). Herman chce pro resort v roce 2017 procento státního rozpočtu. České noviny, 8.7.2014. Dostupné on-line <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/herman-chce-pro-resort-v-roce-2017-procento-statniho-rozpoctu/1100042>

(ČTK). *Opravené Dolní náměstí v Olomouci má už nový mobiliář.* Archiweb, 5.9.2013. Dostupné on-line z www.archiweb.cz.

ČTK.: *Investor Šantovka – Tower k vůli územnímu plánu žaluje Olomouc.* E15.cz, 3.11.2014. Dostupné on-line z <http://zpravy.e15.cz/byznys/reality-a-stavebnictvi/investor-santovka-tower-kvuli-uzemnimu-planu-zaluje-olomouc>.

ČERMÁK, M. *Bojíte se o své soukromí? Žádné nemáte.* In. *Reflex*, ročník 2008, číslo 50, str. 40. ISSN 0862-6634.

ČERNÝ, M. - NĚMEČEK, M.. *Mikroklima v historických interiérech.* Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, odborně metodické publikace, svazek 39, 2011. ISBN 978-80-87104-82-8.

DANĚK, P. - KUTAL, M. *Jaké výhody by přineslo vedení tramvajové tratě Rooseveltovou ulicí?* Hnutí Duha, Olomouc, 2008. Dostupné on-line z: <http://olomouc.hnutiduha.cz/nase-aktivity/jednani-s-urady/tramvajova-trat-nove-sady/>.

DOČEKALOVÁ, P. *Bývalý PRIOR k okrase nepřispívá, zastupitelům se nelíbí,* Týdeník Prostějovska, 23.1.2014. Dostupné on-line <http://www.itydenik.cz/zpravy/byvaly-prior-k-okrase-neprispiva-zastupitelum-se-nelibi>.

DVOŘÁK, M. *Katechismus památkové péče,* Praha. Národní památkový ústav – ústřední pracoviště, 2004, druhé české vydání, zvl. s. 31 a 46-47. ISBN 80-86254- 55-X.

DVOŘÁK, P. *Urbanisticko-architektonické řešení přestavby a dostavby lokality „Trávníky“ v okolí synagogy v Rousínově,* Ostrava, 2006, VŠB - TU, FAST. 41 s. + 10 př. Diplomová práce. Vedoucí Kyselka Mojmír.

DVOŘÁKOVÁ, D. *Industriál – Karlovarský kraj.* Praha: ČVUT Praha – fakulta architektury, 2008. ISBN 978-80-01-04919.

DVOŘÁKOVÁ, V. *Zdeněk Wirth*, In: Kapitoly z českého dějepisu umění, díl. II. Praha: Odeon, nakladatelství krásné literatury a umění, 1987. s. 126- 138. 01-510-87.09/01.

FARNÁ, K. *Lipník nad Bečvou zve na unikátní zámeckou střešní zahradu*. Novinky.cz, 9.8.2013. Dostupné on-line z <http://www.novinky.cz/cestovani/tipy-na-vylety/309804-lipnik-nad-bečvou-zve-na-unikatni-zameckou-stresni-zahradu.html>.

FIFKOVÁ, R. *Z historie Smetanových, Čechových a Bezručových sadů v Olomouci*, Zprávy památkové péče, ročník 59, č. 1. Praha: Státní ústav památkové péče, 1999, s. 11 – 21. ISSN 1210 – 5538.

FILIP, A. *Secesní chrámy na Moravě a ve Slezsku, sakrální výtvarné umění kolem roku 1900*. Brno: Barrister & Principal, Národní památkový ústav, 2004. ISBN 80-86598-63-2.

FIŠER, R. *Bazilika sv. Prokopa, židovská čtvrť a hřbitov v Třebíči*, Praha: FOIBOS. 2009. ISBN 978-80-87073-18-6.

FIŠERA, Z. *Encyklopedie městských bran v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Libri, 2007. ISBN 978-80-7277-061-8.

FIŠERA, A. *Encyklopedie městských věží v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Libri, 2006. ISBN 80-7277-303-8.

FLEGL, M.. *Dobroslav Líbal - historik umění a památkář (1911 - 2002)*. Rodopisná revue. 2011, roč. 13, čís. 1, s. 15-17. Dostupné on-line z http://rodopisna-revue-online.tode.cz/2011-1_soubory/15-17_flegl-libal.pdf.

FLOREC, V. - VAŘEKA, J. a kol. *Lidová architektura*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1983.

FOLTÝN, D., a kol. *Encyklopedie moravských a slezských klášterů*. Praha: Libri, 2005. s. 277–285. s. 410 – 415. ISBN 80-7277-026-8.

FOUD, K. *Tvorba a ochrana prostředí historických jader měst a obcí. Metodická příručka*. Plzeň: Plzeňský kraj, 2004. bez ISBN.

GEHL, J. *Život mezi budovami, užívání veřejných prostranství*. Brno: Nadace Partnerství – Program Partnerství a Jan Gehl, 2000. ISBN 80-85834-79-0.

GIRSA, V. *Nová funkce a autenticita památky*, dostupné on-line z <http://stavlisty.cz/2002/01/pamat.html>

GIRSA, V. - HOLEČEK, J. - JERIE, P. - MICHONOVÁ, D. *Předprojektová příprava a projektová dokumentace v procesu péče o stavební památky*, Praha: Národní

památkový ústav, ústřední pracoviště, odborné a metodické publikace, svazek 27. 2004. ISBN 80-86234-36-3.

GRŮZOVÁ, L. a kol. *Prostějov v proměnách staletí*. Prostějov: Městský úřad. 1994. ISBN 80-900106-4-4.

GLACOVÁ, D. Olomoucký Palác Morava – vítězství občanů (historie a současnost jedné kauzy. ECONNECT, 21.1.2003. Dostupné z <http://ecn.cz/?x=117111>.

GREPLOVÁ, M. *Málo skla, Moritz je lepší, hodnotí nový Prior v Prostějově*. Olomoucký deník, 16.10.2013. Dostupné on-line http://olomoucky.denik.cz/zpravy_region/malo-skla-malo-barev-sed-hodnoti-prior-prostejovane-a-hledaji-zlatou-branu-20131.html.

HÁLA, M. *K revitalizaci Dolního náměstí*. Statutární město Olomouc, oficiální informační portál, 21.4.2005. Dostupné on-line z www.olomouc.eu.

HALÍK, P. - KRATOCHVÍL, P. - NOVÝ, O. *Architektura a město*. Praha: Academia, 1996. ISBN 80-200-0245-6.

HANÝŠ, R. Stavbu kanalizace pro Šumpersko ohrožují politické spory, iDnes.cz/Olomoucký kraj, 16.6.2013. Dostupné on-line z http://olomouc.idnes.cz/problemy-obriho-projektu-stavby-kanalizace-na-sumpersku-za-1-6-miliardy-13n-olomouc-zpravy.aspx?c=A130614_1940632_olomouc-zpravy_stk.

HANZAL, J. *Od baroka k romantismu*. Praha: Academia, 1987.

HAVLÍK, R. *Obchodní galerie se do centra nehodí, tvrdí památkáři*, Prostějovský deník.cz, 10.7.2013. Dostupné on-line z http://prostejovsky.denik.cz/zpravy_region/obchodni-galerie-se-do-centra-nehodi-tvrdi-pamatkari-20140709.html.

HAVLÍČKOVÁ, M. - ŠINDELÁŘOVÁ, J. - SUCHEVIČ, S. *Historické části měst a životní prostředí*. Praha: Výzkumný ústav výstavby a architektury. 1994.

HLAVÁČEK, I. – KAŠPAR, J. - Nový, R. *Vademecum pomocných věd historických*; I..vydání, Praha: Nakladatelství Svoboda, 1988.

HLAVÁČEK, I., *Několik úvah o diplomatice, jejích dějinách, potřebách a perspektivách*. Sborník archivních prací 33, Praha: Ministerstvo vnitra, 1983, s. 3-31. ISSN 0036-5246.

HLAVÁČEK, L. Antonín Matějček. In. Kapitoly z českého dějepisu umění, díl. II. Praha: Odeon, nakladatelství krásné literatury a umění, 1987. s. s. 161 - 170.

HLOBIL, I., *Alois Riegel a teorie moderní památkové péče*. in Alois Riegel *Moderní památková péče*. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2003. ISBN 80-86234-34-7.

HOFFMANN, F. *Česká města*. Praha: Panorama, 1992. ISBN 80-7038-182-5.

HOLUBIČKOVÁ, P. *Památková péče v ČR a ve Francii*, Masarykova univerzita, ekonomicko-správní fakulta, Brno, 2008, 101 s. vedoucí práce Svoboda František.

HORYNA, M. J. B. *Santini-Aichel – Život a dílo*. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-664-3.

HOŘEJŠÍ, J. *Oldřich Stefan*, in: Kapitoly z českého dějepis umění, díl. II. Praha: Odeon, nakladatelství krásné literatury a umění, 1987, s. 273- 283.

HOSÁK, L. *Historický místopis země Moravskoslezské*. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-1225-7.

HOSTAŠ, K. - VANĚK, F. - BOROVSKÝ, F. A., *Soupis památek historických a uměleckých v Království Českém od pravěku do počátku XIX. století, v politickém okrese klatovském*, Archeologická komise při České akademii císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, Praha, 1899.

HOŠEK, J. - MUK, J. *Omítky historických staveb*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. 1990. ISBN 80-04-23349-x.

hš. *Středoevropské fórum v Olomouci zřejmě nevznikne, nejsou na ně peníze*. Olomouc.cz, 20.1.2011. Dostupné z http://olomouc.idnes.cz/unikatni-muzeum-v-olomouci-nebude-ministerstvo-na-nej-neda-penize-10k-/olomouc-zpravy.aspx?c=A110119_162545_olomouc-zpravy_stk.

HUDEČEK, J. *Ekonomické pohledy na památkové statky našich měst*. Praha: Pracovní skupina pro regeneraci městských památkových rezervací a městských památkových zón, 1992. ISBN 80-85124-15-7.

HYZLER, J. Dobroslav Líbal - jeden lidský osud z mnoha jiných. Věstník Klubu Za starou Prahu. Praha: Klub za starou Prahu, č. 3, 1. 2002. 2003, dostupné on-line z [http://cs.wikipedia.org/wiki/Dobroslav Libal](http://cs.wikipedia.org/wiki/Dobroslav_Libal). navštíveno 6.9.2014.

CHADRABA, R. *Max Dvořák a vídeňská škola umění*, In.: Kapitoly z českého dějepis umění, díl II., Praha: Odeon, nakladatelství krásné literatury a umění, 1987, s. 8 – 9. 7001-510-87.09/01.

CHUPÍK, F. *Dvě věže stačí, aneb proč nemá stát Šantovka-Tower v Olomouci*. In. Sborník Národního památkového ústavu, Olomouc: NPÚ, u.o.p. v Olomouci. 2013. s. 23-38. bez ISBN.

CHYTIL, M. *Prostějovská architektura 1918-1948*. Prostějov: Walker reklama, 2013, ISBN 978-80-905444-2-0.

CHYTIL, M. - BELŠÍK, O. - CYDLÍK, T. - KVAPILOVÁ NOVÁKOVÁ, M., - ROHÁČKOVÁ, D. - RUDOLF, V. *Slavné stavby Prostějova*, Praha: FOIBOS, 2009. ISBN 978-80-87073-21-6.

CHYTIL, K. *O historickém a stavebním vývoji Prahy*. Praha: nákladem vlastním, 1916.

CHYTIL, M. *Obchodní dům Prior Prostějov (1967-1975)*. In: Štafeta, kulturní časopis Prostějovska, ročník XXXVI (2005), číslo 2 (109-110). Prostějov: Městská knihovna. 2005. s. 37- 46. Bez ISSN.

INDRA, B. K organizaci památkové péče ve Slezsku v letech 1850-1945, In: Časopis Slezského muzea, Opava: Slezské muzeum, 1962. r. XII. č. 1 s. 21-33, č. 2 s. 103-113, 1962-791-28.

is, stk, pk. *Unikátní muzeum v Olomouci nebude, ministerstvo na něj nedá peníze*. iDNES.cz, 19.1.2011. Dostupné on-line z <http://www.archiweb.cz/news.php?type=&action=show&id=7650>.

(iza) *Olomouc: Hrozí narušení památkové rezervace vysokými stavbami*, První zprávy.cz, 3.2. 2014. Dostupné on-line z <http://m.olomouckenovinky.cz/zpravy/regiony/olomouc-hrozi-naruseni-pamatkove-rezervace-vysokymi-stavbami/>.

(iza) *Rekonstrukce Dolního náměstí v Olomouci je ve finále*. Statutární město Olomouc, oficiální informační portál, 20.6.2013. Dostupné on-line z <https://www.olomouc.eu/aktualni-informace/aktuality/14330>.

iza. *Občané proti Šantovka Tower*. 3.2.2014. Dostupné on-line z <http://www.prvnizpravy.cz/zpravy/regiony/olomouc-hrozi-naruseni-pamatkove-rezervace-vysokymi-stavbami>.

JACKSON, J. B., a kol. *Brownfields snadno a lehce*. Praha: Institut pro udržitelný rozvoj sídel. 2005. Dostupné on - line z www.brownfields.cz.

JACOBS, J. *Smrt a život amerických velkoměst*. Praha: Nakladatelství Mox Nox. ISBN 978-80-905064-4-2.

JAKUBEC, O. – KROUPA, J. – PODRAZIL, J. *Telč, historické centrum*. Praha: Foibos, 2013. ISBN 978-80-87073-70-4.

JANÁK, J. - HLEDÍKOVÁ, Z. *Dějiny správy v českých zemích do roku 1945*, Praha, Státní pedagogické nakladatelství, 1989, I. vydání, ISBN 80-04-21189-5

JANČO, M. *Národní památkový ústav – 10 let, čas pro rekapitulaci odborně metodických výstupů SÚPPOP Praha z let 1958 – 1990*. Zprávy památkové péče, ročník 73, č. 1. Praha. 2013. s. 53–59. ISSN 1210-5538.

JANČO, M. *Přehled vydaných odborně metodických prací v letech 1997-2010.* Zprávy památkové péče, ročník 70, č. 2, Praha, 2013. s. 79-82. ISSN 1210-5538.

KALISTA, Z. *Česká barokní gotika a její žďárské ohnisko,* Brno: Blok, 1970.

KIBIC, K. *Panoramatické hodnoty našich historických měst,* In. Sborník společnosti přátel starožitností, č. 4, Praha. 1996, s. 185-198. ISBN 80-901258-4-0.

KIBIC, K. - VOŠAHLÍK, A. *Památková ochrana a regenerace historických měst v České republice 1945-2010,* Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2011, ISBN 987- 80 -87104-88-0

KIBIC, K. *Historické radnice,* 2. upravené vydání. Praha: Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství, 1988.

KIBIC, K. *Panoramatické hodnoty našich historických měst.,* in. Sborník společnosti přátel starožitností, číslo 4. 1996, s. 185 - 198. ISSN 1210 – 924-X.

KIBIC, K. - VOŠAHLÍK, A. *Památková ochrana a regenerace historických měst v České republice 1945 – 2010,* Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště. ISBN 978-80-87104-88-0.

KIELSOW, G. *Památková péče v Německu,* Brno: Barrister & Principal a NPÚ, územní odborné pracoviště v Brně, 2011, ISBN 978-80-86752-95-2.

KIESLING, N. *Pavel Janák.* Praha: Arbor vitae. ISBN 978-80-87164-38-9.

KLENOVSKÝ, J. *Židovské památky Lipníku nad Bečvou.* Olomouc: Votobia, 2000. ISBN 80-7198-425-6.

KLÍMA, P. (ed.) *Kotvy Máje, České obchodní domy 1965–1975.* Praha: Vysoká škola uměleckoprůmyslová, 2011. ISBN 978-80-86863-40-5.

KLIMKOVÁ, P. *Šantovka je inspirována barvami Olomouce, říká její hlavní architekt.* iDNES.cz, 9.11.2011. Dostupné on-line http://olomouc.idnes.cz/santovka-je-inspirovana-barvami-olomouce-rika-jeji-hlavni-architekt-1gv-/olomouc-zpravy.aspx?c=A111029_1676435_olomouc-zpravy_stk.

KLÍMKOVÁ, P. *Olomoucká tržnice uvádá, brzy přitom bude mít hned vedle konkurenci.* iDNES.cz, 13.3.2011. Dostupné z http://olomouc.idnes.cz/olomoucka-trznice-uvada-brzy-pritom-bude-mit-hned-vedle-konkurenci-1fl-/olomouc-zpravy.aspx?c=A110310_195829_olomouc-zpravy_stk.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Strategický plán rozvoje města na léta 2013-2017,* Lipník nad Bečvou: Městský úřad, Odbor regionálního rozvoje, 2013. Interní tisk.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Významné archeologické výzkumy a nálezy Dolní náměstí v Olomouci*, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Olomouci, výroční zpráva za rok 2012, Praha: NPÚ, 2012. s. 19 -20.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Městské inženýrství*, Stavební kniha 2011. Praha: Informační centrum ČKAIT , 2011. s. 70-75. ISBN 978-80-87438-09-1.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Současná tvorba v historickém prostředí*. Praha: Studio Axis, 2010. ISBN 97-80-904081-2-8.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Složitosti a rozpory moderní architektury a její památkové ochrany*, Praha: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Ostravě, 2005. ISBN 80-85034-32-8.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Koncepce památkové péče v České republice na léta 2011 – 2016*. Dostupné on-line, <http://www.mkcr.cz/assets/zpravodajstvi/zpravy/Koncepce-pamatkov-pece-v-CR-na-2011-2016.pdf>.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Technické památky, I.-IV.*, Praha: Libri, 2008. ISBN 80-7277-042-X.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Architekt a památkář Stanislav Sochor*. In. 30 let Krajského střediska státní památkové péče a ochrany přírody v Brně, Brno, 1989. s. 220 – 227.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Barva a detail v architektuře*, soubor přednášek. 21. - 23. října 1999. Písek: Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska. 1999. bez ISBN.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Monotematické číslo Zpráv památkové péče*, ročník 73, č. 1. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště. 2013. ISSN 1210-5538.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Sanace dřevěných konstrukcí a staveb 2009*, Brno: Vědeckotechnická společnost. 2009. ISBN 978 – 80 – 02 – 02175-9.

KOLESÁROVÁ, V. *Mrakodrap u Envelopy bude mít nejrychlejší výtahy, na vyhlídku ale lidi nevyveze*. Olomoucký deník.cz, 31.7.2012. Dostupné on-line z <http://www.denik.cz/olomoucky-kraj/mrakodrap-u-envelopy-bude-mit-nejrychlejsi-vytahy-na-vyhliдку-ale-lidi-nevyveze-.html>.

KOLESÁROVÁ, V. *Zrekonstruované Dolní náměstí? Je to chaos, stěžují si lidé*. Olomoucký deník.cz, 15.12.2013. Dostupné on-line z http://olomoucky.denik.cz/zpravy_region/rekonstruovane-dolni-namesti-je-to-chaos-stezuji-si-lide-20131215.html.

KOPECKÁ, I. a kol. *Preventivní péče o historické objekty a sbírky v nich uložené*. Praha: Státní ústav památkové péče, odborně metodické publikace, svazek 25. 2002. ISBN 80-86234-28-2.

KROUPA, P. *Čas a autenticita památky*. Zprávy památkové péče, ročník 64, č. 5, Praha. 2005. s. 431 –439. ISSN 1210 -5538.

KOTÍK, P. a kol. *Stavební materiály historických objektů*. Praha: Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, 2007, dotisk I. vydání. ISBN 978-80-7080-347-9.

KOTLÍK, P. Čištění kamenných památek z pohledu technologa. In Ročenka STOP 2003. Praha: Společnost pro technologie ochrany památek. 2004.. s. 74 – 84. ISBN 80-86657-03-5.

KOTRBA, V. *Historismus a počátky památkové péče v českých zemích v době barokní*. In. Staletá Praha, sborník Pražského střediska státní památkové péče a ochrany přírody, Praha: Orbis – Pražské nakladatelství, 1966. s. 22-36.

KOTRBA, V. *Česká barokní gotika – dílo Jana Santiniho-Aichla*. Praha: Academia, 1976.

KOTRBA, V. *Původ a život architekta Jana Blažeje Aichla*, Umění XVI, Praha: ČSAV, 1968. s. 533 -566.

KOUCKÝ, R. Přednášky *Zločiny proti městskosti I. a II.*, Dostupné z http://www.kr-karlovarsky.cz/NR/rdonlyres/6FE39E99-5EE3-4548-B947-FA1E4B4AA3FD/0/RK_zpm.pdf.

KOUCKÝ, R. a kol. *Elementární urbanismus*. Praha: Zlatý řez, 2006. ISBN 80-902810-7-9.

KUČA, K. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, I. - IX., Praha: Libri, 1996 – 2011. ISBN 978-80-7277-410-4.

KUČA, K. *Dokončení soustavného výzkumu urbanistického vývoje městských lokalit v České republice*, Zprávy památkové péče, ročník 71, č. 5, 2011. s. 350 – 355. ISSN 1210 – 5538.

KUČA, K. - KUČOVÁ, V. *Principy památkového urbanismu*. Praha: Státní ústav památkové péče. 2000. ISBN 80-86234-15-0.

KUČA, K. - KUČOVÁ, V. - KIBIC, K. *Novostavby v památkově chráněných sídlech*. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, odborně metodické publikace, svazek 28. 2004. ISBN 80-86234-54-1.

KUPKA, V. a kol. *Pevnosti a opevnění v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, 2. opravené vydání. Praha: Libri, 2010. ISBN 978-80-7277-0472.

KURFÜRST, P. *Řízení poptávky po dopravě jako nástroj ekologicky šetrné dopravní politiky*. Praha: Centrum pro dopravu a energetiku, 2002. Bez ISBN.

KUTA, V. *Úloha městského inženýrství*, Časopis Stavebnictví, číslo 08/08. Dostupné on-line z http://www.casopisstavebnictvi.cz/uloha-mestskeho-inzenyrstvi_N1297.

KUTNAR, F. - MAREK, J. *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví: od počátků národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, díl II., s. 196 - 197. 1977.

KYSELKA, I. *Architektura krajiny a rekreace*. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, 2007. ISBN 978-80-248-1642-5.

LÁSKA, V. - SCHUBERT, A. - ŠTULC, J. *Péče o střechy historických budov*. Praha: Státní ústav památkové péče, odborně metodické publikace, svazek 15, 1997. ISBN 80-902305-4-7.

LÁSKA, V. - SCHUBERT, A. – SOLAŘ, M. - ŠTULC, J. *Péče o střechy historických budov*. II. doplněné vydání. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, odborně metodické publikace, svazek 26. 2003. ISBN 80-86234-35-5.

LÁSKA, V. *Hodnota, autenticita a integrita stavebního díla minulosti – teorie a praxe*. Praha: Památky středních Čech, Časopis Památkového ústavu středních Čech v Praze, ročník 14, číslo 2, 2000. s. 12. ISSN 0862-1586.

LERCH, J. *Příručka pro dlaždiče*, odborné příručky pro stavebnictví. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1955.

LÍBAL, D. - ZAHRADNÍK, P. - CHUDÁREK, Z. - DURDÍK, T. *Monotematické číslo časopisu k výročí Josefa Mockera. Zprávy památkové péče*. 2001, roč. 61, čís. 2. ISSN 1210-5538.

LUKEŠ, Z. - *Vyjádření ze 3. června 2013, Za krásnou Olomouc*, 18.10.2013. Dostupné on--line <http://www.krasnaolomouc.cz/?p=2043>.

MACEK, P. *Barevnost fasád, průzkum, dokumentace, vyhodnocení a obnova exteriéru historických staveb*. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, odborně metodické publikace, svazek 36. 2009. ISBN 978-80-87104-48-4.

MACEK, P. - BIEGEL, R. - BACHTÍK, J. (edd.) *Barokní architektura v Čechách*. Praha: Univerzita Karlova, Nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2736-6.

MACEK, P. – RAZÍM, V., a kol. *Zkoumání historických staveb*, Praha: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště střední Čechy, vydání I., 2011, ISBN 978 – 80 – 865 -16- 41 -7.

MAREK, P. *K stavebnímu rozvoji Prostějova po roce 1870*. Zpravodaj Muzea Prostějovska v Prostějově. 1/91, Prostějov: Muzeum Prostějovska, s. 1- 25.

MAREK, P. *K dějinám Prostějova v letech 1870-1890.* Zpravodaj Muzea Prostějovska v Prostějově. 1/92, Prostějov: Muzeum Prostějovska, s. 1- 24.

MAREŠ, D. *Výškové stavby v Olomouci?* Za krásnou Olomouc, 12.2.2012. Dostupné on-line z <http://www.krasnaolomouc.cz/?p=1471>.

MAREŠOVÁ, S.. *Zábřeh chce na rekonstrukci náměstí dotaci za 12 milionů.* Šumperský Rej. cz, 20. 2. 2008, Dostupné on-line z <http://sumpersky.rej.cz/clanky/mesta-rekonstruuji-sva-namesti/>.

MASAŘÍKOVÁ, H. *Nový obchodák v Prostějově má stopku. Smlouva s olomouckým investorem neplatí.* Olomoucký deník.cz, 20.5.2015. Dostupné on-line z <http://olomoucky.denik.cz/z-regionu/smlouva-mezi-mestem-a-manthellanem-je-neplatna-rozhodl-o-tom-okresni-soud-20150520-u8vl.html>.

MAŠLÁŇ, P. *Hranice reklamovaly problémové prvky na Masarykově náměstí,* Hranický deník.cz, 30.8.2013. Dostupné on-line z http://hranicky.denik.cz/zpravy_region/hranice-reklamovaly-problemove-prvky-na-namesti-20130829.html Hranice reklamovaly problémové prvky na Masarykově náměstí.

MATOUŠKOVÁ, K. *Proč regulační plány pro městské památkové rezervace a zóny?.* In. Urbanismus a územní rozvoj, Praha: Ústav územního rozvoje, 2000, ročník 3, č. 2. s. 31-34. ISSN 1212-0855.

MATOUŠKOVÁ, R. *20. let Programu regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón 1992-12012.* Praha: Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska, 2012. ISBN 978-80-90534-0-7.

mk – ČTK. *Zregulujte kamery, vyzývají ochránci soukromí.* Hospodářské noviny, 2.1.2012. Dostupné on-line z <http://zpravy.ihned.cz/c1-54325470-zregulujte-kamery-vyzyvaji-ochranc-i-soukromi-vlada-zakon-jeste-nepripravila>.

MENCL, V. *Lidová architektura v Československu,* Praha: Academia, Nakladatelství Československé akademie věd, 1980.

MIKŠÍK, V. *Územní studie rozšíření obytného území obce Olšany u Prostějova,* Ostrava, 2012, VŠB - TU, FAST. 53 s. + 8 př. Diplomová práce. Vedoucí práce Sedlecký Jaroslav.

MOLEK, P., *Veřejný zájem,* Zlín, 2008. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta managementu a ekonomiky, 48. s. Bakalářská práce. Vedoucí práce Halásek Dušan.

MLEZIVA, Š. – KUČA, K.. *Historický lexikon městysů a měst – vývoj, postavení a funkce městských sídel v dějinách územněsprávního členění českých zemí od roku 1850 do současnosti.* Praha: Baset, 2006. ISBN 80-340-092-8.

MONZER, L. *Osvětlení Horního náměstí v Olomouci*, Světlo, časopis pro světlo a osvětlení, číslo 1/ 2012. Dostupné on-line z http://www.odbornecasopisy.cz/index.php?id_document=22922.

NAUMAN, P., *Příliš živá památka*, Praha: Věstník Klubu za starou Prahu, 2006, Dostupné on-line z <http://stary-web.zastarouprahu.cz/ruzne/marsloup2.html>.

NEJEDLÝ, V. *Vznik a vývoj státem organizované památkové péče ve střední Evropě*, In.: *Péče o architektonické dědictví, sborník prací I., vybrané kapitoly k tématu*, Praha: IDEA SERVIS, s. 31 ad. ISBN 978-80-85970-60-9.

NEJEDLÝ, V. *K dějinám památkové péče na Moravě od počátku 20. století do zániku rakousko-uherské monarchie*, In. *Zprávy památkové péče*, ročník LIV, Praha: Státní památkový ústav, 1994. s. 351 - 367. ISSN 1210-5538.

NEJEDLÝ, V. *Obrysy přístupů k památkové péči na Moravě do poloviny 20. století*, In: *Památková péče na Moravě, 150 let od vzniku první státní instituce na ochranu památek*, Brno: Státní památkový ústav, Brno, 2002, ISBN 80-85-32-82.

NEJEDLÝ, V. *K dějinám památkové péče na Moravě - sedmdesátá léta 19. století až počátek 20. století*. In. *Památky a příroda, Časopis Státní památkové péče a Státní ochrany přírody*, Praha: Panorama, Státní ústav památkové péče a ochrany přírody, r. 16, č. 8, 1991, ISSN 0139-9853.

NEJEDLÝ, V. *K organizaci památkové péče na Moravě v letech 1850-1918*, In: *Uměleckohistorický sborník*, Brno: Nakladatelství Blok, 1985, s. 51-66.

NEJEDLÝ, V. a další. *K restaurování sgrafitové výzdoby fasád*. *Zprávy památkové péče*, ročník 55, č. 3. Praha. 2005. s. 253 – 260. ISSN 1210-5538.

NĚMCOVÁ, Z. *Revitalizace podchodu u továrního areálu ve Zlíně*. Zlín, 2009. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta multimediálních komunikací. 60 s. Diplomová práce. Vedoucí práce Lapka Karel.

NEUMANN, J. *Český barok*, Praha: Odeon, 1974.

NOVÁK, Z. *Dřeviny na veřejných městských prostranstvích, použití dřevin v ulicích a na náměstích památkově chráněných měst*. Praha: Státní ústav památkové péče, odborně metodické publikace, svazek 22. 2001. ISBN 80-86234-21-5.

NOVOTNÁ, D. *Proměny historických městských interiérů z pohledu uplatnění zeleně*. *Urbanismus a územní rozvoj*. 2010. roč. 13, č. 1, s. 21-24. ISSN 1212-0855.

NOVOTNÁ, D. *Památkově urbanistické průzkumy, vědecké hodnocení a odborná dokumentace historických měst v ČR v návaznosti na historické a průzkumové podklady oboru památkové péče*. Vědecký úkol MK 07503233303 71305 Národního památkového ústavu, 2005 – 2011.

NOVÁK, Z. *Dřeviny na veřejných městských prostranstvích, použití dřevin v ulicích a na náměstích památkově chráněných měst.* Praha: Státní ústav památkové péče, odborně metodické publikace, svazek 22, 2001. ISBN 80-86234-21-5.

NOVÁKOVÁ KVAPILOVÁ, M. *Automobilka Wikov, síla – jistota – krása,* Prostějov: Muzeum Prostějovska v Prostějově, 2010, ISBN 978-80-86276-33-5.

NOVÝ, L. a kol. *Dějiny techniky v Československu do konce 18. stol.* Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1974.

PACLOVÁ, H. *Konverze průmyslových areálů s důrazem na zachování jejich památkových hodnot.* Ostrava, 2013. Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, fakulta stavební, 146 s. disertační práce. Školitel Pletnická Jana.

PÁNEK, O. *Chránit, udržovat a účelně využívat.* Památky a příroda, r. 11, Praha: Státní ústav památkové péče a ochrany přírody. 1986. s. 129.

PAVLÍK, M. *JUDr. et PhDr. Dobroslav Líbal, DrSc. (* 15. 10. 1911, † 9. 2. 2002).* *Věstník Klubu Za starou Prahu.* 2002, čís. 2. Dostupné on – line z <http://stary-web.zastarouprahu.cz/ruzne/libal.htm>.

PELČÁK, P. - WAHLA, I. (eds.), *Jindřich Kumpošt, 1891-1968.* Brno: Obecní dům, Brno 2006. s. 138. ISBN 80-239-8332-6.

PEKAŘ, J. *Omyly a nebezpečí pozemkové reformy.* Praha: Vesmír, 1923.

PETRASOVÁ, T. *Josef Mocker 1835-1899 : stavitel katedrály,* Praha: Správa Pražského hradu, 1999, ISBN 80-86161-14-5.

PIOJAN, J. *Dějiny umění,* Praha: Odeon, nakladatelství krásné literatury a umění, III. vydání, 1988, díl 3, s. 23 a díl 4, s. 28 a 29.

POCHE, E. a kol. *Umělecké památky Čech,* díl I., Praha, Československá akademie věd, Academia, 1977, s. 549 – 550.

POJS, M.. – LONDIN, V. *Dvanáct století naší architektury.* Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 1998. ISBN 80-7182-060-1.

POKORNÁ, T. *Boj o olomoucké mrakodrapy nekončí: Vedle Šantovka Tower hrozí i výstavba věže Spiritualia.* EuroZpravy.cz, 3.2.2014. Dostupné on-line z <http://kultura.eurozpravy.cz/architektura-a-design/86638-boj-o-olomoucke-mrakodrapy-nekonci-vedle-santovka-tower-hrozi-i-vystavba-veze-spiritualita/>.

POLÁČEK, M. *Další přestřelka o Šantovka Tower. Stavitel si stěžuje na památkáře.* IDNES.cz/Olomoucký kraj, 28.11.2013. Dostupné z

http://olomouc.idnes.cz/dalsi-spory-kvuli-planovane-stavbe-santovka-tower-v-olomouci-p6p-/olomouc-zpravy.aspx?c=A131127_2005209_olomouc-zpravy_mip.

POLKO, K.. *Pohněme regionem. BEA centrum je příležitost.* TESCOSW, 1.3.2013.

Dostupné on-line z http://www.tescosw.cz/Files/zurnal/odborne-clanky/Pohneme_regionem_BEA_centrum_je_prilezitost_Rozhovor_Josef_Tesarik.pdf.

POSPÍŠIL, A. – KOUKALOVÁ, Š. – MACEK, P. – OTTOVÁ, M. *Kutná Hora*, Praha: FOIBOS BOOKS, 2014. ISBN 978-80-87073-77-3.

POTUŽÁK, Z. *Rok 2013 v Litovli očima starosty.* Město Litovel, 2.1.2014. Dostupné on-line z <http://litovel.eu/cs/mesto/starosta/slovo-starosty/rok-2013-v-litovli-ocima-starosty.html>.

POTŮČKOVÁ, M. - DANĚK, P. (ed.) *Kde domov můj? Hanácké Dubaj!?* Za krásnou Olomouc, 13.12.2013. Dostupné on-line z: <http://www.krasnaolomouc.cz/?p=2229>.

PRELOVŠEK, D. *Josip Plečnik*, 2. vydání. Brno: Vydavatelství ERA, 2003. ISBN: 80-86517-72-1.

PROCHÁZKA, J. *Nový ředitel Muzea umění: SEFO postavíme.* Olomouc.cz, 10.4.2013. Dostupné on-line z http://olomoucky.denik.cz/zpravy_region/novy-sef-muzea-na-sefo-chci-vypsati-architektonickou-soutez-20130411.html.

PROCHÁZKA, J. *Válka o panorama pokračuje. Poškodí ho mrakodrap, nebo žádné neexistuje?* Olomouc.cz, 23.10.2013. Dostupné on-line <http://zpravodajstvi.olomouc.cz/clanky/Valka-o-panorama-pokracuje-Poskodi-ho-mrakodrap-nebo-zadne-neexistuje-21511>).

RIEGL A. *Moderní památková péče.* Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2003. ISBN 80-86234-34-7.

RICHTER, V. *Památková péče*, in.: *Umění a svět*, Brno: 2001, zvl. s. 372-380. ISBN 80-200-0926-4.

RICHTEROVÁ, H. (red.) a kol. *Sborník k semináři: Historické krovy a nové možnosti jejich zachování*, Olomouc: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Olomouci. ISBN 978- 80 – 87427 – 10 – 1.

ROKYTA, H. *J. J. Wickelmann a Čechy*, Praha: Státní ústav památkové péče a ochrany přírody. 1988.

RUDOLF, V. *Příběh jednoho obchodně-výrobního areálu v Prostějově (Svatoplukova ul. č. pop. 2455)*, In: **PEŘINKOVÁ, M.** ad. *Současné formy užívání industriálních historických objektů*. Praha: Gintel Allan - Gasset, 2012, s. 108-114. ISBN 978-80-87079-25-6.

RUDOLF, V. *Kladno v padesátých až osmdesátých letech 20. století, žijící a umírající*, In.: **PEŘINKOVÁ, M. a kolektiv.** *Architektura v perspektivě. Architektura a urbanismus 2. poloviny 20. století*. Ostrava: Stavební fakulta, Vysoká škola báňská- Technická univerzita v Ostravě v nakladatelství Gasset, 2012, s. 110-118. ISBN 978-86863-40-5.

RUDOLF, V. – PEŘINKOVÁ, M. *Historic preservation and planar protection of Historical seats in Olomouc region*, In: **PEŘINKOVÁ, M. – NEDVĚD, M.** (eds.). *Architecture in Perspective VI*. Pfaffikon: Trans Tech Publications, 2014. s. 122 – 125. ISBN – 13: 978-3-038.

RUDOLF, V. - PEŘINKOVÁ, M. *Obnova památkových rezervací a zón – možnosti a objem finanční podpory kulturního dědictví ve vybraných obdobích v České republice a v Olomouckém kraji*. In.: *Sborník vědeckých prací Vysoké školy báňské - Technické univerzity Ostrava, řada stavební. r. XV, č. 1*, Ostrava: VŠB - TU, 2015. v tisku.

RUDOLF, V. – ZÁDRAPA, D. *Městská veřejná prostranství a jejich revitalizace v Olomouckém kraji*. In: **PEŘINKOVÁ, M. – NEDVĚD, M.** (eds.). *Architektura v perspektivě 2015*, Vysoká škola báňská – technická univerzita Ostrava v nakladatelství Gasset, Ostrava, 2015, v tisku.

RYBIČKOVÁ, S. *Zábřeh chystá radikální proměnu Masarykova náměstí*. Šumperský deník.cz, 8.10.2012. Dostupné on-line z http://sumpersky.denik.cz/zpravy_region/zabreh-chysta-radikalni-promenu-masarykova-namesti-20121008.html.

(s.a.) *Referendum v Plzni vystavilo Corsu stopku!*, E 15.cz, 14.1.2013. Dostupné on-line <http://www.regionplzen.cz/zpravodajstvi/?referendum-v-plzni-vystavilo-corsu-stopku>.

SAMEK, B. *Umělecké památky Moravy a Slezska (A–I)*. 1. svazek Praha: Academia, 1994. ISBN 80-200-0474-2.

SAMEK, B. *Umělecké památky Moravy a Slezska*, 2. svazek, Praha: Academia (J – N), 1999, ISBN 80-200- 0695 – 8.

SEDLÁK, J. *Jan Blažej Santini – setkání baroku s gotikou*. Praha: Vyšehrad, 1987.

SEDLÁKOVÁ, R. *Pražské interiéry*, Praha: Nakladatelství Slovart, 2001. ISBN 80-7209-340-1.

SEELE, K. *Veřejné prostory evropských měst – rozpad a zánik, nebo proměna a oživení? Argumenty a protiargumenty*. In: **KRATOCHVÍL, P. (ed.)** *Architektura a veřejný prostor*. Praha. Zlatý řez, 2012. s. 77- 90. ISBN 978-80-903826-4-0.

SCHEJBAL, J. V. - SCHEJBALOVÁ, J. *Umění lidových tesařů, kameníků a sochařů*, Ústí nad Labem: Severočeské nakladatelství, 1985.

SCHUBERT, A. a kol. *Péče o památkově významné venkovní komunikace*, odborně metodické publikace, svazek 33. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště. 2007. citace s. 7. ISBN 978-80-87104-10-1.

SCHUBERT, A. *Chůze ve městě v 19. a první polovině 20. století*. Zprávy památkové péče, ročník 65. číslo 2. Praha. 2005. s. 192. ISSN 1210-5538.

SKÁLA Pavel ze Zhoře. *Historie česká*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1984.

SLÁDEČEK S. *Obchodní dům Zlaté jablko*. Dostupné on-line z <http://www.archiweb.cz/buildings.php?type=city&action=show&id=2104&>

SOLAŘ, M. *Kamenné zdivo z hlediska péče o stavební památky – úvod do problematiky*, Dostupné on – line z <http://www.supp.cz/html/kamen/kamen3.htm>.

ŠAJTAR, M. *Téma: ROMAN KOUCKÝ*. Praha: Fakulta architektury ČVUT Praha, současná architektonická tvorba, seminární práce. 2008/2009. Dostupné on-line z <http://www.google.cz/url?url=http://www.fa.cvut.cz/attachments/BAhbBlSHOGZmSSIdNGU2N2NiZTk0ZWFiMzUxNGEzMDc1YWVkbjBjOGVQ/sat-2009-sajtar>.

ŠEFCŮ, O. - VINAŘ, J. - PACÁKOVÁ, M. *Metodika ochrany dřeva*. Praha: Státní ústav památkové péče, 2000, odborně metodické publikace, svazek 21. ISBN 80-86234-14-2.

ŠÉPKA, J. *Úpravy Horního náměstí v Olomouci – příběh lampy*, Za krásnou Olomouc, 29.5.2013. Dostupné z <http://www.krasnaolomouc.cz/?p=1747>.

ŠKABRADA, J. a kol. *Holašovice, vesnická památková rezervace*, Praha: FOIBOS. 2010. ISBN 978-80-87073-32-2.

ŠKABRADA, J. *Historické konstrukce*. Praha: Argo, 2003. ISBN 80-7203-548-7.

ŠRYTR, P. a další. *Městské inženýrství*, Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, FAST, KMI, 2012. ISBN 978-80-248-2828-2.

ŠTĚDRÁ, R. *Obnova městských parků se pyšní prestižní cenou Ministerstva životního prostředí*, Statutární město Olomouc, oficiální informační portál, 24.4.2013. Dostupné on – line z <http://www.olomouc.eu/aktualni-informace/aktuality/14027>.

ŠTĚPÁN, L. - VAŘEKA, J. *Lidové stavby východních Čech*. Hradec Králové: Nakladatelství Kruh. 1991.

ŠTONCNER, P. *Příspěvky k dějinám památkové péče v Československé republice v letech 1918-1938, část 1*, In.: Zprávy památkové péče, ročník 64, č. 5, Praha, 2004, s. 426-430. ISSN 1210-5538.

ŠTONCNER, P., *Příspěvky k dějinám památkové péče v Československé republice v letech 1918-1938, část 4, snahy o vydání památkového zákona*, In.: Zprávy památkové péče, ročník 65, č. 3, Praha, 2005, s. 246-252. ISSN 1210 -5538.

ŠTONCNER, P., *Příspěvek k dějinám památkové péče v Československé republice v letech 1918-1938, část 5, Státní subvence na opravy památek*, In.: Zprávy památkové péče, ročník 66, č. 1, Praha, 2006, s. 55-60. ISSN 1210-5538.

ŠTONCNER, P., *Organizační vývoj státní památkové péče v letech 1918-1945*, In: Péče o architektonické dědictví, sborník prací I., vybrané kapitoly k tématu, Praha: IDEA SERVIS, s. 49 ISBN 978-80-85970-60-9.

ŠTORM, B. *Základy péče o stavební památky*, Praha, Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2. vydání, ISBN 978-80-87104-13-2.

ŠTULC, J. *Program odborných metodik Státního ústavu památkové péče*. Zprávy památkové péče, ročník 57, č 9-10. Praha. 1997. s. 217-218. ISSN 1210-5538..

ŠTULC, J. - SUCHOMEL, M. - MAXOVÁ, I. *Péče o kamenné, sochařské a stavební památky*. Praha: Státní ústav památkové péče, odborné a metodické publikace, svazek 16. 1997.

ŠTULC, J. *Autenticita památky a problém její rekonstrukce*. (Několik poznámek k věčně aktuálnímu tématu památkové péče). Zprávy památkové péče, 61, č. 8, Praha, 2001, s. 242-247. ISSN 1210-5538.

ŠTULC, J. *Za Dobroslavem Líbalem*. 2002 - 03, Dostupné on-line z :
http://www.npu.cz/pp/dokum/ppclanky/ppcl020000stulc_libal/.

ŠVÁCHA, R. *Znetvořování měst*. Za krásnou Olomouc, 1.2.2013. Dostupné – on-line:
<http://www.novinky.cz/kultura/salon/292188-rostislav-svacha-znetvorovani-mest.html>.

ŠVÁCHA, R., *Od moderny k funkcionalismu, proměny pražské architektury první poloviny 20. století*, Praha: Odeon, nakladatelství krásné literatury a umění, 1985. Vydání I.

ŠVÁCHOVÁ, M. - SKALICKÁ, M. *Aktualizace programu regenerace Městské památkové zóny Přerov pro období 2014-2018*, Přerov. 2013. interní tisk.

ŠEVČÍK, V. ml. - TABERY, K. (eds.) *Prostějov ve fotografiích Václava Ševčíka*, Prostějov: Cheops, 2010. ISBN 978-80-254-7210-1.

ŠVÉDA, M. *Řešení jihozápadní strany náměstí T.G. Masaryka v Přerově – regenerace městského bloku*, Přerovské listy, 6/2009. Dostupné on-line z [e-zpravodaj 17/2009-31.3.2009](http://e-zpravodaj.17/2009-31.3.2009).

TEPLÁ, M. *Společenská hodnota veřejných prostranství*, Brno, 2007. Masarykova univerzita v Brně, Fakulta sociálních studií, katedra sociologie. Bakalářská práce. 49 s. Vedoucí práce Burjanek Aleš.

TESÁŘÍK, J. (rozhovor) In. *Olomouc roste do nebe. Město tak zvyšuje svou prestiž*. E15.cz, 6.4.2010. Dostupné on-line z <http://magazin.e15.cz/regiony/olomouc-roste-do-nebe-mesto-tak-zvysuje-i-svou-prestiz-849585>.

TOMEŠ, J., a kol. *Český biografický slovník XX. století: I. díl: A – J*. Praha, Litomyšl: Paseka, 1999. s. 278. ISBN 80-7185-245-7.

UHLÍKOVÁ, K. *Zdeněk Wirth, první dvě životní etapy (1878-1939)*. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2010. ISBN 978-80-87104-60-6.

ULRICH, P (ed.) a kol. *Slavné pošty Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Foibos, 2013. ISBN 978-80-87673-52-0.

URBAN, O., *Česká společnost 1848 – 1918*, Praha: Nakladatelství Svoboda, I. vydání, 1982.

UHLÍKOVÁ, K. *Zdeněk Wirth, první dvě životní etapy (1878-1939)*, Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, ISBN 978-80-87104-60-6.

VINAŘ, J. - KUFNER, V. *Historické krovy, typologie, průzkum, opravy*. Praha: Grada, 2009. ISBN 178-80-249-3038-7.

VLČEK, P. - SOMMER, P. - FOLTÝN, D. ad. *Encyklopedie českých klášterů*. Praha: Nakladatelství Libri, 1998. ISBN 80-85983-17-6.

VLČEK, P. a kol.: *Umělecké památky Prahy. Staré Město – Josefov*. Praha: Academia, 1996, s. 405-410, ISBN 80-200-0563-3.

VOŠAHLÍK, A. *Olomouc*. In: *Paměť měst*, Praha: Odeon, 1975. s. 233- 247.

VOŠAHLÍK, A. a kol. *Koncepce ochrany historických měst ČSR*. Praha: SÚPPPOP, 1983.

WAGNER, V. *Umělecké dílo minulosti a jeho ochrana*, Praha: Národní památkový ústav, 20052. vydání. ISBN 80-86234-72-X.

WAGNEROVÁ, A., *Sidonie Nádherná a konec střední Evropy*, Praha: Argo, 2010, s. 139-160. ISBN 978-80-257-0329-8.

VODĚRA, S. - ŠKABRADA, J. *Jihočeská lidová architektura*, České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1986.

WERKMANN, L. - SURMA, R. a další. *Sloup Nejsvětější Trojice v Olomouci*. Zpravodaj STOP. Svazek 3, č. 4. Praha: Společnost pro technologie ochrany památek. 2001. ISSN 1212-4168.

WINCKELMANN, J. J., *Dějiny umění starověku, statí*, Estetická knihovna, svazek 10, Praha: ODEON – nakladatelství krásné literatury a umění, 1986.

ZÁDRAPA, D. - RUDOLF, V. *Asanace bývalého židovského ghetta v Prostějově a problém nové zástavby této lokality*. In. **PEŘINKOVÁ, M, ŠPAČKOVÁ, E. (eds.)**. *Architektura v perspektivě, minulost, místo, každodennost*. Ostrava: Stavební fakulta. Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava v nakladatelství Gasset. 2011. s. 46-52. ISBN 978-80-87079-17-8.

ZADRAŽILOVÁ, I. *Nebezpečí zneužití osobních informací v době globálního monitoringu s přihlédnutím k možnostem ochrany soukromí*. Brno, 2009. Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústav české literatury a knihovnictví, 143 s. Vedoucí bakalářské práce Lorenz Michal. Dostupné on-line z <http://www.inflow.cz/nebezpeci-zneuzeni-osobnich-informaci-v-dobe-globalniho-monitoringu-s-prihlednutim-k-moznostem-ochrany>.

ZACHOVÁ, H. - LACINGER., L. *Historický vývoj kamenných dlažeb*. In. Zprávy památkové péče, ročník 60, č. 9, 2000, s. 258-260. ISSN 1210-5538.

ZAMARSKÝ, V. - STŘELEČ, T. - TYLČER, J., *Regenerace průmyslových ploch*. Ostrava: Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava, FAST, 2009, ISBN 978-80-284-2132-0.

ZAMARSKÝ, V. - STŘELEČ, T. - TYLČER, J. a další *Regenerace průmyslových ploch*, II. díl. Ostrava: Vysoká škola báňská -Technická univerzita Ostrava, FAST, 2011. ISBN 978-80-284-2431-4.

ZATLOUKAL, P. *Horní náměstí v Olomouci 1989-2002 (mezi vzpomínkou a kronikou)*, KAOL, 5. červen 2013. Dostupné on-line z www.kaol.cz.

ZATLOUKAL, P. *Středoevropské fórum Olomouc. Architektonická studie*. Olomouc: Muzeum umění, 2009. ISBN 978-80-87149-34-8.

ZATLOUKAL, P. (ed.). *Slavné vily Olomouckého kraje*. Praha: Umělecká agentura FOIBOS. 2007. ISBN 978-80-87073-00-1. s. 176-177.

ZATLOUKAL, P. - KREJČÍK, P. - ZATLOUKAL, O. *Lednicko - valtický areál*. Praha: FOIBOS. 2012. 18BN 978-80-87073-45-2.

ZEMEK. M. - BOMBERA. J. - FILIP. A. *Piaristé v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 1631 – 1950*, Prievidza: Scholae Piae, 1992, ISBN 80 – 8571ž – 02 – X.

Zlomky předsokratovských myslitelů, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989.

ZUNTYCH, O. „*Spiritualia začne růst na podzim*“, TESCOSW, 26.6.2014. Dostupné on-line z <http://www.beacentrum.cz/clanky/dokumenty/50/olomoucky-denik-2014-06-26.pdf>. navštíveno 28.6.2014.

ZUNTYCH, O. *Olomouc se hospodářsky propadá. Musíme ji nastartovat*. Olomoucký deník.cz, 26.6.2014. Dostupné on-line z http://www.cafm-software.cz/Files/zurnal/Olomouckydenik_2014_06_26.pdf.

ZUNTYCH, O. *V Olomouci vyroste tento studijní komplex BEA s "duchovní věží"*. Olomoucký deník.cz, 31.1.2014. Dostupné on-line z http://olomoucky.denik.cz/zpravy_region/v-olomouci-vyroste-tento-novy-bea-komplex-s-duchovni-vezi-spiritualia20140131.html.

ZUNTYCH, O. *Jakub Kynčl, Panorama města nelze zničit, pouze doplnit (rozhovor)*. Olomoucký deník.cz, 12.4.2013. Dostupné on-line z: http://www.knesl-kyncl.com/download/2013_04_12_olomoucky_denik_rozhovor.pdf.

ŽERAHA, S. *Zeleň na Horním náměstí v Olomouci*, Olomouc, 20.06.2008. Dostupné z on-line z http://www.atelierbonmot.cz/cs/clanky/stasek/zelen_na_hornim_namesti.pdf.

ŽERAHA, S. „*Reakce na článek v iDnes.3.2.2013*“ KAOL, 21. 1.2013. Dostupné on-line z <http://www.kaol.cz/index.php/blog/seznam-clanku/63-stasek-zerava-reakce-na-clanek-v-idnes>.

ŽILKOVÁ, H., *Rozvoj kvartálních služeb v Olomouci v letech 1876 – 1921*. Brno, 2007. Masarykova univerzita v Brně, Filozofická fakulta, historický ústav. 130 s. Diplomová práce. Vedoucí práce Fasora Lukáš.

Seznam tabulek

- Tab. č. 1: Rozdělení metodik
- Tab. č. 2 Památkově chráněné parky
- Tab. č. 3: Styčné a rozdílné body mezi městským inženýrstvím a památkovou péčí
- Tab. č. 4: Městské památkové rezervace v ČR
- Tab. č. 5: Charakteristika historických sídel v Olomouckém kraji
- Tab. č. 6: Výčet počtu rezervací a zón (prohlášených i navrhovaných)
- Tab. č. 7: Podíl jednotlivých krajů na městských památkových rezervacích %
- Tab. č. 8: Podíl jednotlivých krajů na městských památkových zónách
- Tab. č. 9: Hlasování I.
- Tab. č. 10: Hlasování II.
- Tab. č. 11: Výrazné panoramatické olomoucké prvky
- Tab. č. 12 Vyhodnocení vybraných úprav a novostaveb
- Tab. č. 13: Objem finančních prostředků v PZAD ve vybraných letech
- Tab. č. 14: "Turbulence" ve výši příspěvků v PZAD, v tis. Kč a %
- Tab. č. 15: PZAD, příspěvky v Olomouckém kraji
- Tab. č. 16: HF v celé ČR
- Tab. č. 17: „Turbulence“ objemů financí v HF v Olomouckém kraji
- Tab. č. 18 Reálné propady hodnot financí v programu HF (celá ČR)
- Tab. č. 19: Objem finanční podpory přiznané ve vybraných letech
- Tab. č. 20: Podíly dle druhu vlastnictví
- Tab. č. 21: Objem financí v Programu regenerace MPR a MPZ 1993 – 2015
- Tab. č. 22 - Přehled finančních prostředků v jednotlivých letech
- Tab. č. 23: Objem financí v Programu regenerace MPR a MPZ v Olomouckém kraji
- Tab. č. 24: Objem finančních příspěvků MPR (porovnání)

Seznam grafů

Graf č. 1: Podíl krajů na plošné ochraně měst

Graf č. 2: Podíl krajů na celkovém počtu zón

Graf č. 3: Objem finančních prostředků rozdělených prostřednictvím PZAD
v tis. Kč

Graf č. 4: Objem finančních prostředků rozdělených prostřednictvím PZAD
v %. Kč

Graf č. 5 Turbulence finančních prostředků v HF v tis. Kč

Graf č. 6: „Turbulence“ objemu financí v HF v % (celá ČR)

Graf č. 7: Objem financí v HF (Olomoucký kraj)

Graf č. 8: „Turbulence“ objemu financí v HF v % (Olomoucký kraj)

Graf č. 9: Havarijní fond, simulace hodnot

Graf č. 10: Program Pro památky UNESCO

Graf č.11: Počet obnovených památek v jednotlivých letech

Graf č. 12: Objem všech prostředku využitých v programu (v Kč) v jednotlivých letech

Graf č. 13: Objem financí v Programu regenerace MPR a MPZ v Olomouckém kraji

Grafu č. 14: Příspěvky z Programu RMPR

Graf č. 15: Objem finančních příspěvků ve vybraných MPR a letech

Vlastní publikace

Recenzované publikace:

RUDOLF V. – PEŘINKOVÁ, M. *Historic preservation and planar protection of Historical seats in Olomouc region*, In. **PEŘINKOVÁ, M. – NEDVĚD M.** (eds.). *Architecture in Perspective VI*, Pfaffikon: Trans Tech Publications, 2014. s. 122 – 125. ISBN – 13: 978-3-03835-323-2.

RUDOLF, V. - PEŘINKOVÁ. M. *Obnova památkových rezervací a zón – možnosti a objem finanční podpory kulturního dědictví ve vybraných obdobích v České republice a v Olomouckém kraji*. In.: *Sborník vědeckých prací Vysoké školy báňské - Technické univerzity Ostrava, řada stavební. r. XV, č. 1*, Ostrava: VŠB - TU, 2015. v tisku. (*Restoration of the historic reservations and zones – possibilities and volume of the financial support for cultural heritage sights during specific periods in Czech Republic and Olomouc region*).

RUDOLF, V., *Kladno v padesátých až osmdesátých letech 20. století, žijící a umírající*, In. **PEŘINKOVÁ, M. a kol.**, *Architektura v perspektivě*, Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Ostrava, v nakladatelství Gasset, 2012, s. 112 – 120. ISBN 978-80-87079-26-3. (*Kladno during fiftieth to eighteenth of the 20th century, living and dying*).

RUDOLF, V., *Příběh jednoho obchodně-výrobního areálu v Prostějově (Svatoplukova ul. č. pop. 2455)*, In. *Techné 2012, Současné formy užívání industriálních historických objektů*. Ostrava: Gintel Allan – Gasset, 2012. S. 108 – 120. ISBN 978-80 - 87079-25-6. (*Story of one of the business and production compounds in Prostějov (Svatopluk street no. 2455)*).

RUDOLF, V., *Památková péče a obnova oranžerie v zámeckém areálu v Čechách pod Kosířem*, okres Prostějov, In.: *Sborník vědeckých prací Vysoké školy báňské - Technické univerzity Ostrava, řada stavební. r. XIII, č. 1*, Ostrava: VŠB - TU, 2013. s. 75 – 84. ISSN 1213-1962. (*Historic preservation and renewal of the orangery at the castle of Čechy pod Kosířem, district of Prostějov*).

RUDOLF, V. – ZÁDRAPA, D. *Městská veřejná prostranství a jejich revitalizace v Olomouckém kraji*. In. **PEŘINKOVÁ, M. – NEDVĚD, M.** (eds.). *Architektura v perspektivě 2015*, Vysoká škola báňská – technická univerzita Ostrava v nakladatelství Gasset, Ostrava, 2015, v tisku. (*Urban public spaces and their revitalization in Olomouc region*).

ZÁDRAPA, D. - RUDOLF, V., *Architekt Max Fleischer a jeho stavby zejména na území města Prostějova*. In.: *Dějiny staveb, sborník příspěvků z konference Dějiny staveb 2011*, Plzeň: Klub Augusta Sedláčka, 2012, s. 168 – 175. ISBN 978-80-87170-19-9. (*Architect Max Fleischer and his buildings, especially in Prostějov area*).

ZÁDRAPA, D. - RUDOLF, V., *Asanace bývalého židovského ghetta v Prostějově a problém nové zástavby v této lokalitě*, In. *Architektura v perspektivě, minulost, místo, každodennost*, Vysoká škola báňská – technická univerzita Ostrava v nakladatelství

Gasset, Ostrava, 2011, s. 46-52. ISBN 978-80-87079-17-8. (*Redevelopment of the former jewish ghetto in Prostějov and the problem of new housing construction in this locality*).

Podíl na knižních publikacích:

FOLTÝN, D. a kol., *Encyklopedie moravských a slezských klášterů*. Praha: Nakladatelství Libri, 2005, (hesla k jednotlivým lokalitám). ISBN 80-7277-026-8.

CHYTIL, M. - BELŠÍK, O. - CYDLÍK, T. - KVAPILOVÁ, M. - ROHÁČKOVÁ, D. - RUDOLF, V., *Slavné stavby Prostějova*, Praha: FOIBOS, 2009. (hesla k jednotlivým stavebním objektům). ISBN 978-80-87073-21-6.

Články:

Kaple ve Vitčicích. Štafeta XXIV, číslo 1, Prostějov: Městská knihovna, 2003.

Kaple u kostela sv. Petra a Pavla v Tištině, Štafeta XXV, číslo 1 – 2, Prostějov: Městská knihovna, 2004. s. 46-47.

Nástěnné malby v kostele v Mostkovicích, Štafeta XXVI, číslo 1, Prostějov: Městská knihovna, 2005, s. 78-80.

Bývalá Živnobanka kulturní památkou, Radniční listy, měsíčník pro město Prostějov, Prostějov: Město Prostějov, 29. září 2010. s. 8. ISSN 1212-8368.

Spoluautorství výstav

Texty pro výstavu „Slavné stavby Prostějova“, Prostějov, Kulturní centrum Prostějov – zámek, červenec – srpen 2010.

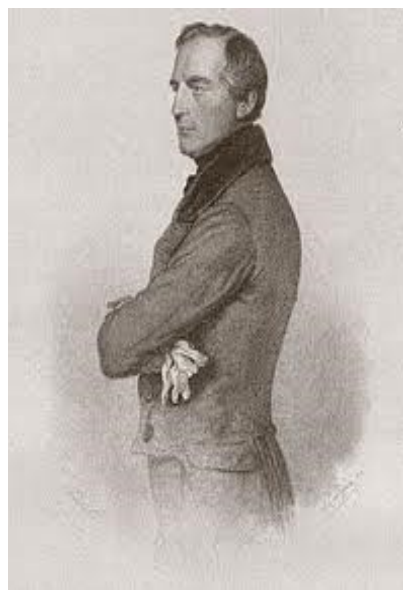
Texty pro obnovenou výstavu „Slavné stavby Prostějova“, Prostějov, Kulturní centrum Prostějov – zámek, červenec 2012.

Přílohy:

Významné postavy konstituování se památkové péče:

Obr. č. 1 Johann Joachim Winckelmann

Obr. č. 2 Ludwig von Bruck

Obr. č. 3 Alexander von Bach

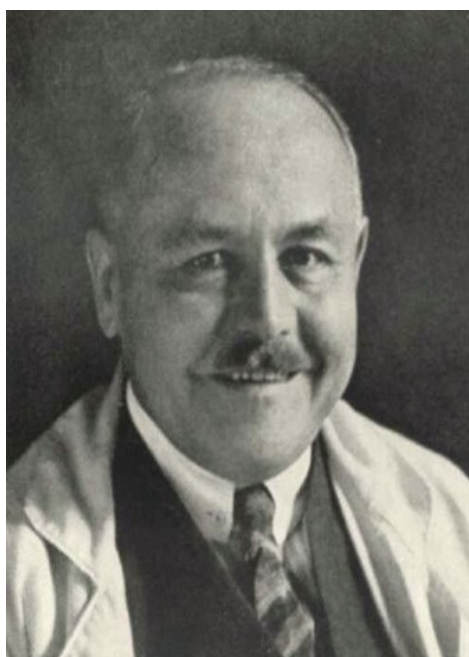
Obr. č. 4 Josef Mocker

Obr. č. 5 Alois Riegl

Obr. č. 6 Max Dvořák

Obr. 7 Zdeněk Wirth

Obr. 8 Břetislav Štorm

Úpravy veřejných prostor:

Obr. 9 Uničov, Masarykovo náměstí – radnice, zádlažba, mobiliář

Obr. č. 10 Uničov, Masarykovo náměstí

Obr. č. 11 Litovel, nám. Přemysla Otakara II., stav před opravou

Obr. č. 12 Litovel, nám. Přemysla Otakara II., stav 2014

Obr. č. 13 Mohelnice (1909)

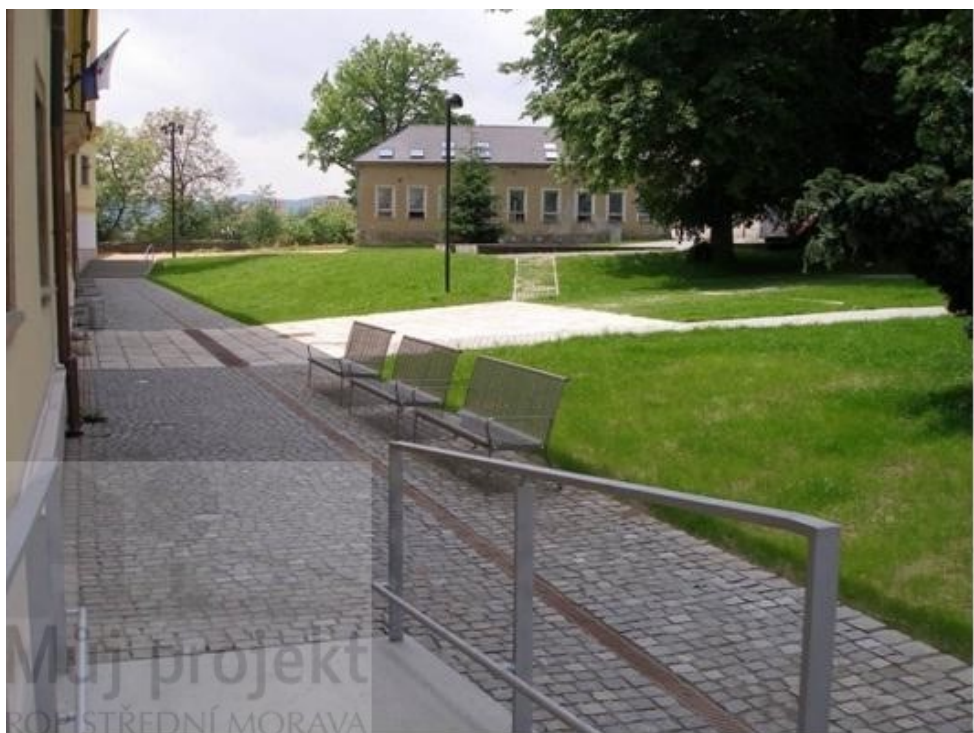
Obr. č. 14 Náměstí Svobody v Mohelnici, 20. léta 20. století

Obr. č. 15, 16 Náměstí Svobody v Mohelnici, 20. století

Obr. č. 17, 18 Náměstí Svobody v Mohelnici, po rekonstrukci, 2012

Obr. č. 19, 20 Masarykovo nám. v Zábřehu na Moravě, 2010

Obr. č. 21, 22 Šternberk, Hlavní nám., 2009

Obr. č. 23 Sochařská výzdoba v Šumperku, 2009

Obr. č. 24 Zádlažba v Šumperku, 2009

Obr. č. 25 Veřejný prostor v Šumperku, 2009

Obr. č. 26, 27, 28 Masarykovo nám. v Hranicích na Moravě, po rekonstrukci

Obr. č. 29 Radniční ulice v Hranicích na Moravě (následující stránka, dole)

Obr. č. 30, 31 Horní náměstí v Olomouci

Obr. č. 32 Horní náměstí v Olomouci

Obr. č. 33 Návrh osvětlení a lavičky – Horní nám. Olomouc

Obr. č. 34, 35 Dolní náměstí v Olomouci

Obr. č. 36 Dolní náměstí v Olomouci, mobiliář

Obr. č. 37 Původní zástavba v místě zamýšleného SEFA (zbořeno v 60. letech), Olomouc, Denisova tř.

Obr. č. 38 Vyprojektovaná podoba Středoevropského fóra, Olomouc, Denisova tř.

Obr. č. 39, 40 Původní zástavba a PRIOR, ul. 8. května v Olomouci

obr. č. 41 Dnešní podoba obchodního centra MORITZ <http://www.galeriemoritz.cz/>

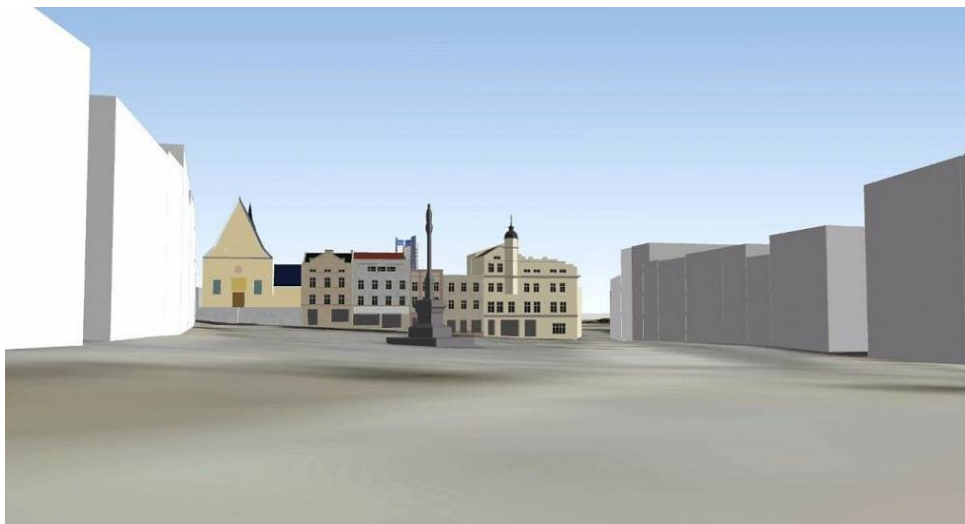
Obr. č. 42 Bývalé Milo Olomouc, před demolicí

Obr. č. 43 Šantovka

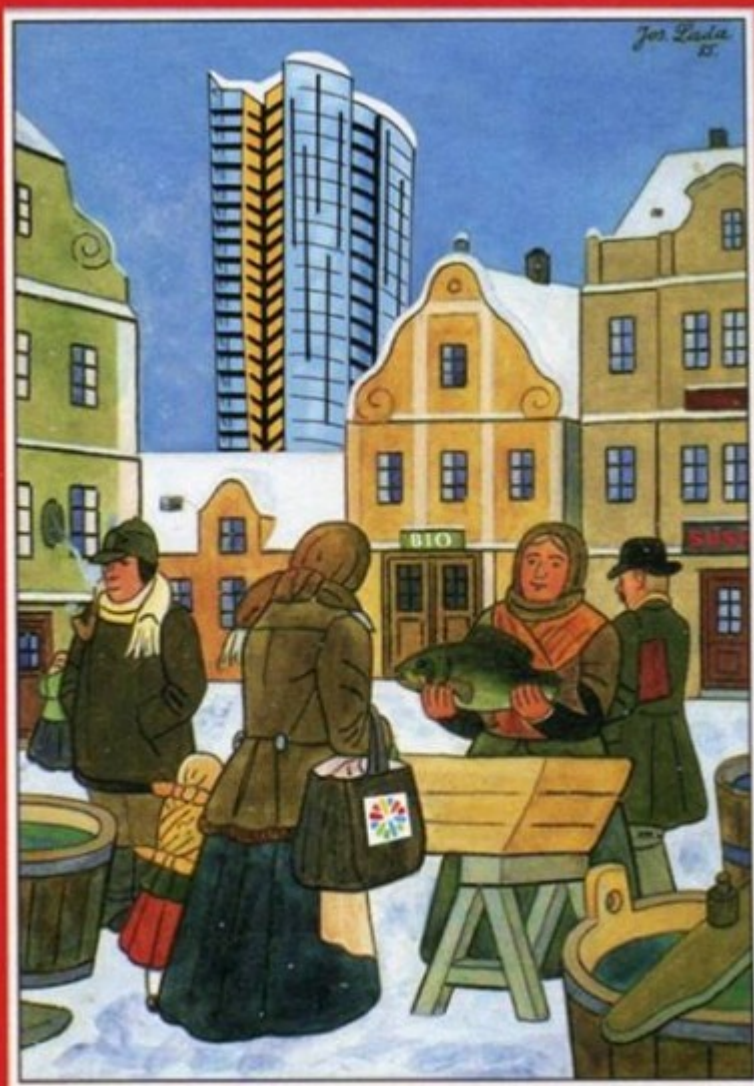
Obr. č. 44 Vizualizace viditelnosti Šantovka – Tower z Dolního nám. v Olomouci

Obr. č. 45 Vizualizace viditelnosti Šantovka – Tower z Dolního nám. v Olomouci

Obr. č. 46 Vizualizace podoby Šantovka – Tower v Olomouci

Olomoucké Vánoce

Obrázek č. 47 Autor: De Arvite (zdroj: soukromá sbírka)

Obr. č. 48 Výšková stavba BEA v Olomouci

Obr. č. 49 Plán a vizualizace podoby BEA areálu v Olomouci

Obr. č. 50 Plán a vizualizace areálu BEA (MVŠ) Olomouc, kampusu a věže Spiritualia v Olomouci

Obr. č. 51 Detail vizualizace nového komplexu BEA u třídy Kosmonautů v Olomouci

Obr. č. 52 Olomouc, tržnice, plocha k úpravám

Obr. č. 53 Prostějov, nám. Edmunda Husserla, stav před rekonstrukcí, 2003

Obr. č. 54 Prostějov, nám. Edmunda Husserla, po rekonstrukci, 2011

Obr. č. 55 Prostějov, nám. Edmunda Husserla, po rekonstrukci, mobiliář, 2011

Obr. č. 56 Prostějov – původní zástavba v oblasti dnešní „Zlaté Brány“

Obr. č. 57 Pohled k PRIORu ve směru od radnice, 2011

Obr. č. 58 nám. T. G. Masaryka z věže (směrem ke „Zlaté Bráně“), 2014

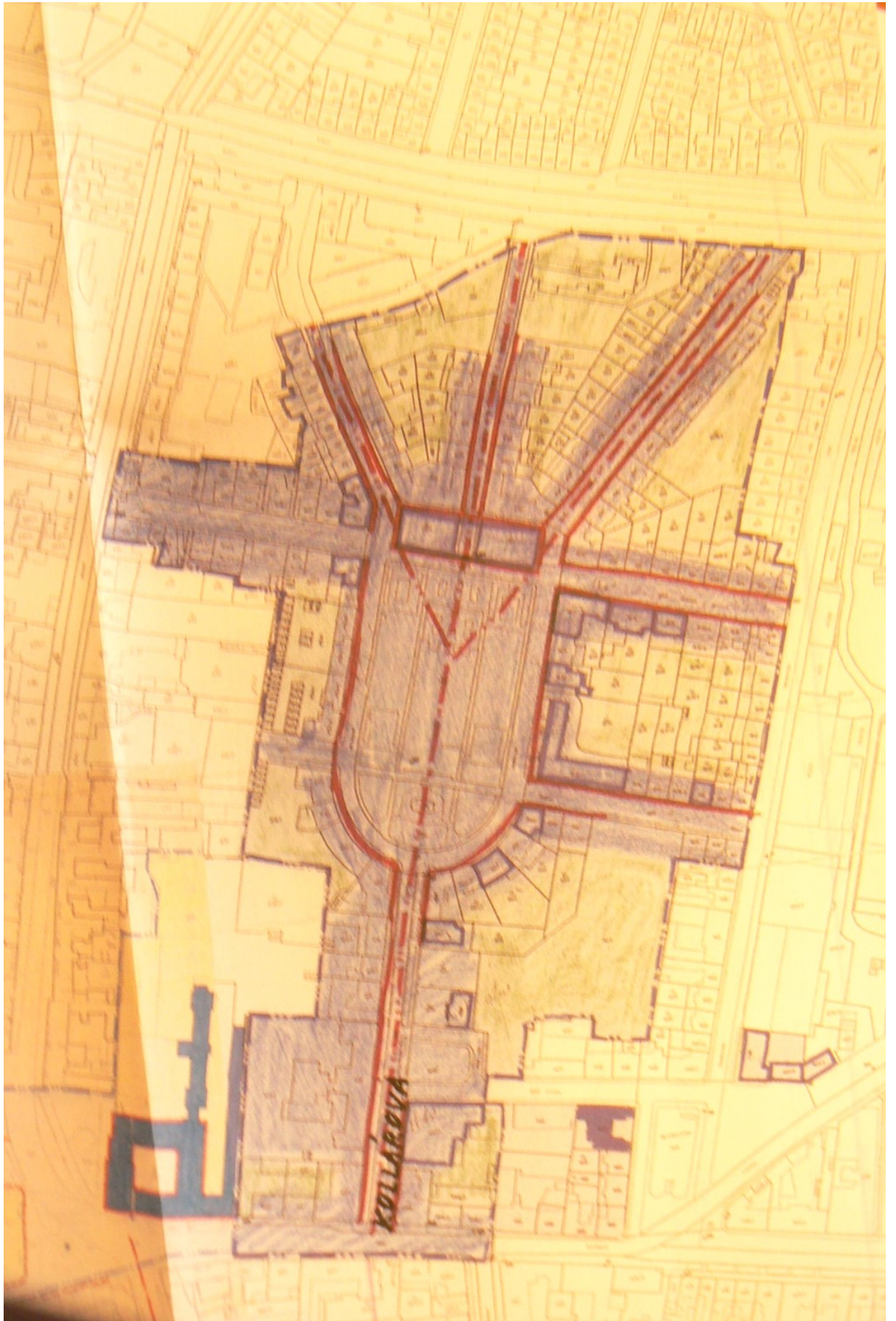
 Zamýšlená nová zástavba

<http://sgi.nahlizenidokn.cuzk.cz/marushka/print.aspx>

31.3.2015

Obr. 62 – zamýšlený rozsah zástavby v Prostějově

Obr. č. 63 – 69 Listinná a plánová dokumentace k vymezení ochranného pásma Prostějově (výběr) - následující strany

Z á p í s

PAMÁTKOVÝ USTAV V BRNĚ			
Dato	31. V. 1995		
C. I.	6963	Průběh	
Průběh	OPR		
A. A.		Termin	

z pracovního jednání o vymezení ochranného pásma MPZ konaného dne 15.5.1995 na odd. územního rozvoje MěÚ PV.

Prítomni: dle presenční listiny

Na základě jednání ze dne 4.5.1995 předložili zástupci památkové ochrany a odd. územního rozvoje své varianty zmenšení ochranného pásma MPZ. Oproti předchozímu návrhu byly z těchto hranic vyloučeny plochy uhelných skladů v sv. části města, plochy sídliště jižně od ul. Libušinka-Studentská a částečně jižně od ul. Dolní, dále území okolo ul. Veleslavinské. Naopak byla východní hranice srovnána po drážním tělese. Požadavek OUR vyloučit z této hranice areál Agrozetu zdůvodnili pracovníci PÚ Brno tím, že byl zahrnut do této hranice na návrh Ministerstva kultury.

Pro lokalitu Tetín a stará nemocnice bude vyhlášena samostatná pam. ochrana.

Body 4, 6, 7 textu podmínek ochrany byly předloženy v tomto znění:

4 + 6: Zachovávat a ctít charakter zástavby jednotlivých městských a původně předměstských částí, dodržet urbanistické schéma regulace z 20. - 30. let 20. století (trojzubce, tvary náměstí, pravidelný rastr)

7: Upřednostňovat při řešení dopravních tahů zachování jednotlivých bloků obytné aj. zástavby. Komunikace s dálkovou dopravou umísťovat na okrajích města, při nově budovaných komunikacích ctít stávající uliční rastr. Vymezení ochranného pásma neznamená pouze ochranu MPZ, ale i ochranu historických objektů, zajímavých urbanistických řešení a zachování kulturních hodnot města.

Prom. historik Vícha nabídl spolupráci v tom směru, že zpracuje průzkum významných objektů v ochranném pásmu a tento materiál poskytne stavebnímu úřadu.

Aby se mohlo nadále území ochranného pásma rozvíjet, neboť plochy v oblasti ul. Újezd, Jihošlovanské, Husova nám. a okolí jsou atraktivní pro podnikatelskou činnost, bude nutno podrobněji stanovit limity využití území, a to zřejmě formou doplnění regulativů plošného a prostorového uspořádání ÚP Prostějova, které budou konzultovány s pracovníky PÚ Brno a OkrÚ - referát RK odd. kultury.

S ohledem na rozsah území bude nutno po vyhlášení ochranného pásma MPZ uzavřít interní dohodu mezi SÚ MěÚ PV a odd. kultury referátu RR OkrÚ PV o způsobu uskutečňování této vyhlášky.

Zapsala : ing. Vychodilová

Oloree: _____
 Oloree: _____
 Oloree: _____
 Vánoce na vědomost dle _____
 n/a: _____

Státní ústav památkové péče

VALDŠTEJNSKÉ NÁMĚSTÍ 3
118 01 PRAHA 1 - MALÁ STRANA

Ministerstvo kultury ČR
odbor památkové péče
ing.arch.Šnajdrová

Valdštejnské nám.
118 11 Praha 1

PAMÁTKOVÝ ÚSTAV
VÍDEŇ
C 1 34 Příloha
Město 4 RV
AA Termin

VÁŠ DOPIS ZNAČKY

ZE DNE

NAŠE ZNAČKA

PRAHA DNE

VĚC:

4886/94-ing.arch.Rákosníková 27.12.1

Ochranné pásmo MPZ Prostějov

Po prověření rozsahu ochranného pásma na místě předkládá Státní ústav památkové péče v Praze toto doporučení:

Do území ochranného pásma MPZ Prostějov je třeba zahrnout navíc území průmyslového okrsku mezi ulicemi Českobratrskou, Vrahovickou a železniční tratí. Důvodem je nutnost ochrany několika výrazně typických budov průmyslového charakteru z konce 19. stol. a začátek 20. stol. a dále nutnost uzavření křivky hranic v souvislé linii z důvodu panoramatické pohledové ochrany.

PhDr. Josef Štulc
ředitel

Příloha:

text návrhu, mapa návrhu

Na vědomí:

← Památkový ústav Brno
Ing.arch.Novotná

Státní ústav památkové péče
118 01 Praha 1, Valdštejnské nám. č. 3/162

Okres: _____
Obec: _____
Objekt: _____
Vzato u: _____

o určení ochranného pásma městské památkové zóny

Okresní úřad v Prostějově
referát regionálního rozvoje, oddělení kultury

č.j.

dne

Okresní úřad v Prostějově, referát regionálního rozvoje
jako výkonný orgán státní památkové péče vydává toto rozhodnutí:

V dohodě s dotčenými úřady a orgány, v souladu s posudkem Památkového ústavu v Brně a po dohodě s referátem regionálního rozvoje Okresního úřadu v Prostějově a se stavebním úřadem Městského (Obecního) úřadu v Prostějově podle § 17 zák.č.20/87 Sb. o státní památkové péči

určuje ochranné pásmo pro

městskou památkovou zónu Prostějov vyhlášenou
Jihomoravským krajským národním výborem dne 20.11.1990.

A. Vymezení ochranného pásma

Rozsah ochranného pásma se určuje hranicí, a to:

Na severu začíná na mostě přes Hloučelu, pokračuje jižním směrem po ulici Olomoucké č.p. 7582, odbočuje po ulici č.p. 7587 východním směrem, přes náměstí č.p.7589, po ulici č.p.5070/1, 7563/2, po cestě č.p. 7567, odbočuje západním směrem po ulici č.p. 8005 a vede ulicemi č.p. 8004, přes náměstí č.p. 7978 dále po č.p.7976,4262,8103,7957,7959,7957,7941,7942/1, odbočuje po hranicích parcel č. 3733,3734,3732,3730 na ulici č.p.7892, 7881,7862/2, po hranici areálu nemocnice č.p. 2635, severním směrem po ulici Brněnské č.7842 a7845, odbočuje po ulicích č.p. 7827,7828, po kraji městského rybníka č.p.2437, po ulicích č.p.7795,7797/12,7758/1,6169/8,7748,7737,7648,7646,669/12,dále do ulice č.p.7655,7654,7679,7682,7615,4617, odbočuje po hranicích parcel č. 4613, kolmo přechází ulici č.p. 4613, pokračuje po hranicích parcel č.471,470/1,470/5,470/3, kolmo přes ulici č.p.7614, po hranicích parcel č.464/2,464/1, po ulici č.p.8151 zpět na 7613, po cestě č.p. 7607/1,7607/2 na ulici Olomouckou č.p. 7582, z ní po p.č. 5296/3,5736/1 a 8089/2 k Hloučele,kde se hranice uzavírá.

Hranice ochranného pásma je vyznačena v kopii pozemkové mapy, která je neoddělitelnou součástí tohoto rozhodnutí. Hranice ochranného pásma se zaznamenává do odpovídajících mapových a evidenčních (písemných) operátů Katastrálního úřadu pro okres Prostějov a vyznačí ve výkresech územně plánovací dokumentace a v dalších plánech, jimiž se řídí výstavba a přestavba v území (zajistí refrát reg. rozvoje OÚ v Prostějově). Rozhodnutí o zřízení ochranného pásma včetně mapové přílohy s vyznačenou hranicí jsou uloženy u:

- referátu regionálního rozvoje Okresního úřadu v Prostějově
- odd. kultury rrr Okresního úřadu v Prostějově
- Městského úřadu v Prostějově
- Obecního úřadu v xxx
- Památkového ústavu v Brně
- Státního památkového ústavu v Praze
- Katastrálního úřadu v Prostějově

B. Podmínky ochrany

Na území ochranného pásma městské památkové zóny je třeba dodržovat tyto podmínky:

1. Při pořizování územně plánovací, přípravné a projektové dokumentace, při provádění staveb a stavebních úprav, zásazích do terénních útvarů a městské zeleně je nutno dbát, aby nebyla změnami půdorysné, hmotové a výškové konfigurace zástavby a přírodních prvků v území ochranného pásma oslabena nebo porušena historická urbanistická skladba, měřítko a silueta památkové zóny a její historicko - urbanistická vazba na území ochranného pásma.
2. V ochranném pásmu nelze umisťovat zařízení a stavby, které by svými důsledky narušovaly životní prostředí a stavební fondy městské památkové zóny. Jedná se zejména o stavby vodohospodářské, zakládání lomů, vedení vysokotlakých plynovodů, ropovodů, veškerá nadzemní vedení, znečišťování ovzduší a vod, únik škodlivých látek, hluk, vibrace, zápach, veškeré druhy záření, hromadění odpadků apod.
3. Při veškeré nové výstavbě a přestavbě je třeba zvláště sledovat působení stavebních souborů a výškových objektů na terénních horizontech města, které se pohledově uplatňují ve vztahu k památkové zóně.

4. V lokalitě Močidýlka, Olomoucké předměstí zachovat urbanistické schema navržené v regulačním plánu ze 30-tých let. (parvidelný rastr ulic, trojzubec v čele, malá náměstí.)
5. Zachovávat a doplňovat městskou zeleň, především stromořadí v ulicích ochranného pásma.
6. ctít ráz zástavby jednotlivých městských částí (předměstské domy typu vesnické ulicové zástavby, pozůstatky historických předměstí, rezidenční, obchodní a společenskou zástavbu konce 19. a začátku 20. století a vilové čtvrti.)

Jinak vlastnická práva ani dosavadní způsob obhospodařování pozemků v ochranném pásmu nejsou dotčeny. Při změně vlastníků nebo uživatelů nemovitostí ležících v ochranném pásmu přecházejí podmínky ochrany i na nové uživatele nebo obyvatele.

Dohled nad dodržováním podmínek ochrany v ochranném pásmu zajišťuje Okresní úřad v Prostějově referát reg. rozvoje jako věkonný orgán státní památkové péče ve spolupráci s Památkovým ústavem v Brně. Vyjímky z podmínek ochrany, popř. další změny povoluje Okresní úřad v Prostějově referát reg. rozvoje

O D Ů V O D N Ě N Í

Zřízením ochranného pásma kolem městské památkové zóny se sleduje zvýšená ochrana prostředí památkové zóny před případnými nepříznivými vlivy z nejbližšího okolí a před rušivými zásahy, zvláště při stavebních změnách v území vymezeném ochranným pásmem.

Území ochranného pásma je charakterizováno takto:

Historická předměstí města v hradbách (dnešní městská památková zóna) a novější, architektonicky cenná zástavba koncipovaná podle regulačního plánu vysokých urbanistických kvalit.

POUČENÍ

Proti tomuto rozhodnutí je možno podat odvolání do 15 dnů od jeho doručení k ministerstvu kultury České republiky prostřednictvím referátu region. rozvoje Okresního úřadu v Prostějově. Odkladný účinek se s ohledem na ustanovení § 55 odst. 2 zák.č. 71/1967 Sb. o správním řízení vylučuje, protože jakákoliv činnost odporující tomuto rozhodnutí by mohla způsobit nenapravitelné škody na kulturní památce a byla by v rozporu s veřejným zájmem.

L.S.

Příloha: plán k.ú. Prostějov s vyznačením hranice
ochranného pásma v měřítku 1: 5000

Poznámka: určeno vlastníkům, správčům a trvalým uživatelům všech nemovitostí ležících ve zřizovaném ochranném pásmu. Doporučuje se zveřejnit vyhláškou podle § 26 správního řádu č. 71/1967 Sb., to je vyvěšením rozhodnutí po dobu 15 dnů obvyklým způsobem v místě.

Rozhodnutí dále obdrží:

- Městský (Obecní) úřad v Prostějově
- Okresní úřad v Prostějově referát životního prostředí
- Památkový ústav v Brně
- Státní ústav památkové péče v Praze
- Katastrální úřad v Prostějově

Soupis příloh

Obr. č. 1 Johann Joachym Winckelmann , dostupné on-line z <http://www.cbdb.cz/autor-26548-johann-joachim-winckelmann>.

Obr. č. 2 Ludwig von Bruck, dostupné on-line z http://www.19stoleti.cz/fullarticle_kdojekdo-83_Karl_von_Bruck.htm.

Obr. č. 3 Alexander von Bach, dostupné on-line z http://cs.wikipedia.org/wiki/Alexander_Bach.

Obr. č. 4 Josef Mocker, dostupné on-line z http://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_Mocker.

Obr. č. 5 Alois Riegel, dostupné on-line z http://cs.wikipedia.org/wiki/Alois_Riegl.

Obr. č. 6 Max Dvořák, dostupné on-line z http://cs.wikipedia.org/wiki/Max_Dvorak.

Obr. č. 7 Zdeněk Wirth, dostupné on-line z <http://www.npu.cz/biograficky-slovník-pamatkaru-l/wirth-zdenek/>.

Obr. č. 8 Břetislav Štorm, dostupné on-line z http://www.rabasgallery.cz/k_v/vystava_info.php?jazyk=cz&what=3&file=xml/2007/20070621bretislav_storm.xml.

Obr. č. 9 Uničov, Masarykovo náměstí – radnice, zádlažba, mobiliář (foto – oddělení památkové péče Prostějov, 2011).

Obr. č. 10 Uničov, Masarykovo náměstí (foto – oddělení památkové péče Prostějov, 2011)

Obr. č. 11 Litovel, nám. Přemysla Otakara II., stav před opravou, dostupné on-line z http://olomouc.idnes.cz/oprava-litovelskeho-namesti-se-odklada-mesto-na-ni-nedostalo-dotace-11c-/olomouc-zpravy.aspx?c=A110317_191034_olomouc-zpravy_stk.

Obr. č. 12 Litovel, nám. Přemysla Otakara II., stav 2014, dostupné on-line z <http://olomoucky.denik.cz/galerie/rekonstrukce-namesti-premysla-otakara-v-litovli.html?mm=5477117>.

Obr. č. 13 Mohelnice (1909), dostupné on-line z <http://www.fotohistorie.cz/Olomoucky/Sumperk/Mohelnice/Default.aspx>.

Obr. č. 14 Náměstí Svobody v Mohelnici, 20. léta 20. století (foto archiv města Mohelnice).

Obr. č. 15, 16 Náměstí Svobody v Mohelnici 20. století, dostupné on-line z <http://www.turistika.cz/fotogalerie/46613/mohelnice-morovy-sloup-se-sousosim#416481>, (foto Miroslav Ulrych).

Obr. č. 17 18 Náměstí Svobody v Mohelnici, po rekonstrukci, dostupné on-line z <http://www.muiprojekt.eu/dr-cs/593-revitalizace-historickeho-centra-mesta-mohelnice-1-etapa.html>.

Obr. č. 19, 20 Obnova Masarykovo nám. v Zábřehu na Moravě, 2010, dostupné on-line z <http://www.muiprojekt.eu/dr-cs/namesti-navsi-a-parky/stredni-morava/rekonstrukce-masarykova-namesti-v-zabrehu.html>.

Obr. č. 21, 22 Šternberk, Hlavní nám. (foto – oddělení památkové péče Prostějov, 2009).

Obr. 23 č. Sochařská výzdoba v Šumperku, (foto – oddělení památkové péče Prostějov, 2009).

Obr. č. 24 Zádlažba v Šumperku, (foto – oddělení památkové péče Prostějov, 2009).

Obr. č. 25 Veřejný prostor v Šumperku, (foto – oddělení památkové péče Prostějov, 2009).

Obr. č. 26, 27, 28, Masarykovo nám. v Hranicích na Moravě, po rekonstrukci (foto – oddělení památkové péče Prostějov, 2013).

Obr. č. 29 Radniční ulice v Hranicích na Moravě (foto – oddělení památkové péče Prostějov, 2013).

Obr. č. 30, 31, 32 Horní náměstí v Olomouci, foto dostupné on-line z <http://www.sepka-architekti.cz/index.php?lang=cs&page=project&name=upravy-verejnych-ploch-horniho-namesti-v-olomouci>.

Obr. č. 33 Návrh osvětlení a lavičky – Horní nám. Olomouc, In. **ŠÉPKA, J.** *Úpravy Horního náměstí v Olomouci – příběh lampy*, dostupné z <http://www.krasnaolomouc.cz/?p=1747>.

Obr. č. 34, 35 Dolní náměstí v Olomouci, dostupné on-line z <http://foto.mapy.cz/403523-Olomouc-Dolni-namesti>.

Obr. č. 36 Dolní náměstí v Olomouci, mobiliář, (foto – oddělení památkové péče Prostějov, 2014)

Obr. č. 37 Původní zástavba v místě zamýšleného SEFA (zbořeno v 60. letech 20. století), Olomouc, Denisova třída, In. **ŠÉPKA ARCHITEKTI**, Středoevropské fórum Olomouc, dostupné on-line z

<http://www.archiweb.cz/buildings.php?&action=show&id=2376>.

Obr. č. 38 Vyprojektovaná podoba Středoevropského fóra, Olomouc, Denisova třída, In. **ŠÉPKA ARCHITEKTI**, Středoevropské fórum Olomouc, dostupné on-line z <http://www.archiweb.cz/buildings.php?&action=show&id=2376>, navštíveno 9.9.2014.

Obr. č. 39, 40 Původní zástavba a PRIOR, ul. 8. května v Olomouci, In. **POLÁČEK, M.** *Stavba Prioru v Olomouci: mohl stát i jinde, padlo by však více domů*, dostupné on-line z http://olomouc.idnes.cz/stavba-budovy-prioru-v-olomouci-da6-/olomouc-zpravy.aspx?c=A121227_162948_olomouc-zpravy_stk.

Obr. č. 41 Dnešní podoba obchodního centra MORITZ, dostupné z <http://www.galeriemoritz.cz/>,

Obr. č. 42 Bývalé Milo Olomouc, před demolicí, dostupné on-line, <http://www.santovka.cz/lokalita/>.

Obr. č. 43 Šantovka, dostupné on-line z <http://pvnovinky.cz/santovka/17353-kouknete-na-nevlastni-sestru-zlate-brany>.

Obr. č. 44, 45 Vizualizace viditelnosti Šantovka – Tower z Dolního nám. v Olomouci, in. **ZUNTYCH, O.** *Jak bude vidět Šantovka Tower?*, dostupné on-line z <http://www.denik.cz/trendy/jak-bude-videt-santovka-tower-ukazuje-to-toto-video-univerzity-20140123-63s6.html>.

Obr. č. 46 Vizualizace podoby Šantovka – Tower v Olomouci, In. **ZUNTYCH, O.** *Jak bude vidět Šantovka Tower?* dostupné on-line z <http://www.denik.cz/trendy/jak-bude-videt-santovka-tower-ukazuje-to-toto-video-univerzity-20140123-63s6.html>.

Obr. č. 47 Výšková stavba BEA v Olomouci. Dostupné z <http://www.beacentrum.cz/budova-vizualizace-cl-13.html>.

Obr. č. 48 Vizualizace podoby BEA areálu v Olomouci, In. **ZUNTYCH, O.** *V Olomouci vyroste tento nový Bea komplex s-duchovní veží Spiritualia*, dostupné on-line z http://olomoucky.denik.cz/zpravy_region/v-olomouci-vyroste-tento-novy-bea-komplex-s-duchovni-vezi-spiritualia20140131.html.

Obr. č. 49 Plán a vizualizace areálu BEA (MVŠ) Olomouc, campusu a věže Spiritualia v Olomouci, In. **ZUNTYCH, O.** *V Olomouci vyroste tento nový Bea komplex s-duchovní věží Spiritualia*, dostupné on-line z http://olomoucky.denik.cz/zpravy_region/v-olomouci-vyroste-tento-novy-bea-komplex-s-duchovni-vezi-spiritualia20140131.html.

Obr. č. 50 Detail vizualizace nového komplexu BEA u třídy Kosmonautů v Olomouci, **ZUNTYCH, O.** *V Olomouci vyroste tento nový Bea komplex s-duchovní věží Spiritualia*, http://olomoucky.denik.cz/zpravy_region/v-olomouci-vyroste-tento-novy-bea-komplex-s-duchovni-vezi-spiritualia20140131.html.

Obr. č. 51 Prostějov, nám. Edmunda Husserla, stav před rekonstrukcí, (foto – oddělení památkové péče Prostějov, 2003).

Obr. č. 52 Prostějov, nám. Edmunda Husserla, po rekonstrukci, (foto – oddělení památkové péče Prostějov, 2011).

Obr. č. 53 Prostějov, nám. Edmunda Husserla, po rekonstrukci, mobiliář, (foto – oddělení památkové péče Prostějov, 2011).

Obr. č. 54 Prostějov – původní zástavba v oblasti dnešní „Zlaté Brány“ (foto – el. archiv, oddělení památkové péče Prostějov, 2011).

Obr. č. 55 Pohled k PRIORu ve směru od radnice (foto – oddělení památkové péče Prostějov, 2014)

Obr. č. 56 nám. T. G. Masaryka z věže (směrem ke „Zlaté Bráně“), (foto – oddělení památkové péče Prostějov, 2014).

Obr. č. 57 Údajná podoba nové prodejní galerie v Prostějově (návrh architektonická kancelář Benoy, Londýn) - vyobrazení dnes nedostupné.

Obr. č. 58-64 Listinná a plánová dokumentace k vymezení ochranného pásma v Prostějově (výběr) - uloženo v Příručním archívu oddělení EDI, NPÚ, ú.o.p. v Olomouci, nesignováno. (Plán nám. Spojenců a okolí (Kollárova ul ad.); Zápis a návrh rozhodnutí o vymezení ochranného pásma památkové zóny v Prostějově).